

ZORICA ĐOKOVIĆ

STANOVNIŠTVO ISTOČNE MAKEDONIJE U PRVOJ POLOVINI XIV VEKA

Rad je posvećen istraživanju etničke strukture istočne Makedonije između 1300. i 1341. godine, što su okviri određeni raspoloživim izvornim materijalom. Kako su u tom materijalu popisani samo parici (zavisni seljaci), mogao je biti istražen samo deo, istina najbrojniji, društvene strukture. Izučavanje etničkih prilika na osnovu antroponimije zasnovano je na klasifikaciji imena — ličnih, porodičnih i nadimaka. Primetne su varijacije u raširenosti pojedinih etnikona na osnovu izučavanja regija Istočna i Zapadna Halkidika, Strumska oblast sa dolinom Strume, Kedrilionom, Volvonom i Pangejskom gorom. Promene koje se mogu pratiti zavise uglavnom od procesa helenizacije.

Ova studija predstavlja dopunjen tekst magistarskog rada „Stanovništvo istočne Makedonije u prvoj polovini XIV veka“ odbranjene na Filozofskom fakultetu u Beogradu 2. oktobra 2001. godine, pred komisijom koju su činili prof. dr Ljubomir Maksimović, prof. dr Radivoj Radić, prof. dr Aleksandar Loma i naučni savetnik dr Mirjana Živojinović.

Posebnu zahvalnost bih najpre iskazala profesoru Božidaru Ferjančiću koji je svojim briljantnim predavanjima i interpretacijom izvora uticao na moje profesionalno opredeljenje.

Zahvalila bih se prof. dr Radivoju Radiću za sugestije prilikom odabiranja teme i stalnu zainteresovanost za moj rad na njoj.

Veliku zahvalnost dugujem mentoru prof. dr Ljubomiru Maksimoviću na dragocenim savetima i strpljenju koje je pokazao tokom mog istraživanja i pisanja samog rada, kao i praktičnim savetima o strukturi samog dela.

Dr Miri Živojinović bih se zahvalila na velikoj pomoći prilikom korišćenja i tumačenja izvorne građe. Takođe se zahvaljujem dr Ninoslavi Radošević za pomoć u prevođenju izvora, koja mi je ponekad bila potrebna.

Izuzetnu zahvalnost dugujem prof. dr Aleksandru Lomi i dr Biljani Sikimić, naučnom savetniku, koji su me mnogo zadužili svojom pomoći u klasifikaciji imena. Slobodno mogu reći da, bez njihove stručne pomoći, ovaj rad ne bi bio moguć.

U Beogradu, septembra 2002.

Z. Đ.

SADRŽAJ

Spisak skraćenica	100
Izvori	100
Literatura	100
Rečnici	103
UVOD	104
IMENA	106
Lična imena	106
Identifikacija kroz porodične odnose	113
Zanimanja	120
Nadimci	126
Ktetici	128
Prezimena	131
ETNIČKA SLIKA	133
SLOVENI I GRČI	133
Halkidika	135
a) Zapadna	136
b) Istočna	141
Strumska oblast	151
a) Dolina Strimona	152
b) Kedrilion i Volvon	156
c) Oblast Pangejske gore	160
d) Primorske oblasti	168
OSTALI NARODI	169
Latini	170
Vlasi	171
Turci	173
Albanci	175
Jermeni	176
Cigani	177
Jevreji	177
Mađari	178
ZAKLJUČAK	178

DODACI

I. Spisak imena	
a) Biblijska, kalendarska i grčka	181
b) Slovenska	188
c) Etnici i ktetici	193
d) Ostala	193
e) Neidentifikovana	193
II. Spisak dopunskih imena	
a) Grčka	194
b) Slovenska	201
c) Etnici	204
d) Ktetici	204
e) Po manastirima	207
f) Albanska	207
g) Arapska i turska	207
h) Italijanska i latinska	207
i) Vlaška	207
j) Hrišćanska	208
k) Jermenska	208
l) Balkanska	208
m) Neidentifikovana	208
III. Opšta tabela	211
IV. Karte	
Istočna Makedonija 1300–1341 (administrativna podela)	215
Istočna Makedonija 1300/1301	216
Istočna Makedonija 1315–1333	217
Istočna Makedonija 1338–1341	218
Indeks	219
Rezime	239

SPISAK SKRAĆENICA

alb.	albanski
gr.	grčki
hr.	hrišćanski
ital.	italijanski
jerm.	jermenski
ktet.	ktetik
lat.	latinski
mađ.	mađarski
nem.	nemački
prof.	profesija
tit.	titula
viz.	vizantijski
vl.	vlaški

IZVORI

<i>Acropolitae</i> , Χρονική εγγραφή	<i>G. Acropolitae</i> , Opera I, Χρονική εγγραφή, ed. A. Heisenberg, Stuttgart 1978.
Chil; Chilandar	<i>M. Živojinović, V. Kravari, C. Giros</i> , Actes de Chilandar I des origines à 1319, Paris 1998.
Esph; Esphigmén Iv.III; Iviron III	<i>J. Lefort</i> , Actes d'Esphigménou, Paris 1973. <i>J. Lefort, N. Oikonomides, D. Papachryssanthou, V. Kravari</i> , Actes d'Iviron III, de 1204, à 1328, Paris 1994.
Iv.IV; Iviron IV	<i>J. Lefort, N. Oikonomides, D. Papachryssanthou, V. Kravari</i> , Actes d'Iviron IV, de 1328. au débout du XIVe siècle, Paris 1995.
Lav. II ; Lavra II	<i>P. Lemerle, A. Guillou, N. Svorinos, D. Papachryssanthou</i> , Actes de Lavra II de 1204 à 1328, Paris, 1977.
Xén, Xénophon	<i>D. Papachryssanthou</i> , Actes de Xénophon, Paris 1986.
Xér, Xéropotam	<i>J. Bompaire</i> , Actes de Xéropotamou, Paris 1964.
Zog, Zograph	<i>W. Regel, E. Kurtz, B. Korablev</i> , Actes de Zographou, Amsterdam 1965.
Хил; Хиландар	<i>B. Мошин</i> , Хиландарски практик, Акти светогорских архива, Београд 1939, 41–66.

LITERATURA

<i>Ahrweiler</i> , Τσάκωνες	<i>H. Ahrweiler</i> , Les termes Τσάκωνες, Τσακωνία et leur évolution sémantique, Revue d'Etudes Byzantines 21 (1963) Paris, 243–249.
<i>Anić</i> , Riječnik stranih riječi	<i>V. Anić, I. Goldstein</i> , Riječnik stranih riječi, Zagreb 2000 ² .

- Βαρζος*, Η Γενεαλογία
Bartusis, The Byzantine Army
Bartusis, The Problem of Smallholding Soldiers
Brand, The Turkish Element
Caratzas, Les Tzacones
Charanis, Piracy
Charanis, The Armenians
Charanis, The Formation of the Greek People
Charanis, The Jews
Charanis, The Transfer of Population
DOP
Цреџајац, Грчки модели српскохрватске антропонимије
Цвијић, Основе за географију
Δημητράκου, Νέον λεξικόν
Du Change, Glossarium
Дуџчев, Славянски имена
Dölger, Aus den Schazkammern
Ферџанчић, Албанци
Ферџанчић, Тесалија
Грковић, Имена код Срба
Грковић, Речник имена
Jordan, Al numelor
Каждан, Социални состав
- Κ Βαρζος*, Η Γενεαλογία τῶν Κομνηνῶν Α, Θεσσαλονίκη, 1984.
M. Bartusis, The Late Byzantine Army, Arms and Society, 1204–1453, Philadelphia 1992.
M. Bartusis, On the Problem of Smallholding Soldiers in Late Byzantium, DOP 44 (1990) 1–26.
C. Brand, The Turkish Element in Byzantium, eleventh-twelfth Centuries, DOP 43 (1989) 1–25.
S. Caratzas, Les Tzacones, Berlin-New York, 1976.
P. Charanis, Piracy in the Aegean during the reign of Michael VIII Paleologos, Annuaire de l’institut de philologie et d’histoire orientales et slaves 10 (1950) 127–136.
P. Charanis, The Armenians in the Byzantine Empire, Byzantinoslavica 22 (1961) Prague, 196–240.
P. Charanis, The Formation of the Greek People, Byzantina and Metabyzantina 1 (1978) Malibou, 87–101.
P. Charanis, The Jews in the Byzantine Empire under the first Palaiologoi, Speculum XXII 1 (1947), The Medieval Academy of America, 75–77.
P. Charanis, The Transfer of Population as a policy in the Byzantine Empire, Comparative Studies in Society and History III 2 (1961) Hague, 140–154.
Dumbarton Oaks Papers, Cambridge, Massachusetts.
Љ. Цреџајац, Прилог проучавања грчких модела српскохрватске антропонимије, Оноματοлошки прилози I (1970) Београд, 69–73.
Ј. Цвијић, Основе за географију и геологију Македоније и Старе Србије, Сабрана дела 8, Београд 1995.
Δ. Δημητράκου, Νέον λεξικόν ορθογραφικόν και ερμηνευτικόν ὅλης της ελληνικής γλώσσας, Αθήνα 1969.
C. Du Change, Glossarium ad scriptores medie infime graecitatis, reprint, Paris 1943.
Дуџчев, Славянски местни и лични имена в византийските описни книги, Известия на Института за български език, VIII (1962) София, 197–215.
F. Dölger, Aus den Schazkammern des Heiligen Bergs, München 1984.
Б. Ферџанчић, Албанци у византијским изворима, Илири и Албанци, Београд 1988, 285–302.
Б. Ферџанчић, Тесалија у XIII и XIV веку, Београд 1970.
М. Грковић, Речник имена код Срба, Београд 1977.
М. Грковић, Речник бањског, дечанског и призренског властелинства у XIV веку, Београд 1986.
Ј. Jordan, Al numelor de familie romanesti, Bukuresti 1983.
А. П. Каждан, Социални состав в господствующего класа Византии XI–XII вв, Москва 1974.

- Кондов*, Селското занаятчиство *H. K. Кондов*, Селското занаятчиство в областта на Долна Струма през първата половина на XIV век, ЗРВИ VIII 2 (1964) 191–206.
- Kravari*, L' Hellénisation des Slaves *V. Kravari*, L' Hellénisation des Slaves de Macedoine Orientale, au temoignage des anthroponymes, Mélanges offert à Hélène Arweiler, Paris 1998, 388–397.
- Laiou*, Peasant Society, *A. Laiou*, Peasant Society in the Late Byzantine Empire, Princeton, New Jersey 1977.
- Lefort*, Grecs et Slaves *J. Lefort*, Toponymie et antroponymie: le contact entre Grecs et Slaves en Macedoine, Castrum 4 (1992) 161–171.
- Liddel, Scott*, A Greek-English Lexicon *G. Liddel, R. Scott*, A Greek-English Lexicon I-II, Oxford 1968.
- Makre*, Die Gasmulen *G. Makre*, Die Gasmulen, Thesaurismata 22 (1992) 44–96.
- Malingudis*, Die Nachrichten *Ph. Malingudis*, Die Nachrichten des Nicetas Choniates über die Entstehung des Zweiten Bulgarischen Staates, Βυζαντινά 10 (1980) 51–147.
- Μαροјевућ*, Посесивне изведенице *P. Маροјевућ*, Посесивне изведенице у староруском језику, Београд 1985.
- Moravcsik*, Byzantino-turcika I *G. Moravcsik*, Byzantino-turcika I, Berlin 1958.
- Μутафчиев*, Владетелите на Просек *Π. Μутафчиев*, Владетелите на Просек, Сборник на БАН 1 (1913) 1–85.
- Осѝрогорски*, Историја Византије *Г. Осѝрогорски*, Историја Византије, Београд 1993, ре-принт.
- Осѝрогорски*, Практици *Г. Осѝрогорски*, Византијски практики, О византијском феудализму, Сабрана дела I, Београд 1969, 1–118.
- Осѝрогорски*, Проблеми византијског сељаштва *Г. Осѝрогорски*, Проблеми византијског сељаштва, О византијском феудализму, Сабрана дела I, Београд 1969, 343–405.
- Осѝрогорски*, Радоливо *Г. Осѝрогорски*, Радоливо, село светогорског манастира Ивирона, ЗРВИ VII (1961) 67–84.
- Осѝрогорски*, Серска област *Г. Осѝрогорски*, Серска област после Душанове смрти, Београд 1965.
- Oxford Dictionary *The Oxford Dictionary of Byzantine I-III*, New York, Oxford 1991.
- Paysages de Macédoine *Paysages de Macédoine*, éd. J.Lefort, Paris 1986.
- PLP *Prosopographisches Lexicon der Palaiologenzeit*, Wien, III 1978, VIII, 1985, X, 1990.
- Радућ*, Обласни господари *P. Радућ*, Обласни господари у Византији крајем XII и у првим деценијама XIII века, ЗРВИ 24/25 (1986) 151–283.
- Радојчић*, О неким господарима *Н. Радојчић*, О неким господарима града Просека на Вардару, Летопис Матице српске 259 1–19, 260 32–40, Нови Сад 1909.
- Σαββίδης*, Η βυζαντινή δυναστεία *A. Σαββίδης*, Η βυζαντινή δυναστεία τῶν Γαβαλάδων και η ἑλληνοϊταλική διαμάχη γιὰ τὴ Ρόδο τὸ 13 αἰῶνα, Βυζαντινά 12 (1983) 405–428.
- Setton*, Catalan domination *K. M. Setton*, Catalan domination of Athens 1311–1388, Cambridge, Massachusetts, 1948.
- Sophocles*, Greek Lexicon *G. A. Sophocles*, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine periods from B.C. 146 to A.C. 1100, I-II, New York 1887.

<i>Soulis</i> , The Gypsies	<i>G. Soulis</i> , The Gypsies in the Byzantine Empire and the Balkans in the Late Middle Ages, Historical Studies, Athens 1980, 147–169.
<i>Soulis</i> , The Thessalian Vlachia	<i>G. Soulis</i> , The Thessalian Vlachia, ЗРВИ VIII 1 (1963) 271–273.
Θεοδωρίδη, Πίνακας	Π. Θεοδωρίδη, Πίνακας τοπογραφίας του αγιορείτικου παραγωγικού χωρού, Θεσσαλονίκη 1981.
Θεοχαρίδης, Κατεπανίκια	Γ. Θεοχαρίδης, Κατεπανίκια της Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη 1954.
TIB	Tabula Imperii Byzantini, Wien I 1976, II 1981, X 1998.
Τριανταφυλλίδης, Τα ονόματα	Μ. Τριανταφυλλίδης, Τα οικογενειακά μας ονόματα, Θεσσαλονίκη 1995.
<i>Vacalopoulos</i> , Origins of the Greek nation	<i>A. E. Vacalopoulos</i> , Origins of the Greek Nation, The Byzantine Period, 1204–1461, New Brunswick, New Jersey, 1970.
<i>Vasmer</i> , Die Slaven	<i>M. Vasmer</i> , Die Slaven in Griechenland, Leipzig 1970.
ВИИИ VI	Византијски извори за историју народа Југославије VI, Београд 1986.
Златарски, История	В. Златарски, История на българската държава през средните векове I–III, София, 1927–1940.
ЗРВИ	Зборник радова Византолошког института, САНУ, Београд.

REČNICI*

- Bibliotheca Hagiographica Graeca I–III, ed. F. Halkin, Bruxelles 1957.
- Dictionnaire étimologique de la langue greque, Paris 1968.
- E. Felice*, Dizionario dei nomi italiani, Milano 1987.
- F. Brunet*, Sur l' Hellénisation des toponymes slaves en Macédoine Byzantine, Travaux et Mémoires IX (1985) Paris, 235–265.
- J. Svoboda*, Staročeská osobní jména a naše příjmení, Praha 1964.
- M. Karpluk*, Slowianskie imiona kobiece, Wrocław-Warszawa-Kraków 1961.
- Εμ. Κριαράς, Λεξικό της μεσαιωνικής ελληνικής δημόδους γραμματείας, Θεσσαλονίκη 1966–1997.
- М. Пешикан*, Зетско-хумско-рашка имена на почетку турског доба, Оноματοлошки прилози III (1982) Београд.
- N. A. Constantinescu*, Dictionar onomastic romínesc, Bukuresti 1963.
- N. Π. Ανδριώτη*, Ετυμολογικό λεξικό της κοινής νεοελληνικής, Θεσσαλονίκη 1967.
- P. Skok*, Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika I–II, Zagreb 1971/1972.
- P. Јовићевић*, Лична имена у старословенском језику, Београд 1985.
- С. Илчев*, Речник на личните и фамили имена у Българите, София 1969
- R. Zett*, Beiträge zur Geschichte der Nominalkomposita im Serbokroatischen, Böhlau, Verlag, Köln, Wien 1970.
- V. Kravari*, Villes et villages de Macédoine occidentale, Paris 1989.

* Ovaj spisak sadrži nazive najčešće korišćenih rečnika i drugih dela koji su nam pomagali u određivanju porekla imena i nadimaka, a koji nisu citirani u glavnom tekstu.

UVOD

Cilj ovog rada je da, na osnovu antroponimijskih podataka, pokuša da prikaže etničku strukturu istočne Makedonije¹ u prvoj polovini XIV veka. Mi smo pod istočnom Makedonijom podrazumevali oblast koja se nalazi na severu današnje Grčke, između njenih severnih granica, reke Vardara na zapadu, kotline Drame na istoku i Egejskog mora na jugu.²

Kao izvori korišćeni su praktici. Reč je o nekoj vrsti katastarskih popisa u kojima su popisani parici (zavisni seljaci) koji su pripadali pojedinim svetogorskim manastirima u čijim arhivima su ovi izvori ostali sačuvani. Svakako da su postojali praktici i svetovnih gospodara, ali oni nisu doprli do nas. Razlog tome je što je jedino crkva, u toku duge turske vladavine, bar delimično bila neometana u svojim posediima što joj je omogućilo da preživi kao institucija i sačuva svoje arhive, dok su svetovni arhivi uništeni.

U najvećem broju praktika, parička domaćinstva su veoma detaljno opisana. Najpre je upisano ime domaćina (ili domaćice ukoliko je na čelu domaćinstva žena), koji je i bliže određen da bi se lakše identifikovao (detaljnije o tome u poglavlju o imenima). Potom su poimence navedeni svi članovi porodice, odnosno domaćinstva, uz veoma precizno određenje u kakvom su srodstvu sa glavom porodice. Onda sledi popis svih njegovih poseda: obradive zemlje, vinograda, broja i vrste stoke...i, na kraju, visina dažbine koju plaća. Nama je, naravno, najvažniji onaj deo u kojem su sadržana imena parika.

Praktici u kojima se nalaze nama potrebni podaci, a koji su nam bili na raspolaganju pripadaju manastirima Ivironu, Lavri, Zografu, Esfigmenu, Ksenofonu, Ksiropotamu i Hilandaru. Prava je sreća da je najveći broj njih sačuvan u originalu, jer su prepisi podložni mnogim greškama koje nas, zbog osetljivosti materije kojom se bavimo, mogu navesti na pogrešne zaključke. Izvori su i omeđili ovaj rad, kako hronološki — na prvu polovinu XIV veka (tačnije razdoblje od 1300. do 1341) jer samo praktici iz ovog perioda omogućavaju kontinuirano praćenje stanovništva u pojedinim selima, tako i geografski — na područje istočne Makedonije jer su se uglavnom tu (na Halkidici i u sersko-strumskoj oblasti) nalazili posedi svetogorskih manastira (vidi kartu 1). U njima nalazimo popise stanovništva 65 sela i zaselaka. Međutim, za najveći broj sela raspoložemo samo jednim praktikom, što znači da možemo samo da registrujemo kakvo je bilo stanje u vreme kada je praktik nastao. Za druga raspoložemo sa više praktika različitih manastira iz istog perioda (što znači da je, ponekad, u istom selu parike imalo više gospodara). I konačno, ima naselja za koja raspoložemo sa više praktika iz različitih perioda, što nam omogućava da pratimo populaciju tih naselja dve do tri generacije. Za to su naročito zahvalni

¹ Termin Makedonija kao geografski pojam menjao se kroz istoriju. O tome v. *Цевуџ*, *Основе за географију*, 55/56 i Oxford dictionary II, 1261/1262.

² *Paysages de Macédoine*, (B. Geyer) 3.

praktici Ivirona, koji za neka sela pružaju podatke za čitavo razdoblje od 1301. do 1341.

Treba imati u vidu da su u prakticima popisana samo pojedina sela ili čak delovi sela, a da ona ne moraju odražavati stanje u celoj oblasti, odnosno u selima čiji popisi nisu sačuvani. Uz to, neki praktici su veoma oštećeni, pogotovu Ksiropotamovi, tako da su samo pojedini delovi čitljivi i to teško, zbog čega su ovi praktici malo korisni. Ponekad iz čitavog praktika uspemo da razaberemo samo jedno ime.

Etničkom slikom istočne Makedonije bavilo se svega nekoliko istraživača tako da literatura o ovom pitanju nije obimna. Svakako, najpre treba pomenuti kapitalno delo M. Fasmera o Slovenima u Grčkoj. Istina, on je svoja istraživanja usmerio na izučavanje toponima, ali je ovo delo dragoceno jer se toponimijski i antroponimijski podaci dopunjuju i najčešće podudaraju. Na ovaj obiman rad nadovezao se F. Brine sa svojim delom o helenizaciji Slovena u vizantijskoj Makedoniji, takođe baziranoj na proučavanju toponima.

Ovako obimnih radova na izučavanju antroponimijske građe nije bilo. Bugarški naučnik I. Dujčev objavio je kraći članak o slovenskim mesnim i ličnim imenima na osnovu samo jednog dela građe kojom smo mi raspolagali. Krajnje sporadično, etničkom strukturom na osnovu antroponima pozabavili su se F. Delger u predgovoru izdanju šest Ivironovih praktika i A. Laiu u svojoj studiji o seoskom društvu poznovizantijskog doba, a nešto malo detaljnije G. Ostrogorski u monografiji o Serskoj oblasti posle smrti cara Dušana. Najdetaljnije ovim se bavila V. Kravari u jednom nevelikom članku o helenizaciji Slovena u istočnoj Makedoniji i još jednom članku slične sadržine koji je, na žalost, ostao neizdat, ali čiji rezime daje Ž. Lefor u svom članku o kontaktima Grka i Slovena u Makedoniji. Lefor je uporedio rezultate do kojih su došli Brine, koji se bavio toponimima, i Kravari, koja se bavila antroponimima, i pokazao da se oni velikim delom podudaraju. Tamo gde je bilo mnogo slovenskih toponima, obično je, bar u određenom vremenskom periodu, bilo i mnogo slovenskih ličnih imena.

Iz pregleda literature se vidi da se pitanje etničke strukture Makedonije svodi na pitanje odnosa Grka i Slovena. To je sasvim očekivano jer i najpovršniji pregled izvora pokazuje da su na ovom prostoru bila zastupljena prvenstveno ova dva naroda. Svi ostali narodi koji se javljaju čine neznatnu manjinu, uz to uglavnom već asimilovanu. Rezultati do kojih smo mi došli, posle detaljne analize izvorne građe, ovo samo potvrđuju.

IMENA

Manastirski parici identifikovani su u prakticima na razne načine. Razumljivo, najčešće po ličnom imenu, mada ima nekoliko slučajeva upisivanja samo po nadimku, profesiji ili srodstvu sa nekim drugim, ali je to retkost. Isto tako, retkost je da je neko označen samo po ličnom imenu, bez dodatne odredbe. Kao što se iz tabele 1. vidi, manje od 5% domaćina označeno je samo na ovaj način i taj procenat stalno opada, što je sasvim razumljivo. Birokratiji je bilo potrebno da parik bude što preciznije određen radi lakše identifikacije, a samo ime za to nije bilo dovoljno. Zbog toga, osim po ličnom imenu, parici su označavani po nadimku, profesiji, etničkom poreklu, mestu iz kojeg su se doselili, rođaćkom odnosu prema nekom drugom; ponekad i na više načina istovremeno. Svi ovi načini identifikacije pružaju nam dragocene podatke o seoskom društvu u Makedoniji u prvoj polovini XIV veka: dopunskim profesijama kojima su se seljaci bavili, odnosima među ljudima, materijalnim prilikama, migracijama i, što je nama najvažnije, o etničkoj strukturi stanovništva i jeziku kojim je ono govorilo. Zato ćemo svaku od ovih kategorija pojedinačno analizirati.

Treba imati u vidu da rečeno važi samo za glavu porodice–domaćina. Ostali članovi porodice, odnosno domaćinstva označeni su samo ličnim imenom i srodstvom sa domaćinom; tek u nekoliko pojedinačnih slučajeva još i po nadimku ili profesiji.

TABELA 1.

VREME	1300/1301.	1316–1333.	1338–1341.	1300–1341.
SAMO IME	40 (4,82%)	84 (3,65%)	15 (3,58%)	139 (3,91%)
NADIMAK	203 (24,46%)	805 (35,97%)	202 (48,21%)	1210 (34,07%)
PORODIČNI ODNOS	575 (69,28%)	1156 (50,22%)	164 (39,14%)	1895 (53,37%)
PROFESIJA	103 (12,44%)	186 (8,29%)	46 (10,98%)	335 (9,43%)
KTETIK	57 (6,87%)	207 (8,99%)	41 (9,79%)	305 (8,59%)
UKUPNO ³	830	2302	419	3551

LIČNA IMENA

Najbrojniju grupu ličnih imena čine biblijska i imena hrišćanskih svetaca, od kojih je većina grčka, ali su ih, primanjem hrišćanstva, prihvatili i drugi narodi. Od biblijskih javljaju se: *Jovan, Mihailo, Zaharije, Samuil, Danilo, David, Ilija i Sampson*, a od ženskih: *Marija, Ana, Jelisaveta, Sara, Tamara i Marta*. Osim imena *Jovan* i *Mihailo*, odnosno *Marija* i *Ana*, koja spadaju u najfrekventnija, ostala su veoma ret-

³ Prilikom računanja uzet je u obzir ukupan broj domaćinstava kojim raspolazemo. Brojke navedene pod rubrikom „ukupno“ ne odgovaraju zbiru brojeva navedenih pod ostalim rubrikama iz razloga što su neki parici označavani na više načina.

ka. Najčešće slavljene hrišćanske sveci su: *Nikola, Dimitrije, Georgije, Vasilije, Konstantin* i *Teodor*, odnosno svete: *Jelena, Irina, Teodora* i *Evdokija*, pa su stoga i njihova imena najrasprostranjenija. Uočljivo je da su imena nekih apostola veoma retka. To su imena: *Petar, Pavle, Marko, Marin, Luka*, dok je *Stefan* nešto manje retko, ali nikako se ne može reći da spada u frekventnija imena.

Najveći broj parika nosi upravo ovakva imena, što pričinjava velike teškoće nama koji pokušavamo da proučavanjem antroponimije dokučimo kakva je bila etnička struktura istočne Makedonije u prvoj polovini XIV veka. Naime, kada neko nosi ime koje pripada navedenoj grupi, jedino što o njemu možemo zaključiti to je da se radi o pripadniku hrišćanske vere. Ali, on može biti Sloven, Grk, Jermenin, Latin... O njegovoj narodnosti ne doznajemo ništa. Zbog toga ćemo dalje u tekstu ovakva imena najčešće nazivati neutralnim ili crkvenim.

Ipak, na nekoliko mesta nailazimo na narodne varijante ovih imena. Npr. kod Slovena ponekad srećemo imena *Ivan* (Ἰβάνης), *Ivanko* (Ἰβανικός) ili *Janko* (Ἰάνκος), što dolazi od *Jovan*, *Diman* (Δημόνος) od *Dimitrije*, *Jerko* (Γέρκος) od *Georgije*, *Matko* (Μάτκος) od *Matija*, *Fotko* (Φότκος) od *Fotije*, *Tudor* (Τουτουρός) od *Teodor*.⁴ Kod ovakvih slučajeva možemo sa velikom sigurnošću pretpostaviti da su nosioci ovih imena Sloveni i da još uvek govore slovenskim jezikom, odnosno da nisu helenizovani; jer da jesu, koristili bi originalnu, grčku varijantu ovih imena. Isto tako, neka od ovih imena dobijaju grčke sufikse, npr. za deminutiv, kao *Joanikios* ili *Joanakis*, te u takvim slučajevima možemo biti sigurni da je reč o Grcima.

Postoji još jedna grupa imena bliska po tome što da se odnose na Boga, na Hrista ili neke hrišćanske praznike. To su imena poput sledećih: *Teofan, Teotok, Teoharis, Teofilakt, Teodosije, Hristodul, Pashalis, Kiriak*, a od ženskih *Teofano* (i *Teofanija*), *Kiriaki* (*Kiriako* i *Kiriakia*), *Paraskevi* (*Paraskevo*), *Pashali, Teodoti*... Neka od ovih imena prevedena su i na slovenski, npr. *Bogdan, Boža, Božana* i *Božica* (Βογδάνος, Μποζαία, Μποζάννα, Μποζίτζα).⁵ Za razliku od biblijskih i imena hrišćanskih svetaca, za ova smatramo da, bar u izvesnim slučajevima, nose i etničko obeležje. Naime, Grk ili Grkinja sigurno se neće zvati *Bogdan*, ili *Božana*, već će biti *Teodosije* i *Teodoti*.

Za nas su od najveće koristi narodna imena koja dolaze iz rečnika onog jezika kojim je nosilac takvog imena govorio. Ovakva imena nam najviše pomažu da dobijemo podatke o etničkoj pripadnosti njihovih nosilaca. Naime, velika je verovatnoća da budemo u pravu ako pretpostavimo da je onaj ko nosi grčko ime Grk (pri tom mislimo samo na ona grčka imena koja nisu istovremeno i crkvena), a onaj koji nosi slovensko Sloven. Naravno da ne možemo biti potpuno sigurni da je to uvek tako. To naročito važi za bilingvalna područja gde je izmešanost stanovništva velika i gde su bile moguće pozajmice imena jedne etničke grupe od druge. U takvim slučajevima potrebno je uzeti u obzir i druge faktore, kao što su: da li su narodna imena usamljena ili su zastupljena u velikom broju, kakva imena su nosili preci odnosno potomci

⁴ *Kravari*, L' Hellénisation des Slaves, 390.

⁵ Vidi *Црепџајц*, Грчки модели српскохрватске антропонимје, 69–73.

ličnosti sa narodnim imenima, da li je osoba starosedelac ili pridošlica, učestalost mešovitenih brakova...

Poreklo ovih imena je različito. Neka ukazuju na duhovne i fizičke osobine. Npr. *Kalos*, *Kali*, *Akakios*, *Areti* i *Panaretos* ukazuju na dobre i kreposne osobe. *Marvos* i *Melanija* govore o tamnom tenu, a *Melahrini* ukazuje na osobu crne kose. Plavuša je *Ksanti*, odnosno *Ksanto*. Verovatno ovde spadaju i *Hioni*, *Hiono* koja ukazuju na sneg. Veoma česta grčka imena su *Ksenos* i *Kseni* koje se ponekad javlja i u varijanti *Ksenija*. Ona bi mogla ukazivati na stranca ili došljaka, ali isto tako i na neku neobičnost, npr. ako je dete rođeno dugo nakon što roditelji nisu imali dece ili pod nekim neobičnim okolnostima. Takođe, često se sreću i imena *Stamatis* i *Stamatiki* koja ukazuju ili na želju roditelja da deca prestanu da im umiru ili, ako ih ima mnogo, na želju da prestanu da se rađaju.⁶ Nešto ređa od ovih su imena *Fotinos* i *Fotini* koja ukazuju na radost i veselje. Neka imena dolaze od naziva metala: *Argiros*, *Argiri*, *Sidiros*, *Sidirina* i *Hrisi*. Neka od naziva cveća: *Margarito*, *Trifilios*, *Trifilis*, *Triakondafilis*, *Triakondafilina*, *Dafni*... A ime *Miristikos* dolazi od glagola *μυρίζω* što znači mirisati. O željenosti dece govore imena kao *Agapitos*, *Agapitini*, *Potitos*, *Potiti* i veoma neuobičajeno ime *Poliefktos* (veoma dugo željen). Neka su neobična poput *Sarandinos* i *Sarandini*, a neka veoma stara kao *Nestor* i *Pir*.

Odgovarajuća imena mogu se naći i kod Slovena. Među njima veoma česta su bila imena od osnove *dob(a)r*: *Dobr(i)* (Δόβρος, Δόμπρος), *Dobromir* (Δομπρομυρός), *Dobren* (Τόμπρενος), *Dobrica* (Δόβριτζας), *Dobriilo* (Τομπρίλας), *Dobroslav* (Τομπρόσθλαβος), *Dobra* (Τόμπρα), *Dobrana* (Δομπράνα, Τομπράνα)... A isto tako i od osnove *drag*: *Drag(o)* (Δράγος), *Dragan* (Δραγάνος), *Dragina* (Δραγίνας), *Dragoslav* (Δραγοσθλάβος), *Dražan* (Δραζάνος), *Dražilo* (Δραζίλας), odnosno ženska: *Dragana* (Δραγάνα), *Dragna* (Δράγνα), *Dragula* (Δραγουύλα), *Dražā* (Δράζα). Brojna su imena od osnova *b(j)el* i *črn*: *Beli* (ili *Bjali*) (Μπεάλης, Μπεάλος), *Belka* (Βέλκα); *Črni* (Τζέρνης), *Črnjanka* (Τζερνεάγκα), *Črnat* (Τζερνάτης, Τζερνάτος)... Na osobine ukazuju još imena poput *Tihan* (Τυχάνος), *Tiha* (Τύχα) i *Blažn* (Μπλασνός); a možda bi se ovde mogla ubrojati i imena od osnove *mir*: *Mir* (Μύρης, Μύρος), *Mirjan* (Μυριάνης) i *Mira* (Μύρα). Ekvivalent za grčko *Hioni* bilo bi ime *Sn(j)egulja* (Σνεαγούλα), dok ima više imena od osnove *stan*:⁷ *Stan* (Στάνος), *Stana* (Στάννα), ređe *Stanka* (Στάγκα, Στάνκα) i *Stanija* (Στανία), a što bi otprilike odgovaralo grčkom *Stamatis* i *Stamatiki*.⁸ Od metala dolaze imena poput *Zlatko* (Σλάτκος), *Zlatka* (Σλάτκα). Od naziva životinja potiče *V(o)lkan* (Βολκάνος). Veoma često žensko ime je *Zorana* (Ζωράνα).

Od stranih, tj. negrčkih narodnih imena, slovenska su ubedljivo najbrojnija. Prisustvo slovenskih imena u jednoj porodici ukazuje na njeno slovensko poreklo.⁹ To, naravno, ne isključuje mogućnost da je tu porodicu zahvatio proces helenizacije. Međutim, u onim porodicama gde se slovenska imena javljaju u dve generacije, sa-

⁶ *Laiou*, Peasant Society, 111.

⁷ Imena od ove osnove su izuzetno rasprostranjena u celom južnoslovenskom svetu. Vidi *Грковић*, Речник имена, 174–175.

⁸ *Грковић*, Имена код Срба, 185.

⁹ *Lefort*, Grecs et Slaves, 167.

svim sigurno se govori slovenski i one su sačuvale svoje etničko obeležje, tj. nije došlo do helenizacije. Tamo, pak, gde potomci Slovena nose grčka narodna imena, imamo razloga da mislimo da je došlo do helenizacije.¹⁰

Slovenska lična imena su veći pokazatelj očuvanosti slovenskog elementa od slovenskih nadimaka. Naime, ako neko nosi slovensko lično ime to znači da je nehlenizovani Sloven ili bar da su to bili njegovi roditelji (ili bar jedan od njih). Reč je dakle o „živism“ imenima, kako smo ih mi ovde nazvali. Međutim, ako neka porodica ima slovenski nadimak kao porodično ime, dok se u njoj ne javljaju slovenska lična imena, to ukazuje na slovensko poreklo te porodice, ali ne isključuje njenu potpunu helenizaciju. U takvim slučajevima, najčešće se radi o tome da se slovenski nadimak koji je nekada u prošlosti bio razumljiv pretvorio u „okamenjeno“ porodično ime koje se prenosilo sa generacije na generaciju čak i onda kada je svojim nosiocima postalo nerazumljivo usled njihove helenizacije.

Nije uvek sve tako jednostavno. Neki slučajevi znaju da budu toliko komplikovani da je nemoguće klasifikovati ih. Npr. jedna žena upisana je kao udovica *Teodora Dragoto* (Δραγοτώ),¹¹ *Drag* je bez sumnje slovenska osnova, ali sufiks -ώ je grčki. Druga pak upisana je kao udovica *Travlova* (ἡ Τραυλοβά),¹² što dolazi od grčkog nadimka *Travlos*, ali sufiks za pripadnost je slovenski. Po nekim autorima ovi primeri ukazuju na delimičan bilingvizam, a on je sigurni pokazatelj sprostosti helenizacije.¹³

Naravno, slovenska lična imena nisu jedina strana imena, mada drugih negrčkih imena ima veoma malo. Npr. imena kao *Beron* (Μπέρον), *Domeniko* (Δομενίκος), *Modesto* (Μοδεστός), *Erman* (Ερμάνης) sigurno su imena Latina koji su se zadesili u Carstvu, bilo da se radi o potomcima osvajača iz 1204. ili o pripadnicima Katalanske kompanije koja je prošla ovim krajevima, a čiji je neki član na neobjašnjiv način dospao u red manastirskih parika. Nađe se i poneko vlaško ime kao *Pasaro* (odnosno *Basaro*) (Πασαρώ, Μπασαρώ) ili *Soraja* (Σοράια); jedno jermensko *Varda* (Βάρδας)¹⁴ i čak jedno mađarsko *Varadi* (Βαράδης).¹⁵

Interesantno je da su se neka etnička imena počela koristiti kao lična. To su *Albanac* (Αλβανίτης), *Kuman* (Κόμανος), *Vlah* (Βλάχος), a nešto ređe *Sloven* (Σλάβος, Σθλάβος). Na dva mesta nalazimo parike sa ličnim imenom *Saracen* (Σαρακηνός). Naše mišljenje je da se ovde radi o potomcima pripadnika navedenih etničkih grupa koji su, došavši u grčku sredinu, počeli dobijati etnička imena kao lična, a njih im je nametala dominantna grčka sredina. Ta imena su se potom prenosila sa kolena na koleno. Nešto kasnije videćemo da su nosioci ovakvih imena u većini slučajeva helenizovani; a etnička imena su im ostala kao jedini relikti njihovog negrčkog porekla.

¹⁰ *Kravari*, L' Hellénisation des Slaves, 392.

¹¹ Iviron IV, br. 87 A, 196. Ovaj praktik Jovana Vataca iz 1341. godine sačuvan je u originalu (označen sa A) i prepisu (označen sa B). Prepis je nastao ubrzo posle originala i sadrži neke razlike u odnosu na njega. Izdavači te razlike objašnjavaju nastojanjem da se isprave nedostaci u originalu i prepisu poklanjaju puno poverenje bez obzira na njegovu neautentičnost (v. Iviron IV, st. 81).

¹² *Chilandar* I, br. 40, 66.

¹³ *Lefort*, Grecs et Slaves, 170.

¹⁴ *Charanis*, The Armenians, 221.

¹⁵ *Jordan*, Al numelor, 480.

Ovde treba dodati da ime *Ros* (Ῥῶσος), izgleda nije bilo etničko kao što su neki istraživači mislili,¹⁶ već će pre biti da su u pravu oni koji su u njemu videli samo lično ime.¹⁷ Na ovakav zaključak nas navodi sledeći primer. U Kastronu, među Lavrinim paricima, upisan je 1321. *Ros Bugarin* (Ῥῶσος Βούλγαρος).¹⁸ On nije mogao istovremeno biti pripadnik oba ova slovenska naroda.

Neobičan je slučaj jednog parika koji je svom sinu dao ime *Vulgariotis* što ukazuje na došljaka iz Bugarske, ali najverovatnije i na njegovu etničku pripadnost. Naime, nešto slično etnicima, i imena sa oznakama mesta porekla (ktetici) su se pretvarala u lična, a neka i u porodična imena. To je slučaj sa imenima *Komnin*,¹⁹ *Tirijan*, *Sinadin*, *Honijat* i *Nikeja*. Eventualno, ovde bi se moglo ubrojati ime *Talasini* koje ukazuje na blizinu mora. Takođe, ime *Panajotis* se veoma često javlja i u formi ličnog imena, ali isto tako i kao nadimak koji dolazi od imena mesta.²⁰ Nešto slično je i sa imenom *Komnin*. Ono se ponekad javlja kao lično ime, a ponekad kao porodično. Ovakva imena su, u početku, najverovatnije ukazivala na mesto porekla svojih nosilaca, ili verovatnije njihovih roditelja. Vremenom su izgubila ta obeležja i počela su se koristiti kao lična bez obzira na mesto življenja, odnosno dolaska onih koji su takva imena nosili.²¹ Potvrdu za to nalazimo u sledećim primerima: u Gomatuu, oko 1300. godine, upisana je udovica *Komnini sa Tasosa*,²² a 1321. srećemo Dimitrija *Nisiotisa* (dakle iz Nisiona), koji je svojoj kćerki dao ime *Komnini*.²³

Izvestan broj imena, svakako ne zanemarljiv, ostao je neidentifikovan; ponekad zbog svoje kratkoće, ponekad zbog pogrešnog upisivanja, najvećma zbog autorovih ograničenih znanja.

Ovde je možda mesto da se pomenu nevolje koje nam stvaraju greške popisivača, odnosno potonjih prepisivača. Sve vreme se mora imati u vidu da su popisivači Grci i da oni nisu uvek bili sposobni da daju ispravnu transkripciju negrčkih imena i nadimaka. Posebno to važi za glasove koji ne postoje u grčkom jeziku. Ponekad, oni helenizuju slovenska i druga negrčka imena i nadimke ili ih, usled nerazumevanja, deformišu dajući im smisao ili značenje koji oni prvobitno nisu imali. Neka imena i nadimci toliko su izvitopereni da je veoma teško, nekad i nemoguće, prepoznati ih iza onoga što je zapisano. Navešćemo nekoliko primera. U Seladi 1300. upisani su Jovan i Konstantin *Čepel* (Τζεπελᾶς),²⁴ što je slovenski nadimak. Međutim, 1321. njihovi potomci upisani su kao *Čepatas* (Τζεπατᾶς).²⁵ U istom popisu od 1300. nai-

¹⁶ *Laiou*, Peasant Society, 113.

¹⁷ *Дуїчев*, Славянски имена, 213.

¹⁸ Lavra II, br. 109, 495.

¹⁹ Ovo ime, koje je kao porodično nosila i čuvena carska dinastija, dolazi od imena grada Κόμνη koji se nalazio u južnoj Trakiji. O tome v. *Βαρζος*, Η Γενεαλογία, 26.

²⁰ *Laiou*, Peasant Society, 136.

²¹ Isto, 112.

²² Lavra II, br. 91 III, 55.

²³ Isto, br. 109, 637.

²⁴ Isto, br. 91 III, 93 i 95.

²⁵ Isto, br. 109, 772, 774–775.

lazimo i na šuraka Jovana Čepelja, Jovana *Kofera* (Κοφεράς),²⁶ a godine 1321. dvojica njegovih sinova su upisani kao *Kofiras* (Κοφύρας).²⁷ Ili u Simeonu oko 1300. upisan je Vasilje Jelkan sa ženom po imenu Ζωσάβνα.²⁸ Ovo ime je neobično i navodi na pomisao da se radi o biblijskom imenu *Šošana*; međutim, u popisu koji je obavljen oko 1320–25. nalazimo udovicu *Zoranu Jelkanju* (Ζωράβνα χήρα ἡ Γελκάνια).²⁹ Nema sumnje da se radi o istoj osobi. Ostaje samo pitanje da li se zvala *Šošana* ili *Zorana*. S obzirom na slovensko poreklo njenog muža, mogli bismo da pretpostavimo da je i ona možda slovenskog porekla i da se ipak zvala *Zorana*. Koliko takve greške mogu da nas navedu na pogrešan zaključak možda najbolje ilustruje sledeći primer. U Seladi oko 1300. godine, upisan je Georgije *Štur* (Στοῦρος), dakle sa slovenskim nadimkom. On je svakako bio Sloven. To vidimo i iz drugih podataka. Dvoje njegove dece nose slovenska imena Stan i Zorana, njegov brat ima crkveno-slovensko ime Diman, a bratičina nosi isto ime kao i njegova kći Zorana.³⁰ Međutim, u praktiku iz 1321. Georgije je upisan kao Georgije *Zguros* (Σγοῦρος),³¹ što je grčki nadimak i što bi, da nema drugih podataka, upućivalo na sasvim pogrešan zaključak o njegovom etničkom poreklu.

Ponekad greške mogu biti i veće, ne samo u imenu već i u drugim podacima koji služe za identifikaciju parika. Npr. u Jerisu, među Zografovim paricima, upisan je 1300. Karamalos, zet Nikole τοῦ Κωθάκη sa ženom Anom i kćerkom Kali.³² U popisu koji je obavljen dve godine kasnije nalazimo Jovana Karamalosa, antisika³³ τοῦ Κωφάκη sa ženom Anom i kćerkom Kali.³⁴ Očigledno je da je reč o istoj osobi; ali ostaje pitanje da li je on zet ili antisik nekog Nikole, za kojeg je takođe neizvesno da li je imao nadimak *Kotaki* ili *Kofaki* („*Gluvač*“), — nama se čini verovatnijim ovaj drugi jer je dosta čest.

Sličnih primera ima još, ali ih nećemo sve nabrajati pošto nam nije cilj da popišemo sve takve greške, već da pokažemo kakvu nam smetnju predstavljaju u radu i kako nam ponekad, zbog izvitoperenog oblika te greške onemogućavaju da prepoznamo pravi oblik imena. U svim navedenim primerima, mi otkrivamo greške zahvaljujući postojanju praktika-serija, tj. više popisa izvršenih u različitim vremenskim periodima za isto naselje. Tamo gde takvih višestrukih popisa nema, greške ne možemo ni otkriti.

Uočava se pojava da ponekad jedan čovek ima dva imena. Ova pojava je češća kod Slovena nego kod Grka. Neki istraživači smatraju da je reč o običaju koji je postojao u Srbiji i Bugarskoj, a to je da se daju dva imena, jedno crkveno-hrišćansko, a

²⁶ Isto, br. 91 III, 94.

²⁷ Isto, br. 109, 772.

²⁸ Χέρωποταμ, br. 18 A, 83.

²⁹ Isto, 18 E II, 12.

³⁰ Lavra II, br. 91 III, 158.

³¹ Isto, br. 109, 849/850.

³² Zograph, br. 15, 29/30.

³³ Antisik je parik koji je naselio neko napušteno ognjište. Detaljnije o tome v. u poglavlju „Identifikacija kroz porodične odnose.“

³⁴ Zograph, br. 17, 30–32.

drugo narodno.³⁵ Drugi pak to drugo ime tretiraju kao prezime.³⁶ Ono što mi možemo da kažemo to je da je teško generalizovati ovakve slučajeve, ali da smo se mi ipak odlučili za ovo drugo rešenje iz više razloga. Najpre, ima primera da svi domaćini koji potiču iz iste porodice nose isto narodno ime kao drugo tako da ono zaista liči na prezime i ima ulogu prezimena. Npr. u Seladi, 1321. upisana su tri brata: *Teodor*, *Petar* i *Jovan* i sva trojica sa istim drugim imenom *Stanil(a)* (Στάνιλας),³⁷ tako da se ovo drugo ime može smatrati kao porodično, a ne kao lično. *Stanil* je najverovatnije ime njihovog pradede. Naime, u ranijem popisu, onom iz 1300, njih trojica su upisani kao sinovi Dimitrija, sina Vasilija *Stanile* (ili možda Stanilovog) (Δημήτριος ὁ υἱὸς Βασιλείου τοῦ Στάνιλα).³⁸ Pored njih srećemo još i *Teodora*, sina *Nikole Stanila* i *Kiriaka Stanila*, za koje se ne kaže da su u rodstvu sa njima, ali najverovatnije da jesu pošto su im domaćinstva navedena neposredno pre, odnosno posle domaćinstava pomenute trojice braće.³⁹ U istom selu i u isto vreme nalazimo još jedan sličan slučaj. To su braća *Jovan* i *Vasilije Jerila* (Γερίλας)⁴⁰.

Osim ovoga, uočili smo da ovaj običaj davanja dva imena nije karakterističan samo za Slovene. Istina, od 114 sigurnih slučajeva, gde je parik upisan sa dva imena, u 57 se radi o kombinaciji slovenskog i crkvenog imena. Navešćemo neke od tipičnih primera: *Georgije Stanko*, *Dimitrije Bračilo* (Μπραζίλας),⁴¹ *Konstantin Bojan* (Βαγίανος),⁴² *Nikola Dragoslav*, *Georgije Dobromir* i *Jovan Strjačko* (Στρέατσκο).⁴³ Međutim, ista pojava postojala je i kod Grka. Na dvadeset i pet mesta nailazimo na parike sa jednim grčkim, a drugim crkvenim imenom. Npr. *Teodor Fotin* i *Teodor Kalos* iz Zdravikiona.⁴⁴ Takođe, ima slučajeva da jedna osoba nosi dva imena, ali da nijedno nije crkveno, već su oba narodna. Npr. među Lavrinim paricima u Seladi nalazimo jednog koji je upisan kao *Stan Draginja*⁴⁵ (dakle, oba imena su slovenska), a u selu Handak, gde su preovlašivali Grci, na čelu jednog domaćinstva nalazila se udovica sa dva grčka narodna imena *Kali Fotini*.⁴⁶ Isto tako, javljaju se parici i sa dva crkvena imena, a bez narodnih. Npr. *Konstantin Simeon*,⁴⁷ *Jovan Petar*,⁴⁸ *Dimitrije Leon*,⁴⁹ *Nikola Sava*⁵⁰...

³⁵ *Осіпрогорски*, Серска област, 47–48.

³⁶ *Dölger*, Aus den Schatzkammern, 187. *Laiou*, Peasant Society, 136. *Kravari*, L' Hellénisation des Slaves, 391. Dujčev za neka slovenska imena kaže da se javljaju kao prezimena, te dakle i on smatra da se radi o prezimenima, a ne o drugom imenu. Vidi: *Дујчев*, Славянски имена.

³⁷ Lavra II, br. 109, 792, 795, 796.

³⁸ Isto, br. 91 III, 108.

³⁹ Isto, br. 109, 791 i 797.

⁴⁰ Isto, 845/846.

⁴¹ Xéropatam, br. 18 B, 50; D III, 50.

⁴² Zograph br. 29, 65.

⁴³ Lavra II, br. 109, 447, 550, 692.

⁴⁴ Chilandar I, br. 41, 59, 72/73.

⁴⁵ Lavra II, br. 109, 761.

⁴⁶ Zograph br. 29, 43/44.

⁴⁷ Lavra II, br. 104, 63/64.

⁴⁸ Isto, 149.

⁴⁹ Isto, br. 109, 99.

⁵⁰ *Esphigmén* 15, 38.

Ovde se zapravo radi o tome da je ime nekog pretka uzeto za drugo ime njegovih potomaka. Kako se kao takvo prenosilo sa generacije na generaciju, postalo je, u stvari, porodično ime, odnosno prezime. To se jasno vidi na nekoliko primera. U selu Simeon, u prakticima nastalim 1300. i malo posle 1300, upisan je *Nikola, sin Krstilin*.⁵¹ U popisu izvršenom 1320–25, on je upisan kao *Nikola Krstila*.⁵² Sličan primer nalazimo i u Radolivu. Tamo je 1316. upisana *Marija, udovica Tirijanova*.⁵³ Godine 1341. njenog sina Jovana nalazimo upisanog kao *Jovana Tirijana*.⁵⁴

IDENTIFIKACIJA KROZ PORODIČNE ODOSE

Kao što se iz table 1. vidi, ovaj vid identifikacije je najčešći. Ovde su navedeni svi slučajevi gde se, na bilo koji način, pominju porodični odnosi, kao i slučajevi kada je neko određen prema nekom drugom licu, a da nije izričito rečeno o kakvom srodstvu se radi, kao npr. „Mihailo Božanin“. Inače, ovaj poslednji vid beleženja je veoma redak.

U prakticima, glave domaćinstva se navode kao sinovi, kćeri, braća, sestre, nećaci, nećakinje, zetovi, snaje, unuci, antisiki (naslednici) ili, ređe, kao deca, deveri i stričevi nekog verovatno starijeg ili uticajnijeg člana porodice. Ostali, pak, članovi porodice odnosno domaćinstva, određuju se prema domaćinu. On sam najčešće je određen prema nekom starijem članu domaćinstva, izuzetno retko prema mlađem. Isto tako, žene se određuju prema muškarcu, mada od ovog pravila ima izuzetaka mnogo više nego kod prethodnog. To navođenje može biti veoma raznovrsno; ponekad krajnje jednostavno, a ponekad veoma složeno — npr. da se domaćin određuje prema licu koje je takođe određeno prema nekom drugom. Navešćemo po jedan primer za svaki od nabrojanih slučajeva.

Kad je muškarac na čelu domaćinstva, a on je to mnogo češće nego žena, on se najčešće javlja kao nečiji sin ili brat. Npr. „Nikola, sin Triakondofila Lagudija“ (Νικόλαος ὁ υἱὸς Τριακονταφύλλου τοῦ Λαγούδη).⁵⁵ A ponekad znatno detaljnije kao „Nikola Skiadas, sin udovice Kseni Vasilija Kuratora“ (Νικόλαος Σκιαδάς ὁ υἱὸς χήρας Ξένης Βασιλείου τοῦ Κουράτορος).⁵⁶ Ili, u slučaju braće, Jovan, brat Teotoka Pahimarijinog.⁵⁷ Kad se neko navodi kao brat, daleko je češći slučaj da se jedan od braće, izgleda obično najstariji, navede kao glava porodice, a za ostale se prosto kaže „brat mu“, čak i onda kada imaju sopstvena odvojena domaćinstva. Ima i čudnih slučajeva, kao što je onaj u selu Sarantarea. „Jovan, sin Marije, žene Nikole Haraka“ (Ἰωάννης ὁ υἱὸς Μαρίας τῆς γυναικὸς Νικολάου τοῦ Χαρακῶ).⁵⁸ Teško

⁵¹ Xéropotam, br. 18 A, 95; B, 34.

⁵² Isto, 18 E II, 22.

⁵³ Iviron III, br. 74, 96.

⁵⁴ Iviron IV, 87 A, 102.

⁵⁵ Lavra II, br. 109, 369/370.

⁵⁶ Isto, br. 91 I, 59.

⁵⁷ Isto, 45.

⁵⁸ Isto, br. 109, 51.

je reći zašto je on tako naveden, a ne naprosto kao sin Nikole Haraka. Da li zato što je njegova majka iz starije, u selu ukorenjene porodice, a što možda nije slučaj sa porodicom njegovog oca, ili zato što Nikola Harakas i nije njegov otac već samo drugi suprug njegove majke? U nekoliko slučajeva srećemo i navođenje prema bratu od strica, ujaka, odnosno tetke, za šta se u grčkom koristi izraz εξάδελφος: npr. Teodosije, eksadelfos Pankala Ostridisa.⁵⁹

Veoma je čest slučaj da je neko naveden kao nečiji zet (γαμπρός), npr. „krojač Triakondafilos, zet Georgija Irininog“.⁶⁰ Ponekad je sastavljač praktika veoma precizan u određivanju te vrste srodstva u smislu da bliže određuje zeta. Npr. „David, od kćerke zet Nikole sina Galovinog“ (Δαυίδ ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς Νικολάου τοῦ υἱοῦ τῆς Γάλοβας),⁶¹ ili „Dimitrije, od unuke zet Vulkostrelijin“ (Δημήτριος ὁ ἐπὶ ἐγγονῇ γαμβρὸς τῆς Βουλκοστρελίας),⁶² ili „Teodor Šušman od sestre zet“ (Θεόδωρος Σούσμανις ὁ ἐπ’ ἀδελφῇ γαμβρὸς αὐτοῦ),⁶³ ili „Nićifor, od nećake zet Konstantina Ksenovijjinog“ (Νικηφόρος ὁ ἐπ’ ἀνεψιά γαμβρὸς Κωνσταντίνου τοῦ τῆς Ξενώβης),⁶⁴ pa čak i Mirjan od usvojene kćerke zet (Μυρεάνος ὁ ἐπὶ υιοθετῇ γαμβρὸς αὐτῆς),⁶⁵ ili „Nikola od pastorke zet“ (Νικόλαος ὁ ἐπὶ προγόνῃ γαμβρὸς αὐτοῦ).⁶⁶

Nije redak slučaj antisika (ἀντίσηκος). *Antisikos* je izraz koji je korišćen za označavanje parika koji su se planski, uz odobrenje vlasnika imanja, naselili na neko napušteno ognjište koje je ostalo bez naslednika ili, češće, oženili udovicom preminulog parika i samim tim preuzeli brigu o njegovoj porodici i njegovom imanju.⁶⁷ Smatramo da bi se ovaj izraz možda mogao prevesti kao *naslednik*, jer se odista u neku ruku radi o nasledniku; drugi razlog koji nas navodi na ovakvu pretpostavku je što u slovenskom prevodu Hilendarskog praktika dvaput nailazimo na pojavu da je neko označen kao nečiji naslednik, a da se ne radi o krvnom srodniku. Tako je u Kastrinu upisan Jovan Morovundin, naslednik (НАМѢСТНИКЪ) Koste Bastata Kuculotov⁶⁸, a u Kamenici Georgije Kukurov, naslednik Mihaila Kaminara.⁶⁹ Antisiki se izričito navode po domaćinu kojeg su nasledili. Npr. „Nikola Taksaras, antisikos Dimitrija, sina Ipatijevog“ (Νικόλαος ὁ Τοξαράς ὁ ἀντίσηκος Δημητρίου υἱοῦ τοῦ Ὑπατίου).⁷⁰ Pri tom apograf je veoma precizan u označavanju članova antisikovog domaćinstva. Za decu koju je njegova žena stekla u prethodnom braku izričito se kaže da su mu pastorc. Sve ovo najbolje ilustruje sledeći primer. U mestu Ksilorigion,

⁵⁹ Xénophon, br.16, 6.

⁶⁰ Iviron III, br. 70, 10.

⁶¹ Isto IV, br. 86, 23/24.

⁶² Zograph, br. 15, 18.

⁶³ Lavra II, br. 109, 813.

⁶⁴ Isto, 187.

⁶⁵ Iviron III, br. 74, 215.

⁶⁶ Lavra II, br. 109, 545.

⁶⁷ Vidi *Laiou*, Peasant Society, 79 i Iviron III, br.70, 156.

⁶⁸ Хиландар, 85/86.

⁶⁹ Isto, 395/396.

⁷⁰ Lavra II, br. 91 III, 64.

godine 1301. srećemo Dimitrija, sina starca Stamata. On ima ženu Mariju.⁷¹ Nju srećemo u popisu obavljenom 1318. kao udovicu Mariju, ženu Dimitrija, Stamatovog.⁷² Dve godine kasnije ona je preudata za Georgija Vlahiotisa, za kojeg se kaže da je antisikos Stamatov. Dakle, ona se preudala najverovatnije za pridošlicu iz Tesalije, a njena dva sina, Georgije i Mihailo, koji su nam poznati još iz popisa iz 1318. označeni su kao pastorc (προγόνους) Georgija Vlahiotisa.⁷³ Kada antisikos ima sopstvenu decu, onda se pravi razlika između te dece i dece koju je njegova žena izrodila u prethodnom braku. Npr. u Kato Volvu upisan je Dimitrije antisikos Georgija Čava (Τζαβαίου). Za njega se kaže da ima ženu Jelenu, sina Georgija, kćerke Mariju i Kali i pastorku Stirijsana i Jovana.⁷⁴ Čak i onda kada se ne radi o antisikima, a jedan je od supružnika, najčešće onaj koji je drugom došao u kuću, što nije uvek bila žena, imao decu iz prethodnog braka, to se izričito kaže. To lepo ilustruje sledeći primer. U selu Kria Pigadia, upisan je 1321. Teodor, antisikos Teodora Karkariota. On je imao ženu Mariju, sina Moshosa, pastorku Anu i zeta od nje Vasilija Arkudofa za kojeg se kaže da ima sinove Konstantina, Teodora i Georgija.⁷⁵

U retkim slučajevima, domaćin je označen kao nečiji šurak (γυναικάδελφος). To se verovatno činilo onda kada je domaćin bio domazet i nije imao dublje korene u selu, ili je porodica njegove žene bila uticajnija ili bogatija od njegove sopstvene. Ovakvo određenje srećemo samo onda kada tast parikov više nije živ, te je on određen prema tastovom prvom nasledniku, a to je najčešće sin, tj. brat parikove žene, odnosno šurak mu. Npr. „Georgije, šurak Konstantina Buhe“.⁷⁶ Na jednom mestu nailazimo na parika koji je upisan kao pašenog, tj. σύγγαμβρος. To je Nikola, pašenog sveštenika Dimitrija.⁷⁷

Na nekoliko mesta nailazimo na parike koji su označeni kao deveri (ἀνδράδελφος) domaćice koja se nalazi na čelu prethodno upisanog domaćinstva. Npr. u Jerisu 1320. godine upisan je „Nikola, dever joj“. A ona je, doznajemo iz prethodno navedenog domaćinstva, udovica Fotini, žena Konstantina Pentikontara.⁷⁸ Takvih primera, naravno, ima još. Pretpostavljamo da su muškarci-domaćini ovako navođeni posle smrti svoga brata koji je prvi bio upisan u praktik. Naime, obično je samo jedan od braće bio bliže određen, prema roditeljima, nadimku odnosno prezimenu, profesiji i sl. Ostala braća, iako su oformila svoja samostalna domaćinstva, upisivana su samo po imenu uz koje bi se reklo da je navedeni brat prethodno upisanog. Posle smrti prvonavedenog brata, na čelo domaćinstva bi ponekad dolazila njegova žena,⁷⁹

⁷¹ Iviron III, br. 70, 379.

⁷² Isto, br. 75, 511/512.

⁷³ Isto, br. 79, 502/503.

⁷⁴ Isto IV, br. 86, 321/322.

⁷⁵ Lavra II, br. 109, 434/435.

⁷⁶ Xéropotam, br. 18 A, 29.

⁷⁷ Lavra II, br. 109, 348/349.

⁷⁸ Zograph, br. 17, 24/25, 20.

⁷⁹ Uočili smo da je u oblasti Pangejske gore, posle smrti domaćina obično dolazio na čelo kuće njegov sin, ukoliko je bio dovoljno odrastao da preuzme brigu o domaćinstvu. U ostalim oblastima, pak, obično je domaćina nasleđivala žena, čak i onda kada je u njenoj porodici bilo odraslih muškaraca sposobnih da se staraju o domaćinstvu.

te su stoga i braća njenog muža, tj. njeni deveri bili određivani prema njoj kao glavi prvonavedenog domaćinstva. Jedan primer koji nalazimo u Seladi upućuje na ispravnost ove pretpostavke. Tamo je, u popisu izvršenom oko 1300. upisan Teodor Melenikiot. On je imao dvojicu sinova, Dimitrija koji je bio oženjen sa Kali i Nikolu oženjenog sa Hrisi. Imao je i dvojicu unuka Jovana i Vasilija.⁸⁰ U popisu iz 1321. nalazimo na čelu jednog domaćinstva Kali, udovicu Dimitrija Melenikiota, po svemu sudeći Teodorovog sina. Ona ima sina Jovana. Odmah iza njenog upisano je domaćinstvo Nikole Melenikiota, njenog devera, koji je tako i označen, a koji ima ženu Hrisi, tri sina, snaju i jednog unuka.⁸¹ U razmaku između ova dva popisa najverovatnije se dogodilo da je Teodor Melenikiot umro. Nakon toga je došlo do deobe među njegovim sinovima. Verovatno stariji, Dimitrije je bio na čelu jednog od domaćinstava. Da je bio živ u vreme vršenja drugog popisa, on bi se i nalazio na čelu domaćinstva, a njegov brat bi bio označen po svom srodstvu sa Dimitrijem. Kako je Dimitrije umro, na čelo prvog domaćinstva došla je njegova žena, te je njegov brat označen prema svom srodstvu sa njom.

Veoma retko nailazimo na određenje prema dedi ili babi. Jedan takav slučaj je sledeći: „Teodor, unuk udovice Marije Pahnioto“ (Θεόδωρος ὁ ἔγγονος χήρας Μαρίας τῆς Παχνωτοῦς).⁸² Isto tako, retko je da se neko označava kao nečiji ujak, stric ili teča (grčki θεῖτος). Kao što je već rečeno, obično se domaćini označavaju po starijim članovima svoje familije. Ali i ovo pravilo ima nekoliko izuzetaka. Jedan ovakav slučaj je onaj sveštenika Vasilija koji je upisan kao ujak (stric, odnosno teča) prethodno ubeleženog Nikole, sina sveštenika Petra Tulukonovog.⁸³ Nećaci (ἀνεψιός)⁸⁴ se sreću nešto češće; npr. „Jovan Glikis, nećak Kačarev“ (τοῦ Κάτζαρη).⁸⁵

Usvojena deca (υἱοθετός)⁸⁶ i pastorcí (πρόγονος)⁸⁷ tretirani su na isti način kao i biološki potomci.⁸⁸ U izvorima se jasno kaže kada se radi o usvojeniku, odno-

⁸⁰ Lavra II, br. 91 III, 147/148.

⁸¹ Isto, br. 109, 836/837.

⁸² Iviron III, br. 70, 125.

⁸³ Lavra II, br. 91 III, st. 106.

⁸⁴ Interesantno je da ovaj izraz u hilendarskom praktiku iz 1300. godine, koji je sačuvan samo u prevodu na starosrpski, uopšte nije preveden, već se koristi transkribovan grčki termin. Npr. u Kastrinu je upisana udovica Marija, žena Dimitrija kovača. Za nju se kaže da ima nećaka (ἀνεψία) Georgija i nećaku (ἀνεψιό) Kali (в. Хиландар, 35–37). Georgije Sakul iz istog sela ima nećaka Stamatika (в. Хиландар, 241/242), dok je u Kondogriku izvesni Nikola Sofronijev upisan kao nećak Dimitrija Parcaleva (в. Хиландар, 454–460).

⁸⁵ Iviron IV, br. 86, 14.

⁸⁶ I ovaj termin nalazimo u prevodu hilendarskog praktika. Tako je u Kastrinu upisan Georgije, posinak (πосиненикъ) Nikole Komninucika (Хиландар, 14/15).

⁸⁷ Termin πρόγονος prvobitno je označavao pretka. Kasnije počinje da označava i pastorka (v. *Liddel*, A Greek-English Lexicon, 1473; *Sophocles*, Greek Lexicon, 923; Δημητράκου, Νέον Λεξικόν, 1150). U našim izvorima ovaj termin se sreće samo u ovom drugom značenju. Ukoliko je na čelu domaćinstva mlađe lice, a sa njim živi i neko od starijih članova, onda se izričito kaže u kakvom su srodstvu, uglavnom otac ili deda, odnosno majka ili baba, ako se radi o ženama. Da se zaista radi o pastorcima svedoči i to što na ovakve slučajeve najčešće nailazimo u domaćinstvima na čijem čelu je antisik, o čemu je već bilo reči (v. stranu 114/115). Još jednu potvrdu za to nalazimo i u prevodu hilendarskog praktika na starosrpski i to opet u porodici antisika. U selu Munzeni upisan je Georgije Kukurov, antisik Mihaila Ka-

sno usvojenici. Npr. „Teodor usvojeni sin Mihaila Rupca“.⁸⁹ Isto važi i za pastorku. Npr. „Jovan, pastorak Vasilija Kata, zet Melenikiotov“ (Ἰωάννης ὁ πρόγονος Βασιλείου τοῦ Κάτω ἦτοι γαμβροῦ τοῦ Μελενικιώτου).⁹⁰

Kao što je već rečeno žene se ređe nalaze na čelu domaćinstva. Ali broj tih slučajeva uopšte nije zanemarljiv. Žene se nalaze na čelu 18,69% ukupnog broja domaćinstava. Žena preuzima ulogu glave porodice ubedljivo najčešće kada postane udovica, dakle po smrti dotadašnjeg domaćina. Ponekad ženu, udovicu, nalazimo u toj ulozi čak i kada u porodici ima drugih odraslih muškaraca. Npr. u selu Kato Volvo 1301. godine srećemo Atanasiju, udovicu Teofilaktovu. Sa njom žive sin Ksenos, brat Georgije i nećak Dimitrije.⁹¹ Dimitrije je verovatno Georgijev sin, a to bi onda značilo da je Georgije odrasla osoba koja je, s obzirom na svoje starosno doba, bila u stanju da vodi domaćinstvo. Da se verovatno radi o odrasloj i zreloj osobi ukazuje indirektno još jedan podatak. Naime, u istom popisu nalazi se i domaćinstvo Georgija, zeta Atanasije Teofilaktove koji je iz braka sa Atanasijinom kćerkom Anom imao dve kćeri: Triakondafile i, drugu koja je ime verovatno dobila po babi, Atanasiju.⁹² Atanasija je već bila u godinama da ima unučiće te je, prema tome i njen brat Georgije morao biti odrastao. Dakle, i pored prisustva tri muškarca u domaćinstvu, jedna žena se nalazi na njegovom čelu. Možda se to, bar u ovom slučaju, može objasniti time da je Atanasija dovela brata u dom svoga muža te da se ona kao muževljevi naslednik nalazi na čelu njegovog imanja, odnosno time da Atanasijin muž nije bio domazet, jer bi u tom slučaju verovatnije na čelu domaćinstva bio Atanasijin brat.

U ovom slučaju smo videli da su udovice obično označene prema svojim muževima. Ali to nije uvek tako. Ima slučajeva da su one označene kao nečije snaje. Npr. „udovica Ana, snaja Kavazova“⁹³ ili udovica „Ana, snaja udovice Marije Siligno“.⁹⁴ Veoma često, one su određene i prema svojim krvnim srođnicima, najčešće prema bratu. Npr. „udovica Ana, sestra Georgija Jelkana“.⁹⁵ Ponekad, mada mnogo ređe, prema majci, sestri, ili ujaku, odnosno stricu ili teći. Npr. „Udovica Kseni kćerka Fotinina“,⁹⁶ „udovica Evdokija, sestra Aleksandrina“.⁹⁷ Ili udovica „Kali, nećaka kovača Mihaila Limnea“.⁹⁸ Ima čak slučajeva da je udovica određena kao ujna, strina ili tetka (grčki θεία). Npr. udovica Marija, upisana je kao ujna pret-

minara. Sa njim živi i njegov pastorak (свѢДЕНИКЪ) Jovan. (в. Хиландар, 395/396). U istom selu nalazimo i Jovana, zeta Mihaila Akritina koji ima pastorku (свѢДЕНИЦЪ) Mariju (в. Хиландар, 321/322).

⁸⁸ *Laiou*, Peasant Society, 79.

⁸⁹ Lavra II, br. 91 III, 136/137.

⁹⁰ Isto, br. 109, 835.

⁹¹ Iviron III, br. 70, 289.

⁹² Isto, 310/311.

⁹³ Isto IV, br. 86, 28/29.

⁹⁴ Isto III, br. 70, 135.

⁹⁵ Xéropotam, br. 18 A, 27/28.

⁹⁶ Iviron III, br. 70, 138.

⁹⁷ Xénophon, br. 25, 98.

⁹⁸ Lavra II, br. 91 I, 14.

hodno navedenog Georgija Armenopula.⁹⁹ Neke su čak upisane kao tašte, odnosno svekrve (πενθερά). Tako je udovica Evdokija Saponi iz Radoliva, označena kao tašta prethodno upisanog Dimitrija Kacivelakisa.¹⁰⁰ A udovica Marija, kao svekrva Hlerine, udovice Georgija Mire.¹⁰¹ Ponekad je udovica označena i prema mužu i prema nekom od krvnih srodnika. Npr. „udovica Marija, kćerka Kavazova, žena stolara Nikite“ (Μαρία χήρα ἡ θυγάτηρ τοῦ Καβαζοῦ, ἡ γυνὴ Νικήτα τοῦ Πελεκά-νου).¹⁰² Interesantan je slučaj jedne stanovnice sela Stomion. Ona je 1318. i 1320. upisana kao član domaćinstva udovice Evgeno. Označena je kao Marija, njena kći. Bila je udata i muž joj se zvao Georgije.¹⁰³ Godine 1338. srećemo je kao udovicu Georgicenu (Γεοργίτζαινα), kćerku Evgenijinu, dok se njeno lično ime Marija potpuno izgubilo.¹⁰⁴ Nije bilo neuobičajeno da se žene, naročito udovice navode po imenu svog muža, a da se njihovo sopstveno ime potpuno gubi. Ipak, mnogo je više slučajeva da žena, udovica kao dopunsko nosi muževljevo ime sa odgovarajućim nastavkom, najčešće -ja (ία)¹⁰⁵, što je slovenski nastavak za prisvojni pridev u ženskom rodu, kao npr. Marinja, što znači Marinova (Μαρινία), Mihailiča, tj. Mihailova (Μιχαηλιτζία), Jelkanja, tj. Jelkanova (Γελκάνια) i sl.

Ukoliko je žena ostala udovica, u praktikama se to, uz veoma retke izuzetke, kaže, čak i onda kada je to očigledno, tj. u odsustvu muža, a postojanju dece, unuka i sl. Ako se žena preuda a ostane na imanju svoga muža, to znamo po tome što je njen novi muž označen kao antisikos njenog prethodnog muža. Ako se muškarac po drugi put oženi to nikako ne možemo znati, osim tamo gde imamo kontinuirane praktike. Za razliku od žena, oni su izuzetno retko izričito navedeni kao udovci. Ima svega nekoliko takvih slučajeva. Jedan od njih je u selu Gomat. Tu nalazimo udovicu Kali Dikrano. Sa njom u istom domaćinstvu živi zet Konstantin, za kojeg se izričito kaže da je udovac.¹⁰⁶ Muškarci se, kad postanu udovci, ponekad označavaju prema ženi-noj porodici, najčešće njenom ocu, a da se ni tada ne kaže da se radi o udovcu, mada je to sasvim jasno. Ovo je potpuno razumljivo, jer je uobičajeno i očekivano da muškarac bude na čelu domaćinstva i da se ostali članovi domaćinstva određuju po njemu. Za žene se kaže da su udovice, jer se time ujedno daje i objašnjenje zašto u ulozi domaćina nije muškarac, već žena.

Neudate žene se izuzetno retko nalaze na čelu domaćinstva. U toj ulozi ih nalazimo samo onda kada nemaju roditelje, tj. kad ostanu siročad i kada u porodici nema nikog starijeg ko bi preuzeo brigu o domaćinstvu. Tada su obično određene prema svojim roditeljima. Npr. „Kali, kćerka Manojla Hlapca“.¹⁰⁷ Ređe po nekom dru-

⁹⁹ Iviron III, br. 70, 18–20.

¹⁰⁰ Iviron IV, br. 87A, 49.

¹⁰¹ Isto III, br. 74, 318, 319.

¹⁰² Isto IV, br. 86, 11/12

¹⁰³ Xénophon, br. 12, 9 i br. 13, 15/16.

¹⁰⁴ Isto, br. 35, 11.

¹⁰⁵ *Μαροjevuh*, Посесивне изведенице, 10 и 12.

¹⁰⁶ Iviron III, br. 75, 94/95.

¹⁰⁷ Lavra II, br. 109, 899/900.

gom pretku ili rođaku. Npr. „Iрини, unuka Atanasija kovača“.¹⁰⁸ U većini slučajeva, one žive potpuno same. Ovde se zapravo radi o kćerima koje se nisu udale za života svojih roditelja i koje su se kao siročad zatekle u vreme vršenja popisa. Tamo gde imamo kontinuirane praktike može se videti da one isčezavaju kao glave domaćinstava, najčešće tako što se udaju, pa se u ulozi domaćina pojavljuju njihovi muževi.¹⁰⁹ Tako npr. u Gradišti, oko 1300. srećemo Mariju, kćerku Jovana Klosa.¹¹⁰ Godine 1321. na istom mestu u praktiku nalazimo Georgija od kćerke zeta Jovana Klosa sa ženom Marijom i kćerkom Anom.¹¹¹ Nema sumnje da je to ona Marija koja nam je poznata još iz popisa iz 1300.

Samo u tri slučaja nije tako. U Gomatu, među Ivironovim paricima, upisana je 1318. godine Ana Panajotisova kao jedini član domaćinstva.¹¹² Do sledećeg popisa koji je obavljen dve godine kasnije, ona se udala, ali se i dalje nalazi na čelu domaćinstva, dok je njen muž Dimitrije naprosto naveden samo kao član tog domaćinstva (Ἄννα ἡ θυγάτηρ τοῦ Παναγιώτου ἔχει ἄνδρα Δημήτριον).¹¹³ Svako se radi o tome da je njen muž došao na njeno imanje i da je možda čak i pridošlica. No, bez obzira na sve to, nije bilo uobičajeno da se žena nalazi na čelu domaćinstva ukoliko ima živog muža. Po pravilu, ako je muž živ, on je domaćin. No, i ovo pravilo, kao što smo videli, ima svoje izuzetke. U celokupnoj građi nailazimo samo na još dva slučaja da se žena nalazi na čelu domaćinstva i pored živog muža. Prvi slučaj je sasvim eksplicitan i ne ostavlja mesta sumnji. U selu Kozla 1325–30. upisana je kao glava domaćinstva Ana, kćerka Limocervulova. Sa njom živi i njen muž označen kao Egipćanin (Αἰγύπτιος).¹¹⁴ Ovde se verovatno radi ne o ličnom već o etničkom imenu kojim su u Vizantiji ovog doba označavani Cigani. Ako se ima u vidu kako Cigani žive (da se često sele), čime se bave (ne obrađuju zemlju) i kakav je bio stav Romeja prema njima (negativan i podozriv),¹¹⁵ kao i to da je on najverovatnije bio pridošlica, onda ovaj usamljeni slučaj ne treba mnogo da čudi. Treći slučaj već nije sasvim jasan. Nalazimo ga u selu Zdravikion. Tu se prilikom popisa jednog domaćinstva kaže da Pepani ima Nikolu.¹¹⁶ Tvorac ovog praktika najpre navodi ime domaćina, potom kaže ime žene ne navodeći izričito da je reč o ženi, mada je to iz konteksta sasvim jasno, a onda nabroja ostale članove domaćinstva navodeći i u kakvom su srodstvu sa glavom porodice. Prema toj analogiji, Nikola bi morao biti Pepanin muž. Ali, mi ipak ne isključujemo mogućnost da je on možda ipak njen sin ili brat.

Ponekad, najverovatnije u slučaju neodrasle dece koja su ostala bez roditelja, tj. siročadi, kao parici navedena su samo deca uz ime roditelja. Veoma često njima

¹⁰⁸ Xéropotam, br. 18 F II, 16.

¹⁰⁹ *Laiou*, Peasant Society, 89.

¹¹⁰ Lavra II, br. 91 III, 218.

¹¹¹ Isto, br. 109, 707.

¹¹² Iviron III, br. 75, 153.

¹¹³ Isto, br. 79, 133.

¹¹⁴ Xéropotam, 18 F II, 14.

¹¹⁵ *Soulis*, The Gypsies, 167.

¹¹⁶ Chilandar I, br. 41, 61.

se čak ni imena ne navode, već za njih doznajemo u narednim popisima, naravno pod uslovom da imamo praktike-serije, koji nam omogućavaju da ih pratimo u izvesnom vremenskom periodu. Npr. u praktiku koji je sastavljen malo posle 1300. upisana su deca Dimitrija kovača. Odmah iza njih upisana su „deca Bubalina“.¹¹⁷ U praktiku koji je nastao 15 do 20 godina kasnije saznajemo imena bar neke od te dece. U popisu iz 1315–20. nalazio se Georgije, sin Dimitrija kovača, koji je u to vreme već bio oženjen. Nešto dalje srećemo Nikolu Bubala sa bratom Jovanom.¹¹⁸ Ponekad su označena prema majci, npr. „deca Hrisudijina“.¹¹⁹ Veoma retko, deca se navode poimence, kao što je to slučaj sa decom izvesnog Leona iz Zdravikiona: Teodorom, Dimitrijem, Panajotisom i Georgijem.¹²⁰ U jednom slučaju, parici su označeni kao deca iako je sasvim jasno da se radi o odraslim osobama. Npr. među Lavrinim paricima na metohu Ederokastra upisana su deca vrtlara Kalogira, Stamatis i Jovan. A dalje se kaže da je Stamatis oženjen i da ima i sina.¹²¹

Interesantan je sledeći slučaj. U selu Kato Volvo 1341. upisana je Evdokija, udovica Strumičaninova. Pored sina i snaje koji žive sa njom, u njenom domaćinstvu je i njena kćerka Marija sa mužem, za kojeg se kaže da je odgajen od strane manastira (ἀνατροφὴν τῆς μονῆς).¹²² Ova odrednica ne može se računati u identifikaciju kroz rodbinske odnose, ali upućuje na to da je on verovatno siroče ili možda i nahoče. To potvrđuje da su popisivači nastojali da daju što iscrpnije podatke o paricima kako bi se ovi što lakše mogli prepoznati.

ZANIMANJA

U nešto manje od 10% paričkih domaćinstava nalaze se članovi označeni po nekom zanimanju. To znači da se određeni broj parika, pored zemljoradnje, bavio i nekim dodatnim zanimanjem, najčešće zanatstvom.¹²³ Uopšteno posmatrano, najrasprostranjenija zanimanja su *obučar* (τζανκάρης), *grnčar* (τζυκαλῶς), *krojač* (ρόπτης), *kovač* (χαλκεύς) i *sveštenik* (ιερεύς, παπῶς). Nešto ređa su *tkač* (ύφαντής, na jednom mestu samo ἀναφαντής), *kapadžija* (καπασῶς), *krznar* (γουνάρης) i *stolar* (πελεκᾶνος, ξυλουργός). Još ređi su *mlinari* (μυλωνῶς), *vrtlari* (κηπουρός), *ribari* (ἀλιεύς), *pintori* (βαγενῶς) i *lekari* (ιατρός, možda ovde spada i φλεβοτόμος)¹²⁴. Sa nekim profesijama se srećemo samo jednom ili dvaput u celokupnoj građi iako se ponekad radi o zanimanjima za kojim je u seoskoj sredini morala postojati velika potreba. To su *sedlar* (σαγμαρῶς), *kolar* (ἀμαξῶς), *trgovac*

¹¹⁷ Χέροποταμ, br. 18 B, 49/50, 50.

¹¹⁸ Isto, D I, 47.

¹¹⁹ Isto, 52.

¹²⁰ Chilandar I, br. 41, 78.

¹²¹ Lavra II, br. 105, 21.

¹²² Iviron IV, br. 86, 325/326.

¹²³ Veoma iscrpno o zanatstvu u ovo vreme u oblasti Donje Strume piše Kondov. Vidi *Κονδov, Сельского занаятчийство*. Smatramo da rezultati do kojih je on došao važe i za ostale delove istočne Makedonije, osim što rasprostranjenost pojedinih zanata nije potpuno odgovarala onoj u oblasti Donje Strume.

¹²⁴ *Laiou, Peasant Society*, 120/121.

(πραγματευτής), *mesar* (μακελλάρης), *klobučar* i *rudar* (poslednje dve nalazimo samo u slovenskom prevodu)...Tu su još i *prodavac vina* (κρασοπώλης), nekoliko *kamenorezaca* (μαρμαράς). Nailazimo na *zlatare* (χρυσοχόος) i *slikare* (ζωγράφος). Među hilendarskim paricima nalazimo jednog *lovca* i jednog *kuvara*, što se teško može smatrati profesijama u pravom smislu.

Za neke od profesija koje se navode uz imena parika moramo se upitati da li su zaista postojale u selu i da li su parici uopšte bili u stanju da se bave takvim poslovima. Naime, nekoliko parika je upisano kao *vivlograf*, *gramatik* i *kalamar*, a što se možda sve moglo svesti na jedno: čoveka koji zna da piše. Sumnjamo da se ovde zaista radilo o pravoj profesiji, pre će biti da su svi ovi termini označavali seljake koji su bili pismeni i možda zahvaljujući tome obavljali neke pisarske poslove za svoje susede. Slično možemo pretpostaviti i za one koji su označeni kao *čitači* odnosno *čteci* (ἀναγνώστης).

Srećemo i jednog parika upisanog kao *stratitot* (στρατιώτης).¹²⁵ To je Jovan Kasidaris iz Svete Jefimije. On to najverovatnije nije bio, jer da jeste, onda ne bi bio i parik istovremeno. Moguće je da se radi o bivšem stratiotu (vojniku) koji je izgubio svoje imanje neophodno da bi mogao da se opremi za rat. Ili se radi o bivšem stratiotu izbeglom sa tertitorije koju je Carstvo izgubilo, a koji je kao izbeglica nastanjen na manastirskom imanju i tako dospeo u položaj parika. Verovatno isto važi i za onih nekoliko parika koji su upisani kao *akrite*, što je termin kojim su označavani domaći vojnici–graničari. Pretpostavljamo da se radi o akritama izbeglim iz neke maloazijske oblasti nakon njenog dospeća pod tursku vlast, ili o njihovim potomcima.

Na nekoliko mesta nailazimo na ljude koji su označeni kao *protogeri* (πρωτόγερος). Verovatno je reč o onim istaknutim starinama koji su nekim svojim isticanjem i zaslugama, možda i bogatstvom i(li) životnim iskustvom zaslužili da predstavljaju svoje susede pred manastirskim vlastima, odnosno da posreduju između njih. Da se zaista radilo o starijim osobama vidimo iz sledećeg primera. Godine 1318. u Kato Volvu, upisan je Stamatis Tiotokijin, sa kojim su živeli njegovi brat i snaja.¹²⁶ Dve godine kasnije, Stamatisa ponovo srećemo; ovoga puta kao oženjenog čoveka.¹²⁷ Tek 1341. on je upisan kao protogeri Stamatis Tiotokijin.¹²⁸ Bliski njima su *nomici* koje takođe srećemo, a za koje znamo da su predstavljali seljake pred vlastima.¹²⁹

Nisu se svi koji su označeni po nekoj profesiji njome zaista i bavili. Ponekad se naziv za profesiju pretvarao u porodično ime. Porodice su ga sticale tako što se neki njihov predak zaista bavio određenom profesijom. Tokom vremena, naročito ako porodica nije imala neku drugu karakterističnu oznaku, čitava porodica se počela označavati po tom njegovom dodatnom zanimanju.

¹²⁵ Lavra II, br. 109, 157; o njemu v. *Laiou*, Peasant Society, 140, 144 i *Bartusis*, The Problem of smallholding soldiers, 6/7.

¹²⁶ Iviron III, br. 75, 421.

¹²⁷ Isto, br. 79, 407.

¹²⁸ Iviron IV, br. 86, 317/318.

¹²⁹ *Laiou*, Peasant Society, 63.

U mnogim slučajevima je veoma teško razlučiti da li je reč o profesiji ili prezimenu. Izuzetno su retki eksplicitni slučajevi kao „Mihailo Neropolis, on je stolar“ (Μιχαήλ ὁ Νεροπόλης...ὁ αὐτὸς ὁ πελεκάνος).¹³⁰ Ili „Gergije Mankafa¹³¹...ribar“ (Γεώργιος ὁ Μαγκαφᾶς...ὁ αὐτὸς ἀλιεύς).¹³²

Možemo biti sigurni da se radi o profesiji kada je neki od članova domaćinstva, a koji nije sam domaćin, označen po nekoj profesiji. Naime, mi smo rekli da je samo glava porodice bliže identifikovan, dok su ostali članovi porodice označeni prema svom srodstvu sa njim. Veoma retko su označeni na još neki način, a ako jesu onda je to obično po profesiji ili nadimku. U takvim slučajevima ne može biti reči o prezimenu, jer bi ga onda nosili i ostali članovi porodice, a ne bi se samo jedan izdvajao kao takav. Npr. u Radolivu je upisana Stanula, udovica Jovana Dobrika (τοῦ Τόμπρικα). Sa njom žive dvojica njenih sinova od kojih je samo jedan, Nikola označen kao krojač.¹³³ Ili, u Vorisku je upisan stolar Nikola Surulas. U istom domaćinstvu, ali u posebnoj kući (izričito se kaže da žive u odvojenim kućama, ali zajedno plaćaju porez) živi njegov brat Georgije Dokianos,¹³⁴ upisan bez ikakve druge oznake. Sa njim u kući su i njihova dva brata: Vasilije, za kojeg se kaže da je stolar i drugi Slav, koji je upisan bez ikakve dodatne oznake.¹³⁵ Dakle, dvojica braće su se bavila istim zanatom, a dvojica nisu. Da je reč o prezimenu, nosio bi ga i Georgije kao glava porodice, a ne samo jedan od braće koji živi sa njim.

Još jedan slučaj gde možemo biti sigurni da se radi o profesiji jeste kada se neko zanimanje pojavljuje u porodici, a da se niko od njenih članova ranije nije bavio tim poslom. Ovo možemo da pratimo samo tamo gde imamo praktike-serije. Npr. u Melicijani 1301. upisan je Mihailo Kavaz. Ni on, niti neko drugi od članova njegovog domaćinstva nije označen po nekoj profesiji.¹³⁶ Ovu porodicu srećemo i 1318. odnosno 1320. i dalje bez ikakve oznake za profesiju.¹³⁷ Tek 1341. nailazimo na Teodoru, udovicu Mihaila Kavaza i udovicu Anu, snaju Kavazovu koja ima dvojicu sinova Georgija i Dimitrija. Ovaj poslednji je upisan kao tkač.¹³⁸ Dakle, ni Mihailo Kavaz, ni njegovi sinovi nisu imali nikakvo dopunsko zanimanje. Tek se jedan od njegovih unuka posvetio tkačkom zanatu.

¹³⁰ Lavra II, br. 109, 875.

¹³¹ Prezime Mankafa nosila je i jedna maloazijska aristokratska porodica, koja se pojavila na prelazu XII i XIII veka, a početkom XIII veka osamostalila se u oblasti Mileta (*Καждан*, Социальный состав, 129/130; 169). Izgleda da je bila turskog porekla (*Радић*, Обласни господари, 265, нар. 5). Kasnije, u doba Paleologa srećemo više ličnosti sa ovim prezimenom, pripadnika različitih društvenih slojeva (PLP, VII, 6–7).

¹³² Lavra II, br. 109, 930/931.

¹³³ Iviron III, br. 74, 153.

¹³⁴ Ovo prezime nosila je i jedna porodica koja je pripadala maloazijskoj vojnoj aristokratiji. Pojedini njeni članovi su se čak orodili sa carskom porodicom Vataca. Vidi *Καждан*, Социальный состав 155, 200, 210. U doba Paleologa srećemo više pripadnika ovog roda od kojih su neki vršili veoma važne funkcije, domestika npr., a neki nosili visoke titule (PLP VII, 55–57).

¹³⁵ Iviron III, br. 74, 238/239.

¹³⁶ Isto, br. 70, 14/15.

¹³⁷ Isto, br. 75, 26/27 i br. 79, 24.

¹³⁸ Iviron IV, br. 86, 28/29.

Ovo možemo prihvatiti kao tačno samo pod pretpostavkom da su popisivači uvek upisivali i tu dodatnu profesiju kojom se parik bavio. Na žalost, izgleda da to nije uvek bio slučaj. Naime, u Jerisu, među Ivironovim paricima, upisana je 1301. godine udovica Ana Krekova sa sinom Georgijem.¹³⁹ Njenog sina srećemo kao domaćina i u popisima iz 1318. i 1320.¹⁴⁰ Međutim, tek 1341. on je upisan kao tkač.¹⁴¹ Zašto ranije nije tako upisan? Da li zato što su popisivači to greškom izostavili? Ovo je malo verovatno jer su popise radile različite ličnosti te sumnjamo da su obojica napravila propust na istom mestu. Da li zato što su smatrali da to nije neophodno? Ili naprosto zato što se Georgije tek posle 1320. posvetio tkačkom zanatu kojim se ranije nije bavio?

Još karakterističniji primer nalazimo u selu Simeon. Tamo je, u praktiku nastalom oko 1300. godine, upisan Jovan Tiligadis, obućar. On je imao ženu Irinu i sina čije je ime nečitko, jer je praktik oštećen na tom mestu.¹⁴² U sledećem popisu koji je izvršen nešto malo posle 1300. nalazimo Dimitrija Tiligadisa.¹⁴³ Uz njegovo ime ne stoji nikakva oznaka za profesiju, dok je u popisu iz 1315–20. upisan kao Dimitrije obućar sa sinom Jovanom i kćerkom Irini.¹⁴⁴ Pretpostavljamo da se ovde radi o sinu Georgija Tiligadisa, koji je svojoj deci dao imena po svojim roditeljima. Da je tako potvrđuje popis iz 1320–25, gde je on ponovo upisan kao Dimitrije Tiligadis i sa istim članovima porodice koje upoznajemo 1315–20. Na mestu gde se nalazi lakuna, a to je između njegovog prezimena i nabrojanih članova porodice, moguće da je stajala oznaka za profesiju.¹⁴⁵ Dakle, u praktiku nastalom posle 1300. ubeleženo je Dimitrijevo porodično ime, ali ne i profesija. Naravno, nije nemoguće da joj se on tek kasnije posvetio. Međutim, popisivač iz 1315–20. beleži njegovu profesiju, ali ne i nadimak. Dogle onaj iz 1320–25. najverovatnije beleži oba podatka. Jedan od popisivača je morao napraviti propust, bilo da je to bio onaj koji je propustio da navede profesiju, bilo da je onaj koji je propustio da navede nadimak. Ipak, u ovom slučaju, izgleda da postoji sasvim opravdan razlog za to. Dimitrije je, prema podacima kojima raspolazemo, bio jedini sa nadimkom Tiligadis, a isto tako i jedini obućar, te je bilo sasvim dovoljno navesti samo jedan od ta dva podatka o njemu, pa da bude prepoznatljiv.

O profesiji se radi i u onim slučajevima kada su parici, osim po profesiji i ličnom imenu, označeni na još neki način. Npr. u Gomatu, upisan je 1301. obućar Dimitrije Volerinos, zet Putlijev.¹⁴⁶ Na osnovu ovih podataka, pretpostavljamo da je on zaista bio obućar koji je došao iz oblasti Volerona¹⁴⁷ (ako ne on sam onda svaka-

¹³⁹ Isto III, br. 70, 128.

¹⁴⁰ Isto, br. 75, 230 i br. 79, 202.

¹⁴¹ Iviron IV, br. 86, 81.

¹⁴² Xéropotam, br. 18 A, 97.

¹⁴³ Isto, 18 B, 35.

¹⁴⁴ Isto, 18 D II, 29/30.

¹⁴⁵ Isto, 18 E II, 25/26.

¹⁴⁶ Iviron III, br. 70, 101.

¹⁴⁷ Ta oblast se proteže od Didimotike na istoku do Hristopolja na zapadu i od Egejskog mora na jugu do tvrđave Ksantije na severu. Vidi ВИИИЈ VI, 263, nap. 122.

ko neki njegov bliski predak) i prizetio se u Gomatu oženivši se Putlijevom kćerkom. Kako za Gomat raspoložemo prakticima-serijama, Dimitrijevu porodicu možemo da pratimo sve do 1341. U popisu iz 1318. nalazimo njegovog sina Georgija samo sa prezimenom Volerinos.¹⁴⁸ Na potpuno isti način on je upisan i 1320.¹⁴⁹ Godine 1341. nalazimo Dimitrijevu udovicu Irinu Volerini,¹⁵⁰ bez ikakve druge oznake. Stoga možemo biti sasvim sigurni da se Dimitrije bavio obučarskim zanatom, a da posle njegove smrti, niko od članova njegove porodice nije preuzeo taj zanat te stoga nije ni bio označen po njemu. Kao porodično ime ustanovljeno je ono koje ukazuje na oblast iz koje porodica potiče.

Ovakvi slučajevi su još jasniji i uverljiviji kada porodica broji više domaćinstava. Npr. u Seladi 1300. bilo je četiri domaćinstva na čijem čelu se nalaze osobe sa prezimenom Rup(e)c (Ρούπετζης). Od toga je samo jedan, Georgije upisan kao krojač¹⁵¹ dok se ostali Rupci, izgleda, nisu bavili nikakvim dopunskim zanimanjem. Zato nema sumnje da se Georgije zaista bavio profesijom upisanom uz njegovo ime.

Za razliku od ovih slučajeva koji ne ostavljaju mesta sumnji da se zaista radi o profesiji, ima onih koji su manje jasni. Npr. u Gomatu 1300. srećemo obučara Vasilija Porinosa. On ima trojicu sinova.¹⁵² Jednog od njih srećemo i 1321. to je Teoharis Porinos, obučar¹⁵³. Šta reći, da li se ovde radi o profesiji ili dvostrukom prezimenu? Naše mišljenje je da je ipak reč o profesiji, jer nam se čini sasvim prirodnim da su pojedine zanatlije svoju veštinu prenosile i na svoje potomke.¹⁵⁴ Uz to, dvostruka prezimena su veoma retka.

Isto tako, kada su članovi porodice sa istim prezimenom označeni po različitim profesijama, možemo smatrati da se stvarno radi o zanimanju. Npr. u Radolivu je 1316. bilo šest porodica sa prezimenom Slav, odnosno Sloven. Jedan od domaćina upisan je kao sveštenik Vasilije Slav,¹⁵⁵ a drugi kao Dimitrije grnčar, sin Slavov.¹⁵⁶ Ostala četvorica domaćina su bez ikakvih oznaka za profesiju.¹⁵⁷ Ili, u Gomatu, 1300. upisani su Vasilije, sin popa Konstantina i, u posebnom domaćinstvu, obučar Georgije, njegov brat.¹⁵⁸ Georgije je najverovatnije obavljao obučarski zanat. Da se radilo o prezimenu, isto bi nosio i njegov brat, tim pre što je on prvi upisan. Da se ovde ne može raditi o prezimenu govori još i to što je Vasilijev i Georgijev otac bio sveštenik, a ne obučar. Još jedan dokaz nalazimo u popisu iz 1321. U njemu srećemo Georgijevog sina Nikolu koji, ne samo da nije upisan kao obučar, već je stekao svoj

¹⁴⁸ Iviron III, br. 75, 187/188.

¹⁴⁹ Isto, br. 79, 164.

¹⁵⁰ Iviron IV, br. 86, 272/273.

¹⁵¹ Lavra II, br. 91 III, 127/128.

¹⁵² Isto, 47/48.

¹⁵³ Isto, br. 109, 545.

¹⁵⁴ *Кондов*, Селското занаятчиство, 205.

¹⁵⁵ Iviron III, br. 74, 81.

¹⁵⁶ Isto, 79/80.

¹⁵⁷ Isto, 80/81 i 76.

¹⁵⁸ Lavra II, br. 91 III, 32 i 34.

lični nadimak Kokica.¹⁵⁹ Dakle, Georgije je upisan kao obućar i, po svemu sudeći, on je to i bio, stoga ovaj primer može da posluži i kao dokaz da su izdavači pogrešili kada su pretpostavili da se u slučajevima gde pored ličnog imena nema nikakve druge oznake, osim za profesiju, radi o prezimenu, a ne o aktivnom bavljenju tim poslom, te je ta oznaka i štampana velikim slovom.¹⁶⁰

U nekim porodicama javljaju se i po tri profesije. Npr. u Gomatu oko 1300. srećemo Konstantina, brata Mihaila kapadžije, drugog brata sveštenika Nićifora i trećeg Kiriaka,¹⁶¹ za kojeg tek iz popisa iz 1321. doznajemo da je krojač.¹⁶²

Oznake za profesiju nalazimo i uz imena žena, uz odgovarajući nastavak za ženski rod -*ó*. U većini slučajeva radi se o nadimcima koji su nastali od profesije muževa ili predaka tih žena koje ovakve nadimke nose. Npr. u Gomatu je 1301. upisan Teodor grnčar sa kćerkom Zoi.¹⁶³ Godine 1318. i 1320. Zoi je upisana kao udovica Zoi Cikalo (Τζουκαλώ).¹⁶⁴ U istom selu bilo je još udovica upisanih na isti način. Npr. udovica Irini Kaligo (Καλιγώ)¹⁶⁵, ili udovica Ana Kíporisa (Κηπώρισσα)¹⁶⁶. U Gomatu nalazimo 1300. udovicu Mariju, snaju Georgija Cikale.¹⁶⁷ Godine 1321. ona je upisana kao udovica Marija Cikalo.¹⁶⁸ Dakle, nosila je prezime po profesiji svoga svekra. U Jerisu, 1301. nalazimo udovicu Anu Gunaro. Između ostalih sa njom živi i njena kći Kali sa mužem Mihailom.¹⁶⁹ Kali srećemo i 1318. i 1320. upisanu kao Kali Gunaro.¹⁷⁰ Dakle ona, iako udovica, nosi prezime svojih roditelja nastalo od profesije.

Na nekoliko mesta nailazimo na primere gde je na naziv zanimanja dodat grčki sufiks *pulos* (πουλος) karakterističan za prezimena,¹⁷¹ te smatramo da se i u ovim slučajevima verovatno radi o prezimenu nastalom od zanimanja, a ne o aktivnoj profesiji. Neki od tih primera su Georgije Raptopulos iz Jerisa,¹⁷² Georgije Jatropulos iz Zdravikona,¹⁷³ Konstantin Cankaropulos iz Doksobusa.¹⁷⁴

Ponekad i podaci o profesiji, ili tačnije, prezimena nastala od njih, mogu biti dragoceni izvori o etničkom poreklu svojih nosilaca. Naime, nazivi nekih profesija (u

¹⁵⁹ Isto, br. 109, 605.

¹⁶⁰ Isto, predgovor, 8.

¹⁶¹ Isto, br. 91 I, 24–28.

¹⁶² Isto, br. 109, 540.

¹⁶³ Ivron III, br. 70, 51/52.

¹⁶⁴ Isto, br. 75, 86 i br. 79, 80.

¹⁶⁵ Lavra II, br. 91 III, 62.

¹⁶⁶ Isto, br. 109, 630.

¹⁶⁷ Isto, br. 91 III, 50.

¹⁶⁸ Isto, br. 109, 617/618.

¹⁶⁹ Ivron III, br. 70, 145.

¹⁷⁰ Isto br. 75, 244 i br. 79, 15.

¹⁷¹ Τριανταφυλλίδης, Τά ὀνόματα, 99.

¹⁷² Xénophon, br. 25, 63.

¹⁷³ Chilandar I, br. 41, 59.

¹⁷⁴ Lavra II, br. 104, 125.

primerima kojima raspoložemo već su prerasla u prezimena) sačuvani su na negrčkim jezicima. Npr. u selu Simeon malo posle 1300. upisan je Dimitrije, sin Kovačev (τοῦ Κοβάτζη).¹⁷⁵ A u Radolivu nalazimo Stanislava (Στανίσθλαβος), zeta Mihaila Kolara (τοῦ Κολάρη), a potom Anu, udovicu Georgija Kolara.¹⁷⁶ Dalje u istom praktiku nalazimo popisane jednu iza druge tri porodice Kolara (τοῦ Κολάρη).¹⁷⁷ U Melicijani najpre nalazimo udovicu Irini Kačar (Κατζαρώ),¹⁷⁸ a potom i njenog sina koji je upisan kao Fotin Kačarev (τοῦ Κάτζαρι).¹⁷⁹ U popisu iz 1341. pojavljuje se Jovan Glikis, nećak Kačarev.¹⁸⁰ Smatramo da se ovde radi o paricima Slovenima, ili bar slovenskog porekla; da su se oni nekada zaista bavili tim zanatima po kojima su označeni i to na svom jeziku. Da se ne radi o aktivnoj profesiji zaključujemo po tome što je popisivač nije prepoznao kao takvu, jer da jeste, upisao bi je na službenom, grčkom jeziku. To najbolje potvrđuje primer udovice Marije koja je upisana kao udovica kovača Nikole Kolara.¹⁸¹ Dakle, njen muž je imao svoju profesiju kovača, dok mu je Kolar verovatno porodično ime. Uz to, u selu je bilo devet drugih očigledno slovenskih porodica koje su se bavile nekim zanatima, a čiji su nazivi upisani na grčkom.

Slovenski nije jedini negrčki jezik na kojem su nam sačuvani ovakvi podaci. Ima i onih arapsko-turskog porekla. Tako je u Neohorionu npr. upisan Kalos Sakis (Σακκίς).¹⁸² Njegov nadimak dolazi od arapsko-turske reči saki koja označava vinotoču.¹⁸³

NADIMCI

Ako se pogledaju spiskovi imena i nadimaka priloženi uz ovaj rad, videće se da su nadimci bili daleko brojniji. Kao što se iz tabele 1 vidi, ovaj vid identifikacije bio je, posle određivanja prema rodbinskim odnosima, najčešći oblik označavanja parika, s tim što on stalno raste tako da je do 1341. godine skoro polovina paričkih domaćinstava imala članove sa nadimcima. Kao izvor nadimci su izuzetno važni jer daju obilje podataka o svom nosiocu, neuporedivo više nego što to čine sama imena. Oni govore o nečijem izgledu, karakternim i duhovnim osobinama, nedostacima, materijalnom stanju, položaju nosioca u svojoj sredini, čak i o jeziku kojim govori.

Najveća grupa nadimaka je ona koja se odnosi na telesne i duhovne osobine. U prve bi spadali sledeći nadimci: „Ćosav“ (Σπανός),¹⁸⁴ „Crnokos“ (Μελαχροινός),

¹⁷⁵ Xéropotam, br. 18 B, 40.

¹⁷⁶ Iviron III, br. 74, 15, 17.

¹⁷⁷ Isto, 192, 194, 195.

¹⁷⁸ Isto, br. 70, 13; br. 75, 24.

¹⁷⁹ Isto, br. 79, 22.

¹⁸⁰ Iviron IV, 86, 27.

¹⁸¹ Iviron III, 74, 192

¹⁸² Lavra II, br. 109, 286.

¹⁸³ Τριανταφυλλίδης, Τά ὀνόματα, 73.

¹⁸⁴ Zbog prostora nećemo ovde navoditi mesta gde se ovi nadimci nalaze u izvorima, jer se isti mogu naći u dodatku II, tj. u posebnom pregledu dopunskih imena.

„*Crnomanjast*“ (Μαῦρος), „*Plavokos*“ (Ξαντᾶς), „*Kovrdžav*“ (Σγοῦρος),¹⁸⁵ „*Širok*“ (Πλατωνᾶς), „*Čelav*“ (Κουτροῦλλης), „*Debeo*“ (Παχύς, a verovatno isto označava i nadimak Στρογγύλος), „*Mršav*“ (Ξηρός, Ξηράκης, Ξηραδῶ, Λαπαρός), odnosno „*Vitak*“ (Βεργής), „*Prozdrljiv*“ (Φαγᾶς). O duhovnim i moralnim osobinama govore sledeći nadimci: „*Usamljen*“ (Μοναχός), „*Bezbrizan*“ (Ἀμεριμνής), „*Jak*“ (Καρτέρης), „*Hvalisavac*“ (Φαφλατᾶς).

Brojne slične nadimke srećemo i kod Slovena: „*Crni*“ (Τζέρνης), „*Kudrav*“ (Κοντράβος), „*Gricko*“ (Γκρίτζκος), „*Hrabri*“ (Χραμπέρης), „*Žestilo*“ (Σεστίλας), „*Nesrečan*“ (Νεστζέστανος, Νεστζέσανος), „*Srdilo*“ (Σερτζίλης), „*Svadalica*“ (Τζεπελάς).

Neki su nadimke stekli prema svojim nedostacima: „*Gluv*“ (Κωφός), „*Nem*“ (Βωβός), „*Mucavac*“ (Τραυλός), „*Krastavi*“ (Κασειδᾶς), „*Hromi*“ (Τζαλύπαρις je arapsko-grčka složenica u kojoj obe reči znače isto), „*Grbavac*“ (Κακοραχίτης)...

Neki nadimci ukazuju na delove tela i lica: „*Crne noge*“ (Μαυροπόδης), „*Lepa Obrva*“ (Καλοφρύδης), „*Crne oči*“ (Μαυρομμάτης), „*Velika kost*“ (Κωκαλάς), „*Usne*“ (Χειλάτος)...Verovatno da su nosioce ovakvih nadimaka karakterisali baš ovi delovi lica i tela.

Veliku grupu nadimaka čine oni koji dolaze od naziva biljaka i životinja: „*Divlja kruška*“ (Ἀχραδᾶς), „*Javor*“ (Πλατανᾶς), „*Hrast*“ (Πρίνος), „*Šišarka*“ (Κουκουναρᾶς); odnosno „*Zeba*“ (Σπῖνος), „*Zec*“ (Λαγώς), „*Koza*“ (Κατζικᾶς), „*Krlja*“ (Τζυμούρης), „*Komarac*“ (Κώνωπος), „*Moljac*“ (Σάρακας), „*Cvrčak*“ (Τζέτζικας). A kod Slovena: „*Hrast*“ (Φράστος), „*Žir*“ (Ζιρής), „*Vrana*“ (Βρανᾶς), „*Labud*“ (Λαμπούδης). Kod ovakvih nadimaka verovatno se radi o tome da njihovi nosioci imaju neku osobinu karakterističnu za životinju čije ime mu je nadenuto.

Posebnu grupu čine nadimci koji potiču od naziva najrazličitijih predmeta: „*Zlatna igla*“ (Χρυσοβελώνης), „*Klešta*“ (Σκενδίλη), „*Vile*“ (Δικράνης), „*Močuga*“ (Ματζούκης), „*Krčag*“ (Κούμαρις), „*Čekić*“ (Σφυρής) i još mnogo toga.

Neki odražavaju materijalne prilike svojih nosilaca: „*Bezgačnik*“ (Ἀβράκωτος), „*Lepa kuća*“ (Καλόσπιτος), „*Lepo imanje*“ (Καλόκτηνης); odnosno kod Slovena: „*Beshleb*“ (Μπεσχλεάμπος), „*Samohran*“ (Ζαμοκρανίτης), „*Beskuć*“ (Βεσκούτζης).

Neki su veoma neobični, kao: „*Kobasica*“ (Καρούκης), „*Gizdava usna*“ (Κομπόχειλος), „*Pamučni štap*“ (Βαμβακοράβδης), „*Secikrastavac*“ (Σφαξαγκοῦρης), „*Nebojeđ*“ (Οὐρανοφάγος)...

Nekoliko nadimaka dolazi od titula: *Disipat*, *Kesar* i *Duka* (Δυσίπατος, Καίσαρ, Δούκας).

Najverovatnije svi ovi nadimci ukazuju na neke osobine svojih vlasnika.

Postoji jedna grupa nadimaka koja ukazuje na neku moralnu ili fizičku osobinu, a koji se kao prefiksi vlastitom imenu pišu zajedno sa njim, kao npr.: „*Zli*“ *Jovan*

¹⁸⁵ Ovaj nadimak se javlja i kao prezime aristokratske porodice koja se pojavila u XI veku i jedno vreme samostalno vladala na delu Peloponeza. Vidi *Καждан*, Социальный состав, 117, 169; *Радиш*, Обласни господари, 248.

(Κακοϊωάννης), „Zli“ *Georgije* (Κακογεώργιος), „Crni“ *Jovan* (Μαυροϊωάννης), „Lepa“ *Irini* (Καλοειρήνη), „Debela“ *Marija* (Παχυμαρία), slovenski „Brza“ *Marija* (Μπουρζομαρία).

Nadimci nam u određivanju nečije etničke pripadnosti mogu biti od velike koristi. Kao što je već rečeno, najveći broj parika nosi crkvena imena, koja ne daju nikakve podatke o etničkoj pripadnosti. Nadimci su stoga naročito dragoceni tamo gde imamo posla sa porodicama čiji članovi nose samo ovakva imena. Naime, postojanje slovenskih nadimaka upućuje na to da se u sredini gde se oni javljaju razume i govori slovenski jezik, dok grčki nadimci upućuju na to da se razume i govori grčki. U principu, onaj ko nosi slovenski nadimak najverovatnije je Sloven.¹⁸⁶ Međutim, postojanje ovakvog nadimka ne isključuje helenizaciju. Svedoci smo toga da su mnogi lični nadimci prerasli u prezimena i kao takva se „okamenila“ i prenosila na potomke čak i onda kada su oni prestali da razumeju njihovo značenje, budući da su se helenizovali. O tome će više reći biti u poglavlju o etničkoj strukturi.

KTETICI¹⁸⁷

Broj parika koji su označeni prema mestu svog porekla, odnosno ranijeg boravka nije mali. Kreće se u proseku nešto preko 8,50% (vidi tabelu 1). Prvih trideset godina XIV veka on raste da bi do 1341. ostao stabilan. Ova vrsta podataka je korisna jer nam daje obaveštenja o migracijama do kojih je dolazilo u Carstvu. Moramo reći da smo ovde računali samo ktetike u užem smislu, dakle samo nadimke koji ukazuju na mesto porekla, a ne i na etničku pripadnost. Npr. oni koji su označeni kao Βλάχος nisu računati, a oni koji su upisani kao Βλαχιώτης jesu.

Ktetike najčešće prepoznajemo po karakterističnom nastavku koji se pridodaje na ime mesta iz kojeg je došlo lice koje takav nadimak nosi. U našim izvorima najčešće se sreću sledeći nastavci *-(ι)ώτης, -ίτης, -(ι)άνος, -ηνός, -αῖος, -ιός*.¹⁸⁸ Ponekad, parici-migranti ne dobijaju ovaj nastavak, već kao nadimak nose samo ime mesta iz kojeg dolaze. Npr: Παρτζαλᾶς, Κώνστιτζα, Λέστιτζας, Λοσνίκης.

Veliki broj doseljenika dolazio je sa ostrva. Ubedljivo najviše ih je bilo sa Lemnosa, potom Mitilene (tj. Lezbosa) i Tasosa. Manje sa Hiosa, Naksosa i Skamandrosa i po jedan sa Samosa i Milosa. Neki nisu određeni samo po ostrvu sa kojeg dolaze, već preciznije po provinciji ili gradu sa tog ostrva. O tome svedoče nadimci kao Ἁγιοσοφίτης¹⁸⁹, Ἀμαριανί,¹⁹⁰ Κουμαρίνας i Σκουταριώτης,¹⁹¹ koji potiču od mesta na Hiosu, Lezbosu i Kritu. Kao što se iz tabele 2. vidi, broj doseljenika

¹⁸⁶ *Kravari*, L' Hellénisation des Slaves, 393.

¹⁸⁷ Ovaj termin označava naziv prideva izvedenog od imena naseljenog mesta etnika. Vidi *Anić*, Riječnik stranih riječi, 756.

¹⁸⁸ *Τριανταφυλλίδης*, Τά ὀνόματα, 25–27.

¹⁸⁹ TIB I, 260.

¹⁹⁰ Isto II, 139.

¹⁹¹ Isto X, 238 i 279. Ne treba isključiti mogućnost da nadimak Σκουταριώτης potiče i od jedne gradske četvrti, odnosno predgrađa Carigrada.

TABELA 2.

VREME	1300/1301.	1316–1333.	1338–1341.	1300–1341.
MAKEDONIJA	35 (60,34%)	104 (50,24%)	22 (53,66%)	161 (52,61%)
GRČKA	3 (5,17%)	29 (14,01%)		32 (10,46%)
OSTRVA	7 (12,07%)	35 (16,91%)	8 (19,51%)	50 (16,34%)
ISTOK	7 (12,07%)	21 (10,14%)	5 (12,19%)	33 (10,78%)
OSTALO	6 (10,34%)	18 (8,69%)	6 (14,63%)	30 (9,80%)
UKUPNO	58	207	41	306

sa ostrva je velik i on stalno raste. A. Laiu pretpostavlja da je do migracija sa ostrva najpre došlo u drugoj polovini XIII veka, posle ratova Mihaila VIII sa italijanskim pomorskim državama. Te migracije su se nastavile i u XIV veku, što je verovatno bila posledica stalnog prisustva pirata u Egejskom moru.¹⁹²

Iz kontinentalne Grčke broj doseljenika raste dramatično u prvih dvadeset godina XIV veka da bi se posle oni potpuno izgubili, što verovatno nije bio slučaj, već je posredi mali broj izvora. Ubedljivo najviše ih ima iz Vlaške, tj. Tesalije. Potom slede oni iz Tebe i Korinta, a ima ih i iz Monemvasije, Epira i Etolije. Do ovih migracija je najverovatnije došlo posle obnavljanja vizantijske vlasti u Makedoniji.¹⁹³ U ovu grupu su uračunati i oni koji su upisani kao Τζάκωνες, mada je ovaj termin, u vizantijsko vreme imao dvojako značenje.¹⁹⁴ U početku je on označavao veoma širok spektar raznih vojnih službi kao što su lako naoružana vojska, dvorska garda, obezbeđenje tvrđava i dr.¹⁹⁵ Moderni istraživači se slažu u tome da je ovaj termin vremenom postao etnografski. Po njihovom mišljenju, oblast u kojoj je bilo mnogo vojnih posada i utvrđenja nazivala se Cakonija. To je bio slučaj sa jugom i jugoistokom Peloponeza, pa su se i stanovnici ove oblasti vremenom počeli nazivati Cakoni; ali je isti termin i dalje korišćen za označavanje određene vojne službe.¹⁹⁶

Iz tabele 2. vidimo da dolazak izbeglica sa Istoka, najverovatnije Male Azije, ne jenjava. Međutim, ne treba smetnuti sa uma da mnogi od njih ktetike nose kao prezimena, te su neki od onih koje nalazimo u prakticima iz 1338. i 1341. u stvari potomci onih sa kojima smo se sreli u prethodnim popisima, a nije reč o novim pridošlicama. Njih uglavnom prepoznavamo po nadimku Ἀνατολικός, Ἀνατολική. Ređe su bliže određeni, tj. po oblasti ili gradu iz kojih su došli, kao npr. Παφλαγών ili Λαμψακηνός. Već smo pokazali da na poreklo ukazuju i neka lična imena kao Nike-

¹⁹² O tome *Charanis*, Piracy i *Laiou*, Peasant Society, 128–129.

¹⁹³ Isto, 128.

¹⁹⁴ The Oxford dictionary III, 2127; *Karatzas*, Les Tzakones, 254–270; *Bartusis*, The Problem of smallholding soldiers, 16.

¹⁹⁵ *Bartusis*, The Byzantine Army, 46.

¹⁹⁶ V. *Karatzas*, Les Tzakones, 310; *Arhweiler*, Les termes Τζάκωνες, 249; *Bartusis*, The Problem of smallholding soldiers, 16.

ja, *Sinadin*, *Tirian*...Ali ona nisu ovde računata jer je reč o ličnim imenima, a ne nadimcima.

Među onima koji su podvedeni pod „ostali“ najviše ih je bilo iz Trakije. Jedan je upisan kao Σηλαριώτης što ukazuje da potiče iz Stilarija, mesta u Zapadnoj Trakiji.¹⁹⁷ Ostali nose kao nadimak, odnosno prezime oznaku Μακεδών, Μακεδόνα. Jedino realno objašnjenje za činjenicu da su neki parici označeni kao „*Makedonci*“, a da već žive u ovoj oblasti jeste to da se radi o temi Makedoniji, koja je, u stvari, obuhvatala zapadnu Trakiju.¹⁹⁸ Da je reč o došljacima iz Trakije moglo bi da govori i to što je većina onih koji su označeni na ovaj način smeštena u Strumskoj oblasti, koja je Trakiji bliža. Samo nekoliko njih je dospelo i do Halkidike.

Ipak, ubedljivo najviše migracija, više od polovine, vršeno je u okviru same Makedonije. Prema nadimcima koje seljaci nose: Κασανδρηνός, Καλαμαρηνός, Κρυοπηγαδίτης, Θεσσαλονικαία, Ίερισιώτης, Λογγιανός, Ίαδολιβινός, Βολερηνός i još mnogim drugim (vidi dodatak II pod ktetici), kao i prema mestima u kojima parike sa tim nadimcima nalazimo, možemo reći da se makedonsko seosko stanovništvo selilo bukvalno u svim pravcima kada je reč o samoj Makedoniji. Najpre je bilo migracija iz zapadne u istočnu Makedoniju. Oni su se uglavnom zaustavljali na Halkidici, ali neki su uspevali da stignu sve do Pangejske gore. Stanovništvo se selilo sa Halkidike u Strumsku oblast i obrnuto. Iz ravničarskih i primorskih mesta odlazilo je u planinska, kao i što se iz planinskih spuštalo u niziju.

Mobilnost seljaka je, sudeći po ovim podacima, zapanjujuće velika. Kao što je poznato, parici nisu imali pravo da napuste domen svog gospodara.¹⁹⁹ Ali, očito je da su oni to činili. Drastičan primer je selo Stomion u kojem, prema popisu iz 1318. od 17 domaćinstava, parici na čelu njih 10 identifikovani su prema mestu svog porekla, a dva prema etničkom poreklu.²⁰⁰ U popisu izvršenom dvadeset godina kasnije, pojavljuje se 11 novih domaćinstava. Od toga, 4 parika označeni su po mestu porekla, a dvojica po etničkoj pripadnosti.²⁰¹ Najverovatnije da su parici identifikovani na ovaj način, u stvari, odbegli sa domena svojih ranijih gospodara da bi, na kraju, ipak završili kao parici.²⁰² Najčešće su se selili siromašni seljaci.²⁰³ Pretpostavljamo da je do ovih migracija dolazilo zbog siromašenja i ugnjetavanja seljaka usled raznih i brojnih katastrofičnih zbivanja kao što su pustošenja Katalanske kompanije 1307–1309, ili onih koja su bila izazvana građanskim ratom Andronika II i Andronika III 1321/1322. i 1327/1328. Takođe, poznato je da su razbojnička pljačkanja, koja su bila karakteristična za pojedine krajeve, naročito blizinu Strumice, isto tako dovođila do migracija.²⁰⁴ Osim toga, ne sme se zaboraviti ni to da su

¹⁹⁷ Θεοδωρίδη, Πίνακας τοπογραφίας, 421.

¹⁹⁸ *Осѣрогорски*, Серска област, 50–51.

¹⁹⁹ *Laiou*, Peasant society, 250 i *Осѣрогорски*, Практици, 75 и 78 и Проблеми виз. сељаштва, 393.

²⁰⁰ Xénophon, br. 12, 5–11.

²⁰¹ Isto, br. 25, 6–15.

²⁰² *Laiou*, Peasant Society, 263.

²⁰³ *Осѣрогорски*, Практици, 75.

²⁰⁴ Vidi *Laiou*, Peasant Society, 264.

veleposednici, i pored svih zabrana da primaju tuđe parike, ipak to često činili, čak ih ponekad i namerno preotimajući.²⁰⁵

Eventualno, ovde bi se mogli ubrojati i nadimci poput „*Krajišnik*“, „*Primorac*“ i „*Ravničar*“ (Περαθηρός, Παραρειαλίτης i Πεδιάκος) mada oni ne određuju precizno o kojim pograničnim, primorskim, odnosno ravničarskim krajevima se radi.

Osim kтетика, kao nadimci se sreću i etnička imena. Većina njih je paralelno zastupljena i među ličnim imenima i među nadimcima. To su imena kao „*Kuman*“, „*Vlah*“, „*Albanac*“, „*Sloven*“, „*Ciganin*“. Ostala, poput „*Srbin*“, „*Bugarin*“, „*Alaman*“, „*Jermenin*“, „*Franak*“... sreću se samo kao nadimci. Ovi nadimci, odnosno imena svakako govore o etničkom poreklu onih koji takva imena nose, mada to ne isključuje njihovu helenizaciju.

PREZIMENA

Opšte je poznato da u srednjem veku dugo nije bilo prezimena. To važi i za vizantijsko društvo. Ipak, neke porodice, one aristokratske, ustanovile su svoja porodična imena veoma rano.²⁰⁶ Mi pak možemo da tvrdimo da u Makedoniji, u XIV veku, prezimena postoje i među seoskom populacijom. Ona nisu opšteustanovljena, tj. nema ih svaki pojedinac, odnosno svaka porodica, već se koriste i drugi načini identifikacije. Primećuje se da tamo gde postoje razgranate porodice, tj. grupa bliskih srodnika ima više domaćinstava, glave tih porodica nose isti pridevak, koji se može tretirati kao prezime. Ta domaćinstva su najčešće u praksu upisana jedna pored drugih. Razlozi za sve veću rasprostranjenost porodičnih imena svakako se kriju u potrebi vizantijskih vlasti da, prilikom periodičnih popisivanja poseda i prihoda, parici budu što preciznije identifikovani, kako bi se lakše prepoznali; a to je mnogo jednostavnije kada postoje prezimena.²⁰⁷ Sama imena nisu bila dovoljna, tim pre što su neka od njih veoma česta. Uzmimo samo jedan primer: u selu Gomat oko 1300. popisano je 95 domaćinstava samo Lavrinih parika. Ime Jovan se javlja 36, a ime Marija 32 puta.²⁰⁸ U proseku otprilike svako treće domaćinstvo ima članove ovih imena. Da bi se oni razlikovali bilo je neophodno da budu označeni na još neki način.

Kao prezimena, mi smo tretirali sve pridevke koje nosi više domaćina u jednom selu, a za koje se kaže da su rođaci, ili se to indirektno vidi. Ako imamo samo jednog domaćina sa nekim nadimkom teško je, najčešće nemoguće, odrediti da li se radi o njegovom ličnom ili o porodičnom nadimku. Samo tamo gde imamo praktike-serije omogućeno nam je da tu dilemu rešimo, kao i da pratimo genezu i postojanost prezimena.

²⁰⁵ *Осѣрогорски, Практици, 75.*

²⁰⁶ Poznata je npr. porodica Melisina čiji se prvi članovi javljaju još za vladavine Konstantina V, dakle u VIII veku, a koji su značajnu ulogu u životu Carstva igrali i u poznovizantijsko doba. Vidi *The Oxford dictionary II, 1335.* Možda je još poznatiji primer samog cara Mihaila I Rangabea koji je vladao početkom IX veka.

²⁰⁷ *Laiou, Peasant Society, 119*

²⁰⁸ *Lavra II, 91 I, 1–59; II 1–29; III 1–68.*

Prezimana su najčešće nastajala od nadimaka, ali su, kao što smo videli, mogla nastati i od ličnih imena, kao i od mesta porekla ili oznake za zanimanje kojim su se članovi porodice nekada bavili.

Nekih striktnih pravila o nasleđivanju prezimana nema. Najčešće su sinovi, odnosno deca nasleđivala prezimana od svojih očeva, a žene od muževa. Međutim, ima nemalo slučajeva gde je bilo drugačije. Na više mesta ima potvrda da parici nose prezimana svojih tastova. Npr. u Kondogriku, oko 1300. upisana je udovica Jelena, žena Dimitrija *Mirote*. Sa njom žive kćerka Kseni, zet Nikola i unuk Mihailo.²⁰⁹ Do sledećeg popisa 1315–20. godine, Jelena nestaje, a kao glava domaćinstva pojavljuje se njen zet Nikola *Mirota*;²¹⁰ dakle sa prezimenom svoga tasta. Slično, u Kato Volvu 1301. na čelu prvog domaćinstva bio je Dimitrije *sin Kiriakov*. U drugom domaćinstvu živeo je Konstantin, njegov zet. On je imao četvoricu sinova.²¹¹ Jednog od njih, Georgija nalazimo u popisu iz 1318. odnosno 1320. upisanog kao Georgije *Kiriak*.²¹² Dakle, on je za prezime imao lično ime svog pradede po majci.

Što se tiče prezimana kod žena, uočavaju se dva oblika. Jedan je genitivski, kao što je i danas slučaj u grčkom jeziku, a drugi je sa karakterističnim nastavcima –*ώ* i –*ία*. Ponekad se oba oblika sreću u istoj porodici. Npr. u Gomatu 1321. bile su tri udovice: jedna je Marija *Platanova* (τοῦ Πλατανῶ), a druge dve Ana i Marija *Platano* (Πλατανῶ).²¹³ Neretko, žene bi, posle smrti svojih muževa, ponovo nosile svoje, kako bismo mi danas rekli, devojačko prezime. Npr. u Kato Volvu 1301. nalazilo se domaćinstvo Georgija, sina Kali Radinje (τῆς Ῥαντινίας). U njemu je živela Georgijeva sestra Semni.²¹⁴ U popisima iz 1318. i 1320. ona je upisana kao udovica Semni *Radinja* (ἡ Ῥαδηνία).²¹⁵ Dakle nosi isto prezime kao i njena majka. Štaviše i njen sin nosi isto prezime; 1341. on je upisan kao Panajotis *Radinja*.²¹⁶ Ovakvih primera ima mnogo. Naprosto, ovde se radi o tome da je imanje registrovano pod određenim imenom i da se oni koji docnije žive na tom imanju označavaju po imenu prvobitnog vlasnika na čije ime je imanje i upisano u prakticima. Tako ime tog prvobitno upisanog vlasnika ima funkciju prezimana.

Pokušaj da utvrdimo da li se jedan oblik prezimana koristi za udovice koje nose muževljevo, a drugi za one koje nose očevo prezime nije dao rezultata. Ni ovde, izgleda nije bilo pravila. To potvrđuje slučaj Marije iz Simeona. Ona je najpre, oko 1300, upisana kao Marija *V(o)lkanova* (τοῦ Βουλκάνου),²¹⁷ a potom, u popisu koji je izvršen između 1315. i 1320, kao Marija *V(o)lkanja*, tj. *V(o)lkanova* žena (ἡ Βουλκάνία).²¹⁸ Dakle, kod udovica je nemoguće znati da li nose roditeljsko ili mu-

²⁰⁹ Xéropotam, br. 18 A, 33/34.

²¹⁰ Isto, 18 B III, 44.

²¹¹ Iviron III, br.70, 281–283.

²¹² Isto, br. 75, 416 i br. 79, 404.

²¹³ Lavra II, br.109, 597, 606 i 607.

²¹⁴ Iviron III, 70, 298/299.

²¹⁵ Isto, br. 75, 426 i br. 79, 412/413.

²¹⁶ Isto IV, br. 86, 306.

²¹⁷ Xéropotam, br. 18 B, 32.

²¹⁸ Isto, 18 D II, 22.

ževljevo prezime, osim tamo gde imamo praktike-serije, što nam omogućava da ih pratimo u određenom vremenskom periodu, ili ako popisivač sam izričito ne kaže da je ona nečija kćerka, odnosno žena. Npr. u Vrašti, 1318. upisana je *udovica Stanija Krasopolova*.²¹⁹ Mi ne znamo u kakvom je ona srodstvu sa Krasopolom, da li mu je bila kćerka ili žena. To saznajemo tek zahvaljujući popisivaču iz 1321. preciznijem od svog kolege koji je popis vršio tri godine ranije. Naime, on izričito kaže da je *Stanija kćerka Krasopolova*.²²⁰

Ponekad su udovice kao prezimena, ili umesto njih, nosile muževljevo ime sa odgovarajućim nastavkom. Npr. u Seladi, upisana je 1300. udovica Ana, žena V(o)lkana „Kudravog“ (τοῦ Κουστρεάνου). Ona ima sina Tudina (Τούντινος) i snaju Teodoru.²²¹ Do 1321. Ana i njen sin su se upokojili, a Teodora je upisana kao udovica Teodora *Tudinja* (Τουντινία).²²²

ETNIČKA SLIKA

Opšte je poznato da Vizantijsko carstvo nije bilo etnički homogeno. To je bila država grčke kulture i grčkog jezika kao zvaničnog, ali narodi koji su živeli u njemu bili su veoma brojni. To važi i za istočnu Makedoniju u prvoj polovini XIV veka. Osim Grka, koji su bili najbrojnija etnička grupa, ovde se sreću Sloveni, Vlasi, Latini, Albanci, Turci, Cigani...Kako je grčka populacija bila dominantna, vremenom je došlo do helenizacije ovih naroda. Jedinu narod koji nije potpuno helenizovan, a pri tom je činio i znatan deo stanovništva u Makedoniji, bili su Sloveni.

SLOVENI I GRCI

Vizantijsko Carstvo se suočava sa Slovenima početkom VI veka i od tada pa sve do konačne propasti Carstva 1453. Sloveni su igrali izuzetno važnu ulogu u njegovom životu. Početkom VI veka, oni su se pojavili na severnim evropskim granicama Carstva, tj. na levoj obali Dunava. Njihovi masovni upadi u Carstvo, koji su bili pljačkaškog karaktera, trajali su čitav jedan vek, tačnije sve do smrti cara Mavrikija. Dolaskom na vlast slabog i nesposobnog vladara, cara Foke, počinje trajno naseljavanje Slovena na Balkansko poluostrvo. Stigavši do juga Peloponeza, izazvali su najznačajniju etničku promenu od antičkih vremena. Prilikom naseljavanja, oni su potisnuli domaće stanovništvo u planinske predele ili primorske gradove, u kojima se još uvek očuvala vizantijska vlast. Međutim, domorodačko stanovništvo nije potpuno potisnuto. Što se ide dalje ka jugu, to je broj domorodaca koji su uspeali da opstanu veći. Time se i objašnjava postepeni nestanak Slovena iz oblasti koje su okupirali, a do čega je došlo helenizacijom, tj. utapanjem Slovena u domorodačko grčko

²¹⁹ Esphigmén, br. 14, 71.

²²⁰ Isto, br. 15, 11.

²²¹ Lavra II, br. 91 III, 114/115.

²²² Lavra II, br. 109, 801.

stanovništvo i prihvatanjem grčkog jezika. Osim stihijski naseljenih Slovena, bilo je i onih koji su se naselili uz odobrenje vizantijskih vlasti. Tako je car Iraklije dozvolio Srbima i Hrvatima da se nasele na tlo Vizantije. Zahvaljujući njegovoj mudroj politici, Sloveni su počeli da se inkorporiraju u vizantijsko društvo pretvarajući se od rušilaca i pljačkaša u stratiote i slobodne seljake.

Nekoliko vizantijskih careva (Konstans II, Justinijan II, Konstantin VI i Vasilije I) preduzimali su ofanzive protiv Slovena i uspjeli da pokore neka njihova plemena. Tako je vizantijska vlast do sredine IX veka obnovljena u mnogim oblastima koje su Sloveni naselili: u Trakiji, Makedoniji, Grčkoj, Peloponezu i Albaniji. Osim oružja, u nastojanju da Slovene pokori i uključi u sferu svog uticaja, Vizantijsko carstvo je koristilo i mirne metode, od kojih je najdelotvornija bila hristijanizacija. Ona je uglavnom sprovedena do početka X veka. No, i pored toga, odnosi Carstva i Slovena bili su dinamični i najčešće neprijateljski sve do pred sam kraj njegovog postojanja. Interes slovenskih država koje su nastale na tlu Vizantije i interesi samog Carstva često su se prelamali baš u Makedoniji, na onoj teritoriji koja je predmet našeg interesovanja. Jedan njen deo ušao je u sastav Prvog bugarskog carstva (istina, ne i istočna Makedonija) i Samuilove države, u X veku. Posle propasti ove druge, Vizantija je obnovila svoju vlast u skoro čitavoj unutrašnjosti Balkanskog poluostrva. Ali ta vlast, ostvarena dugotrajnom, upornom i sistematskom borbom Vasilija II, bila je duboko uzdrmana ubrzo posle njegove smrti. Tada je došlo do nekoliko ustanaka Slovena na Balkanskom poluostrvu: Petra Deljana, koji je počeo u Beogradu 1040, Stefana Vojislava 1035. u Duklji i Georgija Vojteha 1072. u Skoplju. U XII veku stvoreno je Drugo bugarsko carstvo između planine Balkana i Dunava, a koje je Vizantija priznala 1187.²²³ Samo tri godine kasnije morala je da prizna i srpsku državu sa Stefanom Nemanjom na čelu.²²⁴ U ovim dvema državama Vizantija je stekla dva velika protivnika koji su pokušavali da svoje granice prošire na račun Carstva, a neki njihovi vladari čak i da sruše Carstvo i uspostave novo bugarsko-grčko, odnosno srpsko-grčko carstvo. Bugarska se pod Kalojanom i Jovanom II Asenom do sredine XIII veka pretvorila u najmoćniju zemlju istočne Evrope. Država Jovana II Asena imala je u svom sastavu i čitavu Makedoniju, koju su Vizantinci uspjeli da povrate tek onda kada su počeli mongolski napadi na Bugarsku. Ali to nije bio kraj vizantijskih nevolja sa slovenskim državama. Od druge polovine XIII veka na čelo slovenskog sveta na Balkanskom poluostrvu staje Srbija. Vojska srpskog kralja Milutina doprla je sve do Egejskog mora. Osvajanja je nastavio njegov unuk Stefan Dušan.

²²³ Ustanak koji je u Bugarskoj izbio 1185. godine vizantijski car Isak II pokušao je više puta da uguši. Godine 1187. morao je da odustane od dalje borbe i prihvati sporazum sa pobunjenicima. Sklapanje mira značilo je i priznanje novostvorenog stanja, tj. nastanka nezavisne bugarske države. Vidi *Осѣрогорски, Историја Византије*, 380.

²²⁴ Godine 1190. car Isak II Anđeo porazio je Srbe u bici na Moravi. To je dovelo do pregovora između vizantijskog i srpskog dvora, koji su se završili sklapanjem mirovnog ugovora, veoma povoljnog za Srbe jer je veliki župan Stefan Nemanja zadržao deo teritorija koje je bio zauzeo. Uz to, predviđeno je da se njegov sin Stefan oženi sinovicom Isaka II i kćerkom budućeg cara Aleksija III. To je bilo svojevrsno međunarodno priznanje Srbije i na ovaj način joj je obezbeđena nezavisnost. V. *Историја српског народа I (J. Калнић)*, 259/260.

On je pokorio velike delove Makedonije, koja je ostala pod srpskom vlašću sve do svog pada pod tursku vlast.

Naš zadatak je da pokažemo šta se sa Slovenima koji su se još u VII veku naselili na teritoriji Makedonije dogodilo, tj. da li su uspeli da očuvaju svoja etnička obeležja ili su ih izgubili utopivši se među Grke.

Ono što za sam početak možemo reći jeste da je nehelenizovanih Slovena u prvoj polovini XIV veka, dakle više od sedam vekova od doseljavanja na ovu teritoriju, još uvek bilo u istočnoj Makedoniji. Njihov broj nije zanemarljiv i ima ih neuporedivo više od ostalih negrčkih naroda. Njihovo jako prisustvo u ovoj oblasti objašnjava se ne samo njihovom otpornošću na grčki uticaj, već i prilivom novih Slovena koji dolaze iz severnih krajeva. Ipak, mora se reći da slovensko stanovništvo nije ravnomerno raspoređeno. U zastupljenosti slovenske populacije postoji velika razlika između pojedinih delova istočne Makedonije, ovde ćemo analizirati jedan po jedan njen deo.

HALKIDIKA

Halkidika je područje u kojem je broj Slovena, u razdoblju od početka XIV veka pa do 1341. godine bio znatan. U proseku, njihova imena i nadimci se javljaju u oko 25% domaćinstava što nam, statistički posmatrano, govori da su četvrtinu stanovništva

TABELA 3.²²⁵

VREME	1300/1301.	1318–1330.	1338–1341.	1300–1341.
GRČKA	402 (60,27%)	967 (68,92%)	107 (73,29%)	1476 (66,61%)
SAMO GRČKA	265 (39,73%)	777 (55,38%)	89 (60,96%)	1131 (51,04%)
SLOVENSKA	240 (35,98%)	292 (20,81%)	20 (13,69%)	552 (24,91%)
SAMO SLOVENSKA	111 (16,64%)	120 (8,55%)	4 (2,74%)	235 (10,60%)
OSTALA	45 (6,75%)	89 (6,34%)	12 (8,22%)	146 (6,59%)
MEŠOVITA	145 (21,74%)	227 (16,18%)	23 (15,75%)	395 (17,82%)
NEUTRALNA	103 (15,44%)	207 (14,75%)	27 (18,49%)	337 (15,21%)
NEIDENTIFIKOVANA	19 (2,85%)	31 (2,21%)	4 (2,74%)	54 (2,44%)
UKUPNO	667	1403	146	2216

²²⁵ Tabele koje prikazuju zastupljenost imena u domaćinstvima sadrže sledeće rubrike: „Grčka“ pokazuje broj domaćinstava u kojima se javljaju grčka narodna imena i nadimci, a rubrika „Samo grčka“ broj domaćinstava u kojima se, od narodnih javljaju jedino grčka imena. Isto je i sa rubrikama „Slovenska“ i „Samo slovenska“. Rubrika „Ostala“ pokazuje broj porodica sa narodnim i etničkim imenima koja nisu ni grčka, ni slovenska. Rubrika „Mešovita“ pokazuje broj porodica u kojima se javljaju narodna imena više različitih naroda, „Neutralna“ sadrži broj porodica u kojima se javljaju jedino neutralna crkveno-hrišćanska imena, a „Neidentifikovana“ pokazuje u koliko porodica nismo uspeli da identifikujemo sva imena.

Halkidike činili Sloveni, bilo da je reč o onima koji su još uvek sačuvali svoja etnička obeležja, bilo da se radi o onima koji su se helenizovali, ali su sačuvali slovenska lična imena ili nadimke kao porodična imena. Kada se napravi vremenski presek rasprostranjenosti slovenskih imena i nadimaka, nedvosmisleno se pokazuje da broj Slovena na Halkidici neprekidno opada. Sa 35, 98% koliko ih je bilo na početku XIV veka, njihov broj je do dvadesetih godina pao na 20,81% i nastavio pad sve do 1341, kada se javljaju u samo 13,69% domaćinstava. U istom tom periodu, uočava se porast broja domaćinstava sa grčkim imenima, kao i smanjenje broja onih sa mešovitim imenima, tj. sa narodnim imenima bar dva naroda, ovde najčešće grčkih i slovenskih. Mislimo da se u ovoj pojavi i krije objašnjenje za smanjenje broja porodica sa slovenskim imenima. Naime, kako su mešoviti brakovi bili uobičajena pojava, vremenom je u takvim brakovima preovladavao grčki uticaj, što je sasvim razumljivo budući da su Grci, kao što se to iz tabele 3. vidi, još na samom početku veka bili dominantni. Pored toga što se uočava da je broj Slovena u stalnom opadanju, primećuje se da njihova rasprostranjenost nije bila svuda ista. U vezi sa tim postoje velike razlike između zapadne i istočne Halkidike. Zato ćemo ih analizirati pojedinačno.

Zapadna Halkidika

U zapadnu Halkidiku smo računali katepanikije Kalamariju, Kasandru, Ermiliju i Apros, tj. Longos (v. kartu 1). Osim za Kalamariju, imamo malo podataka. Izvorna građa je i hronološki neravnomerno raspoređena. Za početak veka imamo popise za samo tri sela koja se nalaze u Kalamariji. Za dvadesete godine, tačnije za razdoblje od 1318. do 1325–30. imamo neuporedivo više podataka. U izvorima je popisano stanovništvo 29 sela, ali od toga za 23 raspolažemo samo jednim popisom te ne možemo videti da li je u njima dolazilo do nekih bitnijih promena vezanih za etničku strukturu stanovništva. Za razdoblje od 1338. do 1341. ima podataka za samo četiri sela. Jedina dva mesta koja se mogu pratiti kroz čitavo razdoblje od 1300. do 1341. jesu Kato Volvo i Ksilorigion. Krenimo stoga od njih.

U Kato Volvu godine 1301. porodica sa slovenskim imenima bilo je četiri, 1318. tri, 1320. dve, da bi ih 1341. bilo, kao i na početku veka, četiri. Godine 1301. najpre srećemo Georgija, sina udovice Kali Radinje (τῆς Ῥαντινίας).²²⁶ Njegova majka je imala grčko ime i slovensko prezime, što ukazuje na to da su ona, ili njen muž, verovatno slovenskog porekla, ali to ne isključuje helenizaciju, čak i potpunu. Lično ime nekog, verovatno vremenski ne mnogo udaljenog, pretka preraslo je u porodično, tj. u prezime. Da se porodica odista helenizovala pokazuju nam potonji popisi. Naime, i 1318. i 1320. članovi ove porodice nose grčka imena. Georgijeva sestra, koju srećemo i 1301, upisana je kao udovica Semni Radinja (ἡ Ῥαδινία, Ῥαντινία),²²⁷ a 1341. srećemo njenog sina Panajotisa Radinju.²²⁸ Ovo je ujedno i jedina porodica sa slovenskim prezimenom koja se očuvala sve do 1341. godine.

²²⁶ Iviron III, br. 70, 298.

²²⁷ Isto, br. 75, 426 i br. 79, 412/413.

²²⁸ Isto IV, br. 86, 306.

Ostala domaćinstva sa slovenskim imenima iz 1301. su: udovice Zoi, žene Nikole Anagnosta, u kojem živi njen nećak Dragan,²²⁹ Zlog Jovana (Κακοϊωάννης), zeta Vlahovog, čija kćerka Sarandini je udata za Draga (Δράγος),²³⁰ i poslednje udovca Teodora, koji ima unuka Golema (Γουλιμής).²³¹ Svi oni nestaju do 1318. U praktik iz 1341. upisano je jedanaest novih domaćinstava. Među njima ima i onih sa slovenskim imenima. To su domaćinstva Georgija Grive (Γρίβας)²³² i Groza „Strumičanina“ (Γροζέας ὁ Στρουμπιτζηνός), koji je oženjen sa Kali, ali čiji sin nosi slovensko ime Dobro (Δόμπρος),²³³ što govori o očuvanju etničkog obeležja. Sam nadimak Strumičanin ukazuje na mesto odakle je Groz(a) došao. Izvori pokazuju da je okolina Strumice sredina u kojoj su Sloveni imali apsolutnu brojčanu nadmoć; slovenska imena se javljaju u preko 90% porodica (v. dodatak III). Među novoupisanimima je i udovica Evdokija „Strumičaninova“. Na osnovu rečenog bismo mogli da pretpostavimo da je i njen muž verovatno, poput Groza, bio Sloven. Njen sin Dimitrije oženjen je Grkinjom Stamatiki.²³⁴ Ako prihvatimo da je Evdokijin muž bio Sloven, to bi značilo da su se Sloveni, odmah po dolasku u novu sredinu, počeli mešati sa grčkim stanovništvom. To potvrđuje i brak Groza „Strumičanina“, čija žena nosi grčko ime Kali. Ipak, činjenica da im sin nosi slovensko ime mogla bi da govori o tome kako helenizacija nije bila ostvarena bar dve generacije po doseljavanju. Međutim, ima izvora koji upućuju i na drugačiji zaključak. Među paricima manastira Svete Bogorodice upisan je Rad (Ῥάδος) Pelagonitis. Dakle, on je Sloven došao iz zapadne Makedonije, gde je Slovena bilo znatno više nego u istočnoj. Njegove i žena i kćerka nose grčka imena Argiri, odnosno Eumorfija²³⁵, što govori da je u ovom grčko-slovenskom braku odmah preovladao grčki uticaj. Istina, to ne negira našu pretpostavku da do helenizacije nije dolazilo u prvoj generaciji, jer, pošto za ove parike imamo samo jedan popis, onaj iz 1321, ne možemo znati da li je Rad bio taj koji je došao iz Pelagonije ili je to bio neki njegov ne tako daleki predak, od kojeg je nasledio oznaku za mesto porekla kao dopunsko ime. Među pridošlicama je i Jovan grnčar, koji je svom sinu dao neobično ime Vulgariotis (Βουλγαριώτης)²³⁶, što nedvosmisleno svedoči o sredini iz koje je došao, a najverovatnije i o njegovom etničkom poreklu.

U Ksilorigionu, gde je manastir Ivion imao daleko manje parika nego u Kato Volvu, 1301. nalazimo tri porodice sa slovenskim elementom. To su one Vasilija „Bugarina“ oženjenog Grkinjom Kali, Manojla „Bugarina“ i Bogdana, zeta Georgija Botra. Bogdan je oženjen Grkinjom Evnostujom. Jedno njihovo dete nosi slovensko ime Dragan, a drugo grčko Kseni.²³⁷ Sudeći prema tome kako je upisan, on je najverovatnije došao u grčku porodicu koja je izvršila delimičan uticaj na njega te je jed-

²²⁹ Isto III, br. 70, 302/303.

²³⁰ Isto, 304/305.

²³¹ Isto, 308/309.

²³² Isto IV, br. 86, 327.

²³³ Isto, 328/329.

²³⁴ Isto, 325/326.

²³⁵ Lavra II, br. 93, 9.

²³⁶ Ivion IV, br. 86, 324.

²³⁷ Ivion III, br. 70, 382–384.

nom svom detetu dao grčko ime. Helenizacija verovatno nije potpuna, jer drugo dete nosi slovensko ime. To, međutim, ne znači da se nisu helenizovali već u sledećoj generaciji budući da su živeli u sredini u kojoj je preovladavao grčki etnički faktor. Šta je dalje bilo sa ovom porodicom ne znamo, jer se više ne pojavljuje u izvorima. Uzrok tome može biti njihovo utapanje u neke od grčkih porodica i, kao posledica toga, helenizacija. U popisima iz 1318, 1320. i 1341. ne pojavljuje se nijedno slovensko ime niti nadimak. Jedino 1341. srećemo Jovana „Strumičanina“,²³⁸ koji bi mogao biti Sloven s obzirom na sredinu iz koje dolazi. Ali, to je samo pretpostavka koja se ne može dokazati. Ovaj podatak, kao i pominjanje pridošlica iz Strumice u Kato Volvu iste, 1341, godine mogli bi da ukazuju da je u periodu od 1320, kada je izvršen prethodni popis, do 1341. došlo do imigracije stanovništva iz ovih oblasti na zapadnu Halkidiku. To nas navodi na pomisao da bi se prisustvo nehelenizovanih Slovena u ovom području najverovatnije moglo objasniti imigracijom.

Kao što je već rečeno, mnogo više izvora ima za dvadesete godine XIV veka. Oni, takođe, svedoče o helenizaciji. Od 29 sela za koje imamo podatke, u devet se slovenska imena uopšte ne javljaju; u sedam se pojavljuju u manje od 10% ukupnog broja domaćinstava; u osam ih ima između 10 i 20% domaćinstava i samo u pet se javljaju u preko 20% (vidi dodatak III). Da ne bismo analizirali svako od tih sela ponaosob, jer nam se to, u ovom slučaju čini beskorisno, zadržaćemo se na dva sela: Svetoj Jefimiji i Lorotonu. Njih smo odabrali jer je u njima popisani veliki broj domaćinstava, a zaključci do kojih se dolazi svakako su bliži istini ukoliko su izvedeni na obimnijoj izvornoj građi. Drugi razlog je taj da je Sveta Jefimija selo sa znatnim brojem domaćinstava sa slovenskim imenima, čak sedamnaest, što je jedna četvrtina ukupnog broja domaćinstava koje je manastir Lavra posedovao u ovom selu, dok je u Lorotonu bilo najviše karakterističnih primera. Pa ipak, i ovde gde su slovenska imena brojnija no inače, ima očiglednih potvrda izvršene helenizacije.

U selu nalazimo čak sedam porodica sa slovenskim prezimenom Želigod. Na njihovom čelu su: Stamatis, sin Dimitrija Želigoda (τοῦ Σιλιγούδη),²³⁹ Ksenos od kćerke zet Jovana Želigoda,²⁴⁰ udovica Irini Želigodo (Σιλιγουδῶ), čija kćerka nosi grčko ime Kali, a zet slovensko Draž (Δράζης),²⁴¹ što je jedino slovensko ime u svih sedam porodica; zatim udovica Ana, žena Manojla Želigoda,²⁴² udovica Kali Želigodja (Σιλιγουδία), snaja Makrova²⁴³ i na kraju Kalotet od kćerke zet Želigodov²⁴⁴ i Nikola Želigodjin, čija kći nosi grčko ime Teofano.²⁴⁵ O helenizaciji svedoči gotovo potpuno odsustvo slovenskih imena. Osim Draža, koji je upisan kao zet Irini Želigodo, što govori da je najverovatnije došao ženi u kuću, drugih vidljivih tragova Slo-

²³⁸ Iviron IV, br. 86, 394.

²³⁹ Lavra II, br.109, 133.

²⁴⁰ Isto, 134.

²⁴¹ Isto, 135.

²⁴² Isto, 137.

²⁴³ Isto, 168.

²⁴⁴ Isto, 186.

²⁴⁵ Isto, 186/187.

vena nema. Samo Irinino prezime grecizirano je grčkim sufiksom -*ó*. Drugi pokazatelj helenizacije jeste obilje grčkih imena: Stamatis, Ksenos, Kali, Kalotet i Teofano, koja su pripadnici nekad slovenske porodice davali svojim helenizovanim potomcima. Potvrda helenizacije mogao bi biti i sledeći primer. Među paricima, nalazi se i Dimitrije, antisik Dimitrija Vulgaropula.²⁴⁶ Da je preminuli Dimitrije, odnosno neki njegov predak bio negrčkog, tj. slovenskog porekala govori prvi deo prezimena, a da se bar delimično helenizovao pokazuje grčki sufiks *-pulos*. I u ostalim porodicama sa slovenskim imenima i nadimcima ima i grčkih imena. Štaviše, samo je jedna porodica sa slovenskim i neutralnim imenima, a bez grčkih. Ovo upućuje na zaključak da su brojni mešoviti brakovi ti koji su doveli do helenizacije Slovena, jer je u njima bez sumnje prevagu odnosio grčki elemenat. To sve nas navodi na zaključak da su Sloveni nekada činili značajan deo populacije Svete Jefimije, ali do 1321. njihova lična imena, a mnogo češće nadimci preasli su u porodična, koja su se tradicionalno davala potomcima, u međuvremenu helenizovanim.

U Lorotonu nailazimo na tri ognjišta čiji su domaćini označeni kao Bugari: Vasilije „Bugarin“, u čijoj se porodici javljaju samo crkveno-hrišćanska imena,²⁴⁷ Mihailo „Bugarin“, čiji žena i brat nose grčka imena Kali i Ksenos,²⁴⁸ i Nikola „Bugarin“ sa grčkim nadimkom Bambakas (Βαμβακῶς).²⁴⁹ Bugarsko etničko ime i grčki nadimak ukazuju na to da se radi o helenizovanom Bugarinu ili, eventualno, Bugarinu kojem je dominantna grčka sredina nametnula grčki nadimak. Koliko je bila dominantna grčka etnička grupa govori ne samo to što se grčka imena i nadimci sreću u preko 81% porodica, već i činjenica da neke od njih imaju članove samo sa grčkim imenima. Npr. Dimitrije sa grčkim nadimkom Kladis (Κλαδής) ima ženu Eufrosini, sina Panajotisa i kćerku Potito.²⁵⁰

Za period od 1338. do 1341. postoje podaci samo za četiri sela. O dva, Kato Volvu i Ksilorigionu već je bilo reči. Preostala dva su Stomion u Kalamariji i Psalidofurna na Longosu. Iako raspoložemo izvorima iz 1318, 1320. i 1320–1338, u njima nema nikakvih tragova Slovena. U oba sela Slovene prvi put srećemo u popisu od 1338, što nas navodi na zaključak da se radi o pridošlicama. U Stomionu, to su Georgije „Bugarin“ i Ana „Bugarka“. Eventualno, slovenskog porekla je mogao biti čovek koji je označen samo prema mestu odakle je došao, a to je Zagora (Ζαγορη-vός).²⁵¹ Naziv mesta je slovenski, ali to ne znači da je i njegov nekadašnji stanovnik Sloven. Naime, ima slučajeva da u mestima koja nose slovenska imena, u XIV veku, Sloveni više nisu dominantni etnički element. To ćemo moći da vidimo prilikom analize stanja na istočnoj Halkidici. I zbilja, Zagorinova unuka nosi grčko ime Dafni, što ukazuje na helenizaciju ili bar na mešovitu porodicu. Budući da se radilo o

²⁴⁶ Isto, 167/168.

²⁴⁷ Isto, 212/213.

²⁴⁸ Isto, 250.

²⁴⁹ Isto, 261.

²⁵⁰ Isto, 233.

²⁵¹ Xénophon, br. 25, 11, 13, 14.

sredini u kojoj su preovlađivali Grci, sve navodi na zaključak da su se Zagorinovi potomci morali helenizovati, ukoliko još od ranije on sam nije bio helenizovan.

Slično stanje je i u Psalidofurni. Samo u porodici Georgija Venetika (Βενέτικος), zeta popa Dragana, nema grčkih imena. Njegova žena se zove Ana, a sin Jovan.²⁵² U ostale tri porodice sa slovenskim nadimkom koje srećemo dominiraju grčka imena. Tako je Stan upisan kao zet Antigonitov, a žena mu nosi grčko ime Evgeno;²⁵³ Nikola „Slani“ (Σλάνης) ima ženu Kali i kćerku Fotini;²⁵⁴ a Mihailo „Slani“ kćerku Stamatu.²⁵⁵ Tolika dominacija grčkih imena svedoči o utapanju, u ovom slučaju, najverovatnije pridošlih Slovena u grčku sredinu.

Uopšteno, za zapadnu Halkidiku se može reći da je broj Slovena, tačnije porodica sa slovenskim imenima i nadimcima mali. Statistički posmatrano, taj broj se kreće oko 13% i ostaje stabilan za čitavo razdoblje od 1301. do 1341. godine (vidi karte 2, 3 i 4 i dodatak III). Međutim, u nekim mestima kao što su Epano Volvo, Skelohorion, Neakit i druga oni se uopšte ne pojavljuju. I tamo gde ih je bilo u broju znatno većem od proseka, kao što je Sv. Jefimija, svedoci smo njihovog iščeznuća usled izvršene helenizacije. Da je proces helenizacije Slovena na zapadnoj Halkidici završen, svedoče još dve činjenice. Prva je da se u većini slučajeva gde nailazimo na slovenska imena, odnosno nadimke, ona javljaju u funkciji okamenjenih prezimena i nose ih ljudi crkvenih, neretko i grčkih ličnih imena, dok slovenskih ličnih imena ima veoma malo. Drugo, tamo gde se slovenska imena i pojavljuju kao lična najčešće su njihovi nosioci doseljenici, od kojih su se neki prizetili u neku od autohtonih grčkih porodica. Ovakva, kompletna helenizacija na zapadnoj Halkidici se možda može objasniti kao posledica blizine Soluna i uticaja koji je on, kao veliki kulturni centar, vršio na svoju okolinu.

TABELA 4.

VREME	1300/1301.	1318–1330.	1338–1341.
GRČKA	35 (67,30%)	530 (74,02%)	57 (74,03%)
SAMO GRČKA	28 (53,85%)	449 (62,71%)	49 (63,63%)
SLOVENSKA	7 (13,46%)	82 (11,45%)	10 (12,99%)
SAMO SLOVENSKA	3 (5,77%)	22 (3,07%)	2 (2,59%)
OSTALA	6 (11,54%)	49 (6,84%)	7 (9,09%)
MEŠOVITA	7 (13,46%)	87 (12,15%)	13 (16,88%)
NEUTRALNA	11 (21,15%)	116 (16,20%)	13 (16,88%)
NEIDENTIFIKOVANA	1 (1,92%)	11 (1,54%)	3 (3,89%)
UKUPNO	52	716	77

²⁵² Isto, 105.

²⁵³ Isto, 99.

²⁵⁴ Isto, 101.

²⁵⁵ Isto, 102.

Istočna Halkidika

U istočnu Halkidiku su uračunati katepanikiji Jeris, odnosno Akrus ili Revenikija, kako se on još naziva, i Rendina. Izvori su ravnomernije raspoređeni nego za zapadni deo poluostrva. Za početak veka ima desetostruko više podataka. Najbogatije građom je razdoblje od 1315. do 1333. dok su za vreme od 1338. do 1341. izvori podjednako oskudni. Samo dva sela Gomat i Jeris možemo pratiti kroz čitav ovaj period. Za oba sela postoji više izvora, naročito za Jeris, u kojem je parike imalo čak pet manastira: Iviron, Lavra, Zograf, Ksenofon i Ksiropotam.

Već prilikom površnog pregleda građe za Gomat uočava se da je broj Slovena neznatan. On ne dostiže ni 15%, a 1341. slovenska imena se javljaju u zanemarljivih 3,13% domaćinstava. U ovom selu niko ne nosi slovensko ime kao lično. Tamo gde srećemo slovenska imena ona su pretvorena u prezimena, npr. Kiriak Dobromir (Τομ-πρόμοιρος)²⁵⁶ i njegov sin Georgije Dobromir,²⁵⁷ što svedoči o slovenskom poreklu porodice koja ga nosi, ali ne i o tome da je ta porodica još uvek slovenska ili da govori slovenskim jezikom. Jedno od najboljih svedočanstava helenizacije nalazimo u porodici koja nosi slovensko prezime Manastra (Μαναστραῶς).²⁵⁸ Godine 1301. upisani su Jovan Manastra i njegov brat Nikola. Obojica su oženjeni, a žene im nose isto, neutralno, ime Ana. Uz to, Jovan ima dve kćeri: Teodoru i Irini.²⁵⁹ Do sledećeg popisa 1318. obe porodice su pretrpele velike promene. Jovan se oženio po drugi put, verovatno Grkinjom Kali, a svojim kćerima, koje je dobio u međuvremenu, dao je crkveno ime Marija i grčko Stamatiki. Kćerke iz prethodnog braka uopšte se ne pominju. One su se najverovatnije već udale i žive u porodicama svojih muževa. Jovanov brat Nikola više nije među živima, a njegova udovica, upisana kao Ana Manastrova, pojavljuje se sa dva sina koji nose grčka imena Fotin i Ksen.²⁶⁰ Do 1320. Fotin se oženio sa Kali i dobio sina čije je ime ostalo nezabeleženo.²⁶¹ Godine 1341. upisan je Mihailo Manastra, verovatno Fotinov sin, sa ženom grčkog imena Eufrosini.²⁶² Dakle, na početku veka, srećemo porodicu sa slovenskim prezimenom, ali bez ijednog slovenskog imena, mada isto tako i bez grčkih. Crkvena imena na koja nailazimo ne podrazumevaju helenizaciju, pošto su takva imena podjednako nosili i Grci i Sloveni. Međutim, za manje od 20 godina situacija se drastično promenila: skoro svi potomci Jovana i Nikole Manastra nose grčka imena, što nesumnjivo govori o helenizaciji.

U Gomatu nailazimo i na pripadnike dva posebna slovenska naroda: Srbe i Bugare. Jedan parik je upisan kao Vasilije, popa „Srbina“,²⁶³ a iz popisa koji je izvršen 1318. doznajemo i popovo ime; ovoga puta njegov sin je upisan kao Vasilije pop Jo-

²⁵⁶ Lavra II, br. 91 I, 53.

²⁵⁷ Isto, br. 109, 550.

²⁵⁸ *Дуйчев*, Славянски имена, 210.

²⁵⁹ Iviron III, br. 70, 70–72.

²⁶⁰ Isto, br. 75, 125–128.

²⁶¹ Isto, br. 79, 114.

²⁶² Isto IV, br. 86, 251/252.

²⁶³ Isto III, br. 70, 87.

vanov, dok se oznaka za etničku pripadnost izgubila.²⁶⁴ U porodici, inače, nije bilo slovenskih imena i nadimaka. To je jedini pomen Srba, dok je Bugara bilo više. Dvojica njih nose čak i isto ime Dimitrije. Jedan je na čelu sopstvenog domaćinstva u kojem žive još i njegova žena Evdokija i sin Konstantin,²⁶⁵ a drugi živi u domaćinstvu svog tasta Jovana, sina Konstantina Dikrana.²⁶⁶ Tu su još, među Lavrinim paricima, udovica Teodora, žena Jovana „Bugarina“.²⁶⁷ Njen sin je u praktiku iz 1321. upisan kao Nićifor „Bugarkin“ (τῆς Βουλγαρίας).²⁶⁸ A jedna Teodorina susedka je upisana kao udovica Marija „Bugarinova žena“ (Βουλγαρία).²⁶⁹ Takođe, ni u jednoj porodici Bugara nije bilo slovenskih imena, dok je grčkih, kao što smo videli, bilo. To samo pokazuje ono što smo već zaključili o Gomatu, a to je da su Sloveni već izgubili svoja etnička obeležja i helenizovali se.

Slično stanje bilo je i u Jerisu. Istina, tamo je procenat domaćinstava sa slovenskim imenima bio veći nego u Gomatu i ostao je stabilan tokom čitavog perioda koji proučavamo. Slovenska imena se javljaju u oko 25% domaćinstava, a grčka u oko 75%. Tako, statistički posmatrano, izlazi da su Sloveni činili jednu četvrtinu stanovništva Jerisa, a ostale tri četvrtine Grci. Međutim, uistinu to nije bilo tako. I zato ovde treba reći da statistički podaci odslikavaju samo relativno stanje stvari. Pošto pojavljivanje slovenskih imena i nadimaka ne znači uvek da su njihovi nosioci bili nehelenizovani Sloveni, da bismo saznali koliko je Slovena zaista bilo, neophodna je analiza svakog domaćinstva u kojem se takvo ime pojavljuje. A takva analiza, u slučaju Jerisa, pokazuje da je Slovena ranije bilo u procentu koji smo naveli, ali da su se do sredine veka mnogi od njih helenizovali. Naime, „živo“ slovensko ime pojavljuje se samo jedan jedini put i to početkom veka, među Ivironovim paricima. Kći izvesnog Krstila (τοῦ Κριστίλα) nosila je ime Rosa (Ῥῶσα).²⁷⁰ Ona se u izvorima dalje ne pojavljuje. U selu je bilo više porodica sa slovenskim imenima kao porodičnim. Njihovi domaćini su Georgije Dragonja (Δραγωνᾶς),²⁷¹ Georgije Stanko, tj. *Сѡѡнко* (Στέανκος),²⁷² Dimitrije Bodin (Βοδίνας),²⁷³ Georgije Bodin, koji ima ženu Kali,²⁷⁴ Georgija, udovica Vasilija Bodina, čiji snaja i unuk nose grčka imena Potito i Kiriak²⁷⁵ i Konstantin Bodin.²⁷⁶ Od Bodinovih se u narednom popisu pojavljuju samo Dimitrije Bodin, sin Georgijev i udovica Ana Bodinova,²⁷⁷ čija deca nose

²⁶⁴ Isto, br. 75, 163.

²⁶⁵ Isto, br. 70, 100.

²⁶⁶ Isto, 95/96.

²⁶⁷ Lavra II, br. 91 III, 18.

²⁶⁸ Isto, br. 109, 530.

²⁶⁹ Isto, br. 91 III, 67 i br. 109, 598.

²⁷⁰ Iviron III, br. 70, 135/136.

²⁷¹ Zograph, br. 17, 37.

²⁷² Xéropotam, br. 18 B, 50.

²⁷³ Isto, 18 D, 46; E I, 20.

²⁷⁴ Iviron III, br. 70, 122/123.

²⁷⁵ Isto, 125/126.

²⁷⁶ Isto, 130.

²⁷⁷ Isto, br. 75, 231/232 i 257.

grčka imena Kali i Stamatis.²⁷⁸ Tu je još i Leon Buris (Μπούρης), oženjen Irinom.²⁷⁹ Do 1318. Irina je postala udovica, a iz istog popisa doznajemo da jedna njeva kćerka nosi grčko ime Potito,²⁸⁰ dok 1341. srećemo njenog sina Georgija oženjenog Grkinjom Areti sa kojom ima sina Kiriaka.²⁸¹ Kao što se vidi, u nekim od ovih porodica pojavljuju se grčka lična imena, dok slovenskih, i pored slovenskog prezimena, uopšte nema. To nam govori o helenizaciji i onih 25% stanovništva Jerisa za koje znamo da su morali biti slovenskog porekla.

Da je došlo do helenizacije i da se slovenski jezik više nije razumeo govori i sledeći primer. Godine 1301. u praktik je upisan Mihailo Beshlebov (τοῦ Μπεσχλεάμπου).²⁸² Niko od 14 članova njegove porodice ne nosi slovensko ime. Godine 1318. i 1320. upisan je verovatno njegov potomak Manojlo Behlebov (τοῦ Μπεχλεάμπου).²⁸³ To bi moglo da ukazuje na činjenicu da se slovenski više nije razumeo i da je zbog toga slovenski nadimak pogrešno transkribovan. Tome treba dodati činjenicu da Manojlova kći nosi grčko ime Kali. Naravno, ne treba isključiti mogućnost da se radi o grešci popisivača. Ipak, smatramo da to nije slučaj jer su popise iz 1318. i 1320. radili različiti autori.

Kondogrik je selo sa veoma visokim procentom slovenskih imena i nadimaka. U njemu čak dolazi do izvesnog, istina nevelikog, porasta broja porodica sa slovenskim imenima. Od 48,91%, koliko ih je bilo na početku veka, taj broj se popeo na 52,08% oko 1320–1325. To znači da se slovenska imena i nadimci javljaju u otprilike polovini domaćinstava. Ali, i pored ovako visokog procenta porodica sa slovenskim imenima, primećuju se znaci helenizacije. Naime, analiza pokazuje da se slovenska imena retko javljaju samostalno, tj. bez grčkih. To je i razumljivo ako se ima u vidu da je broj mešovityh brakova, odnosno porodica u kojima se zajedno javljaju i slovenska i grčka imena veoma visok: početkom veka 33,69% da bi se do dvadesetih godina popeo na 43,75%.

U selu nalazimo nekoliko porodica čiji su domaćini označeni prema svom slovenskom pretku Žegljanu (τοῦ Ζεγλεάνου). Ali, samo u jednoj od njih nalazimo slovensko lično ime. To je Teodor, zet Žegljanov, dao svojoj kćerki ime Stanija. Ona je, pak, udata za čoveka sa etničkim imenom „Kuman“.²⁸⁴ U ostalim domaćinstvima ove brojne porodice, pored hrišćanskih pojavljuju se i grčka imena. Tako je udovica Kseni, žena Mihaila Žegljana, koja i sama nosi grčko ime, svojoj kćerki dala takođe grčko ime Hrisi. U drugom domaćinstvu živi njen zet Georgije sa ženom Kali, što znači da je i druga Ksenijina kći imala grčko ime. Odmah iza njih, upisan je Vasilije Paksamadas, zet Jovana Žegljana.²⁸⁵ Godine 1300. članovi njegove porodice nose

²⁷⁸ Isto, br. 79, 227/228.

²⁷⁹ Isto, br. 70, 124.

²⁸⁰ Isto, br. 75, 225/226.

²⁸¹ Isto IV, br. 86, 74/75.

²⁸² Isto III, br. 70, 139/140.

²⁸³ Isto, br. 75, 240 i br. 79, 211.

²⁸⁴ Xéropotam, br. 18 A, 49.

²⁸⁵ Isto, 21–24.

samo kalendarska imena. Do 1321. on je izgubio svoj grčki nadimak, ali njegove dve kćeri, kojih nema u popisu od 1300. nose grčka imena Kali i Areti.²⁸⁶ Izgleda da su u mešovitim brakovima nadvladavala grčka imena. Npr. 1315–1320. srećemo Dimitrija Bračila (Μπρατζίλας), oženjenog verovatno Grkinjom Kseni. Od njihovih četvoro dece nijedno ne nosi slovensko ime, troje imaju hrišćanska, a četvrto, kćerka, nosi grčko Eufrosini.²⁸⁷ Isto tako, u porodici Teodora Čeprenika (Τζεπρενίκας) srećemo samo grčka imena. Nose ih njegova žena Kali, sin Semnos i kćerka Kseni.²⁸⁸ Nailazimo čak i na jednog parika sa imenom Slav (Σθλάβος) kao ličnim.²⁸⁹ U njegovoj porodici takođe nema slovenskih imena, ali ni grčkih. Biće da je on najverovatnije došao iz neke druge sredine u kojoj prisustvo Slovena nije bilo uobičajeno.

U Metalinu je broj porodica sa slovenskim imenima veoma visok. Uz to, on znatno raste. Od 42,42% početkom veka, zastupljenost slovenskih imena se do 1321. povećala na 53,57%. Za to vreme, broj domaćinstava sa grčkim imenima neznatno opada, sa 60,60% na 57,14%. Ovo se može objasniti činjenicom da je, u međuvremenu, znatno porastao broj porodica u kojima se javljaju i grčka i slovenska imena. Analiza stanja u porodicama potkrepljuje ovakve statističke podatke. Ona nam pokazuje da je u Metalinu slovensko stanovništvo bilo veoma zastupljeno, a slovenski jezik živ. Mnogi stanovnici ovog sela nose slovenska imena, sklapaju brakove sa osobama istih takvih imena i takva imena daju svojoj deci. Npr. oko 1300. srećemo Jovana „Hrasta“, tačnije Χερασιῦ (Φράστος)²⁹⁰ sa ženom Gr(i)danom (Γριδάννα).²⁹¹ Tu je i Nikola, sin tesara Dimana „Crnog“ (τοῦ Τζέρνη).²⁹² Dakle, Nikolin otac ima i slovensko ime i slovenski nadimak. Tu je i Jovan „Srećko“, odnosno *Сѡрѣчко* (Στρέατςκος), antisik drugog Slovena Jovana V(o)lkana, a koji ima sina slovenskog imena Stan.²⁹³ Slovenska imena nas iznenađuju i tamo gde ih ne očekujemo. Tako 1300. upoznajemo grčku porodicu Esfagmena. U njoj su crkvena i poneko grčko ime. Slovenima nema ni traga.²⁹⁴ Ali, 1321, Jovan, nećak Manojla Esfagmena, oženjen sa Zoi, dao je jednom od svojih sinova slovensko ime Stan.²⁹⁵ Slično tome, Teodor, zet Ksenosa Pecike (τοῦ Πέτσικα) i njegova žena Kiriakia imaju šestoro dece sa crkvenim imenima,²⁹⁶ od kojih jedno, Georgije, daje svojoj kćeri slovensko ime Stanija,²⁹⁷ inače veoma često među Slovenima ovog kraja. Možemo da pretpostavimo da je Georgijeva žena Marija bila iz slovenske porodice pa da iz tih razloga njihova kći nosi slovensko ime. Ili da je i sam Georgije bio iz mešovite porodice. Nai-

²⁸⁶ Isto 18 D III, 39.

²⁸⁷ Isto, 50.

²⁸⁸ Isto, F I, 18/19.

²⁸⁹ Isto A, 11.

²⁹⁰ Fasmer smatra da φράστος dolazi od slovenske reči hrast. Vidi *Vasmer*, *Die Slaven*, 55.

²⁹¹ Lavra II, br. 91 III, 191

²⁹² Isto, 186.

²⁹³ Isto, br. 109, 692.

²⁹⁴ Isto, br. 91 III, 73, 75, 171, 185, 190.

²⁹⁵ Isto, 109, 652.

²⁹⁶ Isto, br. 91 III, 193.

²⁹⁷ Isto, br. 109, 659/660.

me, mi imamo podatke samo o porodici njegove majke, grčkoj, sudeći bar po imenu njenog oca, odnosno Georgijevog dede, ali to ne znači da joj je i majka bila Grkinja. Njegov otac Teodor mogao je poticati iz slovenske porodice. Bilo kako bilo, nema nikakve sumnje da je ovo selo bilo dvojezično.

Selada je još jedno od sela u kojem je Slovena bilo više od proseka za ovu oblast. Ipak, ovde njihov broj opada. Sa preko 60% oko 1300, broj porodica sa slovenskim imenima i nadimcima se, do 1321. godine, smanjuje na 46,88%. Međutim, isto tako, čak drastičnije, opada i broj domaćinstava sa grčkim imenima. To se objašnjava smanjenjem broja vidljivih mešovityh brakova, kao i porastom, istina ne tako velikim, broja porodica u kojima se javljaju samo neutralna imena. I pored ovog pada, prisustvo Slovena u Seladi je veoma snažno. Potvrda za to ima u izobilju.

Najpre, veliki je broj porodica sa „životim“ slovenskim imenima. Npr. oko 1300, srećemo Dimitrija Pagana ili Pogana (Παγάνος).²⁹⁸ Do 1321. broj porodica Pagana popeo se na sedam. Da se ne radi o okamenjenom slovenskom prezimenu već o porodici u kojoj se još uvek govorio slovenski jezik i koja se nije asimilovala govori to što na čelu domaćinstava nalazimo parike koji, pored ovog slovenskog prezimena, nose i slovenska lična imena. Jedan od njih je Stan Pagan. On ima brata Nikolu, čija žena takođe nosi slovensko ime Zlatna (?Σλάμμα).²⁹⁹ Jedan od Pagana ima i slovenski nadimak – „Hrabar“ (Χραμπέρης).³⁰⁰ Osim Pagana, u selu je bilo još slovenskih porodica sa više domaćinstava. Pomenimo još samo Rupce (Ρούπετζης). Godine 1300, bilo je pet domaćinstava koja su nosila ovo prezime. Ova porodica je preplavljena slovenskim imenima. Georgije Rup(e)ς, grnčar, ima zeta Dragana;³⁰¹ Teodor, usvojeni sin Mihaila Rupca oženjen je Zoranom;³⁰² isto ime nosi i žena Dimitrija, sina Vasilija Rupca;³⁰³ a Nikola, brat Dimitrija Rupca, ima tri kćerke sa slovenskim imenom: Zoranu, Rosanu i Draganu. Jedna njegova unuka se takođe zove Zorana.³⁰⁴

Negde slovenska imena srećemo u tri generacije, što nesumnjivo govori o očuvanju slovenskog etničkog elementa. Npr. udovica Stanija, upisana kao snaja Skorive (τοῦ Σκορίβα) ima kćerku Zoranu; ili udovica Ana Koceljeva (ἡ Κοτζελία), kćerka Skorive ima takođe kćerku Zoranu.³⁰⁵ Dakle, i Ani i Staniji je bar jedan roditelj morao biti Sloven. Za Anu je to izričito rečeno, a za Staniju pretpostavljamo po njenom imenu. Obe su bile udate za Slovene i svojoj deci su dale slovenska imena.

Ponekad, slovenska imena srećemo i u onim porodicama koje nose grčko prezime. Npr. Stefan Travlos („Mucavac“) ima četiri sina sa crkvenim imenima. Jedan od njih, Vasilije oženjen je Draganom, a jedno od njegove unučadi zove se Stan.³⁰⁶

²⁹⁸ Isto, br. 91 III, 103.

²⁹⁹ Isto, br. 109, 765.

³⁰⁰ Isto, 767.

³⁰¹ Isto, br. 91 III, 127/128.

³⁰² Isto, 136/137.

³⁰³ Isto, 164.

³⁰⁴ Isto, 143/144.

³⁰⁵ Isto, 176–178.

³⁰⁶ Isto, 119/120.

Bilo bi logično pretpostaviti da je to upravo ono dete čija majka nosi slovensko ime. Dimitrije Travlos ima sina „Belog“ (Μπεάλης) i kćerku Zoranu.³⁰⁷ Interesantno je da u ovoj porodici, i pored grčkog nadimka koji je prerastao u prezime, nema grčkih neckrvenih ličnih imena. Sasvim je moguće da se ovde radi o slovenskoj porodici kojoj su grčki susedi nametnuli nadimak na svom jeziku. U ovom selu takođe nailazimo na slovensko etničko ime kao lično. U praktik iz 1300. godine upisan je Slav (Σλάβος), sin Georgija Skamandrina.³⁰⁸ U narednom popisu, onom iz 1321, nalazimo udovicu Mariju koja je upisana i kao sestra Kalijina i kćerka Sardova. Ona ima sina Dimitrija i dve kćerke od kojih se jedna zove Slavija (Σθλαβία),³⁰⁹ što je jedini slučaj u celokupnoj građi da se ovo ime pojavljuje kao lično. U izvorima nema nikakve naznake da je ona udovica i da joj je ovo možda nadimak po mužu, što bi se moglo pretpostaviti na osnovu sufiksa *-ja* (ία). Njihova imena se mogu objasniti na isti način kao što je objašnjeno postojanje takvih imena u prethodno analiziranom selu. Štaviše, prvi slučaj lepo potvrđuje da se radi o doseljenicima iz oblasti u kojoj prisustvo Slovena nije bilo uobičajeno. Slavov otac Georgije upisan je kao Skamandrinus, dakle kao neko ko je došao sa ostrva Skamandra, a poznato je da je prisustvo Slovena na ostrvima bilo neveliko.

Iz svega navedenog vidi se da je Selada bila bilingvalno selo u kojem je slovenski element bio veoma snažan, a izmešanost etnički raznolikog stanovništva velika. Zbog toga je teško predstaviti etničku strukturu pomoću bilo kakve statistike. Šta reći za sledeći primer? Trojica domaćina imaju kao dopunsko isto slovensko ime Draginja (Δραγίνιας). Jedan nosi neutralno ime Dimitrije, drugi slovensko Stan, a treći grčko Kiriak.³¹⁰ Ili drugi primer: Ksenos Mesitis, sudeći i po imenu i po prezimenu Grk, upisan je kao zet Vasilija „Albanca“, a žena mu, dakle „Albančeva“ kći, nosi slovensko ime Stanija.³¹¹

Kozla, koja i sama nosi slovensko ime, beleži veliki pad broja domaćinstava sa slovenskim imenima. Istina, zaključke do kojih smo došli treba uzeti krajnje uslovno budući da su izvori fragmentarni i prepuni lakuna. No, na osnovu onoga što nam oni omogućavaju da vidimo, možemo zaključiti da je broj porodica sa slovenskim imenima i nadimcima veoma visok, ali da znatno opada: sa 54,17% na 28,57% u razdoblju od oko 1300. do 1325–30. Za to vreme broj porodica sa grčkim imenima beleži porast. Da je u ovom selu morala biti izvršena bar delimična helenizacija govori činjenica da, i pored nemalog broja porodica sa slovenskim nadimcima, nema nijedne porodice sa slovenskim ličnim imenom.³¹² Navedimo samo dva primera. U porodici Vasilija Mužata (Μουζάτος), koji nosi slovenski nadimak, nema nijednog slovenskog imena, ali ni grčkog. Njegovi sinovi se zovu Nikola i Georgije.³¹³ U ovom slučaju odsustvo slovenskih imena ne mora biti pokazatelj helenizacije. Georgije Go-

³⁰⁷ Isto, 168.

³⁰⁸ Isto, 151.

³⁰⁹ Isto, br. 109, 902.

³¹⁰ Isto, 760–763.

³¹¹ Isto, br. 91 III, 105.

³¹² Xéropotam, br. 18, A, 55–72; B, 20–28; F I, 29–34; F II, 1–18.

³¹³ Isto, 18 A, 67.

lem, tj. Γολ'αμ (Γαλαμός) takođe ima slovenski nadimak. U njegovoj porodici ne samo da nema slovenskih imena, nego se pojavljuje i jedno grčko. Nosi ga njegova kćerka Drosila.³¹⁴ Dakle, jedino što nalazimo jesu slovenski nadimci prerasli u prezimena tako da se, bez obzira na statističke podatke koji govore o znatnom prisustvu slovenskih nadimaka, moramo zapitati koliko je u Kozli, i da li je uopšte, bilo 1325–30. nehelenizovanih Slovena.

U Gradišti se takođe beleži drastično opadanje slovenske populacije. Ona je početkom veka bila veoma snažna, slovenska imena su se javljala u 63,63% porodica. Do 1321. godine taj broj je spao na 37,50%. Slovenska imena se javljaju uglavnom u mešovitim porodicama, tj. u onima u kojima ima i grčkih imena. Analiza pokazuje da se radi o veoma izmešanom stanovništvu i bilingvalnom području. Zadržimo se na nekoliko primera. Mihailo, zet Nikole Radiljinog (τῆς Ῥαδιλίνας) ima ženu Kseniju i kćerku Kali.³¹⁵ Kao sledeći je upisan Georgije, sin Vasilija Radiljinog.³¹⁶ On ima sina Stana koji se do 1321. oženio i dobio kćerku grčkog imena Hrisi.³¹⁷ Sa Georgijem, u istom domaćinstvu, živela je i njegova sestra Kali udata za Slava. Jedna njihova kći nosi slovensko ime Zorana.³¹⁸ I konačno, Mihailo Groč (Γρότζης), u odvojenom domaćinstvu, od sestre zet Georgijev. Sudeći po prezimenu, on bi morao biti slovenskog porekla. Njegova žena Marija, takođe ima slovenske pretke. Od petoro dece koliko imaju, jedna kći nosi crkveno ime Ana, dvoje slovenska imena Stan i Zorana, a preostale dve kćeri grčka Kseni i Kali.³¹⁹ O izmešanosti stanovništva možda još bolje svedoči naredni primer. Zorana, udovica Vasilija „Albanca“ ima četiri kćerke. Jedna nosi hrišćansko ime Marija, druga slovensko Stanija, a ostale dve grčka Kali i Hrisi. Dve kćerke su udate. Muž jedne od njih nosi grčko-hrišćansko ime Atanasije, a drugi ima neobičan grčki nadimak Σφαξαγκούρης („Secikrastavac“).³²⁰ Stanija je, kasnije osnovala sopstvenu porodicu i svojoj kćerki dala ime Hrisi,³²¹ verovatno po svojoj sestri. Činjenica da deca iz slovensko-albanskog braka nose grčka imena nedvosmisleno pokazuje da je bar jedan od roditelja morao biti helenizovan. Ovde je to verovatno otac, jer je Albanaca svakako bilo neuporedivo manje nego Slovena na ovom području, a samim tim bile su im manje šanse da sačuvaju svoja etnička obeležja. Drugi razlog koji nas navodi na ovakav zaključak jeste taj da njegova žena ne samo da sama nosi slovensko ime, već je i jednoj kćerki dala takvo ime. Pojavljivanje slovenskih imena u dve generacije svakako govori o očuvanosti slovenskih etničkih obeležja. Ipak, moramo priznati da je na osnovu onoga što vidimo iz popisa 1321. u perspektivi ove porodice ipak bila helenizacija. Zoranine kćerke udate su za Grke, a jedina koja je sama imala slovensko ime Stanija dala je svojoj kćerki grčko ime Hrisi. Ima još primera koji govore o velikoj etničkoj raznolikosti ovog područja. Među pari-

³¹⁴ Isto F II, 13.

³¹⁵ Lavra II, br. 91 III, 227.

³¹⁶ Isto, 228.

³¹⁷ Isto, br. 109, 728.

³¹⁸ Isto, br. 91 III, 228/229.

³¹⁹ Isto, 229/230.

³²⁰ Isto, 234/235.

³²¹ Isto, br. 109, 723.

cima, nalazimo i Mihaila, sina Georgija „Ciganina“ (τοῦ Κατζιβέλη). On ima ženu slovenskog imena Zoranu i brata grčkog imena Stamatisa.³²² Ovde se najverovatnije radi o braku helenizovanog Ciganina i slovenske žene. U oba navedena slučaja nalazimo u istoj porodici tri etnička elementa. U prvom slučaju grčki, slovenski i albanski, a u drugom grčki, slovenski i ciganski.

Simeon je selo u kojem je broj domaćinstava sa slovenskim imenima na početku XIV veka bio veći od onoga sa grčkim. Dvadeset godina kasnije, situacija je bitno drugačija. Međutim, ovo treba uzeti samo uslovno jer je praktik veoma oštećen, prepun lakuna i nečitljivih mesta. Broj porodica sa grčkim imenima je veći za preko 25%, dok broj onih sa slovenskim imenima opada sa 44, 05% na 33, 93%. To bi značilo da je i ovde helenizacija uzela maha. Ipak, prisustvo parika koji nose slovenska imena kao lična govori o tome da ovde helenizacija nikako nije završena, već da još uvek teče. Slovenska imena nalazimo i u porodicama koje su naizgled grčke. Npr. 1320–25. upisana je u praktik udovica Fotini. Ime njenog muža ne uspevamo da saznamo zbog oštećenja teksta. Njena snaja takođe ima grčko ime Kali, ali Fotinina unuka se zove Zorana.³²³ Kako su u ovom selu parike imala dva manastira, pažnju su nam privukli sinovi udovice Marice, koja je sudeći po imenu svakako bila slovenskog porekla. Naime, među Ksiropotamovim paricama, upisan je Dimitrije, sin Maričin (τῆς Μαρτίτσας),³²⁴ a među Zografovim, Stefan, sin udovice Marice.³²⁵ Kako su oba popisa izvršena u približno isto vreme, oko 1300, pitamo se da li se ovde možda radi o dvojici braće koja su pripadala različitim manastirima ili je reč o dvojici parika koji nisu bili ni u kakvom srodničkom odnosu.

Lozikin je selo u kojem je manastir Hilandar 1300. imao devet paričkih domaćinstava. Od toga se slovenska imena javljaju u pet, tj. u 55,55% domaćinstava i zastupljena su isto koliko i grčka. To govori da je slovenski element bio još uvek veoma jak. Ovde se slovenska imena još uvek javljaju kao živa. Npr. žena Mihaila Klevtakija nosi ime Zorana.³²⁶ A Georgije Ahlada, koji sam nosi grčki nadimak, dao je svom sinu slovensko ime Beljen.³²⁷ U ovom slučaju možemo pretpostaviti da je Georgijeva žena Marija slovenskog porekla i da je to razlog što njihov sin nosi slovensko ime. Ili je možda dominantna grčka sredina u koju su Sloveni došli nametnula Georgiju grčki nadimak, a da je on, u stvari, bio Sloven. Naime, od pet domaćinstava u kojima nalazimo slovenska imena za četiri se izričito kaže da su domaćinstva eleftera.³²⁸ Peto je malo pre pomenuto domaćinstvo Mihaila Klevtakija oženjenog Zoranom, koja je takođe mogla biti slovenska pridošlica nastanjena u Lozikinu, ali je udajom dospela u već ukorenjenu grčku porodicu. To pokazuje i primer Nikole Srbopula (Сръвонѡла), koji je upisan kao zet Klevtakijev, a za kojeg se takođe kaže

³²² Isto, br. 91 III, 233.

³²³ Χέροпотам, br. 18 E III, 9–10.

³²⁴ Isto 18 A, 80/81.

³²⁵ Zograph, br. 15, 33–34.

³²⁶ Хиландар, 358.

³²⁷ Isto, 369/370.

³²⁸ Isto, 366.

da je elefter.³²⁹ Dakle, i on je došao i prizetio se u grčkoj porodici koja je odranije obitavala u ovom selu. Iz rečenog proizilazi da se ovako visok procenat Slovena u Lozikinu početkom XIV veka, iako je ime sela slovensko, što govori o njihovoj nekadašnjoj brojnoj nadmoći, može objasniti pre svega njihovom skorijom imigracijom. Na žalost, izvori nam ne dozvoljavaju da pratimo i dalje populaciju Lozikina. Bilo bi veoma interesantno videti šta se dogodilo sa pridošlim Slovenima: da li su se helenizovali ili su uspeli da se očuvaju kao posebna etnička grupa?

Još jedno mesto sa slovenskim imenom jeste Kamena (Kamenica). Već to svedoči da su Sloveni u njemu nekada morali biti dominantna etnička grupa. Početkom XIV veka, njihova imena se javljaju u 32% domaćinstava, što svakako nije zanemarljiv broj nosilaca slovenskih imena odnosno nadimaka. No, i pored toga, mi možemo govoriti o opadanju slovenske populacije. Naime, u većini slučajeva njihove nadimke i imena nalazimo samo u formi okamenjenih prezimena, a i to u mešovitim grčko-slovenskim brakovima. Neki od onih koji sami nose slovenska imena davali su svojoj deci grčka, što ukazuje na helenizaciju. Npr. Jovan, zet Smedkov, oženjen je Silignijom. Dakle, još je Smedko (СМЕДКО), iako sam Sloven, dao svojoj kćeri grčko ime. Njegov unuk, Jovanov i Silignijin sin, takođe nosi grčko ime Teotok.³³⁰ Ovde srećemo i udovicu Siligni, kćerku Fotini Bitoljanke.³³¹ Tu se svakako radi o Grkinjama, ali s obzirom na to odakle dolaze, moguće je da su slovenskog porekla. Naime, raspolažemo fragmentom jednog praktika u kojem je popisano stanovništvo u okolini grada Strumice.³³² Iz njega se vidi da su Sloveni bili apsolutno brojno nadmoćniji u odnosu na Grke. Slovenska imena se javljaju u preko 90% domaćinstava (vidi dodatak III). Kako je Bitolj još severnije od Strumice, možemo pretpostaviti da su Sloveni i tamo činili ogromnu većinu stanovništva. Sve to, naravno, ne isključuje mogućnost da je Fotini bila Grkinja koja se preselila u drugu, Grcima bogatiju sredinu. No, isto tako moguće je da su njeni preci bili Sloveni, ali da su se, po doseljavanju u sredinu u kojoj su Grci preovlašivali, helenizovali, a da se oznaka mesta odakle su došli pretvorila u porodično ime. Bilo kako bilo, ovaj nadimak svedoči o imigraciji stanovništva iz severnijih krajeva. To potvrđuje još jedan seljanin, pop Nikola Srbini.³³³ Već sam način označavanja ukazuje na to da se ne radi o Nikolinoj prirodnoj sredini, kao i na to da je on, uprkos znatnom prisustvu Slovena, smatran drugačijim od njih. Teško je reći kada je, kako i zašto on dospeo u Kamenu, ali je, budući „Srbini“, mogao doći samo iz oblasti severno od Halkidike. Njegov sin Dimitrije je takođe pop. U njegovoj porodici javljaju se samo neutralna imena. Žena mu se zove Irina, sin Nikola, a kćerka Marija.³³⁴ Samo u dva domaćinstva su roditelji dali svojoj deci slovenska imena, što potvrđuje da je slovenska populacija, uprkos helenizaciji koja se očigledno odvija, još uvek bila delimično očuvana i da se u njihovim porodicama i dalje govorilo slovenskim jezikom. Na čelu tih domaćinstava su Smed-

³²⁹ Isto, 372.

³³⁰ Isto, 402/403.

³³¹ Isto, 421/422.

³³² Iviron III, br. 77.

³³³ Хиландар, 387.

³³⁴ Isto, 390/391.

ko Gerov (Γερῶτο Γερωβ) sin Linarin, koji je svom sinu dao ime Smedan (Σμεδαν) i Jovan Kucurubov, koji je svoju kćer nazvao Roza (Ροζα).³³⁵

Na istočnoj Halkidici bilo je znatno više Slovena nego na zapadnom delu poluostrva. U proseku, slovenska imena se javljaju u jednoj trećini domaćinstava. Ako, pak, hronološki posmatramo izvore, vidimo da je broj Slovena u stalnom opadanju (vidi karte 2, 3, i 4). Od 37,89%, koliko ih je bilo na početku veka, njihov broj pada na oko 30% dvadesetih godina XIV veka da bi do 1338–41. pao na samo 14,49%. Ovaj poslednji podatak ipak treba uzeti sa velikom dozom opreznosti. Naime, dok za prethodne etape raspolažemo podacima za 615, odnosno 687 domaćinstava, za poslednju etapu raspolažemo podacima za samo 69 domaćinstava. Stoga smatramo da je dobijeni statistički rezultat, bar delimično, posledica fragmentarnosti izvora, a da je Slovena ipak moglo biti nešto više. Za razliku od zapadne Halkidike, gde smo srećali uglavnom helenizovane Slovene ili slovenske pridošlice, na istočnoj Halkidici Sloveni su se još uvek očuvali kao snažna etnička grupa. Helenizacija je i ovde sprovedena, ali nije potpuna. Ono što generalno karakteriše ovo područje jeste velika etnička izmešanost stanovništva, koegzistencija i bilingvizam. Međutim, situacija se razlikuje bukvalno od sela do sela. Ima onih u kojima se slovenska imena i nadimci javljaju samo u funkciji prezimena, dok nijedan član zajednice ne nosi slovensko ime kao lično, što svedoči da su Sloveni, u ne tako dalekoj prošlosti tu bili prisutni, ali je izvršena helenizacija, kao što je slučaj u Jerisu i Gomatu. Ima i sela gde je broj Slovena veliki ali vremenom opada, što govori o helenizaciji koja je u toku kao u Kozli. Neka sela beleže visok procenat slovenskog stanovništva – Gradišta, Simeon i Selada, ali se u njima ipak nailazi na tragove helenizacije. U nekima pak broj Slovena raste: u Kondogriku i Metalinu. Ono što se takođe zapaža jeste i to da se tako velika zastupljenost Slovena može objasniti ne samo njihovom otpornošću prema helenizaciji, već i njihovim skorijim imigracijama u ove oblasti, što znači da se ovde

TABELA 5.

VREME	1300/1301.	1318–1325.	1341.
GRČKA	367 (59,67%)	437 (63,61%)	50 (72,46%)
SAMO GRČKA	237 (38,54%)	328 (47,74%)	40 (57,97%)
SLOVENSKA	233 (37,89%)	210 (30,57%)	10 (14,49%)
SAMO SLOVENSKA	108 (17,56%)	98 (14,26%)	2 (2,89%)
OSTALA	39 (6,34%)	40 (5,82%)	5 (7,25%)
MEŠOVITA	138 (22,44%)	140 (20,38%)	10 (14,49%)
NEUTRALNA	92 (14,96%)	91 (13,25%)	14 (20,29%)
NEIDENTIFIKOVANA	18 (2,93%)	20 (2,91%)	1 (1,45%)
UKUPNO	615	687	69

³³⁵ Isto, 424–425; 405/06.

ne srećemo samo sa potomcima starih Slovena, tj. onih koji su još u sedmom veku došli u ove krajeve, već da je slovenska etnička zajednica bila osnažena dolaskom novih Slovena.

STRUMSKA OBLAST

Ovoj oblasti pripadaju katepanikiji Stefanijana i Strimon na zapadnoj obali Strimona i Zabaltija i Popolija na istočnoj (vidi kartu 1). Izvori su veoma neravnomerno raspoređeni. Od 23 sela za koje imamo podatke samo jedno, Melicijani, pokriveno je podacima za čitavo razdoblje od 1301. do 1341. Za istočnu obalu nema izvora sve do 1316, dok za zapadnu, osim pomenute Melicijani, podataka ima samo za razdoblje do 1321, kada nastaje prekid. Sem toga, za većinu sela raspoložemo samo jednim popisom, tako da ne možemo da pratimo promene do kojih je eventualno došlo u njihovoj populaciji. Sve ovo nas onemogućava da izvedemo pouzdane i precizne globalne zaključke, tj. pokažemo kakav je uistinu bio etnički raspored stanovništva, da li se i kako menjao. To, i kada je moguće, ostvarivo je samo na lokalnom nivou, tj. u okviru jedne uže oblasti ili, ponekad, samo jednog mesta.

TABELA 6.

VREME	1300/1301.	1316–1333.	1341.	1300–1341.
GRČKA	114 (65,14%)	567 (63,39%)	182 (66,91%)	859 (64,27%)
SAMO GRČKA	72 (41,14%)	406 (45,72%)	107 (39,19%)	581 (43,49%)
SLOVENSKA	52 (29,71%)	266 (29,95%)	111 (40,66%)	429 (32,11%)
SAMO SLOVENSKA	21 (12%)	126 (14,19%)	47 (17,22%)	191 (14,29%)
OSTALA	18 (10,29%)	60 (6,76%)	18 (6,59%)	97 (7,26%)
MEŠOVITA	42 (24%)	169 (19,03%)	73 (26,74%)	286 (21,41%)
NEUTRALNA	34 (19,43%)	171 (19,26%)	25 (9,16%)	197 (14,74%)
NEIDENTIFIKOVANA	1 (0,57%)	27 (3,04%)	11 (4,03%)	39 (2,92%)
UKUPNO	175	888	273	1336

Ono što ipak možemo da kažemo na osnovu ovako oskudnih i nezgodno raspoređenih izvora jeste sledeće: etnička slika Strumske oblasti bila je složenija nego na Halkidici. Postoje velike razlike u rasprostranjenosti slovenskog stanovništva. Etnička slika se razlikuje od sela do sela. U nekim selima Slovena uopšte nema, ili se javljaju u neznatnom broju. U drugima, pak, oni dominiraju nad grčkim stanovništvom. Zbog toga je teško generalizovati podatke koje dobijamo iz izvora. Npr. nije moguće napraviti razliku između istočne i zapadne obale, kao što je bilo moguće napraviti razliku između istočne i zapadne Halkidike, a da to ne bude veštački. Teško je odrediti i gde je tačno granica među područjima, jer ona nikad nije oštra. Ipak, možemo reći da u Strumskoj regiji ima više karakterističnih oblasti. To su planinske oblasti sa obe strane Strimona: Kedrilion i Volvon na zapadnoj i Pangejska gora na

istočnoj, sama dolina Strimona i, eventualno kao posebna oblast se mogu računati i primorski krajevi.

Ono što se uopšteno može reći, to je da se Sloveni u znatno većem broju javljaju u brdsko-planinskim područjima, manje ih je u priobalnim krajevima, dok ih u samoj dolini Strimona skoro uopšte nema. Statistički posmatrano, njih je u Strumskoj oblasti bilo više nego na Halkidici; u proseku oko 32,11%. Do tridesetih godina XIV veka, slovenska populacija pokazuje stabilnost (njihov broj se i dalje kreće oko 30%) da bi do 1341. porastao na preko 40%. Međutim, ovakve rezultate moramo uzeti sa velikom rezervom zbog fragmentarnosti izvora i njihovog neravnomernog rasporeda. Naime, za 1341. godinu imamo podatke za samo tri sela od kojih su dva u oblasti Pangejske gore, gde je slovenski etnički faktor bio izuzetno jak.

Dolina Strimona

Najpre ćemo se zadržati na dolini Strimona, jer ona predstavlja po etničkoj strukturi jasno diferenciranu, a geografski jedinstvenu oblast. Iz tabele br. 7 vidi se da je broj Slovena ovde bio veoma mali (15,22%). Na početku veka nešto malo veći nego na zapadnoj Halkidici gde je, kao što smo videli, izvršena helenizacija. Međutim, radi se o rezultatu koji je dobijen na osnovu analize stanja u tri sela koja se nalaze na zapadnoj obali. Do dvadesetih godina XIV veka broj porodica sa slovenskim imenima, odnosno nadimcima, opao je na oko 10%. Smatramo da je to stanje najrealnije, jer za period od 1316. do 1333. raspoložemo sa najviše izvora. Imamo popise za deset sela: Ahino, Melicijani, Munzeni, Lipsohorion, Evnuhion, Maluku,

TABELA 7.

VREME	1300/1301. ³³⁶	1318–1333.	1341. ³³⁷
GRČKA	28 (60,87%)	247 (73,73%)	18 (51,43%)
SAMO GRČKA	21 (45,65%)	219 (65,37%)	12 (34,28%)
SLOVENSKA	7 (15,22%)	33 (9,85%)	8 (22,86%)
SAMO SLOVENSKA	4 (8,69%)	13 (3,88%)	5 (14,29%)
OSTALA	7 (15,22%)	36 (10,75%)	1 (2,85%)
MEŠOVITA	7 (15,22%)	34 (10,15%)	6 (17,14%)
NEUTRALNA	12 (26,09%)	49 (14,63%)	10 (28,57%)
NEIDENTIFIKOVANA		7 (2,09%)	1 (2,86%)
UKUPNO	46	335	35

³³⁶ Za početak veka imamo podatke za samo tri sela (Ahino, Munzeni i Melicijani), koja su sva na desnoj obali Strimona.

³³⁷ U tabeli je prikazano stanje samo u selu Melicijani jer jedino za njega imamo podatke.

Zdravikion, Doksobus, Nision i Handak. Statistički posmatrano, do 1341. došlo je do znatnog porasta broja porodica sa slovenskim imenima. Ali, zapravo se radi o prilikama u samo jednom selu za koje imamo izvore, te se ovaj rezultat ne može smatrati relevantnim, odnosno ne možemo tvrditi da je takvo stanje bilo u celoj oblasti, tim pre što se, videćemo to kasnije, radi prvenstveno o doseljenim Slovenima.

Kao što smo već rekli, jedino selo koje se može pratiti kroz čitav period od 1301. do 1341. jeste Melicijani na zapadnoj obali Strimona. Zato ćemo krenuti najpre od njega. Odmah se vidi da je broj porodica sa slovenskim imenima nevelik. Početkom veka ima ih samo četiri. To su domaćinstva Konstantina Hr(a)kote (Χρῆκωτῶς), koji je oženjen Evdokijom i ima kćer Irinu.³³⁸ On se dalje ne pojavljuje. Drugo je domaćinstvo udovice Zoi Lahano, čije dvoje dece nose slovenska imena Dragan i Stana.³³⁹ To bi moglo da ukazuje na to da je Zoin muž možda bio Sloven i to nehelenizovani. Međutim, već do 1318. odnosno 1320.³⁴⁰ iz ove porodice potpuno iščezavaju slovenska imena da bi se ponovo pojavilo jedno 1341. u ličnosti V(e)lko-nje (Βελκωνῶς), zeta Lahanovog,³⁴¹ dakle nekog ko je verovatno došao sa strane i prizetio se. Treće je domaćinstvo udovice Irini Kačaro (Κατζαρῶ).³⁴² Ovo slovensko prezime sa grčkim sufiksom možemo da pratimo sve do 1341, ali se u porodici ne javlja nijedno slovensko lično ime dok grčkih ima. Tako se Irinin sin zove Fotin i oženjen je sa Kali,³⁴³ a njegov nećak Jovan nosi grčki nadimak Glikis.³⁴⁴ Sve ovo ukazuje na to da se radi o helenizovanoj porodici, koja je kao jedini relikv svog slovenskog porekla zadržala slovensko prezime. Četvrto je domaćinstvo udovice izvesnog Bože (ἡ Μποζαία), koja ima sina Dragoslava.³⁴⁵ U popisu iz 1318. godine od porodica sa slovenskim prezimenom srećemo samo Božine i Kačareve potomke, a 1320. im se pridružuju i dva domaćinstva Karavarija.³⁴⁶ Ovde se najverovatnije radi o doseljenicima, osim ako nisu odranije bili u selu, a tek između 1318. i 1320. postali Ivironovi parici. Bilo kako bilo, i oni su već helenizovani. Naime, u porodici Leona Karavarija nalazimo grčka imena, a nose ih njegova žena Kali i sin Moshos. U porodici Mihaila Karavarija javljaju se samo hrišćanska imena i ime Zoi, koje nosi njegova žena,³⁴⁷ a za koje nije sigurno da li je bilo samo grčko ili se može tretirati kao neutralno.³⁴⁸ Godine 1341. broj domaćinstava sa slovenskim imenima popeo se na osam, što se može objasniti pojavom novih parika. Naime, od trideset pet ognjišta, koliko je manastir Iviron imao 1341. u Melicijani, samo sedamnaest nam je poznato od ranije, što znači da je polovina njih potpuno nova. Među njima su neka čiji

³³⁸ Iviron III, br. 70, 22.

³³⁹ Isto, 24.

³⁴⁰ V. isto, br. 75, 41/42 i br. 79, 37/38.

³⁴¹ Isto IV, br. 86, 27.

³⁴² Isto III, br. 70, 13.

³⁴³ Isto, br. 79, 22.

³⁴⁴ Isto IV, br. 86, 14.

³⁴⁵ Isto III, br. 70, 27/28.

³⁴⁶ *Дуйчев*, Славянски имена, 208.

³⁴⁷ Iviron III, br. 79, 53.

³⁴⁸ *Kravari*, L' Helénisation des Slaves, 390.

domaćini nose slovenska prezimena, npr. Mihailo Radila (Ραδίλας) ili Jovan, zet Kulerin (τῆς Κουλέρας).³⁴⁹ Niko od članova njihovih porodica ne nosi slovenska imena. Jedini koji 1341. ima slovensko ime kao lično bio je već pomenuti V(e)lkonja, zet Kačarev. Dakle, izvori nam pokazuju da je u Melicijani ne samo izvršena helenizacija, već da je do početka XIV veka bila skoro završena, jer se već tada slovenska imena kao živa sreću samo u dve porodice. Takođe, izvori nam pokazuju da se prisustvo Slovena u ovom selu, a verovatno to važi i za čitavu oblast, može objasniti njihovom skorijom imigracijom.

U selu Munzeni, za koje imamo podatke samo za početak XIV veka, slovenska imena se javljaju u jednoj trećini domaćinstava koja su pripadala manastiru Hilandaru. Ipak, treba imati u vidu da se radi o malom uzorku, jer raspoložemo podacima za samo deset domaćinstava. Interesantno je da se u jednom od njih javljaju samo slovenska imena. Na njegovom čelu je B(j)el (Βῆλος), koji ima ženu Negaju (Νεγαία) i kćerku Stanu.³⁵⁰ Mihailo Akritin oženjen sa Kali imao je četvoro dece. Od toga je jedna kćerka nosila slovensko ime Zorana, dok su ostala deca imala neutralna imena.³⁵¹ Ovo bi moglo da ukazuje na to da početkom XIV veka u selu Menzeni helenizacija još nije bila dovedena do kraja, odnosno da je još uvek bilo Slovena koji su govorili svojim jezikom i davali deci slovenska imena. Međutim, da je ona bila u toku svedoči sledeći primer. Georgije, sin Smoljanov, dao je svojoj kćerki grčko ime Teologija.³⁵² Na primeru ove porodice lepo vidimo kako je najčešće tekla helenizacija: najpre bi Sloveni (Smoljan) davali svojoj deci crkvena imena (Georgije) da bi ovi kasnije, kako helenizacija odmiče, davali svojim potomcima čisto grčka imena (Teologija).

U ostalim selima Strumske doline etnička situacija je bila još nepovoljnija po Slovene. U nekim selima, kao što su Ahino i Hudina, njih, odnosno njihovih imena i nadimaka, uopšte nema, niti ima, bar kad se radi o antroponimijskim podacima, bilo kakvih tragova da ih je ikad bilo. U drugim selima, pak, kao što su Zdravikion, Lipsohorion, Evnuhion, Handak i Maluka slovenska imena se pojavljuju u jednom ili dva domaćinstva, što ni u jednom od ovih sela ne dostiže ni 10% domaćinstava. Navedimo neke od njih: Jerilo (Γερίλας) u Lipsohorionu,³⁵³ Draž (Δράζης) i Črnat (Τζερνάτος) u Maluci,³⁵⁴ udovica Dobromirja (Δομπρομηρία), tj. žena nekog Dobromira u Evnuhionu³⁵⁵ i Nikola Debeljak (Τεμπελλάκος) u Handaku.³⁵⁶ Niko od njih nema potomke slovenskih imena te možemo smatrati da je i u ovim selima, u prvoj polovini XIV veka, helenizacija najverovatnije bila potpuna, uz nekoliko pojedinačnih slučajeva u kojima se slovenska imena javljaju kao živa, a što bi mogao biti pokazatelj njihovog skorijeg dolaska u ovu oblast.

³⁴⁹ Iviron IV, br. 86, 25 i 45.

³⁵⁰ Хиландар, 338.

³⁵¹ Isto, 316–318.

³⁵² Isto, 336/337.

³⁵³ Chilandar I, br. 40, 123.

³⁵⁴ Isto, br. 39, 101, 115.

³⁵⁵ Isto, br. 40, 65.

³⁵⁶ Zograph, br. 29, 49.

U Nisionu i Doksobusu slovenska imena se javljaju u nešto većem broju, oko 14%. I u njima je svakako ostvarena helenizacija, ali izgleda nepotpuna. U ovim mestima slovenska imena ponekad nalazimo u veoma neobičnim slučajevima. U Nisionu nailazimo na dva slučaja da deca roditelja sa grčkim imenima nose slovenska imena. Tako Fotin oženjen Marijom ima kćerku Tihu i sina Hrsa (Χρύσος).³⁵⁷ Ovaj slučaj se možda može objasniti time da je Fotinova žena, koja nosi neutralno ime Marija, u stvari bila slovenskog porekla. Drugi je Konstantin Bajan (možda i Bojan; grčki Βαγιάνος) oženjen sa Kali čiji sin takođe nosi ime Bajan i to kao lično.³⁵⁸ Znači li to da su u Nisionu neke porodice još uvek govorile slovenski i da helenizacija nije bila dovedena do kraja? Ili je, pak, reč o skoro doseljenim Slovenima koji, budući da su nedavno stigli, nisu mogli biti naglo helenizovani?

U Doksobusu, slovenska imena i nadimke najčešće srećemo u formi prezimena odnosno porodičnih imena. Npr. Irini Rosa,³⁵⁹ Dimitrije i Kalos Sulim (Σουλμῶς),³⁶⁰ Teodor Ber(o) (Μπέρος),³⁶¹ Dimitrije Dragan,³⁶² Jovan Rad (Ράδος).³⁶³ Međutim, nijedan član porodica navedenih parika ne nosi slovensko lično ime, već samo hrišćanska, dok se u jednom slučaju javlja i grčko. Kćerka Irine Rose zove se Stamati-ki.³⁶⁴ Posebno je zanimljiv sledeći slučaj. Konstantin, sin Ksenov (dakle otac mu je najverovatnije Grk) ima ženu Teodoru. Jedan njegov sin nosi grčko ime Kalos. Drugi ima najverovatnije slovensko ime Ros, a kćerka kao lično nosi ime Vlaha.³⁶⁵ Šta reći za ovakvu porodicu i njenu etničku pripadnost? Pretpostavljamo da njeni članovi nisu autohtoni Grci, već (možda helenizovani) potomci Slovena i Vlaha.

U oba sela nailazimo na parike koji su upisani kao Srbi. U Nisionu se na čelu poslednjeg upisanog domaćinstva nalazi parik označen samo kao „Srbin“ (Σέρβος), bez ličnog imena i sa ženom čudnog imena Χυμευτή.³⁶⁶ On je pridošlica, o čemu svedoči kako njegov nadimak, tako i mesto gde je upisan. Poznato je da su imanja doseljenih parika uvek poslednja upisana u praktik.³⁶⁷ U Doksobusu, Georgije „Žir“ (Ζιρής), verovatno slovenskog porekla, oženjen je sa Kali, a njegov sin nosi kao lično ime „Srbin“.³⁶⁸ Da li ovo pominjanje Srba koje, videćemo to nešto kasnije, nije usamljeno govori o nekoj njihovoj imigraciji u ove oblasti? Ili se radi o pojedinačnim slučajevima doseljavanja Srba u Makedoniju? Kako uopšte objasniti njihovo prisustvo u ovim krajevima pre nego što su oni došli pod srpsku vlast?

³⁵⁷ Isto, 60/61. O imenu Hrs (Χρύσος) v. nap. 547.

³⁵⁸ Isto, 65/66.

³⁵⁹ Lavra II, br. 104, 59/60.

³⁶⁰ Isto, 39 i 124.

³⁶¹ Isto, 141.

³⁶² Isto, 177.

³⁶³ Isto, 158.

³⁶⁴ Isto, 60.

³⁶⁵ Isto, 107/108.

³⁶⁶ Zograph, br. 29, 73/74.

³⁶⁷ Vidi *Laiou*, Peasant Society, 120.

³⁶⁸ Lavra II, br. 104, 156/157.

Dakle, za dolinu Strimona možemo reći da je broj porodica sa slovenskim imenima i nadimcima nevelik, da se slovenska imena retko sreću kao lična dok su češći nadimci koji su se pretvorili u okamenjena porodična imena, tj. prezimena. Nailazimo samo na nekoliko sporadičnih slučajeva da parici sa slovenskim prezimenima daju svojim potomcima slovenska imena. Naprosto, može se reći da je do polovine XIV veka Strumska dolina bila gotovo potpuno helenizovana (vidi kartu 3).

Kedrilion i Volvon

Stanje u ovoj oblasti možemo da pratimo samo prvih dvadeset godina XIV veka i to nepotpuno. Imamo izvore za četiri sela: Stefanijanu (tj. metoh Svetog Georgija u njoj), Vraštu, Krušovo i Kastrin. Od toga samo za Stefanijanu i Vraštu ima podataka u tri praktika: iz 1300, 1318. i 1321. godine. Prilike u Krušovu možemo da posmatramo samo između 1318. i 1321, dakle u veoma kratkom periodu od samo tri godine, jer je praktik iz 1300. veoma oštećen na mestu gde su popisani parici ovog sela. Za Kastrin ima podataka samo za početak veka, tj. za 1300. godinu. Ono što se na osnovu analize tako oskudnih izvora može reći jeste da je broj porodica sa slovenskim imenima velik. Kreće se oko 35% i ostaje stabilan u toku ovih dvadeset godina za koje imamo izvore. Naravno, ne sme se smetnuti sa uma da je vremenski period suviše kratak da bi moglo doći do nekih drastičnijih promena, osim pod uslovom da je bilo nekih velikih katastrofa ili masovnih etničkih pomeranja, što ovde nije slučaj.

Od pomenuta četiri sela jedino je u Stefanijani prisustvo Slovena toliko zamearljivo da se može smatrati da se radi o čisto grčkoj sredini. I one dve porodice koje tamo nalazimo nisu uspele da se očuvaju. To su porodice Stefana Nehtjana (Νεκτέανος) sa sinom Nehtjanom.³⁶⁹ Njih dvojica se više ne pojavljuju. Godine 1318. srećemo Dimitrija „Primorca“ (Παραγαλιτής) sa ženom Marijom i dvojicom sinova od kojih jedan nosi grčko-hrišćansko ime Atanasije, a drugi ime Ros, koje ne mora nužno biti slovensko.³⁷⁰ Dimitrijevi nadimak označava osobu iz primorskih krajeva, što bi značilo da je on došao u Stefanijanu iz nekih krajeva bližih moru. Da se radi o došljaku može da ukazuje i to da ga nema u popisu iz 1300.

U Kastrinu je manastir Hilandar 1300. godine imao 71 domaćinstvo. Slovenska imena i nadimci se javljaju u 24 porodice ili 33,80%. Najpre srećemo Vasilija Apostata sa majkom Draganom i kćerkom grčkog imena Hrisi, dok ostali članovi porodice imaju hrišćanska imena.³⁷¹ Ovde se najverovatnije radi o mešovitom braku. Vasilijeva majka je slovenskog porekla, a nadimak Apostat Vasilije je najverovatnije nasledio od oca, koji je možda bio Grk. Mešoviti brakovi nisu bili retka pojava; skoro 30% brakova bilo je takvo. O tome svedoče sledeći primeri: Kali Radova,³⁷² Georgije sa slovenskim nadimkom Vrana oženjen je Grkinjom Fotini,³⁷³ Dimitrije Ge-

³⁶⁹ Esphigmén, br. 8, 5.

³⁷⁰ Isto, br. 14, 125.

³⁷¹ Хиландар, 20–22.

³⁷² Isto, 305.

³⁷³ Isto, 306/307.

ril ima ženu Kali,³⁷⁴ Kosta Vzmič (**ВЪЗМИЧЬ**) ima ženu Pepani,³⁷⁵ a Kosta sin Nikole Bastata ženu Stanu,³⁷⁶ Jovan V(e)lkonja (**ВЪЛКОНА**) ima tri kćeri od kojih jedna nosi grčko ime Teotokija, što bi moglo da ukazuje na to da se iza neutralnog imena njegove žene Marije krije Grkinja.³⁷⁷ Ima i slučajeva da osobe sa grčkim imenima svojim potomcima daju slovenska imena. Npr. Jovan, sin Hristodulov dao je svom sinu ime Dobromir.³⁷⁸ Dakle ovde unuk verovatno Grka Hristodula nosi slovensko ime. To govori o tome da se ova grčka porodica mešala sa Slovenima. Sasvim je moguće da je Marija, žena Jovanova, bila slovenskog porekla i da je to razlog što njen sin nosi slovensko ime. Moguće je čak i da je i njegova majka, Hristodulova žena, čije ime na žalost ne znamo, slovenskog porekla, odnosno da je u ovoj porodici u više generacija dolazilo do sklapanja mešovitih brakova. S druge strane, brojna porodica Kukulela raspoređena u čak pet domaćinstava i sa ukupno 26 članova ima samo jednog člana sa slovenskim imenom. To je Stanula, žena Koste Kukulela.³⁷⁹ Sledeći slučaj je interesantan jer u jednoj porodici nalazimo tri etnička elementa: slovenski, grčki i latinski. Naime, Jovan, sin Fruga, tj. „Franka“ Hristodula ima brata Dobrotu.³⁸⁰ Hristodul je verovatno bio helenizovani Latin koji je ili sam bio oženjen ženom slovenskog porekla ili mu je jedan od roditelja bio Sloven. Ono što možemo reći za Kastrin to je da se odlikuje velikom izmešanošću stanovništva i bilingvizmom. Još jednu potvrdu za to nalazimo zahvaljujući nadimcima koje nosi njegova stanovnica Zoi. Ona je upisana kao Zoi Paravuniotisa Tulučica.³⁸¹ Prvi nadimak je grčki, a drugi slovenski. Na žalost nemamo izvore koji bi nam omogućili da pratimo šta se dalje dešavalo sa stanovništvom ovoga sela.

Za Krušovo, kao što je već rečeno, praktično imamo izvore samo za 1318. i 1321. godinu. Praktik iz 1300. godine toliko je oštećen i prepun lakuna na mestu gde su popisani parici iz Krušova, da se razabiru samo dva imena, Evdokija i Vasilije te nam on nije ni od kakve koristi.³⁸² Na osnovu podataka koje nam daju preostala dva praktika vidimo da je broj Slovena dvadesetih godina XIV veka u ovom selu bio velik. Slovenska imena i nadimci javljaju se u 50% domaćinstava. S druge strane, broj domaćinstava sa grčkim imenima i nadimcima opada sa 65,38% na 45, 45%, tako da je u popisu izvršenom 1321. bilo više porodica sa slovenskim imenima i nadimcima, nego sa grčkim. Ipak, smatramo da se ovde, s obzirom na veoma kratak vremenski period od samo tri godine, ne radi o tako drastičnom opadanju grčke populacije. Naime, u međuvremenu se povećao broj porodica u kojima se javljaju samo neutralna imena sa 3,85% na 18,18%, pa će biti da se Grci kriju u nekima od njih.

³⁷⁴ Isto, 310

³⁷⁵ Isto, 63/64.

³⁷⁶ Isto, 100/101.

³⁷⁷ Isto, 197/198.

³⁷⁸ Isto, 76/77.

³⁷⁹ Isto, 166/167.

³⁸⁰ Isto, 43 i 55.

³⁸¹ Isto, 178.

³⁸² Esphigmén, br. 8, 84–87.

U selu postoji čitavo obilje slovenskih imena i nadimaka. Npr. Nikola Jelko (Γέλκος),³⁸³ Mihailo i Georgije Kupen (Κούπενος),³⁸⁴ Jovan i Teodor Dobronja,³⁸⁵ udovica Božana (Μποζάννα),³⁸⁶ Vlad Mirin (ὁ Βλάντος τῆς Μοιροῦς).³⁸⁷ Tu je i Kali Č(e)rnoto (Τζερνοτώ),³⁸⁸ koja ima grčko ime i grčki sufiks na slovensko prezime. Srećemo i parike sa dva imena, jednim grčkim i jednim slovenskim. Npr. Stan Hristodul. U njegovoj porodici je preovladao grčki element, jer i njegova žena nosi grčko ime Kali, sin je takođe Hristodul,³⁸⁹ a kći Hrisi.³⁹⁰ U ovom selu je broj Grka i Slovena bio skoro izjednačen, te je stoga i velika izmešanost stanovništva, o čemu govori podatak da se u nešto manje od jedne četvrtine domaćinstava javljaju podjednako i slovenska i grčka imena, odnosno nadimci. A sve to pokazuje da se radi o dvojezičnom području. Međutim, zbog nedostatka izvora ne možemo reći kakva je bila tendencija slovenske populacije, da li je stagnirala ili je možda došlo do njenog porasta ili, pak, opadanja. Ne možemo znati ni da li je bilo promena u odnosu na stanje s početka veka.

Popisi stanovništva u Vrašti pokazuju da je slovenska populacija brojna, ali da je došlo do njenog opadanja. Početkom XIV veka slovenska imena se javljaju u 43,47% domaćinstava, a onda dolazi do pada na 36,17% 1318. godine, odnosno na 31,58% 1321. Interesantno je da i broj domaćinstava sa grčkim imenima opada u intervalu od 1300. do 1318, ali posle raste sa 53,19% na 60,53% u roku od samo tri godine. Ovo opadanje slovenske populacije svakako se objašnjava helenizacijom, jer još 1300. nailazimo na porodice u kojima je helenizacija počela da se ostvaruje. Npr. srećemo udovicu Kali Manastrovu (τοῦ Μαναστρᾶ). Njen muž je, bar sudeći po prezimenu, bio slovenskog porekla, što ne isključuje mogućnost da je još on bio potpuno helenizovan. Već smo pokazali mnogo slučajeva da se slovenski nadimci javljaju u funkciji prezimena dugo nakon što se porodica koja ih nosi helenizovala. Sama Kali ima grčko ime, a isto je i sa njenim unukama Hrisi i Konstanto.³⁹¹ Sličnih primera ima još. Dimitrije B(j)elota, tj. Βjαλοῦβα (Μπεαλωτᾶς) dao je svom sinu grčko ime Hristodul. Ali, u ovoj porodici ipak nije došlo do helenizacije budući da je Hristodul bio oženjen Stanom,³⁹² kao i zbog toga što su se muški članovi porodice B(j)elota ženili osobama koje su nosile slovenska lična imena, što znači da su i same bile pripadnice slovenskog naroda. Tako je Teodor, sin B(j)elote, bio oženjen Dragonom,³⁹³ a Vasilije B(j)elota Rosanom.³⁹⁴ Uz to, imali su brata slovenskog imena Be-

³⁸³ Isto, br. 14, 111; br. 15, 73.

³⁸⁴ Isto, br. 14, 103; br. 15, 65.

³⁸⁵ Isto, br. 14, 84, 87; br. 15, 52/53.

³⁸⁶ Isto, br. 14, 112; br. 15, 74.

³⁸⁷ Isto, br. 14, 108; br. 15, 70.

³⁸⁸ Isto, br. 14, 89; br. 15, 54.

³⁸⁹ Isto, br. 14, 94; br. 15, 58.

³⁹⁰ Isto, br. 15, 58.

³⁹¹ Isto, br. 8, 37/38.

³⁹² Isto, 54/55.

³⁹³ Isto, br. 14, 57/58.

³⁹⁴ Isto, br. 15, 28.

ljan (Μπελέανος), ali i sestru grčkog imena Kali.³⁹⁵ Teodor Genimatos, verovatno Grk, oženjen je Draganom, a jedna njegova kći nosi grčko ime Hrisi dok ostale imaju neutralna imena.³⁹⁶ Možemo pretpostaviti da je u ovom mešovitom braku prevagu odneo grčki element.

Međutim, ima primera koji govore o očuvanju Slovena i prevazi slovenskog elementa u mešovitim brakovima. Npr. kao prvo u popisu od 1300. godine ubeleženo je domaćinstvo Nikole Pashalisa (po nadimku bismo rekli da je Grk),³⁹⁷ zeta Stanovog.³⁹⁸ Njegova žena je, sudeći po imenu njenog oca, slovenskog porekla. U sledećem popisu od 1318. godine, nalazimo Nikolinog zeta Tihana, dakle Slovena, oženjenog Marijom. Njih dvoje su svom sinu dali slovensko ime Pagan ili Pogan (Παγάνος). Iz istog popisa saznajemo da Tihanovi šuraci, tj. Marijina braća nose slovenska imena Ros i Stan.³⁹⁹ To bi značilo da je Nikola, iako sam nosi grčki nadimak, svojim sinovima dao slovenska imena, što se može objasniti njegovim brakom sa ženom iz slovenske porodice i prevagom slovenskog elementa u tom braku. Moguće je da je i on sam poticao iz nepotpuno helenizovane porodice, kao i to da mu je grčka sredina nametnula nadimak na svom jeziku, koji su i Sloveni, budući da se radi o dvojezičnom selu, verovatno razumeli. Još čudniji je sledeći primer. Godine 1300. nalazimo Jovana, sina Georgija Klona. On ima majku Kali i ženu Dobricu (Τομπρίτζα).⁴⁰⁰ Jovana srećemo i 1318, kao Jovana Klona sa drugom ženom Stratigo i kćerkom Anom.⁴⁰¹ Tri godine kasnije, sve ih ponovo srećemo, samo što se porodica, u međuvremenu, uvećala za jednog člana, kćerku Staniju.⁴⁰² Dakle, Jovanov otac Georgije nosio je grčki nadimak i, sudeći po tome, verovatno bio Grk. Majka i žena mu nose grčka imena. Jedino kćerka ima slovensko ime. Da je to kćerka iz prvog braka, tj. braka sa Dobricom, čuđenju ne bi bilo mesta. Međutim, ona ne može biti Dobričina kći, jer bi se u tom slučaju u izvorima morala pojaviti ranije; ako ne još 1300. ono svakako 1318, tj. morala se roditi pre očevog braka sa Stratigo, do kojeg je 1318. već bilo došlo. Moguća su tri objašnjenja: da se iza grčkih nadimaka ne kriju samo autohtoni Grci ili potpuno helenizovani pripadnici drugih naroda, već ponekad i nehelenizovani pripadnici drugih naroda kojima su Grci nametali nadimak na svom jeziku, kao što je ovde slučaj sa nadimkom Klon; drugo, suviše smelo i najmanje verovatno je da su u tako izmešanim naseljima kao što je Vrašta različiti narodi pozajmljivali imena jedna od drugih pa je tako grčka porodica pozajmila od svojih slovenskih suseda ime Stanija, koje je bilo veoma često u ovim krajevima; treće je da su imali pravo oni istraživači koji su smatrali da u praktike nisu upisivana sva deca, već samo ona koja su bila sposobna za rad,⁴⁰³ te stoga Stanije nema u ranijim popisima.

³⁹⁵ Isto, br. 14, 59/60.

³⁹⁶ Isto, br. 15, 21.

³⁹⁷ *Τριανταφυλλίδης, Τά ὀνόματα*, 54.

³⁹⁸ *Esphigmén*, br. 8, 28/29.

³⁹⁹ Isto, br. 14, 7–9.

⁴⁰⁰ Isto, br. 8, 64.

⁴⁰¹ Isto, br. 14, 37/38.

⁴⁰² Isto, br. 15, 32/33.

⁴⁰³ *Vidi Οστρογορски, Практици*, 14.

Ako prihvatimo ovu pretpostavku, to bi značilo da je ona verovatno rođena u razmaku od 1300. i 1318. godine, svakako bliže ovoj drugoj godini. Njen otac se mogao ponovo oženiti pre 1318, ali ona tada nije bila upisana jer je bila još mala i nesposobna za rad.

Bilo kako bilo, u Vrašti je slovenska populacija očigledno, i pored izvesnog opadanja, i dalje snažna. Pojedine porodice su uspešno odolevale helenizaciji. Izmešanost stanovništva je velika o čemu svedoči oko 30% mešovitih brakova, koliko ih je bilo početkom veka, a koji su najverovatnije doveli do helenizacije onog dela slovenskog stanovništva koji se u međuvremenu izgubio.

TABELA 8.

VREME	OKO 1300.	1318–1321.
GRČKA	86 (66,67%)	87 (58,39%)
SAMO GRČKA	51 (39,53%)	65 (43,62%)
SLOVENSKA	45 (34,88%)	53 (35,97%)
SAMO SLOVENSKA	17 (13,18%)	32 (21,48%)
OSTALA	11 (8,53%)	3 (2,01%)
MEŠOVITA	35 (27,13%)	27 (18,12%)
NEUTRALNA	22 (17,05%)	20 (13,42%)
NEIDENTIFIKOVANA	1 (0,78%)	6 (4,03%)
UKUPNO	129	149

Generalno, za ovu oblast se može reći isto ono što smo već rekli za Vraštu i Krušovo pojedinačno, a to je da je broj Slovena veliki. Njihova rasprostranjenost odgovara onoj na istočnoj Halkidici, čak je i nešto veća. Uprkos helenizaciji koja očigledno teče, njihov broj je relativno stabilan. Činjenica da se 1318–1321. godine slovenska narodna imena sama javljaju u preko 20% domaćinstava govori da je bar petina stanovništva morala biti slovenska i nehelenizovana. Broj mešovitih brakova je veliki. Govore se oba jezika, slovenski i grčki. Međutim, ovo važi samo za vremenski period od dvadeset godina. Nažalost, izvori nam ne dozvoljavaju da pratimo šta se dalje dešavalo sa populacijom ovih sela.

Oblast Pangejske gore

Reč je o planinskoj oblasti istočno od Strimona. U njoj je prisustvo Slovena, kao što se vidi iz tabele br. 9, izuzetno veliko, veće nego u bilo kojoj do sada analiziranoj oblasti. Slobodno možemo reći da je ovaj deo istočne Makedonije najbogatiji slovenskim stanovništvom. Slovenska imena se javljaju u preko 40% domaćinstava. Kada bi se tome pridodao i deo onih porodica u kojima se javljaju samo neutralna

imena, a u kojima je sigurno bilo i Slovena, kao rođaka upisanih uz one koji nose slovenska lična imena, onda je njihova zastupljenost još veća.

Izvora za sam početak veka nema, tako da možemo da pratimo stanje od 1316. do 1341. i to samo u dva sela: Vorisku i Radolivu. Za ostala sela ili nemamo izvore, kao što je to slučaj sa metohom Svetog Pantelejmona, ili iz izvora saznajemo da su ona u međuvremenu raseljena usled najezde Turaka, kao što se desilo sa Dobrovikijom i Ovilom.⁴⁰⁴ Možemo pretpostaviti da se isto dogodilo i sa metohom svetog Pantelejmona budući da se on nalazi u Popoliji, tj. istom katepanikiju kao i pomenu ta raseljena sela, a da je to ostalo nezabeleženo u izvorima. Naime, ovaj metoh je pripadao manastiru Lavri, a njegovi sačuvani praktici ne idu dalje od 1321. godine, dok su Ovil i Dobrovikija pripadali Ivironu, čiji praktici idu do 1341.

Sva ova sela beleže izuzetno visok procenat slovenskog stanovništva. U svima je on preko 40%, a u nekima i preko 70% (vidi karte 3 i 4). Kada se porodicama sa slovenskim imenima dodaju one u kojima se pojavljuju samo neutralna imena, ali za čije članove se izričito kaže da su rođaci Slovena, dobija se neverovatnih 86,67%, koliko ih je bilo u Vorisku 1316. godine. To govori o brojnoj nadmoći Slovena u ovom selu, kao i o velikoj izmešanosti stanovništva, dvojezičnosti i velikom broju mešovitih brakova. Činjenica da se broj slovenske populacije do narednog popisa smanjio, govori o tome da je preko takvih brakova dolazilo i do helenizacije, tj. da je u njima mahom preovladavao grčki etnički element. Npr. kao prvo upisano je domaćinstvo Pankala Kalospita. Njegovi i ime i nadimak su grčki, dok mu žena nosi slovensko ime Sn(j)egulja (Σνεαγούλα). Sinovi nose crkvena imena Teodor i Georgije, dve kćeri Ana i Zoi, a treća slovensko Zugla (Ζούγλα).⁴⁰⁵ Pankalova nećaka Teodora udata je za Slovena Bel(j)ena i ima sinove Georgija i Pankala.⁴⁰⁶ Dvadeset pet godina kasnije nalazimo Pankalove i Sn(j)eguljine sinove, ali u njihovim porodicama nema više slovenskih imena.⁴⁰⁷ Ovo bi možda moglo da ukaže na helenizaciju, ali je to sasvim neizvesno, jer u porodici, osim imena Kali, koje je izgleda davano i pripadnicima negrčkog naroda, nema ni čisto grčkih imena. Ostalo je samo grčko prezime Kalospitos. Do 1341. godine broj porodica sa slovenskim imenima, posmatrano u procentima, drastično opada. Sa druge strane broj onih u kojima se pored neutralnih javljaju i grčka imena raste sa 6,67% na 43,75%. Vidljivi mešoviti brakovi su prava retkost. Štaviše, srećemo samo jedan takav brak. To je Vasilije Ptoharis oženjen Dobranom, čije ime je očigledno slovensko i sa kojom ima kćerku Kali. Njegova nećakinja takođe ima slovensko ime Rosana.⁴⁰⁸ Teško da je u stvarnosti, posle onolike izmešanosti koju zatičemo 1316. godine, došlo do tolike polarizacije stanovništva na slovensko i grčko. Ne vidimo ni razloge koji bi do toga doveli. Moguće objašnjenje ove promene jeste da je u najvećem broju mešovitih brakova na koje nailazimo 1316. prevagu odneo grčki element, tj. da je došlo do helenizacije i da se ovde

⁴⁰⁴ Iviron IV, br. 87 A, 232–237.

⁴⁰⁵ *Laiou*, Peasant Society, 112.

⁴⁰⁶ Iviron III, br. 74, 236/237.

⁴⁰⁷ Iviron IV, br. 87 A, 219.

⁴⁰⁸ Isto, 249/250.

krije jedan broj Slovena koji se gubi u potonjem popisu. Pri tom treba imati u vidu da se neki od Slovena skrivaju iza crkvenih imena, a ne treba zanemariti ni činjenicu da raspoložemo sa malim uzorkom od samo 15 domaćinstava.

Interesantno je da se još 1316. sreće jedan parik koji kao lično nosi etničko ime Slav, tj. „Sloven“ (Σθλάβος).⁴⁰⁹ Nelogično je da se u sredini koja vrví od Slovena neko tako zove. Moguće je da se radi o Slovenu koji je došao iz neke druge sredine u kojoj prisustvo Slovena nije bilo uobičajeno i da je baš zato da bi se istakla njegova etnička različitost, dobio ovakvo ime, ili je, pak, reč o slovenskom hipokoristiku od imena kao Slavo(mir), (Dobro)slav i sl. U svakom slučaju, reč je o Slovenu.

Radolivo je najveće selo koje srećemo u prakticima i sa izuzetno velikim brojem domaćinstava. Ono je čak izgleda bilo centar katepanikija Zabaltije.⁴¹⁰ Kao i Vorisk, možemo da ga pratimo u razdoblju od dvadeset pet godina, tj. od 1316. do 1341. U njemu je procenat vidljivog slovenskog stanovništva bio visok i stabilan. Godine 1316. slovenska imena i nadimci se javljaju u 43,38% domaćinstava, dakle manje nego u Vorisku, ali zato taj broj ostaje skoro nepromenjen do godine 1341, kada se javljaju u 43,24%. Pri tom treba imati u vidu da se radi o veoma velikom uzorku od preko 220 domaćinstava što čini da zaključci izvedeni na njima svakako budu bliži istini od onih do kojih se dolazi analizom manjeg broja uzoraka. Dovoljan pokazatelj da se radi o sredini bogatoj slovenskom populacijom jeste to što je jedan parik upisan kao Mihailo „Romej“ (Ρωμαίος).⁴¹¹

U selu postoji više ukorenjenih slovenskih porodica koje broje i po više domaćinstava. To su Pravice, Pobice, Kolari, „Sloveni“ i drugi. Stanje u porodici „Slovena“, odnosno Slava je takvo da ukazuje na izvršenu helenizaciju. To je porodica koja 1316. godine broji četiri, a 1341. pet domaćinstava. U njoj slovenskih imena skoro da nema. Godine 1316. srećemo jedino Vasilija Brajila (Μπραΐλας), ali je on upisan kao zet Slavov, što znači da se radi o nekom ko je došao sa strane. Žena mu nosi grčko ime Kseni, a kćerka Kali.⁴¹² Dvadeset pet godina kasnije srećemo samo jednog člana ove porodice sa slovenskim imenom. To je Rosin Slav. Ali i u njegovu porodicu je sasvim sigurno prodrila helenizacija. Naime, njegova kći nosi grčko ime Ksenija. Njegov brat ima takođe grčko ime Teotokios, dok je svojoj kćeri dao ime Kali.⁴¹³ Potom sledi domaćinstvo grnčara Dimitrija Slava, čija žena nosi grčko ime Hrisi, a jedna od snaja se zove Kali.⁴¹⁴ Upisani su i sveštenik Vasilije Slav sa ženom Fotini i sinom Tirijanom, ostala imena u toj porodici su neutralna, dok slovenskih uopšte nema.⁴¹⁵ Odsustvo slovenskih imena u porodicama čiji nadimak ukazuje na slovensko etničko poreklo upućuje nas na to da se radi o helenizovanoj porodici. To što nose takvo prezime moglo bi da govori da dolaze iz druge sredine u kojoj Slovena nije bilo u velikom

⁴⁰⁹ Iviron III, br. 74, 239.

⁴¹⁰ Vidi Θεοχαρίδης, Κατεπανίκια, 50 i Οσπυρογορски, Радоливо, 68.

⁴¹¹ Iviron III, br. 74, 91.

⁴¹² Isto, 76.

⁴¹³ Isto IV, br. 87 A, 94/95.

⁴¹⁴ Isto, 96/97.

⁴¹⁵ Isto, 112.

broju. Pretpostavljamo da je ove porodice još pre njihovog dolaska u Radolivo zahvatio proces helenizacije. Naime, čini nam se da se oni ne bi tako brzo helenizovali u sredini tako bogatoj Slovenima da helenizacija nije već bila počela.

U ostalim navedenim slovenskim porodicama, slovenska imena su češća. Npr. Pobice 1316. broje četiri kuće, a od toga se u dve javljaju slovenska imena. Ana, udovica Danila Pobice (Πομπίτζης) ima sina Priba (Πρίμπος), koji je oženjen Grkinjom Hrisi,⁴¹⁶ a muž njene usvojene kćerke nosi slovensko ime Mir(an).⁴¹⁷ Ali do 1341. od Pobica je ostala samo jedna kuća i to bez slovenskih imena. Srećemo samo Jovana Pobicu sa ženom Marijom i sinom Dimitrijem.⁴¹⁸ To, naravno još uvek nije pokazatelj da se porodica helenizovala, budući da njeni članovi nose crkvena imena koja su podjednako nosili svi pripadnici hrišćanske vere, bez obzira na etničku pripadnost. Pravice (Πράβιτζας) su 1316. raspoređeni u četiri, a 1341. u tri domaćinstva. Godine 1316. slovensko ime nalazimo samo u jednoj od tih porodica, a to je porodica Jovana, nećaka Pravičinog koji ima sina Stana.⁴¹⁹ Do 1341. došlo je do razdvajanja porodice sveštenika Vasilija Pravice na dva domaćinstva, njegovo i domaćinstvo njegovog brata Georgija, koji je svom sinu dao slovensko-crkveno ime Diman.⁴²⁰ Kolarevi (Κωλάρης), kod kojih se slovenska imena sreću u većem broju nego kod prethodno nabrojanih slovenskih porodica, imaju četiri kuće. Na njihovom čelu su Stanislav, zet Mihaila Kolara čija žena takođe nosi slovensko ime Stanula.⁴²¹ Ana, udovica Georgija Kolara ima snaju grčkog imena Kali za sinom Konstantinom, dok joj je kćerka Teodora udata za Slovena Vojila. Takođe Ana ima i unuka Dražila, mada iz izvora ne možemo da vidimo da li od sina ili od kćerke.⁴²² U svakom slučaju u njenoj porodici slovenska imena su postojana i javljaju se u tri generacije, što govori o očuvanju slovenskog etničkog elementa i pored stupanja u brak sa Grcima, ili bar osobama koje nose grčka imena, kao što je to slučaj sa Kali, Aninom snagom. Dalje u tekstu, odvojeno od ova dva domaćinstva, nalazimo još dve udovice Kolarevih, obe Theodore. Jedna je kći Konstantina Kolara, a za drugu se kaže da je kćerka Ane Kolareve.⁴²³ Ovde se verovatno ne radi o prethodno navedenoj Ani, udovici Georgija Kolara jer je za nju već rečeno da ima kćerku Teodoru udata za Vojila. Ne izgleda nam verovatno da je Ana mogla imati dve kćeri istog imena. Interesantno je da se Kolarevi, iako tako brojni, ne pojavljuju u popisu izvršenom 1341.

Kao što se iz ovih podataka već vidi, u ovom selu je izmešanost etnički raznolikog stanovništva velika. Više od jedne četvrtine brakova su mešoviti. Npr. 1316. srećemo Bežana Zgura (Μπεζάνος ὁ Σγοῦρος). On ima slovensko ime i grčki nadimak, što ukazuje na to da i sam verovatno potiče iz mešovitog braka. Oženjen je

⁴¹⁶ Isto III, br. 74, 214.

⁴¹⁷ Isto, 215.

⁴¹⁸ Isto IV, br. 87 A, 154.

⁴¹⁹ Isto III, br. 74, 14/15.

⁴²⁰ Isto IV, br. 87 A, 163–165.

⁴²¹ Isto III, br. 74, 15.

⁴²² Isto, 17/18.

⁴²³ Isto, 194/195.

Anom i ima dvojicu sinova neutralnih imena.⁴²⁴ Do 1341. dobio je još trojicu sinova od kojih jedan nosi slovensko ime Rob (Ρόμπος). Dve njegove snaje imaju grčka imena Areti i Kali.⁴²⁵ Jovan „Kudravi“ (Κόντραβος) ima ženu Zoi, dvojicu sinova od kojih jedan nosi grčko ime Stamatis, a drugi biblijsko Mihailo. Snaje su mu jedna Grkinja Hrisi, a druga Slovenka Dobrana (Δομπράνα). Njegov treći sin Georgije živi u odvojenom domaćinstvu i ima kćer slovenskog imena Dragula (Δραγούλα).⁴²⁶ Mihailo „Nesrećan“ (Νεστζέστανος)⁴²⁷ ima ženu Stamatiki i dve kćeri od kojih jedna nosi crkveno ime Marija, a druga grčko Kali.⁴²⁸ Ili, udovica Marija, žena Slovena Dobra (του Δόμπρου) ima sina grčkog imena Fotin i kćerku slovenskog imena Dobranu (Δομπράνα).⁴²⁹ Marija je najverovatnije Grkinja pa je to razlog da jedno njevo dete nosi grčko ime.

Ponekad potomci parika sa grčkim imenima nose slovenska imena, što je još jedna potvrda velike izmešanosti stanovništva, ali verovatno i toga da su, u ovako izmešanim sredinama, pripadnici jednog naroda „pozajmljivali“ imena od pripadnika drugog naroda. Npr. Mihailo, sin Gurnakijev (dakle, njegov otac je verovatno bio Grk) živi u braku sa ženom grčkog imena Kali, ali je svom sinu dao slovensko ime N(j)ego (Νεάγκος).⁴³⁰ Sličan, ali donekle neobičniji je sledeći primer. Jovan sa grčkim nadimkom Klostogenis ima ženu Kali i sina po imenu Asan (ΑΣάνης).⁴³¹ Čudno je da je dvoje ljudi za koje bismo, sudeći po njihovim imenima, rekli da su Grci, svom detetu dali negrčko i, uz to i necrkveno ime. Naime, Asan je bugarsko carsko ime. Ovo bi moglo da ukazuje na to da je bar jedan od Asanovih roditelja imao u sebi slovenske krvi.

O izmešanosti svih etničkih grupa koje su živele u ovom selu još bolje govore sledeća dva primera. Npr. 1341. godine srećemo Vasilija koji nosi slovenski nadimak Griva (Γρίβας) preuzet od tasta. Ono što je u njegovoj porodici čudno, jesu imena njegove dece. Kćerka ima grčko ime Fotini, dvojica sinova nose crkvena imena, a treći jermensko ime Varda (Βάρδας).⁴³² Ili, drugi primer: Jovan sa grčkim nadimkom Hovolis (Χόβολις) ima ženu slovenskog imena Viša (Βύσα). Njihovi sinovi nose raznorodna imena: hrišćansko Konstantin, grčko Fotin i etničko ime „Kuman“ (Κόμανος).⁴³³ Šta reći o etničkoj pripadnosti ove dve porodice? Kako ih statistički obraditi? Jedino što možemo da pretpostavimo, to je da je u ovim porodicama, osim

⁴²⁴ Isto, 200.

⁴²⁵ Isto IV, br. 87 A, 113/114.

⁴²⁶ Isto, 103–105. Ovde se original i prepis razlikuju. U prepisu je jedna snaja upisana kao Zoi, a druga kao Dobrana, ali je ime transkribovano drugačije kao Τομπράνα. Vidi isto, B, 115–117.

⁴²⁷ U B varijanti praktika, ovaj nadimak je transkribovan kao Νεστζέστανος. Vidi Iviron IV, 87 B, 23.

⁴²⁸ Iviron IV, 87 A, 18/19.

⁴²⁹ Isto III, br. 74, 95/96.

⁴³⁰ Isto, 52.

⁴³¹ Isto, 77.

⁴³² Isto IV, br. 87 A, 100.

⁴³³ Isto, 33.

Slovena i Grka, bilo i asimilovanih (helenizovanih, možda čak i slaviziranih) Jermena, odnosno u drugom slučaju Kumana.

U ovom selu ima više stanovnika koji su označeni kao Srbi. Npr. Georgije krojač, sin „Srbinov“.⁴³⁴ Tu je i obučar Teodor Zervos (Ζερβός).⁴³⁵ Njegov sin Leon, kojeg srećemo u popisu iz 1341. takođe nosi ovu etničku oznaku⁴³⁶ kao porodično ime.⁴³⁷ A u popisu od 1341. srećemo Konstantina „Srbina“ (Σέρβος) sa ženom Dobricom (Τομπρίτζα).⁴³⁸ Tu je i udovica Kali Srb(j)anova (τοῦ Σερμπάνου).⁴³⁹ Takođe, nailazimo i na jednog Bugarina, Georgija.⁴⁴⁰ Dakle, iako su i sami slovenskog porekla, oni se u sredini prepunoj Slovena, izdvajaju kao posebni, drugačiji. Ističe se njihova etnička pripadnost. Biće da se u ovakvim slučajevima zaista radi o pripadnicima ova dva slovenska naroda i da se oni na ovaj način razdvajaju od ostalih Slovena,⁴⁴¹ tj. onih koji se na ovom prostoru nalaze već mnogo vekova. Teško je objasniti otkuda Srbi u tolikom broju (videli smo da ih je bilo i u dolini Strimona), još u ovo vreme, tj. pre dolaska ove oblasti pod srpsku vlast. Najverovatnije se radi o pojedinačnim slučajevima migracije, ili eventualno o nekim zaostalim srpskim vojnicima posle prodora Srba u ove oblasti.⁴⁴² Prisustvo Bugara je manje neobično jer su ove oblasti ulazile u sastav Drugog Bugarskog carstva, što je možda bila prilika da se neki pripadnici tog naroda nastane i u Makedoniji.⁴⁴³

U Dobrovikiji je slovensko stanovništvo zastupljeno u još većem broju nego u Radolivu. Slovenska imena se javljaju u 48,15% domaćinstava. U tom selu je visok

⁴³⁴ Isto III, br. 74, 108.

⁴³⁵ Isto, 228.

⁴³⁶ Vidi *Vasmer*, *Die Slaven*, 233. On smatra da ovo ime dolazi od etničkog naziva za Srbe.

⁴³⁷ Isto IV, br. 87 A, 31.

⁴³⁸ Isto, 125 .

⁴³⁹ Isto, 44. U prepisu je ime transkribovano kao τοῦ Συρμπάνου. Vidi Iviron IV, 87 B, 50.

⁴⁴⁰ Isto, 204.

⁴⁴¹ Vidi *Г. Осѣрогорски*, *Серска област*, 52.

⁴⁴² Prva srpska osvajanja u Makedoniji padaju u vreme vladavine kralja Milutina. On je, kao član antivizantijske koalicije, koja je formirana u Orvijetu 1281. napao Makedoniju i zauzeo Skoplje 1282. Kaznena ekspedicija koju je poslao car Andronik II ne samo da nije dala rezultata nego je dovela do protivakcije srpskog kralja koji je prodro duboko u Makedoniju. Srpska vojska je početkom 1284. opljačkala sersku i strumsku oblast i stigla sve do obala Egejskog mora, kod Hristopolja. Tako je došlo do pomeranja vizantijsko-srpske granice ka jugu. Carstvu je ostavljena uporišna linija Strumica–Prosek–Prilep–Ohrid–Kroja. V. *Историја српског народа I (Љ. Максимовић)* 439–441. Sa osvajanjima u Makedoniji nastavio je unuk kralja Milutina, Stefan Dušan. Ubrzo po dolasku na vlast 1332. on je počeo da pustoši vizantijske posede u istočnoj Makedoniji, od Strumice pa sve do Egejskog mora. Godine 1334, došlo je do pregovora srpskog kralja i vizantijskog cara Andronika III u blizini Soluna. Rezultat tih pregovora je mir na osnovu kojeg su Srbiji pripali Prilep, Ohrid i Strumica. Kralj Dušan se ponovo okrenuo Makedoniji 1342/1343. i do 1345. uspeo da zauzme njen veliki deo, uključujući sve one oblasti koje su predmet našeg istraživanja i koje su ostale u srpskim rukama sve do pada pod tursku vlast. Međutim, ta osvajanja i dolazak ovih oblasti pod srpsku vlast izlazi iz hronoloških okvira našeg rada. (*Историја српског народа I (Б. Ферјанчић)* 513/514, 523.)

⁴⁴³ Pored etnika Srbini i Bugarini, koji su sasvim eksplicitni, ima i drugih pokazatelja koji nam omogućavaju da razgraničimo ove južnoslovenske etničke skupine. Naime, imenska građa pokazuje različite dijalekatske osobine. Mi se ovde nećemo upuštati u njihovo nabranjanje i analizu jer smatramo da to zahteva pažljivu filološku obradu, za koju mi nismo dovoljno stručni. Jedino se usuđujemo da kažemo da preovlađuju istočno južno-slovenske osobine, što bi se i očekivalo.

procenat i onih porodica u kojima se javljaju samo neutralna imena. Svakako da se u nekima od njih kriju i Sloveni. Broj mešovityh brakova je takođe veoma visok; onih vidljivih ima više od jedne četvrtine. Npr. Grk Tirijan oženjen je Stankom, kćerkom Jerkovom.⁴⁴⁴ Ili još bolji primer: 1316. nalazimo na čelu jednog od domaćinstava Stanula (Στανούλας), zeta Tirijana Bjalkinog (τῆς Μπεάλκας).⁴⁴⁵ Dakle, Stanulova žena Irina potiče iz mešovite, slovensko-grčke porodice. Naime, Irinin otac ima grčko ime, ali njegova majka Bjalka je svakako bila slovenskog porekla, te je najverovatnije njegov otac taj koji je bio Grk i biće da je to razlog što Tirijan i pored toga što mu je majka Slovenka nosi grčko ime. O prožimanju dva naroda svedoči i sledeći primer. Marija, udovica Leona kovača ima dvojicu sinova neutralnih imena, Vasilija i Jovana, jednog sa slovenskim imenom „Beli“, odnosno *Βῆλι* (Μπεάλης), snaje Kali i Zoi i unučiče Pankala i Hrisanu sa grčkim imenima, kao i Zoranu sa slovenskim.⁴⁴⁶ Vasilije „Starac“ (Στάρτζος) ima brata sa grčkim imenom Moshos.⁴⁴⁷ Jovan, sin Stanislavljev (τοῦ Στανισθλάβου) oženjen je Anom, ima četvoro dece, dvoje sa crkvenim imenima Vasilije i Marija, jedno sa grčkim imenom Kali, a jedno sa slovenskim Dragan.⁴⁴⁸

Neka domaćinstva pokazuju upadljivo slovenski karakter. Tako nailazimo na Desana (Δεσάνος), antisika Konstantina Mire (τοῦ Μύρη) oženjenog Zoricom.⁴⁴⁹ Dakle, jedan Sloven se naselio na imanje drugog parika koji je, sudeći po očevom imenu isto bio Sloven, oženivši se njegovom udovicom, koja je i sama slovenskog porekla.

U Ovilu je broj porodica sa slovenskim imenima veoma velik. Ona se javljaju u 57,50% porodica, a kada im se dodaju i one sa kojim su u srodstvu, ali čiji članovi nose samo crkvena imena, dobija se brojka od čak 70%. To je jednako broju porodica sa grčkim imenima i ukazuje, barem statistički posmatrano, na brojčanu izjednačenost ova dva naroda. Međutim, koliko je slovenska populacija bila brojčano snažna u Ovilu i, izgleda, jača i od grčke najbolje pokazuje činjenica da je jedan parik upisan kao Jovan „Romejev“ (τοῦ Ῥωμάλου).⁴⁵⁰ To apsolutno govori da se on nalazio u sredini u kojoj su Romeji, koje ovde možemo shvatiti kao Grke, bili manjina. Interesantan je i sledeći primer. Mihailo, zet Jerotin (τοῦ Γέρωτα), ima ženu Kali, sestru Draganu i svastiku, dakle Kalijinu sestru, po imenu Struma (Στρούμα),⁴⁵¹ što je slovenski naziv za reku Strimon. Dakle, Kali, koja sama nosi grčko ime, kćerka je Slovena, sestra joj ima slovensko ime, a ona sama udata je za Slovena. Jedino ona u naizgled slovenskoj porodici nosi grčko ime.

⁴⁴⁴ Iviron III, br. 74, 324.

⁴⁴⁵ Isto, 326.

⁴⁴⁶ Isto, 320–322.

⁴⁴⁷ Isto, 302/303.

⁴⁴⁸ Isto, 309/310.

⁴⁴⁹ Isto, 320.

⁴⁵⁰ Isto, 297.

⁴⁵¹ Isto, 269.

Ovo nas, kao i brojni slični primeri u drugim selima, navodi na pretpostavku da je ovo ime davano i nehelenizovanim pripadnicima drugih naroda. Samo u Ovilu nailazimo na još nekoliko slučajeva da su Sloveni, odnosno potomci onih za koje po-uzdano znamo da su Sloveni, svojim kćerkama davali ovo veoma često grčko, necrkveno ime. To su: Georgije sin Tudorov (Τούντουρου),⁴⁵² što je slovenska varijanta imena Teodor, Vasilije Belijin, odnosno Bjalijin (τῆς Μπεαλίας)⁴⁵³ i Vasilije „Gricko“ (Γκρίτζκος).⁴⁵⁴ Isto ime nosi i sestra Jovana, sina M(e)rzanovog (τοῦ Μερζάνου).⁴⁵⁵ Ovo bi moglo biti važno budući da najveći broj domaćinstava koja su uračunata u domaćinstva sa grčkim imenima ima samo jedno grčko ime, Kali. Ako bismo pretpostavili da se iza ovog imena ne kriju uvek Grkinje, već i pripadnice drugih naroda koji su živeli na ovom prostoru (kao i da to svakako važi prvenstveno za ona naselja u kojima je izmešanost stanovništva velika), onda bi vidljivo prisustvo Grka u Ovilu bilo daleko manje. Bez Kali, samo u jedanaest porodica se javljaju čisto grčka imena, a to čini samo 27,50% ukupnog broja porodica u ovom selu, što je znatno manje od broja porodica sa slovenskim imenima, odnosno nadimcima.

U metohu Svetog Pantelejmona, koji se nalazi u blizini Panaka Sloveni su bili brojno nadmoćniji. Naime, 1317. godine slovenska imena se javljaju u 64,70% porodica, a grčka u 52, 94%. Veliki je broj mešovitih brakova o čemu svedoče neki od primera: elefter Teodor Semjak (Σεμίακος) ima sina grčkog imena Stamatis dok kćerka nosi slovensko ime Žarka ili Zorka (Ζάρκα), a njen muž je upisan kao Strez (Στρέαντζος),⁴⁵⁶ što je hipokoristik od Strezimir. Marija, udovica Pr(e)dipopova (τοῦ Πρεντιπάπου), ima kćerku Ribicu (Ριμπίτζα).⁴⁵⁷ Ovakva imena i nadimci,

TABELA 9.

VREME	1316.	1341.
GRČKA	202 (59,24%)	164 (68,91%)
SAMO GRČKA	106 (31,08%)	96 (40,35%)
SLOVENSKA	164 (48,09%)	103 (43,28%)
SAMO SLOVENSKA	71 (20,82%)	43 (18,07%)
OSTALA	6 (1,76%)	17 (7,14%)
MEŠOVITA	102 (29,91%)	65 (27,31%)
NEUTRALNA	54 (15,84%)	15 (6,30%)
NEIDENTIFIKOVANA	10 (2,93%)	10 (4,20%)
UKUPNO	341	238

⁴⁵² Isto, 253.

⁴⁵³ Isto, 265/6.

⁴⁵⁴ Isto, 266.

⁴⁵⁵ Isto, 295.

⁴⁵⁶ Lavra II, dodatak VIII, 30/31.

⁴⁵⁷ Isto, 14/15.

kao i njihova veoma uspešna transkripcija na grčki i činjenica da takve ne srećemo nigde drugde, govore o postojanosti slovenskog jezika, ali i o dvojezičnom području.

Kao što je već rečeno, planinske oblasti istočne Makedonije u prvaj polovini XIV veka odlikuje snažno prisustvo Slovena, koji su činili skoro polovinu populacije ovih oblasti. U nekim selima ih je bilo i znatno više (npr. Vorisk 1316), u nekima su bila brojnija i od čisto grčkih imena (metoh Svetog Pantelejmona, a smatramo da se ovde može računati i Ovil). Slovenska imena se javljaju kao lična, tj. živa imena, a ne kao okamenjene slovenske reči u funkciji prezimena. O postojanosti slovenskog elementa govore ne samo brojni slučajevi da potomci Slovena nose slovenska imena, već ima mnogo slučajeva da deca iz mešovitih grčko-slovenskih brakova takođe nose slovenska imena. To pokazuje da u takvim brakovima nije dolazilo do prevage grčkog elementa, bar ne odmah. Svedoci smo i toga da deca roditelja sa grčkim imenima ponekad nose slovenska imena. To bi moglo da znači da i tamo gde su Slovenima davana grčka imena, oni nisu odmah samim tim helenizovani, već su, budući okruženi morem slovenskog življa, uspevali da i dalje sačuvaju svoja etnička obeležja, kao i to da su se veoma teško i sporo helenizovali.

Za Pangejsku goru možemo reći da je, od svih delova istočne Makedonije, najbogatija Slovenima, onima još uvek nehelenizovanim. Oni su se ovde očuvali kao izuzetno jak etnički element i nisu bili helenizovani sve do dolaska Turaka. To odlično pokazuju primeri sela Dobrovikije i Ovila, koja su, usled turskih napada raseljena u razdoblju od 1316. do 1341. godine.

Primorske oblasti

Ovde se zapravo radi o samo jednom mestu, Likoshismi,⁴⁵⁸ smeštenom u primorskoj oblasti nedaleko od Pangejske gore. Naravno da se podaci dobijeni na osnovu analize stanja u samo jednom mestu i to u vremenskom razdoblju tek od četiri godine ne mogu generalizovati kao važeći za čitavu primorsku oblast. Ali ih ovde navodimo kao potvrdu opštem uverenju da je Slovena bilo manje u primorskim nego u planinskim krajevima.⁴⁵⁹

Ipak, ni ovde njihovo prisustvo nije bilo zanemarljivo. U proseku, slovenska imena se javljaju u 25% porodica. Ovako visok postotak slovenskih imena može se

⁴⁵⁸ Raspoložemo sa dva popisa za ovo mesto. Jedan je iz oktobra 1317. i naslovljen je kao metosi Ederokastra u Prinariju, a drugi je iz aprila 1321. i naslovljen je kao metoh Likoshisma. Metosi pripadaju manastiru Lavri. Mi smatramo da se radi o istom mestu jer se bar dvanaest domaćinstava koje srećemo u popisu iz 1317. mogu prepoznati i u popisu iz 1321. godine. To su porodice Kacijanitis, Krivodekanik i Satas, koje se pominju u osnovnom tekstu. Tu su još i Potamios sa ženom Anom, koji je 1321. upisan kao Potamis; Georgije Varvarin sa ženom Sofijom, koji je između ova dva popisa dobio sina Dimitrija; Nikola Zervos, zet Satajovanov, udovica Kali Prosalendina sa sinom Jovanom upisana 1321. kao udovica Prosalendo; isto je i sa Kali, udovicom Satoleontovom; Teodor, brat Satoleontov sa ženom Marijom upisan je 1321. kao Teodor Satas; Aleksije Eksopetrinov, kojeg 1317. srećemo sa ženom Evdokijom, upisan je 1321. sa drugom ženom Marijom; u oba popisa srećemo i izvesnog Argira sa ženom Marijom i kćerkom Dimitrom; a 1317. upisan je Teodor Milonas (mlinar), dok 1321. nalazimo Teodora Milokopa, koji bi možda mogao biti Teodor mlinar kojeg znamo iz prethodnog popisa. (Vidi Lavra II, br. 105, 7–22 i br. 112, 7–22.)

⁴⁵⁹ *Kravari*, L' Hellénisation des Slaves, 388 i *Lefort*, Grecs et Slaves, 170.

objasniti planinskim zaleđem, koje vrvi od Slovena. Analiza izvora pokazuje da su oni još uvek nehelenizovani i da se u toj sredini govorilo slovenskim jezikom. Naime, u skoro svim porodicama u kojima srećemo slovenska imena i nadimke ona su lična, što pokazuje da su njihovi nosioci sačuvali svoja etnička obeležja. Dakle, ne radi se o okamenjenim slovenskim imenima i nadimcima koji se javljaju samo u formi prezimena, a da njihovi nosioci i ne znaju njihovo pravo značenje, jer su se u međuvremenu helenizovali. Npr. Leon Satas ima ženu slovenskog imena Dobrica.⁴⁶⁰ Žene istog imena imaju i Teodor Kacijanitis⁴⁶¹ i Sidiros Kalogirov.⁴⁶² Do 1321. kći Teodora Kacijanitisa se udala za Slovena Stana. Teodor i Dobrica su u međuvremenu dobili još četvoricu sinova, ili su ovi tek tada dospeli da budu upisani u praktik, odnosno postali radno sposobni. Dvojica od njih nose slovenska imena Dražil(a) (Δραζίλας) i Dobrin (Τομπρηνός).⁴⁶³ Ima porodica koje pokazuju čisto slovenski karakter. Npr. V(e)lkonja, upisan kao zet Krivodekanikov (Κρυβοδεκανίκης), oženjen je Dragulom, a sam Krivodekanik imao je još jedno dete sa slovenskim imenom, sina Vlada (Βλάδος). Istina, jedna njegova kći imala je grčko ime Kali,⁴⁶⁴ što bi moglo da ukazuje na to da joj je jedan od roditelja, najverovatnije majka, bio grčkog porekla, ali isto tako i da potvrdi pretpostavku da je Kali, kao veoma često ime, davano i drugim narodima koji su živeli u grčkom okruženju.

OSTALI NARODI

Kao što je već rečeno, među stanovnicima istočne Makedonije, osim Slovena, bilo je i pripadnika drugih negrčkih naroda. Među njima nešto su brojniji Vlasi, Latini i Turci, ređe se sreću Albanci i Jermeni, dok Cigane, Mađare i Jevreje nalazimo samo u nekoliko sporadičnih slučajeva.

TABELA 10.

VREME	1300/1301.	1316–1333.	1338–1341.
ALBANSKI	10 (1,19%)	16 (0,69%)	2 (0,48%)
CIGANI	2 (0,24%)	1 (0,04%)	1 (0,24%)
JERMENI	2 (0,24%)	10 (0,44%)	1 (0,24%)
JEVREJI	1 (0,12%)		
LATINI	19 (2,26%)	37 (1,62%)	26 (6,21%)
MAĐARI		2 (0,09%)	3 (0,72%)
TURCI	8 (0,95%)	20 (0,87%)	7 (1,67%)
VLASI	19 (2,26%)	47 (2,05%)	11 (2,63%)

⁴⁶⁰ Lavra II, br. 105, 8/9.

⁴⁶¹ Isto, 11.

⁴⁶² Isto, 18.

⁴⁶³ Isto, br. 112, 7–9.

⁴⁶⁴ Isto, br. 105, 14/15.

LATINI

Iako se veće prisustvo Latina u Vizantijskom carstvu obično vezuje za vreme posle Četvrtog krstaškog rata, oni su i ranije bili prisutni. Još od XI veka dolaze u Carstvo, najpre kao plaćenici i trgovci, a potom 1204. kao osvajači.⁴⁶⁵ Njihova vlast nije dugo potrajala niti je ostavila promene u etničkoj strukturi. Bilo ih je premalo da bi mogli da asimiluju prvobitne stanovnike Carstva. Osim toga, poznato je da su oni, uglavnom, bili smešteni po gradovima, te je čudno što ih mi nalazimo među manastirskim paricima. Teško je reći kako su oni uopšte dospeli u takav položaj.

Pod Latinima smo podrazumevali sve došljake sa Zapada: Italijane, Franke, Nemce, Špance... Većina njih svoje etničko ime nosi kao prezime, odnosno nadimak. Potomaka Franaka je, izgleda, bilo najviše. U mestu Karvei, nalazimo Nikolu Franka (Φράγγος);⁴⁶⁶ u Kastriu su bila dvojica: Jovan, sin „Franka“ (Φρογγα) Hristodula, čiji otac ima grčko hrišćansko ime, žena grčko Kali, jedan brat slovensko Dobrota, a drugi, Kosta oženjen je Grkinjom Fotini;⁴⁶⁷ drugi je Dimitrije „Frankov“ (ΦρσΓοββ) koji je svojoj kćerki dao grčko ime Kali.⁴⁶⁸ Ovo govori ne samo o helenizaciji, već i o činjenici da su se Latini mešali i sa drugim, negrčkim narodima, npr. Slovenima. U Kato Volvu, 1301. nalazimo Berona (Μπέρον) Franka.⁴⁶⁹ On se u izvorima više ne pojavljuje, niti sam niti njegovi naslednici ako ih je uopšte bilo, budući da su u popisu iz 1301. sa njim upisane samo žena Irini i sestra Marija.

U Gomatu je, među Lavrinim paricima, upisan kao elefter Georgije Alamanov, oženjen Grkinjom Siligno.⁴⁷⁰ Nemačkog porekla je, verovatno, bio i Jovan grnčar, koji je oko 1300. živeo u Seladi. Kako inače objasniti razloge koji su ga naveli da svom sinu da ime (H)Erman (Ερμάνης)? Njegova sestra, (H)Ermanova tetka, koja živi u susednom domaćinstvu, ima grčko ime Talasini.⁴⁷¹

U Svetoj Jefimiji srećemo Nićifora Idalga (što možda dolazi od španskog hidalgo) Domenikovog (Ιντάλκος τοῦ Δομενίκου).⁴⁷² On je možda španskog porekla, verovatno potomak nekog pripadnika Katalanske kompanije, koja je 1308. pustošila ovim prostorima. Ipak, teško je reći šta ga je navelo da se od vojnika premetne u parika.

U Doksobusu su se našli Konstantin, zet Vasilija Franka,⁴⁷³ Leon German (Γερμάνης), Kalanijin⁴⁷⁴ i verovatno helenizovani Italijan Jovan, sin Aleksija Gavale (τοῦ Γαβαλαῶ).⁴⁷⁵ Ovo selo je inače poznato po svom multietničkom karakteru —

⁴⁶⁵ Charanis, *The Transfer of Population*, 150.

⁴⁶⁶ Lavra II, br. 109, 300.

⁴⁶⁷ Хиландар, 43–55.

⁴⁶⁸ Isto, 291/292.

⁴⁶⁹ Iviron III, br. 70, 313.

⁴⁷⁰ Lavra II, br. 91 III, 67.

⁴⁷¹ Isto, 91–93.

⁴⁷² Isto, br. 109, 173.

⁴⁷³ Isto, br. 104, 40.

⁴⁷⁴ Isto, 144.

⁴⁷⁵ Isto, 26. Porodica Gavala je ostavila dubokog traga u pojedinim delovima Carstva, pogotovu posle njegovog prvog pada 1204. Tako se Lav Gavala, u toku vladavine Jovana Vataca, osamostalio na Rodosu. O porodici Gavala v. *Σαββίδης, Η Βυζαντινή δυναστεία*, 112.

osim Latina, u njemu je bio znatan broj Vlaha i Slovena, a sve ih je apsorbovala grčka sredina, jer je ovde grčki etnos bio dominantan; grčka narodna imena se javljaju u skoro 80 % domaćinstava.

Sumnjamo da su sami popisivači razlikovali sve ove narode sa Zapada, tim pre što su neki od njih evidentno već helenizovani. Smatramo da će pre biti da se radi o nadimcima koje im je, identifikujući ih u početku kao strance sa Zapada, nametnula domaća grčka sredina, a koji su prerasli u porodična imena i kao takva se okamenila.

Iz tabele br. 10 vidimo da je u istočnoj Makedoniji, u prvoj polovini XIV veka, Latina bilo otprilike koliko i Vlaha — oko 2% ukupne populacije. Pošto se radi o narodima čiji su pripadnici daleko više zastupljeni u gradskoj sredini, možemo pretpostaviti da je njihov broj ipak bio nešto veći nego što nam izvori dozvoljavaju da to vidimo. Takođe se uočava da ih je na Halkidici, gde se pojavuju u 22 sela bilo znatno više nego u oblasti Strimona. Tamo ih nalazimo samo u 5 naselja.

Ovde bi se mogli pomenuti i Gasmuli, odnosno Vasmuli. To ime se koristilo da se označe potomci Latina i Grka, tj. Vizantinaca (najčešće je otac bio Latin, a majka Grkinja).⁴⁷⁶ Mi smo u izvorima našli samo jednog za kojeg se izričito kaže da je Vasmul (Βασμουῶλος), Mihaila Vasmulosa, antisika Gomarevog.⁴⁷⁷ Smatramo da je on jedini koji je tako označen, a da je, u stvari, većina Latina koje smo sreli bila to isto, jer ili su sami poticali iz mešovitih brakova ili su živeli u takvim brakovima te su stoga njihovi potomci bili Gasmuli.

VLASI

U izvorima, Vlasi se pojavljuju u drugoj polovini X veka. Tada su već bili nastanjeni u Tesaliji i oblasti Pinda u Makedoniji.⁴⁷⁸ U Tesaliji su bili toliko brojni da je ova oblast u XIII i XIV veku nazivana Vlahija ili, češće, Velika Vlahija (Μεγάλη Βλαχία).⁴⁷⁹ Od manje rasprostranjenih negrčkih naroda Vlasi su, uz Latine, bili najbrojniji, čineći nešto više od 2% stanovništva istočne Makedonije, i podjednako su zastupljeni u svim njenim delovima.

Najčešće ih prepoznamo tako što je uz ime koje je obično hrišćansko dodato i etničko ime Βλάχος, Βλάχα. Takvi slučajevi su brojni. Navešćemo samo neke: Georgije Vlah iz Stomiona;⁴⁸⁰ udovica Zoi „Vlahinja“ iz Epano Volva;⁴⁸¹ Jovan Vlah iz Selade.⁴⁸² Ređe i teže ih prepoznamo po karakterističnim vlaškim rečima

⁴⁷⁶ *Du Change*, Glossarium, 182; *Δημητράκου*, Νέον λεξικόν, 334; *The Oxford Dictionary II*, 823. Opširno o njima v. *Makre*, Die Gasmulen.

⁴⁷⁷ Lavra II, br. 109, 625.

⁴⁷⁸ *Charanis*, The Formation of The Greek People, 95.

⁴⁷⁹ *Soulis*, The Tessalian Vlachia, 272. *Ферјанчић*, Тесалија, 9.

⁴⁸⁰ *Xénophon*, br.12, 9.

⁴⁸¹ *Xéropotam*, br. 18 B, 54.

⁴⁸² Lavra II, br. 91 III, 178.

koje su ušle i u vlaški onomastikon, kao npr. Nikola Bunos (Μποῦνος) u Panagiji;⁴⁸³ udovica Teodora, žena Teodora Kopila (Κοππια) iz Kastrina, čiji jedan sin nosi etničko ime „Kuman“, a drugi grčko-hrišćansko Panajotis;⁴⁸⁴ ili Georgije Sakula (Γακῶλα) iz istog mesta, a koji je oženjen Grkinjom Hrisi. Sa njim u domaćinstvu živi i njegov brat Teodor čija žena i kćerka nose grčka imena Kali i Stamatiki.⁴⁸⁵

Oni koji su označeni kao Βλαχιώτης, tj. kao došljaci iz Vlahije, odnosno Tesalije nisu tretirani kao Vlasi. I pored činjenice da je u ovoj oblasti bilo mnogo Vlaha, ne može se automatski smatrati da je svako ko dolazi iz nje Vlah. Ipak, potvrda koja bi mogla potkrepiti mišljenje da je Βλαχιώτης isto što i Βλάχος ima. Naime, već pomenuti Georgije Vlah iz Stomiona upisan je sa svojim etničkim imenom još u dva popisa, 1320. i onom iz 1320–38.⁴⁸⁶ Međutim, u popisu iz 1338. on je upisan kao Georgije Vlahiotis.⁴⁸⁷ S druge strane, u Lorotonu 1321. kao Vlahioti upisani su Stamatis, Nikola i Jovan. Prvi među njima Stamatis ne samo da sam nosi grčko ime nego je i svom sinu dao grčko ime Tiotok.⁴⁸⁸ Dakle, on je ili Grk došao iz Vlaške (on sam ili neki njegov bliski predak) ili, što je verovatnije, helenizovani Vlah, odnosno potomak Vlaha, dok je etnička oznaka uz ime prerasla u porodično prezime. Ovih došljaka je bilo mnogo i, ako su i oni zaista bili Vlasi, onda je broj Vlaha u Makedoniji bio znatno veći nego što smo mi to pokazali. U svakom slučaju, pridošlice iz Vlahije su rado prihvatane od strane manastirskih vlasti i naseljavane na manastirske posede. Tako među proskatimenima manastira Svete Bogorodice nalazimo i jednog Jovana Vlahiotisa, tj. iz Vlaške.⁴⁸⁹ A u Ksilorigionu srećemo 1320. Georgija Vlahiotisa, antisika Dimitrija Stamatovog.⁴⁹⁰ On se, posle Dimitrijeve smrti, koja je morala nastupiti pre 1318, jer je u popisu izvršenom te godine njegova žena upisana kao udovica,⁴⁹¹ oženio njegovom ženom Marijom i došao da živi u Dimitrijevom domaćinstvu za koje je preuzeo odgovornost.

O brznoj helenizaciji Vlaha, a poznato je da su se oni asimilovali mnogo brže od drugih naroda, Albanaca ili Slovena na primer, svedoče brojna grčka imena u nekada vlaškim porodicama. Karakterističan je sledeći primer: u Kato Volvu 1301. nalazimo Mihaila Mancavina (Μαντζαβίνος), čiji sin nosi grčko ime Kalos, kćerka je Kali, a njen muž Konstantin ima grčki nadimak Makros. Njihova deca, Mihailovi unuci, nose čisto grčka imena Melisin i Stamatik. U istom selu srećemo još jedan zanimljiv slučaj. To je porodica „Zlog“ Jovana (Κακοϊώαννης), zeta Vlahovog, koji je, sudeći po prefiksu, Grk. Iako mu je žena bila Vlahinja, verovatno već helenizovana, njihove kćerka i unuka nose grčka imena Kali odnosno Sarandini. Uz to, unuka je udata za Slovena Draga.⁴⁹²

483 Isto, br. 109, 410.

484 Хиландар, 138/139.

485 Isto, 241–243.

486 Xénophon, br. 13, 16 i dodatak II, 7.

487 Isto, br. 25, 11.

488 Lavra II, br. 109, 253, 259, 264, 254.

489 Isto, br. 93, 12.

490 Ivion III, br. 79, 502.

491 Isto, br. 75, 511/512.

492 Isto, br. 70, 296/297 i 304/305.

Čudan je slučaj na koji nailazimo u Psalidofurni 1338. Tamo je upisan Konstantin Anatolik „rečeni Vlah“ (λεγόμενος Βλάχος).⁴⁹³ Ovde se, izgleda ne radi o etničkoj pripadnosti, ali je teško dokučiti zašto je Konstantin tako nazvan; tim pre što je označen kao Anatolik, a to je nadimak obično korišćen za izbeglice iz Male Azije, odnosno sa Istoka.

O asimilaciji svedoči i grčki sufiks *pulos* (-πουλος) pridodat na etničko ime. Tako u Stomionu nalazimo Mihaila Vlahopula,⁴⁹⁴ a u Radolivu Jovana, sina Vlahopulovog.⁴⁹⁵

Ono što se takođe uočava, to je nemali broj parika koji etničko ime Βλάχος, Βλάχα nose kao lično, a što je takođe jedan od pokazatelja asimilacije, ili toga da se Vlasi ne nalaze u svojoj prirodnoj sredini. Sasvim je sigurno da Vlasi u Vlahiji, tj. tamo gde čine većinu stanovništva, ne bi nosili takva imena. Na nekim mestima ih prepoznajemo jedino po ovim imenima. U selu Doksobus, koje broji 121 domaćinstvo, u 12 se pojavljuju Vlasi, a u polovini njih, se etnička imena javljaju kao lična. Vlah je ime koje nose sinovi Jovana Marula i Dimitrija Pendeimatisa.⁴⁹⁶ Mihailo Taruš, sin Poligenitov, ima ženu po imenu Vlaha. Njegovi brat i sin nose grčka imena Fostir, odnosno Ksen.⁴⁹⁷ Nadimak njegovog oca je takođe grčki. Leon, sin Jovana Jakume (τοῦ Ἰακουμῆ) ima unuka Vlaha.⁴⁹⁸ Humn, sin Dimitrija Stilinda ima brata Vlaha.⁴⁹⁹ Naročito je interesantan sledeći slučaj. Kao glava domaćinstva upisan je Konstantin, sin Ksenov. On ima ženu Teodoru. Njihova deca nose imena kakva ne bismo očekivali: grčko Kalos, možda po dedi sa očeve strane, verovatno slovensko Ros i etničko Vlaha.⁵⁰⁰ Ono što možemo reći jeste da su Konstantin i Teodora verovatno poticali iz helenizovanih slovenskih i vlaških porodica i da su mešoviti brakovi bili česta pojava, te se tako dešavalo da se samo u jednoj porodici pojave pripadnici tri etnosa.

TURCI

Vizantijski izvori su dugo koristili naziv Turci za različite azijske narode.⁵⁰¹ Turaka je u Carstvu bilo skoro oduvek. Poznato je da je još Justinijan I naseljavao neke turske narode u oblast Strimona i uopšte u istočnoj Makedoniji.⁵⁰² U X veku nedaleko od Soluna sreću se Turci poznati kao Vardarioti.⁵⁰³ Oni su se očuvali pod

⁴⁹³ Xénophon, br. 25, 106.

⁴⁹⁴ Isto, br. 12, 11.

⁴⁹⁵ Iviron III, br. 74, 162/163.

⁴⁹⁶ Lavra II, br. 104, 49, 52/53.

⁴⁹⁷ Isto, 76/77.

⁴⁹⁸ Isto, 87–91.

⁴⁹⁹ Isto, 117.

⁵⁰⁰ Isto, 107/108.

⁵⁰¹ Brand, *The Turkish Element*, 1. *Moravcsik*, *Byzantino-turcika I*, Predgovor XIV.

⁵⁰² *Charanis*, *The Transfer of Population*, 143.

⁵⁰³ Isto 149 i *The Oxford Dictionary III*, 2153.

tim imenom sve do početka druge polovine XIII veka, kada ih pominje Georgije Akropolit u događajima vezanim za 1256. godinu.⁵⁰⁴ U vizantijskoj službi Turci se u većem broju javljaju od XI veka, odnosno od doba Komnina — koji su zarobili mnoge Turke i nastanili ih unutar Carstva. Jevstatije Solunski kaže da ih je u okolini Soluna bilo toliko mnogo da se ova oblast mogla nazvati „Nova Turska ili evropska zemlja Turaka“.⁵⁰⁵ Kasnije, nikejski carevi nastanjivali su Kumane i u svojim evropskim provincijama, a brojne Turke naselio je u Makedoniji i Mihailo VIII Paleolog.⁵⁰⁶ Stoga nije nikakvo čudo što ih u ovoj oblasti srećemo u prvoj polovini XIV veka, daleko pre prvih turskih osvajanja u Evropi. Oni čine oko 1% stanovništva. Nakon neznatnog pada u razdoblju od početka veka do 20. godina, njihov broj se do 1338–1341. povećao na 1,67% stanovništva. Ovakav rezultat se možda može objasniti i fragmentarnošću izvora, ali nije nemoguće da se broj Turaka zaista povećavao, jer su oni kao najamnici već uveliko krstarili ovim prostorom te je sasvim moguće da su se na njemu kao pojedinci počeli i zadržavati, odnosno naseljavati. Tako od negrčkih naroda oni, po brojnosti, dolaze posle Slovena, Latina i Vlaha. Ono što je takođe uočljivo, to je da ih ima više u oblasti Strimona nego na Halkidici.

Od turskih naroda, u ovo vreme, u istočnoj Makedoniji najrasprostranjeniji su bili Kumani. Oni čine 45,71% ukupnog broja Turaka. Pri tom treba reći da su kao Kumani računati samo oni koji su označeni kao takvi, što ne znači da se oni ne kriju i iza nekog od turskih imena odnosno nadimaka. Odmah se zapaža da je etničko ime Κόμανος, Κόμανα preraslo u lično. Od 13 slučajeva gde nailazimo na ime „Kuman“ ono je upisano kao lično čak deset puta, a samo u tri slučaja se radi o nadimku odnosno prezimenu. Nosioci ovih nadimaka su Mihailo Komanos iz Panagije⁵⁰⁷ i Jovan Komanos iz Selade,⁵⁰⁸ i udovica Kali Komana iz Stomiona.⁵⁰⁹

Uočljivo je da u kumanskim porodicama preovlađuju hrišćanska imena, što nesumnjivo svedoči o njihovoj verskoj pripadnosti. Neki od njih su i sami postali sveštenici. Npr. u selu Ahino, na metohu Lemin, u domaćinstvu sveštenika Teodora živio je i njegov brat Komanos.⁵¹⁰ Teodor je kao „Kumanov“ brat i sam morao imati kumanske krvi. Slično, u Melicijani nalazimo Irinu udovicu popa Manojla sa kćerkom Komanom.⁵¹¹ Komani je svakako jedan od roditelja morao biti kumanskog porekla. Istina to nije morao biti otac, već možda majka Irini. Ali nesumnjivo je da su se Turci, kao i drugi narodi Carstva, mešali sa Grcima.

Ime Sarakin, tj. Saracen (Σαρακηνός) takođe se javlja kao lično, a iza njega se verovatno kriju Turci.⁵¹² Nalazimo ga na dva mesta. U Evnuhionu 1318. to ime nosi

⁵⁰⁴ Acropolitae, Χρονική εγγραφή, 131; 26, 28.

⁵⁰⁵ Brand, The Turkish Element, 13.

⁵⁰⁶ Charanis, The Transfer of Population, 150.

⁵⁰⁷ Lavra II, br. 109, 413.

⁵⁰⁸ Isto, 739.

⁵⁰⁹ Xénophon, br. 25, 7.

⁵¹⁰ Esphigmén, br. 8, 25/26.

⁵¹¹ Ivion III, br. 75, 12/13.

⁵¹² Brand, The Turkish Element, 3.

sin Teofana Alduvina,⁵¹³ a u Melicijani sin udovice Evdokije, žene Cakona (τοῦ Τζάκωνος) Konstantina.⁵¹⁴

Možemo pretpostaviti da se Turci kriju i iza nadimka Περσίκης, čiji su nosioci dvojica parika iz Lorotona: Leon Persikis i Teodor Persikis.⁵¹⁵

Dakle, kao i ostali negrčki narodi u Carstvu i Turci su primali hrišćanstvo i asimilovali se. Ponekad, pored svojih turskih nadimaka odnosno prezimena, nose čisto grčka imena, npr. Kalos Sakis (Σακκής) iz Neohoriona i njegov sused Jevstatije Sakis, koji je svom sinu dao grčko ime Agapit.⁵¹⁶

ALBANCI

Albanci se u izvorima pojavljuju u XI veku, a počinju u većem broju da naseljavaju Carstvo od XIV veka.⁵¹⁷ Tada su se proširili na Tesaliju, Etoliju, Akarnaniju i pojedine delove Makedonije.⁵¹⁸ Naši izvori ih beleže još na samom početku XIV veka. Štaviše, tada ih je, statistički posmatrano, bilo više nego u potonjim godinama. Izvori govore o postepenom opadanju broja Albanaca, mada sa takvim zaključcima treba biti oprezan zbog fragmentarnosti izvorne građe. Npr. u selu Kato Volvo čije stanovništvo možemo da pratimo sve do 1341, nalazimo 1301. godine Georgija „Albanca“. Međutim, ni u jednom od praktika posle 1301. nema vidljivih tragova Albanaca. To se, bar u ovom slučaju, može objasniti helenizacijom. Naime, Georgije je imao dvojicu sinova sa grčkim imenima, Miristikosa i Asimopulosa,⁵¹⁹ što je nesumnjivi pokazatelj helenizacije.

U ostalim slučajevima gde srećemo albanska imena, najčešće kao prezimena, uglavnom se radi o već helenizovanim Albancima. Npr. u selu Pinson nalazimo udovicu Kali Kurtešo (Κουρτεσώ).⁵²⁰ Da se radi o ženi Albanca svedoči prezime Kurteš, ali grčki sufiks -ώ ukazuje na helenizovano ime. Osim toga, sama Kali nosi grčko ime. Čak i u Neohorionu, koji beleži najveći broj porodica sa albanskim imenima, ima potvrda helenizacije. Tamo je živela razgranata porodica Kulubarda (Κουλούμπαρδος), koja broji šest domaćinstava. Najpre je naveden Georgije Kulubard, sa kojim živi i njegov brat grčkog imena Kalos. Njegov brat Jovan oženjen je Grkinjom Areti i sinu je dao grčko ime Stamatik. Njihov brat Pepani ostavio je iza sebe udovicu Vasiliki.⁵²¹ U preostala tri domaćinstva zastupljena su samo hrišćanska imena.⁵²²

⁵¹³ Chilandar I, br. 40, 43.

⁵¹⁴ Iviron III, br. 79, 8/9.

⁵¹⁵ Lavra II, br. 109, 254.

⁵¹⁶ Isto, 286 i 291/292.

⁵¹⁷ Charanis, The Formation of The Greek People, 96 i Ферјанчић, Албанци, 286.

⁵¹⁸ Ферјанчић, Албанци, 295.

⁵¹⁹ Iviron III, br. 70, 275.

⁵²⁰ Lavra II, br. 109, 93.

⁵²¹ Isto, 266, 267, 270.

⁵²² Vidi isto, 268, 269 i 289.

Osim što su se mešali sa Grcima, što se i moglo očekivati, Albanci su se mešali i sa Slovenima koji su, izgleda, i sami bili delimično ili potpuno helenizovani. U nekim domaćinstvima nalazimo pripadnike sva tri naroda. U Gradišti, živela je Zorana, udovica Vasilija „Albanca“ sa kćerkama Kali, Marijom, Hrisi i Stanijom. Dakle od oca Albanca i majke Slovenke dve kćeri nose grčka, jedna hrišćansko, a jedna slovensko ime. U Zoraninom domaćinstvu žive i dvojica njenih zetova, od kojih jedan ima neobičan grčki nadimak, „Secikrastavac“ (Σφαξαγκούρης).⁵²³ Ova porodica je verovatno delimično helenizovana, a onaj etnički element koji još uvek uspeva da se očuva jeste slovenski (jedna kćer ipak ima slovensko ime, Stanija), a ne albanski. Donekle sličan primer nalazimo u Seladi, gde je upisana Irina, udovica Georgija Esfagmena sa dvojicom sinova Hrisom i Alvanitismom, tj. Albancem.⁵²⁴ Nadimak njenog muža je grčki, ime jednog sina slovensko, dok drugi nosi kao lično etničko ime, što je jedan od pokazatelja helenizacije.

JERMENI

Među etničkim grupama koje srećemo u Makedoniji XIV veka bilo je i Jermena. U vreme kada je Vizantija bila neuporedivo većeg obima, pre turskih osvajanja u Maloj Aziji i Četvrtog krstaškog rata, oni su bili jedna od najsnažnijih etničkih grupa. Skoro pola milenijuma, od VI veka pa do bitke kod Mancikerta, igrali su veliku ulogu u vojnom i političkom životu Carstva. Mnogi carevi koji su sedeli na carigradskom prestolu bili su jermenskog porekla. Naravno, svi oni su bili helenizovani. Vizantijske vlasti često su vršile premeštanje stanovništva iz jednog kraja Carstva u drugi, a takvim prisilnim migracijama bili su izloženi i Jermeni. Jedna od najvećih bila je u toku vladavine Vasilija II, koji je i anektirao veliki deo Jermenije, tj. Vaspu-rakansku oblast.⁵²⁵ U evropskim oblastima jermenska sela su postojala bar do kraja XII veka. Zna se da su u Solunu u XIII veku imali sopstvenu crkvu.⁵²⁶ Verovatno je specifičnost njihove vere i upornost da joj ostanu odani razlog tome da su se tako dugo održali u krajevima daleko od matice. Ne treba isključiti mogućnost da Jermeni koje mi nalazimo u Makedoniji u prvoj polovini XIV veka vode poreklo od onih Jermena koji su u XIII veku imali svoje naseobine u Maloj Aziji, a koji su odatle izbegli pred turskom najezdom.

Nalazimo ih samo u nekoliko naselja. U selu Gurne srećemo Kali, kćerku Georgija Varde (τοῦ Βάρδα).⁵²⁷ Ona nosi grčko ime, a o jermenskom poreklu njenog oca svedoči prezime Varda, koje je, u stvari, često jermensko lično ime.⁵²⁸ U Kria Pigadia, živeo je Konstantin Cimiskije (Τζυμισκῆς).⁵²⁹ Njegov nadimak je jermenski i odgo-

⁵²³ Isto, br. 91 III, 234/235.

⁵²⁴ Isto, 73.

⁵²⁵ *Осѣрогогорски, Историја Византије*, 299.

⁵²⁶ Veoma detaljno o ulozi Jermena u Vizantijskom Carstvu v. *Charanis, The Armenians*.

⁵²⁷ Lavra II, br. 109, 21/22.

⁵²⁸ *Charanis, The Armenians*, 221.

⁵²⁹ Lavra II, br. 109, 420.

vara čestom grčkom pridevu κωνδός.⁵³⁰ U Gomatu, 1321, upisani su Georgije „Jermenin“ (Ἀρμένης), od unuke zet Plumo (τῆς Πλουμοῦς),⁵³¹ Dimitrije „Jermeninov“ (τοῦ Ἀρμένη) sa kćerkom grčkog imena Triakondafilina⁵³² i V(o)lkan, od kćerke zet „Jermeninov“ sa ženom Irinom i sinom Dimitrijem.⁵³³ U Melicijani nalazimo Georgija Armenopula. Njegov sin nosi grčko ime Kalos,⁵³⁴ a samo Georgijevo prezime sastoji se od etničkog imena i grčkog sufiksa, što je samo još jedna potvrda helenizacije.

CIGANI

Naši izvori potvrđuju da je Cigana bilo na Balkanu i pre dolaska Turaka. Pretpostavlja se da su u Carstvo došli iz Jermenije i neki se sreću u Carigradu još sredinom XI veka. Nazivani su „Egipćanima“ (Αἰγύπτιοι) ili Κατσιβελος, Κατζίβελος.⁵³⁵ Njihov broj u istočnoj Makedoniji XIV veka bio je neznatan — nalazimo ih samo u četiri porodice, što čini 0,11% ili hiljaditi deo stanovništva popisanog u praktikama. Pri tom treba imati u vidu da se radi o stanovništvu koje je sklono nomadskom načinu življenja i da mi srećemo samo pojedinačne slučajeve Cigana koji su se privoleli sedelačkom životu. Stoga je moguće da je broj Cigana u Carstvu bio nešto veći. Koliko je vizantijska birokratija bila nepoverljiva prema njihovom sedelaštvu možda indirektno govori primer koji smo već naveli. To je onaj slučaj da se žena javlja na čelu domaćinstva i pored živog muža. Reč je o Ani Limocervulovoj udatoj za verovatno pridošlog „Ciganina“ (Αἰγύπτιος), što je njemu upisano kao lično ime.⁵³⁶ Iz ovoga vidimo da su se Cigani mešali sa domaćim stanovništvom i verovatno asimilovali. O tome još ubedljivije govori primer iz Gradište, gde je živio Mihailo, sin Georgija Kacivela, tj. Ciganina. Jedan od njegove braće nosi grčko ime Stamatis, a sam Mihailo oženjen je slovenskom ženom Zoranom.⁵³⁷ To navodi na zaključak da su se oni Cigani koji su „odabrali“ sedelački život mešali sa drugim narodima i veoma brzo asimilovali budući da su bili okruženi morem etnički drugačijeg življa.

JEVREJI

Među podanicima Vizantijskog carstva bilo je i Jevreja. Oni su obično živeli u gradovima, a od vremena Mihaila Paleologa uživali su versku toleranciju.⁵³⁸ Mi smo u celokupnoj izvornoj građi, naišli samo na jednog Jevrejina. U Gomatu, među La-

⁵³⁰ *Τριανταφυλλίδης, Τά ὀνόματα*, 81–82.

⁵³¹ *Lavra II*, br. 109, 622.

⁵³² *Isto*, 635.

⁵³³ *Isto*, 641.

⁵³⁴ *Iviron III*, br. 70, 18/19.

⁵³⁵ *Soulis, The Gypsies*, 141–165.

⁵³⁶ *Xéropotam*, br. 18 F II, 14.

⁵³⁷ *Lavra II*, br. 91 III, 233.

⁵³⁸ *Charanis, The Jews*, 76.

vrinim paricima upisan je oko 1300. Jovan iz Judeje (ἔξ Ἰουδαίων).⁵³⁹ Ovo objašnjenje da se radi o čoveku iz Judeje mi smo shvatili kao da je reč o čoveku judejske vere. Naime, u istom selu 1321. nalazimo Jovana „(Po)krštenog“ (Βεβαπτισμένος),⁵⁴⁰ koji bi mogao biti isti onaj Jovan iz Judeje. Jedino što nas onemogućava da budemo potpuno sigurni u takav zaključak jeste činjenica da je 1300. godine kao njegova žena upisana Teodora, a 1321. Teodoti. Moguće je da se radi o grešci. Međutim, A. Laiu uopšte nije sumnjala da se ne radi o istom čoveku.⁵⁴¹ Kao argument se može navesti još i to da raspored navođenja domaćinstava odgovara onom iz 1300. Takođe, da je od rođenja bio hrišćanin, Jovan sigurno ne bi bio upisan kao Jovan „(Po)kršteni“. Ono što se ne može dokučiti to je kada i zašto je Jovan došao u seosku sredinu i šta ga je navelo na promenu vere. Da li je to bila svojevolumna odluka ili je kao manastirski parik morao biti hrišćanin?

MADARI

Mađarsko ime srećemo samo u jednom mestu, Radolivu. Radi se o domaćinstvu Vasilija Varadija (Βασίλης). U posebnom domaćinstvu živi njegov brat Nikola koji je svom sinu dao italijansko ime Gavala.⁵⁴² U popisu izvršenom 1341. nalazimo neke članove njihovih domaćinstava: Zoi, udovicu Vasilijevog sina Marina, koja je 1341. upisana samo kao Marinja, tj. žena Marinova; osim njene dece, sa njom žive i jetrva Kali, Nikolina udovica, kao i dever Teodor sa sinovima. Godine 1341. oni svi žive zajedno i zajedno plaćaju porez.⁵⁴³ Nešto dalje u popisu nalazimo još dve porodice sa istim prezimenom: Nićifora i Konstantina Varadija.⁵⁴⁴ Teško je reći kako su oni dospeli u ovo planinsko selo istočne Makedonije. Verovatno se radi o sasvim pojedinačnom slučaju koji nije imao veze sa nekim opštim kretanjima i zbivanjima u toj oblasti ili okolini.

ZAKLJUČAK

Stanovništvo istočne Makedonije nije bilo etnički homogeno. Iako su Grci, u prvoj polovini XIV veka, svakako dominantna etnička grupa, znatno je i prisustvo drugih naroda, prvenstveno Slovena, koji su, izgleda, bili jedini negrički narod koji je još uvek sačuvao svoja etnička obeležja. Ostali koje srećemo: Vlasi, Latini, Turci u najširem smislu, Jermeni, Albanci, Cigani... već su, izgleda, bili helenizovani. Najčešće ih prepoznamo po etničkim imenima koja nose, ponekad kao lična, a

⁵³⁹ Lavra II, br. 91 III, 5.

⁵⁴⁰ Isto, br. 109, 590.

⁵⁴¹ *Laiou*, *The Peasant Society*, 134–135.

⁵⁴² *Iviron III*, br. 74, 110/111. O imenu Varadi vidi *Jordan*, *Al numelor*, 480, a o imenu Gavala *Τριανταφυλλίδης*, *Τά ονόματα*, 92.

⁵⁴³ *Iviron IV*, br. 87 A, 125/126.

⁵⁴⁴ Isto, 134–136.

ponekad kao nadimak uz ime koje je moglo biti i čisto grčko, a što je dokaz helenizacije.

Već ranije smo rekli da se proučavanje etničke slike Makedonije, u prvoj polovini XIV veka, svodi na izučavanje odnosa grčke i slovenske populacije. Pripadnici i jednog i drugog naroda upisivani su na potpuno isti način. Obično je uz lično ime domaćina davana i neka bliža odredba: ime bar jednog od njegovih roditelja, nadimak, naziv dodatnog zanimanja kojim se parik bavio, naziv mesta iz kojeg je došao... Kao što smo videli, u većini slučajeva ta imena su crkveno-hrišćanska tako da ne daju podatke o etničkoj pripadnosti svog nosioca, kao što to čine narodna imena. Kad je reč o narodnim imenima, smatramo da slovenska imena u jednoj porodici ukazuju na njeno slovensko poreklo, ne mnogo udaljeno od vremena kada je takvo ime bilo zabeleženo u izvorima, ali ne isključuje helenizaciju te porodice. Ovo tim pre što neka slovenska narodna imena prerastaju u porodična dok članovi tih porodica nose neutralna, a ponekad i grčka imena. Siguran pokazatelj da se porodica nije helenizovala i da još uvek govori slovenski jeste činjenica da deca i unuci roditelja sa slovenskim imenima i sami nose slovenska imena. Ukoliko, pak, deca roditelja sa slovenskim imenima imaju grčka imena, reč je o helenizaciji. Što se tiče grčkih necrkvenih imena, njih nose sami Grci, kao i helenizovani pripadnici drugih naroda.

Sa nadimcima je situacija nešto složenija. Istina, onaj ko nosi grčki nadimak najverovatnije je Grk i nalazi se u sredini u kojoj se govori grčki, dok je onaj ko nosi slovenski nadimak najverovatnije Sloven i nalazi se u sredini u kojoj se govori slovenski. Međutim, ne sme se isključiti mogućnost da pripadnici jednog naroda mogu dati pripadnicima drugog naroda nadimak na svom jeziku a da on bude opšteprihvaćen, npr. da parik za kojeg je sasvim jasno da potiče iz slovenske porodice i koji i sam nosi slovensko lično ime ima nadimak na grčkom jeziku. Na ovakve slučajeve najčešće se nailazi u dvojezičnim područjima, gde je takav nadimak bio podjednako razumljiv i jednoj i drugoj etničkoj grupi.

Sve ovo treba imati u vidu prilikom donošenja konačnog zaključka o odnosu ova dva naroda, a ne samo brojčani odnos zastupljenosti grčkih i slovenskih imena i nadimaka u određenoj sredini, prikazan u našim tabelama. Pri tom, nikako se ne sme zaboraviti da je stvarnost, ipak, znatno kompleksnija nego što se to statistički može prikazati. Isto tako, izvori nas, ponekad, onemogućavaju da pronađemo rešenja za sva pitanja koja nam se nameću u toku istraživanja, a samim tim i da damo sigurne zaključke.

Ono što, ipak, možemo reći, to je da se slovenska imena i nadimci javljaju u nešto više od jedne četvrtine domaćinstava, ali to svakako ne znači da se u svim tim slučajevima radi o nehelenizovanim Slovenima. Imali smo prilike da vidimo da su neke porodice zadržale slovenske nadimke i nakon što su se helenizovale. S druge strane, ne sme se zaboraviti da se jedan broj Slovena verovatno krije iza crkvenih imena.

Rasprostranjenost slovenske populacije u istočnoj Makedoniji nije svuda podjednaka. Na zapadnoj Halkidici, u koju smo mi uračunali i poluostrva Kasan-

dru i Longos, kao i u samoj dolini Strimona, videli smo da nehelenizovanih Slovena gotovo uopšte nema. U onih nekoliko pojedinačnih slučajeva u kojima nailazimo na njih, najčešće se radi o pridošlicama, što se vidi po njihovim nadimcima koji govore da su stigli iz zapadne Makedonije ili okoline grada Strumice, a to su oblasti koje su obilovale Slovenima. Ipak, iz izvora se vidi da su Sloveni nekada bili prisutni u ovim oblastima, mada u nevelikom broju, čime se i može objasniti njihova helenizacija.

Na istočnoj Halkidici prisustvo Slovena je znatno. Njihova imena se javljaju u jednoj trećini domaćinstava, s tim što njihov broj, uopšteno posmatrano, opada; odnosno, oni se helenizuju (slučaj u selima Simeon, Selada i Gradišta). Ima sela u kojima je helenizacija skoro potpuno sprovedena, kao što su Jeris i Gomat; dok sa druge strane ima onih u kojima dolazi do porasta slovenske populacije, kao što su Metalin i Kondogrik. Stoga možemo reći da je situacija na istočnoj Halkidici šarolika.

Još je veće prisustvo Slovena u planinskim oblastima Kedriliona i Volvona na desnoj obali Strimona, naročito u selima Vrašta i Krušovo. Ipak, slovenska populacija se najbolje očevala u planinskoj oblasti Pangeja. Tamo je skoro polovina stanovništva slovenska. U nekim selima Sloveni su čak brojno dominantni u odnosu na Grke, kao u Ovilu, Vorisku ili metohu Svetog Pantelejmona. Tu su Sloveni uspeali da se očuvaju kao snažna etnička grupa sve do dolaska Turaka. O tome najbolje svedoče sudbine Dobrovikije i Ovila. Ova sela su, usled turskih pustošenja, raseljena u razdoblju od 1316. i 1341. Dakle, čitavu deceniju pre nego što su Turci izvršili prva trajna osvajanja u Evropi.

Ono što sa sigurnošću možemo da zaključimo, jeste da je na prostoru istočne Makedonije svakako došlo do helenizacije, ali da je ona spora i da je do dolaska Turaka ostala nedovršena. Istovremeno, ova oblast, jezički posmatrano, čini prelaz između dve druge homogene oblasti: severne, u kojoj se govorilo slovenski i južne, u kojoj se govorilo grčkim jezikom.

Ono što se svakako još mora pomenuti to je da je svaka podela na slovensku i grčku sredinu, odnosno čisto grčku i čisto slovensku populaciju, veštačka. Iz izvora se jasno vidi da su seljaci u pojedinim oblastima razumevali oba jezika i drugo, da je broj mešovityh brakova velik. U takvim brakovima, ponekad, neka deca nose slovenska, a druga grčka imena. Takve porodice se sigurno ne mogu svrstati samo u jednu etničku grupu, jer sadrže elemente oba naroda. Bilingvizam i koegzistencija su bile uobičajena pojava, te smatramo da su upravo one glavni faktor helenizacije, budući da je u takvim mešovitim sredinama vremenom dolazilo uglavnom do prevage grčkog etničkog elementa. Stoga nam se čini da se etnička očuvanost Slovena ne može objasniti samo njihovom otpornošću na grčki uticaj, već i imigracijom, verovano laganom, iz severnijih oblasti u kojima su oni bili dominantna etnička grupa.

DODACI

I. SPISAK IMENA

- BIBLIJSKA, KALENDARSKA
I GRČKA IMENA*
- Muška*
- Άγαπητός Iv. III, **79**, 402; **86**, 313, Lav. II, **109**, 73, 285, 292, 293.
- Άγάπιος Χέρ, **18 B**, 44; **D II**, 34.
- Άθανάσιος*⁵⁴⁵
- Άκάκιος Lav. II, **109**, 71, 72; **Акакие** Хил, 506.
- Άλέξιος Iv. IV, **87**, 77; Zog, **17**, 59.
- Άλιάτης Iv. IV, **86**, 257.
- Άναστάσιος*
- Άνδρέας*
- Άνδρόνικος Iv. III, **70**, 22, 86; **75**, 39, 48, 50, 231; **79**, 35, 43, 46, 203; Iv. IV, **86**, 30, 76; Lav. II, **109**, 218, 327, 348, 349, 415, 465, 486; Esph, **14**, 154; **15**, 118; Χέν, **25**, 63; Χέρ, **D II**, 45; **F I**, 29; **F II**, 33; Chil. I, **39**, 104; **40**, 69; **ΑΝΔΡΟΝΙΚ** Хил, 408/409.
- Άνθης Lav. II, **109**, 141, 197; Χέρ, **D I**, 36; **E I**, 13.
- Αντώνιος*
- Άργυρός Iv. III, **70**, 287, 291, 301; Lav. II, **104**, 94; **105**, 7; **109**, 221, 222, 229, 278, 396, 425, 433, 443; **112**, 9. Χέν, **13**, 177.
- Άρούλης Iv. IV, **87**, 65.
- Άρσένιος*
- Άσιμόπουλος Iv. III, **70**, 295.
- Άσπροϊωάννης⁵⁴⁶ Iv. IV, **86**, 258.
- Βαλσαμών Iv. III, **70**, 101, 292; **75**, 134; **79**, 119.
- Βασιλάκης Lav. II, **109**, 440.
- Βασίλειος*
- Βλάσιος*
- Γαβρήλ*
- Γαυράς*
- Γερβάσιος* Lav. II, **109**, 462.
- Γεώργιος*
- Γρηγόριος*
- Δαμιανός*
- Δανιήλ*
- Δαυβίδ*
- Δημήτριος*
- Δημητρίτζης Lav. II, **91 I**, 47.
- Διασωρηνός Iv. IV, **86**, 320.
- Δοροθέος*
- Εύγενικός Χέν, **25**, 104.
- Ευδόκιμος Lav. II, **109**, 577.
- Ευθύμιος Lav. II, **109**, 388, 554.
- Ευνόστιος Χέρ, **18 A**, 74.
- Εύρετός Esph, **14**, 47.
- Ευστάθιος*
- Ζαχαρίας*
- Ζωμάκης Iv. IV, **87**, 192.
- Ήλιος*
- Θειοτόκιος Iv. III, **79**, 228, 401; Iv. IV, **86**, 308; Lav. II, **109**, 146, 154, 194, 204, 211, 254, 263, 460, 484, 510, 521, 615, 682, 929, 934; Esph, **14**, 33, 104; **15**, 65; Χέν, **25**, 107, 108.
- Θειοτόκης Lav. II, **104**, 80, 82.
- Θεωκδικτ Хил, 74/75.

⁵⁴⁵ Na ovaj način su označena imena za koja nismo navodili gde se nalaze u izvorima. Razlog za to je što nas imena zanimaju kao pokazatelji nečije etničke pripadnosti, a ova imena to nisu. Reč je o biblijskim i hrišćanskim, odnosno kalendarskim imenima, koja smo mi, za potrebe našeg rada, nazvali neutralnim. Veliki broj tih imena je, po svom poreklu, grčki, ali su ih nosili i pripadnici drugih hrišćanskih naroda. Uz to, ova imena su i najfrekventnija te bi njihovo navođenje u izvorima samo nepotrebno opterećivalo tekst. Mesta u izvorima naveli smo samo za ona kalendarska imena koja su veoma retka i za koja nismo bili potpuno sigurni da su u prvoj polovini XIV veka bila rasprostranjena među negrčkim narodima, kao npr. Filarete, Pamfilije i sl.

⁵⁴⁶ Ovo ime se sastoji od samog imena i prideva koji se javlja kao prefiks. Takva imena su istovremeno i nadimci, te smo ih zato navodili i u spisku nadimaka.

- Θεόγνωστος Lav. II, **109**, 321.
 Θεοδόσιος Lav. II, **91 III**, 8; **dodatak VIII**, 17; Esph, **14**, 142; **15**, 107; Χέν, **12**, 9; **13**, 14; **16**, 8.
 Θεόδωρος*
 Θεόπεμπτος Lav. II, **109**, 293.
 Θεόπιστος Lav. II, **104**, 113/114.
 Θεοτόκης Iv. III, **74**, 105, 168, 217; Iv. IV, **87**, 129, 152, 218.
 Θεοτόκιος Iv. III, **70**, 283; **75**, 413; Iv. IV, **87 B** 105; Lav. II, **91 III**, 42, 45, 66, 127; Esph, **15**, 30; Χέν, **16**, 12, 17; **Θεωτοκίε Хил**, 282, 403.
 Θεοφύλακτος Iv. III, **70**, 152, 290, 311; **74**, 56; Iv. IV, **87**, 14, 53; Lav. II, **109**, 475; Zog, **29**, 9, 16/17.
 Θεοχάρης Iv. III, **74**, 243, 244; Lav. II, **91I**, 48; **109**, 174, 545.
 Θεριανός Chil. I, **40**, 52.
 Θετόκιος Iv. IV **87**, 94, 117
 Θηριανός Iv. III, **70**, 300; **74**, 96, 307, 324, 326; Iv. IV, **87**, 102, 112; Zog, **29**, 23.
 Θωμάς*
 Ήρακάριος Iv. IV, **86**, 79.
 Ήσαάκιος*
 Ήωαννάκης Iv. IV, **87B**, 203.
 Ήωαννάκιος Iv. III, **74**, 193; Iv. IV, **87**, 182.
 Ήωάννης*
 Ήωαννίκας Esph, **8**, 35, 46; Ήωαννηκάς Χέρ, **18 D II**, 25; Ήωαννικᾶς **E II**, 22.
 Ήωαννίκιος*
 Κακογεώργιος Χέν, **16**, 15; **dodatak II**, 12.
 Κακοϊωάννης Iv. III, **70**, 304; Esph, **14**, 118; **15**, 80; Χέρ. **18 B**, 47.
 Καλλιμάνης Iv. III, **77**, 17, 21.
 Καλοϊωάννης Iv. III, **79**, 421; Iv. IV, **86**, 79, 80; **87**, 47.
 Καλόθετος Lav. II, **109**, 186, 204.
 Καλός Iv. III, **70**, 11, 19, 286, 287, 296; **75**, 19, 34, 423; **77**, 21, 123; **79**, 18, 30, 410; Iv. IV **86**, 20; Esph, **8**, 27; **15**, 127; Lav. II, **104**, 45, 46, 65, 68/69, 89, 106, 107, 124, 151; **109**, 89, 108, 140, 147, 193, 201, 221, 224, 227, 230, 232, 246, 266, 286, 338, 341, 356, 390, 401, 403, 418, 498; Chil. I, **41**, 73.
 Καλούδης Iv. III, **74**, 60, 63, 65; Iv. IV **87**, 57, 78, 160; Esph, **8**, 49, 64; **14**, 130; **15**, 92; Χέρ. **F II**, 20; Lav. II, **104**, 47, 48; **109**, 574.
 Κανάκιος Χέν, **16**, 12; Lav. II, **91 III**, 132, 170; **109**, 462.
 Κατακαλών Lav. II, **104**, 54, 78, 154, 155; Esph, **8**, 12.
 Κεδρηνός Esph, **14**, 139.
 Κοντοϊωάννης Χέν, **25**, 107; Lav. II, **109**, 29, 190, 229, 257.
 Κοσμάς*
 Κυριακός Iv. III, **70**, 58, 62, 85, 86, 126, 135, 137, 145, 148, 282; **75**, 101, 164, 242, 245, 248, 249, 416; **79**, 142, 214, 219, 220, 404; Iv. IV, **86**, 75, 77, 84, 86, 89, 90, 95, 230, 254, 266, 278, 311; Lav. II, **91 I**, 28, 36, 39, 43, 44, 50, 53; **91 III**, 5, 25, 31, 41, 95, 123, 135, 156, 215, 217; **109**, 333, 335, 474, 500, 514, 528, 535, 540, 542, 580, 600, 602, 606, 610, 675, 706, 762, 775, 797, 825, 857/858, 864, 867, 873; Esph, **8**, 10, 66; Zog, **15**, 12, 13, 20, 26; **17**, 52; **29**, 72; Χέρ, **18 A**, 75, 76; **B**, 27, 48; **D II**, 8; **D III**, 3; Chil. I, **41**, 68/69, 72, 74; **Кириакъ Хил**, 101, 159, 487.
 Κωνστάκης Iv. III, **77**, 138, 143; Iv. IV, **87**, 73.
 Κωνσταντῖνος*
 Κώνστας Iv. IV, **87**, 219.
 Λαδάνος Lav. II, **109**, 448.
 Λαμπέτης Χέν, **15**, 7.
 Λέων*
 Λιμοϊωάννης Esph, **14**, 163.
 Λουκάς*
 Μαθαῖος*
 Μαλιασηνός Iv. III, **74**, 174.
 Μανουήλ*
 Μαρῖνος*
 Μάρκος*
 Μαυρίκιος Lav. II, **91 III**, 97; **109**, 906; Iv. IV, **87**, 115; **Маврикіе Хил**, 427.
 Μαυριανός Lav. II, **104**, 101; Χέν, **25**, 108.
 Μαυροβάσιλας Iv. III, **75**, 145; **79**, 127.
 Μαυροϊωάννης Iv. IV, **87**, 132; Lav. II, **109**, 288.
 Μαυρόκωνστας Esph, **14**, 31/32; **15**, 30.
 Μαῦρος Iv. III, **70**, 74, 102; **74**, 299; Chil. I, **40**, 68, 70.
Меллахринъ Хил, 438.

- Μελισσηνός Iv. III, **70**, 297; **74**, 117, 132; Iv. IV, **87**, 200, 229.
- Μελιτινός Esph, **15**, 113.
- Μιχαήλ*
- Μόδεστος* Iv. IV, **87**, 132; Χέν, **15**, 10; **25**, 105.
- Μοσχοϊάωννης Lav. II, **109**, 340, 411; Esph, **14**, 169.
- Μόσχος Lav. II, **109**, 372, 406, 434, 573; Iv. III, **79**, 50; Μοσχωνάς Iv. IV, **87**, 200.
- Μυριστικός Iv. III, **70**, 295; **75**, 169; **79**, 148; Iv. IV, **86**, 281; Esph, **14**, 179.
- Νέστωρ*
- Νηκήτας*
- Νικηφορίτζης Lav. II, **109**, 365.
- Νικηφόρος*
- Νικόλαος*
- Ξάνθος Iv. IV, **86**, 38.
- Ξένος Iv. III, **70**, 25, 73, 75, 91, 290; **74**, 116, 313; 75, 87, 128; **77**, 70, 100; **79**, 81; Lav. II, **91 I**, 48; **91 II**, 24; **91 III**, 8, 12, 19, 105, 193; **104**, 76, 93, 94, 107, 109, 136; **105**, 17, 19; **109**, 26, 29, 33, 36, 134, 173, 208, 237, 250, 281, 337, 342, 379, 466, 480, 485, 509, 549, 590, 591, 788; Esph. **8**, 49, 78; **14**, 17, 53, 56; **15**, 16, 40, 41; Χέν, **12**, 9; **15**, 14; **25**, 15, 106; **dodatak II**, 7; Χέρ, **18 A**, 80; **D II**, 1; **E I**, 9; Zog, **29**, 55.
- Πάγκαλος Iv. III, **74**, 99, 106, 107, 124, 236, 237; Iv. IV, **87**, 111, 149; Χέν, **16**, 6; Zog, **29**, 52.
- Πάμφιλος Lav. II, **109**, 363.
- Παναγιώτης Iv. III, **70**, 21, 82, 288, 291, 299; **74**, 82, 130, 317; **75**, 29, 36/37, 151, 153, 255, 424, 426; **77**, 126; **79**, 26, 33, 42, 131, 133, 226, 411, 413; Iv. IV, **86**, 25, 33, 34, 94, 264, 268, 306, 309, 320; **87**, 137, 156, 172; Lav. II, **91 III**, 58; **104**, 102, 113, 116; **105**, 13; **109**, 37, 200, 215, 233, 249, 346, 354, 355, 374, 458, 608, 660, 682, 909; Esph. **8**, 22; **14**, 83; **15**, 51; Χέν, **12**, 6; **13**, 10; **16**, 16; **25**, 104; **dodatak II**, 5, 6; Χέρ, **18 F II**, 15, 34; Chil. I, **40**, 64; **41**, 78; **Παναγιωтъ** Хил, 139.
- Πανάρετος Lav. II, **109**, 634.
- Πανάριστος Χέρ, **18 F II**, 26.
- Παρασκευᾶς Iv. IV, **86**, 91; Lav. II, **109**, 485; Χέν, **16**, 6, 12; Χέρ, **18 B**, 5; **F I**, 20; **F II**, 23.
- Πασχάλης Iv. III, **70**, 380; **74**, 6, 7, 83, 86, 88; **79**, 503; Iv. IV, **86**, 393; **87**, 4, 13, 107, 108, 115; Lav. II, **109**, 505; **dodatak VIII**, 20; Esph, **8**, 29; **14**, 7; **15**, 8/9; **Паскаль** Хил, 342.
- Παῦλος*
- Παχυνικόλαος Lav. II, **91 III**, 165; **109**, 858, 907, 908.
- Πεπανός Lav. II, **109**, 270; Chil. I, **39**, 118.
- Πετραλείφης Iv. III, **70**, 283; **79**, 401.
- Πετραλοΐφας Iv. III, **75**, 413.
- Πέτρος*
- Ποθητός Zog, **15**, 12.
- Πολύευκτος Lav. II, **109**, 228.
- Ποτάμιος Lav. II, **112**, 13.
- Ποτάμης Iv. III, **77**, 109; Lav. II, **105**, 18; **109**, 308.
- Προκόπιος Iv. III, **77**, 105; Iv. IV, **87**, 147; Lav. II, **109**, 500.
- Πτωχάρης Iv. IV, **87**, 223, 224.
- Πυρρός Lav. II, **109**, 231; **Πирс** Хил, 190.
- Ῥωμανός Lav. II, **91 III** 203; **104**, 134; **105**, 12; **109**, 355; **dodatak VIII**, 12, 19; **Роман** Хил, 59, 126.
- Σάββας*
- Σαμουήλ*
- Σαμψών*
- Σαραντηνός Iv. IV, **87**, 192; Lav. II, **104**, 78, 105; **109**, 46.
- Σεμάνος Iv. III, **74**, 104; Iv. IV, **87**, 116.
- Σεμνός Χέρ, **18 D III**, 31; **F I**, 19.
- Σέργιος*
- Σίδηρος Lav. II, **105**, 17.
- Σολομών*
- Σταυράκιος Iv. III, **74**, 122.
- Σταματικός Iv. III, **70**, 5, 297; **75**, 11, 424; **79**, 10, 401.
- Σταμ(μ)άτης Iv. III, **70**, 9, 98, 123, 293, 294, 379, 381; **74**, 47, 95, 171, 250, 304, 306; **75**, 166, 197, 257, 421, 428, 512; **79**, 40, 144, 169, 228, 407, 502; Iv. IV, **86**, 9, 256, 269, 317, 319; **87**, 62, 103, 115, 148, 168, 210, 216, 229; Lav. II, **91 III**, 190, 233; **105**, 21; **109**, 27, 73, 113, 133, 184, 230, 252, 253, 267, 279, 312, 366, 370, 406, 513, 587, 604, 618, 625, 712, 848,

- 914, 916, 937; **112**, 10; Esph, **8**, 36, 51, 76; **14**, 23, 52; **15**, 37, 39; Xén, **15**, 8; **16**, 16; **25**, 11, 13, 105, 108; Zog, **17**, 60; Xér, **18 A**, 46; **B**, 16; **D I**, 44; **DI**, 18; **E II**, 14; Chil. I, **41**, 68, 72; **СТАМАТЬ** Хил, 133, 409.
- Στασηνός Iv. III, **70**, 284, 300; **75**, 414; **79**, 402; Xér, **18 A**, 104; **B**, 37; **D I**, 40; **DI**, 38; **E I**, 15.
- Σταῦρος*
- Στελιανός Iv. III, **75**, 425; **79**, 412, 504; Στηλειανός Lav. II, **109**, 380; Στυλιανός Iv. IV, **86**, 322.
- Στέφανος*
- Στρατήγης Lav. II, **104**, 28.
- Στρατήγιος Lav. II, **109**, 252, 322, 478; Xén., **16**, 5, 11, 16, Xér, **18 F II**, 27; Chil. I, **40**, 57.
- Συμεών*
- Συτήρης Lav. II, **109**, 112.
- Τριακοντάφυλλος Iv. III, **70**, 10; **75**, 17; **79**, 16; Iv. IV, **86**, 6; Lav. II, **109**, 275, 369.
- Τρύφωνας *
- Τριφύλλης Lav. II, **109**, 849; Esph, **8**, 68.
- Τρυφύλλιος Lav. II, **91 III**, 157.
- Τυχωνᾶς Iv. III, **74**, 274.
- Φιλάρετος Iv. III, **75**, 431; **79**, 417; Iv. IV, **86**, 310.
- Φίλιππος Iv. III, **75**, 97; **79**, 89; Iv. IV, **86**, 286; Xér, **18 A**, 112; **B**, 41.
- Φιλόθεος Esph, **8**, 59.
- Φωκᾶς Lav. II, **104**, 17; **109**, 130, 346.
- Φωστήρης Lav. II, **104**, 76.
- Φωτεινός Iv. III, **70**, 14, 73, 75; **74**, 6, 25, 40, 60, 64, 96, 151, 152, 165, 259; **75**, 24, 128, 138; **79**, 22, 122, 131, 406; Iv. IV, **87A**, 11, 25, 27, 33, 34, 39, 109, 117, 211, 226; Lav. II, **91 I**, 34; **91 III**, 31; **104**, 17, 48, 57, 96, 122, 152; **109**, 372, 601, 608; Esph, **8**, 67; Xén., **15**, 6; Zog, **29**, 60; Chil. I, **41**, 59, 80
- Φώτιος Iv. III, **70**, 75; Iv. IV, **87**, 29; Lav. II, **109**, 508.
- Φώτης Iv. IV, **87 B**, 29.
- Χάλκος Iv. III, **74**, 69.
- Χαντρηνός Iv. III, **74**, 68.
- Χηωνάτος Esph, **8**, 70.
- Χριστοφόρος *
- Χριστόδουλος Iv. III, **75**, 145; **79**, 127; Lav. II, **109**, 202, 218, 222, 262/263, 279, 282, 306, 332, 405, 429. Esph, **8**, 55; **14**, 94, 153, 160, 161; **15**, 58, 118, 123; **Χριστοδουλ** Хил, 43, 76, 229/230.
- Χρυσάφης Lav. II, **109**, 190, 505.
- Χρῦσος, Χρύσος Iv. III, **74**, 48, 88, 89, 298; **77**, 131; Iv. IV, **87**, 41, 226; Lav. II, **91 III**, 73; **109**, 742, 778; Esph, **8**, 53, 71; **14**, 26, 44, 45; **15**, 12, 26, 30, 35, 36; Xér, **18 A**, 103; **B**, 37; Zog, **29**, 61. (v. spisak slovenskih imena)

Ženska imena

- Ἄγαπητίνη Lav. II, **109**, 139.
- Ἄγγελίνα* Iv. IV, **86**, 39.
- Ἄδριανή (prema kalendarskom Ἄδριανός) Iv. III, **70**, 272
- Ἄθανασία*
- Αἰκατερίνη*
- Ἄλεξανδρῶ (po mužu) Xén, **25**, 97, 98.
- Ἄλεξία Iv. IV, **86**, 260.
- Ἄμασσιανή Lav. II, **104**, 116; Ἄμασειανή **109**, 166.
- Ἄναστασία*
- Ἄννα*
- Ἄντωνία*
- Ἄπορπητή Lav. II, **109**, 317.
- Ἄργυρή Iv. III, **70**, 148; **75**, 2, 33; **79**, 205; Iv. IV, **86**, 77; Lav. II, **91 III**, 63; **109**, 237, 300, 518, 629; Xén, **12**, 9; **13**, 15; **15**, 9; **25**, 8, 103.
- Ἄργυρῶ Lav. II, **109**, 360.
- Ἄρετή Iv. III, **70**, 23, 83, 91, 95, 287; **75**, 87, 106, 138, 157; **79**, 81, 122, 136, 421; Iv. IV, **86**, 75, 96, 275; **87**, 30; Lav. II, **91 III**, 68; **109**, 267, 272, 305, 328, 337, 418, 443, 467, 600, 803; Xén, **12**, 11; **13**, 17; **16**, 8; **dodatak II**, 8; Xér, **18 A**, 32, 90; **D II**, 21, 23, 31, 35; **D III**, 7, 39, 43, 47, 52; **E II**, 27; **E III**, 18; **F I**, 3; **F II**, 4; Zog, **17**, 47, 62; **АРЕТІА** Хил, 327.
- Ἀρχαγγεληνή Lav. II, **109**, 488.
- Ἀρχοντία, Lav. II, **91 II**, 26; Ἀρχοντώ Lav. II, **109**, 554.
- Ἄσιμῆνα Lav. II, **104**, 98.
- Βασιλική Iv. III, **70**, 63, 307; **75**, 103, 416, 430; **79**, 416; Lav. II, **109**, 140, 146, 240,

- 270, 505, 895, 934; Esph, **14**, 146; **15**, 111; **25**, 9; Xér, **18 F II**, 20.
- Βασιλώ Iv. III, **70**, 140, 272; **74**, 222, 239, 270; **75**, 240; **79**, 212; Iv. IV, **86**, 32.
- Βρυόνα Iv. IV, **87 B**, 187.
- Γαληνή Lav. II, **104**, 135; **109**, 471.
- Γεωργία*
- Γιαννώ Iv. IV, **86**, 393.
- Δάφνη Iv. III, **75**, 151, 190; **79**, 132; Xén. **25**, 14, 97, 102; **Δαφνινα** Хил, 413.
- Δήμητρα* (od Dimitrije)
- Δημητρό Iv. III, **70**, 301; Iv. IV, **86**, 275; **87**, 179; Lav. II, **109**, 396, 570; **112**, 9.
- Δροσιανή Iv. III, **75**, 95; **79**, 87; Lav. II, **109**, 474, 639; Xén, **16**, 20.
- Δροσίλα Xér, **18 F II**, 13.
- Ειρήνη*
- Έλένη*
- Έλισάβετ*
- Έλεφαντίνη Lav. II, **109**, 582.
- Έπισκεπτίτισσα Iv. III, **74**, 225.
- Έρωτική Lav. II, **109**, 504.
- Εύγενία*
- Εύγενώ Lav. II, **109**, 481, 495, 503, 516, 933; Xén, **12**, 9; **13**, 15; **16**, 7; **25**, 11, 64, 99; **dodatak II**, 7.
- Εύδοκία*
- Εύμορφία Iv. III, **74**, 211; Lav. II, **109**, 188; **112**, 19; **Ευμορφινα** Хил, 61.
- Εύνοστία Iv. III, **77**, 81; Lav. II, **109**, 131, 170, 509, 561; Chil. I, **40**, 46.
- Εύφημια*
- Εύφροσύνη Iv. III, **70**, 382, 385; **74**, 56; **75**, 30; **79**, 27; Iv. IV, **86**, 251/252; Lav. II, **104**, 97, 129; **109**, 41, 69, 233, 239, 247, 480, 490, 499, 502, 506, 517, 548, 598, 611, 637, 744, 883, 935; Esph, **14**, 118; **15**, 80/81; Xén, **25**, 63; Xér, **18 D I**, 45; Zog, **29**, 55; Chil. I, **41**, 73, 80; **Ευφροσινα** Хил, 288.
- Ζουζάνα Xér, **18 A**, 112; **B**, 40; **D III**, 50; **F I**, 16; **F II**, 10.
- Ζωή Iv. III, **70**, 13, 24, 52, 67, 79, 93, 142, 270, 273, 301, 302; **74**, 11, 13, 18, 23, 46, 55, 58, 70, 72, 75, 82, 91, 94, 95, 98, 103, 106, 108, 110, 115, 121, 123, 137, 138, 144, 150, 152, 158, 164, 169, 170, 175, 177, 209, 216, 227, 236, 246, 256, 261, 289, 304, 305, 321, 329; **75**, 21, 86, 119, 193, 242, 418; **77**, 13, 25, 36, 57, 105, 117, 141; **79**, 19, 53, 80, 168, 313, 407; Iv. IV, **86**, 85; **87**, 4, 7, 11, 21, 25, 27, 28, 31, 35, 41, 43, 44, 52, 62, 69, 71, 82, 84, 91, 99, 100, 103–106, 114, 120, 121, 124, 130–132, 141, 143, 145, 151, 156, 158, 159, 161, 165, 168, 171, 175, 177, 182, 190, 192, 194, 213, 214, 219, 220; Lav. II, **91 I**, 28; **91 III**, 60, 87, 106, 127, 128, 225, 228; **104**, 33, 103, 124; **109**, 57, 91, 145, 159, 184, 186, 201, 255, 322, 324, 326, 376, 384, 418, 421, 428, 447, 536, 652, 717, 721, 731, 757, 772, 783, 827, 830, 873, 876, 877, 899, 912; **112**, 20; **dodatak VIII**, 11, 19, 20, 22; Esph, **8**, 9, 30, 33, 34, 37, 38, 39, 73, 78; **14**, 13, 54, 87, 88, 92, 110, 126, 133, 178; **15**, 40, 43, 44, 49, 50, 52, 54, 67, 71, 88, 94, 99; Xén, **12**, 7; **13**, 12; **16**, 6; **dodatak II**, 6; Xér, **18 A**, 40, 52, 105; **B**, 54; **D I**, 33; **D III**, 48; **E I** 10; **F I**, 4; **F II**, 33; Zog, **17**, 21; **Ζοια** Хил, 20, 44, 51, 86, 111, 119, 132, 149, 191, 235, 268, 325, 336, 466, 475.
- Ζωσάννα Σωσάννα*
- Θαλασσηνή Iv. IV, **86**, 314; Lav. II, **91 III**, 93.
- Θάμαρ*
- Θαυμαστή Iv. IV, **86**, 249.
- Θειτοκό Iv. III, **75**, 97, 421; **79**, 89, 407; Lav. II, **109**, 299, 344, 350, 475, 484, 486; Esph, **14**, 87, 97; **15**, 53, 61.
- Θεοδώρα*
- Θεοδότη Lav. II, **109**, 340, 347, 421, 433, 442, 490, 590; Xén, **16**, 15; **25**, 12; **Θεωδοτι** Хил, 449/500.
- Θεωλογиа** Хил, 337.
- Θεομοίρα Lav. II, **109**, 500.
- Θεοτοκία Iv. IV, **86**, 318; **Тевдокиа** Хил, 59, 197/198, 440.
- Θεοτοκό Iv. III, **70**, 78; Iv. IV, **86**, 89; **87**, 55; Lav. II, **91 III**, 64; Xén, **16**, 13.
- Θεοφανία Lav. II, **109**, 153.
- Θεοφανώ Iv. III, **74**, 59, 241, 290; **79**, 228; Iv. IV, **86**, 94; Lav. II, **91 III**, 165; **104**, 17, 65, 82, 102, 146; **109**, 131, 187, 482; Xén, **12**, 6, 10; **13**, 11, 16; **dodatak II**, 5, 7.
- Θηριανή Iv. III, **75**, 256; Lav. II, **91 I**, 51.
- Ίαννοῦσα Lav. II, **91 III**, 112.

- Ἰωαννῶ Lav. II, **91 III**, 108, 159, 169; **109**, 119.
- Καλή Iv. III, **70**, 8, 10, 11, 18, 21, 25, 27, 52, 62, 63, 70, 77, 83, 95, 100, 103, 122, 123, 132, 134, 139, 145, 153, 270, 275, 276, 284, 288, 295, 296, 298, 304, 306, 310, 314, 380, 382; **74**, 8, 12, 17, 20, 21, 23, 25–30, 32, 35, 39, 40, 41, 44, 48, 50, 52, 65, 68, 74–79, 81, 83, 99, 102, 110, 113, 122, 126, 129, 139, 145, 148, 149, 152, 160, 174, 180, 181, 183, 187, 189, 190, 191, 192, 197, 203, 205, 206, 208, 215, 217, 220, 221, 222, 226, 229, 232, 239, 244, 245, 248, 253, 255, 263, 266, 267, 269, 272, 273, 274, 276, 282, 284, 295, 296, 299, 302, 310, 311, 313, 314, 319, 322, 325; **75**, 8, 12, 24, 44, 47, 53, 54, 94, 104, 112, 125, 148, 156, 196, 199, 238, 240, 244, 248, 250, 251, 238, 252, 257, 415, 421–424, 426, 428, 429, 431, 513; **77**, 14, 21, 29, 40, 45, 49, 100, 105; **79**, 7, 11, 17, 22, 33, 40, 42, 43, 48, 50, 86, 130, 136, 169, 209, 211, 219, 221, 223, 228, 403, 407, 409, 411, 412, 414, 415, 418; Iv. IV, **86**, 6, 10, 17, 27, 34, 48, 80, 81, 89, 92, 238, 244, 308, 309, 313, 314, 319, 320, 322, 328, 393; **87**, 13, 14, 16, 17, 19, 21, 22, 25, 28, 32, 36, 37, 40, 42–51, 58, 59, 65, 68, 70, 71, 73–75, 79, 80, 84, 86, 88, 90, 91, 93, 95, 97, 98, 106, 109, 114, 117, 118, 123, 126–128, 132, 135, 148, 150, 160, 169, 172, 173, 176, 181, 182, 184, 187, 191, 200, 204, 207, 210, 212, 215, 216, 221, 222, 225, 226; **87B**, 56, 117; Lav. II, **91 I**, 14, 53, 55; **91 II**, 22; **91 III**, 1, 25, 26, 28, 37, 57, 79, 81, 86, 87, 91, 95, 99, 107, 111, 118, 125, 126, 127, 128, 129, 132, 134, 135, 137, 139, 142, 145, 148, 150, 151, 158, 162, 163, 166, 175, 183, 184, 185, 189, 192, 194, 196, 197, 199, 205, 210, 212, 214, 217, 219, 223, 227, 228, 230, 234, 238, 241, 242; **104**, 19, 20, 22, 27, 36, 51, 52, 65, 83, 87, 92, 98, 111, 125, 127, 131, 133, 139, 146, 147, 147/148, 149, 155, 157, 161; **105**, 8, 11, 15, 19; **109**, 21, 24, 38, 42, 44, 57, 62, 65, 73, 79, 81, 82, 84, 86, 93, 103, 107, 109, 110, 122, 127, 128, 130, 135, 141, 150, 154, 158, 160, 162, 166, 168, 174, 175, 177, 178, 179, 182, 188, 189, 192, 193, 196, 197, 200, 202, 204, 206, 210, 211, 216, 230, 235, 247, 249, 250, 259, 263, 264, 265, 268, 277, 278, 282, 286, 289, 291, 295, 302, 305, 309, 312, 318, 319, 321, 324, 332, 335, 337, 341, 350, 352, 354, 355, 368, 370, 372, 374, 376, 382, 383, 386, 387, 392, 394, 399, 407, 409, 411, 414, 419, 421, 422, 429, 433, 435, 440, 442, 443, 444, 445, 453, 454, 457, 459, 462, 465, 469, 471, 472, 473, 475, 476, 477, 480, 484, 490, 493, 500, 506, 510, 511, 512, 516, 537, 554, 556, 565, 578, 583, 621, 624, 643, 652, 655, 658, 672, 677, 679, 681, 693, 695, 699, 703, 704, 709, 716, 718, 723, 725, 732, 737, 742, 744, 748, 752, 761, 764, 769, 772, 773, 774, 775, 780, 784, 788, 793, 798, 807, 813, 819, 822, 829, 830, 832, 834, 836, 838, 842, 849, 851, 852, 854, 855, 856, 858, 861, 864, 866, 867, 869, 877, 880, 881, 883, 884, 888, 890, 894, 896, 897, 898, 899, 901, 902, 903, 909, 915, 927, 935, 935, 937; **112**, 8, 9, 12, 16; **dodatak VIII**, 17, 22; Esph, **8**, 10, 23, 25, 27, 36, 37, 44, 50, 53, 59, 62, 64, 79; **14**, 11, 15, 20, 23, 29, 32, 34, 52, 56, 60, 67, 74, 84, 85, 89, 94, 102, 106, 111, 117, 137, 139, 149, 151, 158, 160, 165; **15**, 13, 15, 19, 26, 30, 31, 39, 41, 45, 47, 51, 54, 58, 63, 67, 69, 72, 78, 105, 114, 116, 122, 123; Xén, **12**, 7, 10, 12, 14; **13**, 12, 17, 23, 177, 178; **15**, 11, 12, 16; **16**, 10; **25**, 7, 13, 98–101, 103, 107, 108; **dodatak II**, 5, 8, 11, 12, 13; Xér, **18 A**, 5, 7–10, 12, 19, 23, 31, 36, 40, 42, 47, 58, 59, 64, 67, 75, 76, 92, 94, 101, 104, 105; **B**, 4; **D I**, 38, 41, 46; **D II**, 1, 2, 4, 9, 13, 16, 26, 27, 31; **D III**, 1, 2, 15, 17, 25, 26, 39, 42, 43, 44, 48, 56; **E I**, 8, 16; **E II**, 1, 23, 24, 27; **E III**, 12, 17, 26; **F I**, 4, 8, 9, 11, 14, 18, 19, 24, 31, 34; **F II**, 4, 7, 8, 20, 24, 28, 29, 31; Zog, **15**, 8, 9, 30, 34, 37; **17**, 32, 33, 37, 40; **29**, 30, 32, 37, 43, 50, 65, 68; Chil. I, **39**, 93, 97, 98, 113, 114; **40**, 45, 48, 50, 56, 70, 74, 111, 121; **41**, 58, 60, 63, 64, 67, 68, 71, 72; **Калина Хил**, 15, 37, 61, 64, 69, 124, 135, 230/231, 242, 252, 253, 262, 278, 283,

- 293, 296, 299, 305, 310, 316, 321, 343, 359, 455, 480, 483, 502.
- Καλούδα Iv. III, **74**, 225; Iv. IV, **87**, 119.
- Καστανία Хил, 508.
- Κομιανή Lav. II, **109**, 619.
- Κοντοϊωαννώ Esph, **14**, 110; **15**, 71.
- Κυριακία Iv. III, **77**, 72; Lav. II, **91 III**, 115, 155, 157, 160, 193, 201; **109**, 853.
- Κυριακή Iv. IV, **86**, 248; Lav. II, **109**, 91, 198.
- Κυριακώ Lav. II, **109**, 319, 487, 498, 538, 848; Zog, **29**, 71.
- Κωνσταντία * (od Konstantin)
- Κωνσταντώ Esph, **8**, 38; Chil. I, **39**, 100.
- Λαμπρηνή Iv. IV, **87**, 208.
- Λεοντώ Lav. II, **109**, 207, 263.
- Λιγυρή Lav. II, **104**, 117.
- Μαργαριτώ Iv. III, **70**, 63, 76.
- Μάρθα*
- Μαρία*
- Μαρίνα*
- Μαυρογιανώ Lav. II, **104**, 165.
- Μελανία Iv. IV, **87**, 27.
- Μελαχροινή Lav. II, **91 III**, 71; **Μελαχρυνία** Хил, 256.
- Μελισσηνή Iv. III, **70**, 133, 181, 241.
- Μελιτινή Esph, **15**, 114.
- Ξανθή Iv. III, **74**, 86, 168, 268; Iv. IV, **87**, 191; Lav. II, **104**, 121, 122, 163; **109**, 163, 195; Chil. I, **40**, 64.
- Ξαντώ Iv. III, **70**, 122.
- Ξένη Iv. III, **70**, 52, 59, 68, 83, 86, 93, 99, 129, 130, 138, 275, 385; **74**, 37, 66, 76, 112, 186; **75**, 202, 238; **79**, 210; Iv. IV, **86**, 278; Lav. II, **91 I**, 35, 46, 59; **91 III**, 36, 49, 122, 154, 182, 231; **109**, 314, 490, 510, 522, 526, 545, 557, 583, 585, 611, 658, 735, 844; **112**, 10, 17; Χέν, **25**, 14, 103; Χέρ, **18 A**, 17, 21, 27, 29, 34, 47, 59, 63, 81, 82, 88; **B**, 9; **D II**, 14, 42; **D III**, 4, 16, 22, 33, 38, 44, 50; **E II**, 9; **E III**, 4, 19; **F I**, 1, 4, 14, 16, 19, 20; Zog, **15**, 11; **17**, 12; Chil. I, **40**, 114, 125; **ξένα** Хил, 88, **Ксень** 439, 465.
- Ξενία Iv. III, **75**, 97, 157, 196, 230, 515; **79**, 89, 169, 202, 505; Iv. IV, **86**, 75, 83; **87**, 94, 101, 115; **87 B**, 35; Lav. II, **91 III**, 171, 190, 227, 230; **109**, 188, 234, 352, 409, 866, 905; Esph, **8**, 43; **14**, 14, 33, 36, 52, 174; **15**, 31, 44; **25**, 12; Χέρ, **18 F I**, 20; **ξενία** Хил, 377, **Ксениа** 447.
- Ύορφανή Iv. IV, **87**, 52.
- Παγκαλώ Lav. II, **104**, 20.
- Πανωραία Iv. III, **70**, 288; Lav. II, **109**, 77, 220, 256, 353, 399, 408, 422, 424, 426, 445, 446.
- Παρασκευή Zog, **29**, 14; **Παράσκευια** Хил, 437.
- Παρασκευώ Iv. III, **75**, 36, 228; 79, 32, 200; Iv. IV, **86**, 46; Lav. II, **104**, 24, 31, 58, 100, 159/160; **109**, 477, 484, 485, 513; Χέν, **13**, 179; **odatak II**, 14; Χέρ, **18 A**, 14.
- Πασχαλίνα Χέν, **16**, 5.
- Πασχαλώ Esph, **14**, 105; **15**, 67.
- Πατρικία (prema kalendarskom Πατρίκιος) Lav. II, **109**, 497.
- Παχυμαρία Lav. II, **91 I**, 45.
- Πελανή Lav. II, **104**, 87; **109**, 113; Chil. I, **41**, 61; **Пепания** Хил, 64.
- Περδικαρία Esph, **14**, 154; **15**, 118.
- Потиния** Хил, 64.
- Ποθητή Iv. III, **70**, 85, 126, 127, 137; **75**, 161; Iv. IV, **86**, 96, 269; Lav. II, **109**, 83, 233, 314, 390, 497.
- Ποθητώ Iv. III, **75**, 225, 227; **79**, 140, 200; Chil. I, **41**, 62.
- Σαραντηνή Iv. III, **70**, 150, 286, 305; **75**, 145; **79**, 127; Lav. II, **109**, 930.
- Σάρρα*
- Σεβαστή Iv. III, **74**, 51.
- Σεμνή Iv. III, **70**, 284, 299; **75**, 143, 184, 426; **79**, 125, 160, 412; Iv. IV, **86**, 238; Lav. II, **109**, 591, 681; Χέν, **25**, 108.
- Σιδηρίνα Lav. II, **109**, 316.
- Σιλιγνώ Iv. III, **70**, 64, 82, 94, 135; Lav. II, **91 I**, 10, 39; **91 III**, 3, 52, 67; **109**, 460, 512, 524, 569, 580, 586, 627, 629, 633, 640; Esph, **14**, 143; **15**, 109; Χέν, **13**, 21, **25**, 103, 104, 106; **odatak II**, 12; Zog, **17**, 59; **Силигния** Хил, 402, 421, 427.
- Σοφία*
- Σταμάτα Esph, **8**, 51; Χέν, **25**, 102.
- Σταματική Iv. III, **70**, 285; **74**, 23, 30, 167; **75**, 17, 43, 125, 201; **79**, 16, 173, 404; Iv. IV, **86**, 6, 326; **87 A**, 18, 19, 56, 110, 122, 153, 170, 203, 211, 213, 225; Lav. II, **91 III**, 52; **104**, 60, 70, 109; **109**, 31, 38, 157,

- 166, 303, 388, 410, 464, 466, 526, 583, 639, 727, 933; *Esph*, **14**, 45, 143; **15**, 36; *Xér*, **18 F II**, 25; *Σταματικι* Χιλ, 242; *Σταματιχινα* 220, 489/490.
- Στασηνή* *Esph*, **14**, 120; **15**, 81; *Στασινα* Χιλ, 220.
- Στεφανία** (od Stefan)
- Στειλιανή* *Iv*. IV, **87 B**, 16, 183, 218; *Στηλειανή* *Lav*. II, **109**, 254; *Στυλιανή* *Iv*. IV, **86**, 318; *Iv*. IV, **87**, 14, 166, 195.
- Στρατηγώ* *Lav*. II, **109**, 515, 630, 929; *Esph*, **8**, 51; **14**, 37; **15**, 33; *Xén*, **16**, 14; **25**, 8, 106.
- Συναγούλα* (?) (*Синьгола*, gr. *izgonov* sl. *imena* *Снѣгуља*) *Iv*. IV, **87**, 171.
- Τραχαμίνα* *Lav*. II, **109**, 488.
- Τριακονδαφυλλίνα* *Iv*. III, **70**, 311; *Lav*. II, **109**, 284, 635.
- Φεγγώ* *Chil*. I, **41**, 67, 75, 76.
- Φοβηνή* *Lav*. II, **109**, 67, 397.
- Φωστήρα* *Iv*. III, **74**, 175; **75**, 35; **79**, 32; *Iv*. IV, **86**, 46; **87**, 117; *Lav*. II, **104**, 64, 164; **109**, 226; *Esph*, **8**, 22.
- Φωτεινή* *Iv*. III, **70**, 27, 59, 62, 75, 104, 134, 138, 142, 149, 151; **74**, 10, 81, 124, 197, 208, 221; **75**, 101, 151, 243, 256; **79**, 214, 227, 233; *Iv*. IV, **86**, 97; **87 A**, 14, 61, 72, 100, 112, 117, 144; *Lav*. II, **91 I**, 45; **91 III**, 39; **104**, 30, 48, 75, 131; **109**, 544, 563; *Esph*, **14**, 74/75; **15**, 45; *Xén*, **25**, 101; *Xér*, **18 E II**, 9; *Zog*, **15**, 16, 19, 23; **17**, 20; **29**, 44; *Φοτινινα* Χιλ, 50, 302, 421.
- Χαλακτηνή* *Chil*. I, **40**, 52.
- Χειλώ* *Lav*. II, **109**, 575.
- Χιονώ* *Iv*. III, **79**, 420; *Lav*. II, **104**, 16; **109**, 117, 153, 226; *Χιωνινα* Χιλ, 272.
- Χρισουδία* *Xér*, **18 B**, 52.
- Χρυσάννα*, *Χρυσάννα* *Iv*. III, **74**, 322; *Lav*. II, **104**, 128; **109**, 42; *Xén*, **16**, 17.
- Χρυσή* *Iv*. III, **70**, 98; **74**, 34, 44, 64, 78, 156, 178, 186, 214, 248; **75**, 99, 413; **77**, 21, 38, 52, 65, 82, 84, 99, 103, 117, 129, 140, 144; **79**, 42, 232, 400; *Iv*. IV, **87**, 58, 75, 85, 96, 104, 108, 147, 193; *Lav*. II, **91 III**, 148, 151, 170, 175, 234; **109**, 406, 439, 464, 605, 628, 631, 703, 705, 706, 718, 723, 727, 728, 772, 777, 795, 805, 815, 822, 835, 837, 843, 855, 869, 876, 930; **112**, 21; *Esph*, **8**, 8, 12, 14, 38, 41; **14**, 16, 19, 20, 43, 106, 115, 128; **15**, 12, 16, 17, 21, 58, 79, 90; **25**, 12; *Xér*, **18 A**, 21, 45, 88; **B**, 16; *Zog*, **15**, 28; **29**, 52; *Χρисиνα* Χιλ, 21, 69, 209, 241.
- Χριστίνα**

SLOVENSKA IMENA

Miška imena

- Άσάνης* (*Асѣн*) *Iv*. III, **74**, 77, 183, 220; *Iv*. IV, **87**, 85, 141, 149, 206.
- Βαγίανος* (*Бајан*, *Бојан*) *Zog*, **29**, 65, 66.
- Βασίλκος* (*Василько*) *Iv*. IV, **87**, 158, 159, 160, 162.
- Βάσκο* (*Васко*) *Iv*. IV, **87**, 42, 58.
- Βέασκος* (*Вѣс(т)ко*) *Iv*. III, **74**, 34, 35.
- Βελίανος* (*Вельан*, *Белъан*) *Lav*. II, **109**, 255.
- Βελκάνος* (*Влкан*) *Iv*. III, **74**, 78, 254, 258, 263, 272, 292; *Iv*. IV, **87**, 90; *Xér*. **18 A**, 25; **B**, 10.
- Βελκάσης* (*Влкаш*) *Iv*. IV, **87**, 77.
- Βελκοκόνστας* (*Велики Констас*) *Iv*. IV, **87**, 214.
- Βελκοκώστας* (*Велики Коста*) *Iv*. III, **74**, 87; *Iv*. IV, **87**, 237.
- Βελκωνᾶς* *Βελκωνᾶς* (*Влкона*) *Iv*. III, **74**, 25, 160, 179, 258; *Iv*. IV, **86**, 27; **87**, 139; *Lav*. II, **105**, 14; **112**, 16; *Βλκωνα* Χιλ, 197.
- Βιτάνος* (*Витан*) *Lav*. II, **91 III**, 116; **109**, 734.
- Βλάδος* (*Влад(о)*) *Lav*. II, **112**, 12.
- Βλάντος* (*Влад(о)*) *Lav*. II, **105**, 15; **109**, 436; *Esph*. **14**, 108, **15**, 70.
- Βογδάνος* (*Богдан*) *Iv*. III, **70**, 384; **77**, 74, 75; *Богданъ* Χιλ, 495.
- Βόειος* (*Вoj(о)*) *Iv*. III, **77**, 36.
- Βοΐλας* (*Војил(о)*) *Iv*. III, **74**, 17; *Iv*. IV, **87**, 195.
- Βοΐσθλαβος* (*Војислав*) *Iv*. III, **77**, 24.
- Βολκάνος* (*Влкан*) *Lav*. II, **109**, 641, 692, 802; *Xér*. **18 B**, 32; *Βουλκάνος* *Xér*. **18 A**, 90; **B**, 32; *Iv*. IV, **87B**, 100.
- Βορίλας* (*Борил(о)*) *Iv*. III, **74**, 48, 51; *Iv*. IV, **87**, 38.
- Βούλτζης* (*Вълч*) *Esph*. **14**, 61.
- Γελκωνᾶς* (*Јелкан*) *Xér*, **18 A**, 28, 83; **B**, 11, 23, 30; **D III**, 40; **F I** 14/15, 27; *Κελκωνᾶς* *Xér*, **18 A**, 65.

- Γέλκος (Јелко) Esph, **14**, 111.
- Γερίλας (Јерил(о)) Iv. III, **74**, 121, 198; Iv. IV, **87**, 147; Lav. II, **91 III**, 155; **109**, 845, 846; Chil. I, **40**, 123.
- Γέρκος (Јерк(о)) Iv. III, **74**, 324; Lav. II, **109**, 675.
- Γέρος (Геро, од Георгије) Iv. III, **77**, 142.
- Γολεάσκος (Голѣшко) Iv. III, **74**, 298.
- Γόлеος (Голь(о)) Iv. III, **77**, 167.
- Γόλης (Гол) Iv. III, **77**, 141.
- Γούδηλας (Годил(а)) Lav. II, **109**, 508.
- Γουλιμής (Гулим, од Голим, Голем) Iv. III, **70**, 309.
- Γριδάνος (Грдан) Lav. II, **109**, 815, 885; Esph. **8**, 30; Хѣг. **18 D III**, 12; Гѣдaнь Хил, 464.
- Γροζέας (Гроза) Iv. III, **77**, 38, 88, 112; Iv. IV, **86**, 328.
- Γρούμπερσις (Грубер) Lav. II, **109**, 511.
- Γρούτζης (Гроч(о)) Lav. II, **109**, 729.
- Δεσάνος (Десан) Iv. III, **74**, 320; Iv. III, **77**, 33, 66.
- Δημάνος (Диман, од Димитрије) Iv. III, **74**, 176, 202; Iv. IV, **87**, 165, 188, 190; Lav. II, **91 III**, 135, 159, 186, 200; **109**, 196, 387, 852; Esph, **14**, 26, 167; **15**, 26/27; Хѣг, **F II**, 24.
- Δόβρικας (Добрко) Iv. III, **74**, 154; Lav. II, **109**, 903.
- Δόβритζας (Добрица) Lav. II, **109**, 906.
- Δόβρος (Добр(и)) Iv. III, **74**, 33.
- Δοβρωνᾶς (Доброња) Esph, **14**, 84, 87; **15**, 52.
- Δομπρομυρός (Добромир) Iv. III, **74**, 120; Дoвpoмup Хил, 77.
- Δόμπρος (Добр(и)) Iv. III, **74**, 96, 182; Iv. IV, **86**, 329.
- Δοβροґа Хил, 55.
- Δραγανίτζης (Драганиц, Драганић) Iv. III, **74**, 249.
- Δραγάνος (Драган) Iv. III, **70**, 24, 303, 384; **74**, 9, 178, 204, 205, 244, 296, 310, 329; **77**, 11, 13, 17, 24, 40, 49, 60, 78, 122; Iv. IV, **87**, 184; Lav. II, **91 III**, 128, 210, 214; Esph. **8**, 46; **14**, 62; Хѣг. **18 D I**, 17; **E II** 14; Хѣн, **25**, 105.
- Δραγῆς (Драг(и)) Iv. III, **77**, 6, 13, 25, 55, 95, 116, 120, 124, 131, 134, 136.
- Δραγίνας (Драгиња) Iv. III, **74**, 102, 205; **77**, 82; Iv. IV, **87**, 145; Lav. II, **109**, 760, 761, 763 Хѣг. **18 A**, 36; **B**, 13; **D III**, 47, 53; **F I** 3.
- Δραγόνης (Драгоња) Lav. II, **104**, 147.
- Δράγος (Драг(о)) Iv. III, **70**, 305.
- Δραγосθλάβος (Драгослав) Iv. III, **70**, 28; **77**, 53, 74, 129, 166; Lav. II, **109**, 446.
- Δραγότης (Драгоч, скр. од Драгочај) Esph, **8**, 53, 56, 71; Дpaгoч Хил, 479, 483.
- Δραγωνᾶς (Драгоња) Lav. II, **91 III**, 220; **109**, 714; Zog. **17**, 37.
- Δραγωτᾶς (Драгота) Iv. III, **74**, 223; Iv. IV, **87**, 51.
- Δραζάνος (Дражан) Iv. III, **74**, 139.
- Δραζίλας (Др(а)жило) Iv. III, **74**, 18; Lav. II, **112**, 7.
- Δράζης (Драж) Lav. II, **109**, 135, 899; Chil. I, **39**, 101; Esph. **14**, 99; **15**, 62.
- Δράζος (Драж) Iv. III, **77**, 52, 117.
- Ζεγλέανος (Жегљан) Хѣг, **18 A**, 21, 24, 49; **B**, 9, 10, 18; **D III**, 39; **F I**, 24.
- Ζελιάνος (Жељан) Iv. IV, **87**, 215; Ζελиaн Хил, 498.
- Ζερβός (Срб) Iv. IV, **86**, 90, 91, 96; **87**, 36; Lav. II, **109**, 22, 23, 128, 377, 894, 904.
- Ζιρῆς (од Жирослав) Lav. II, **104**, 156.
- Ἰάνκος (Јанко) Iv. III, **77**, 102; Lav. II, **109**, 885.
- Ἰβάνης (Иван) Iv. III, **77**, 11, 33, 40, 200; Esph. **8**, 30.
- Ἰβανκός (Иванко) Lav. II, **104**, 143.
- Ἰσκρος (Искро) Iv. III, **77**, 159.
- Калинь (?) Хил, 219.
- Кoпaнь Хил, 412.
- Краῖκος (Крајко) Iv. III, **70**, 128; **75**, 230; **79**, 202; Крaῖκος Iv. IV, **86**, 81.
- Краμπούρης (Храбър) Lav. II, **112**, 16.
- Κριστίλας (Крстило) Iv. III, **70**, 136; Lav. II, **91 III**, 195; **109**, 819, 820; Хѣг. **18 A**, 20, 94, 114; **B**, 8, 34, 42, 43.
- Κώνστιτζας (Констица) Iv. III, **74**, 241, 242, 329; Iv. IV, **87**, 223, 22; Κώστιτζας Iv. IV, **87 B**, 252.
- Λαμπούδης (Лабуд) Lav. II, **109**, 414, 415.
- Λέστιτζας (Льстица) Iv. III, **74**, 33, 200; Iv. IV, **87**, 58, 205.
- Λουκάνος (Луқан) Iv. III, **77**, 160; Iv. IV, **87**, 39; Lav. II, **109**, 13.

- Λούτκος (Љутко) Iv. IV, **87**, 169.
 Μανδροϊοάωννης (Мудри Јован) Iv. IV, **87**, 99.
 Μανίτζας (Маница, од Манислав) Lav. II, **91 III**, 85.
 Μαροβίτης (Мѣровит) Lav. II, **109**, 458.
 Μάτκος (Матко) Iv. III, **75**, 174; **79**, 152; Σμάτκος Iv. III, **70**, 91.
 Μερζάνος (Мрзан) Iv. III, **74**, 24, 296; **77**, 49; Lav. II, **dodatak VIII**, 14; Esph. **8**, 34, 36; **15**, 10.
 Μηλᾶς (Μιλα) Lav. II, **104**, 26, 37; **109**, 227; Μιλᾶς Lav. II, **104**, 39.
 Μοιριάνος (Мирјан) Esph. **8**, 45.
 Μολιβόντης (Молиб'д) Lav. II, **112**, 22.
 Μομιτζίλας (Момчил) Lav. II, **91 III**, 181; Μομιτζίλας Lav. II, **112**, 20.
 Μπάιος (Βαј(ο)) Iv. III, **77**, 163.
 Μπάλεος (Бѣл) Iv. III, **77**, 167.
 Μπατιλᾶς (Батил(ο)) Χέρ. **18 D III**, 45; Μπατίλας (Батил(ο)) Iv. III, **77**, 45.
 Μπέαλης (Бѣл) Lav. II, **109**, 862.
 Μπεάλης (Бѣл) Iv. III, **74**, 321; Lav. II, **91 III**, 168, **109**, 384; Χέρ. **18 A**, 101; **B**, 36; **D II**, 36.
 Μπεάλος (Бѣло) Χιλ. 338.
 Μπεαλωτᾶς (Бѣлота) Esph. **8** 54, 73, 81; **14**, 28, 58; **15**, 28.
 Μπεζάνος (Бежан) Iv. III, **74**, 102, 104, 200, 224; Iv. IV, **87**, 113.
 Μπελέανος (Бѣлѣн, Бельен) Iv. III, **74**, 237; Esph. **14**, 60; **Бѣлѣн** Χιλ. 370.
 Μπλασνός (Блажњ) Iv. III, **77**, 77, 79, 135, 136.
 Μπραίλας (Брајил(ο)) Iv. III, **74**, 76.
 Μπρατίλας (Братил(ο)) Iv. III, **74**, 274, 275, 278, 279, 281.
 Μπριζομάρης (Брзомѣр) Iv. III, **74**, 118.
 Μπρίμπας (Приба) Χέρ. **18 A**, 12, **B** 4.
 Μυρεάνος (Мирѣн, Мирјан) Iv. III, **74**, 215.
 Μύρης (Мир) Iv. III, **74**, 318, 320; Iv. IV, **87**, 19.
 Μυριάνης (Мирѣн, Мирјан) Lav. II, **112**, 20.
 Μύρνος (Мирњн) Iv. III, **77**, 88.
 Μύρος (Мир) Iv. III, **77**, 70, 92.
 Μυρωτᾶς (Μιροτα) Χέρ. **18 A**, 33; **B**, 13; **D III**, 44; **F I**, 1.
 Νεάγκος (Нѣг(ο)) Iv. III, **74**, 52, 180; **77**, 72.
 Νέαγνος (Нѣг(ο)) Esph. **14**, 73.
 Νεκτάνος (Нехтѣн) Iv. III, **74**, 303; Lav. II, **112**, 11, 19.
 Νεκτέανος (Нехтѣн) Lav. II, **109**, 124, 373, 408, 409, 418; Esph. **8**, 5, 69.
 Νεντάνος (Недан) Lav. II, **109**, 750.
 Νεσγρέμπας (Незгъреба) Iv. III, **77**, 82.
 Νικούλιτζας (Николица) Iv. IV, **87**, 98.
 Νικωτᾶς Iv. IV, **86**, 16.
 Όλημερηνός (Χολимѣр) Lav. II, **109**, 336.
 Οὔρεσις (Урош) Iv. IV, **87**, 183.
 Παγάνος (Паган, Πογαν) Lav. II, **91 III**, 88, 157; **109**, 763, 766, 768, 769, 847; Esph. **14**, 7; **15**, 9.
 Πατζακωτός (Пачегод) Iv. III, **74**, 189; Iv. IV, **87**, 183, 228; Lav. II, **104**, 22; Πιτζακωτός Lav. II, **104**, 133.
 Περίτζης (Περιца) Iv. III, **74**, 27, 37; Iv. IV, **87**, 48.
 Πετρούνης (Петрун) Iv. IV, **87**, 216.
 Πλασνός (Блажн) Iv. III, **77**, 81.
 Πλαγούλης (од Благољуб) Lav. II, **91 III**, 195; **109**, 665.
 Πόζαρος (Пожар) Χέρ. **18B**, 44.
 Πρακαζᾶς, Πρεκαζᾶς (Прѣказ) Lav. II, **91 III**, 1; **109**, 588.
 Πραντέλης (Прѣдѣл) Χέρ. **18 B**, 13; Πραντούλης Iv. III, **79**, 218; Πρεντέλης Χέρ. **18 A**, 16, 34; **B**, 7; **F I**, 2; Πρεντούλης Iv. III, **75**, 246.
 Πρίμπος (Приб(ο)) Iv. III, **74**, 214; **77**, 72; Iv. IV, **87**, 225, 228.
 Προδάνος (Продан) Iv. III, **74**, 176; Lav. II, **109**, 648; Χέρ. **18 D III**, 11.
 Ύραής (Ραј) Lav. II, **109**, 197.
 Ύραδίλας, Ύραδήλας (Радило) Lav. II, **109**, 146; Iv. III, **74**, 41, 47; Iv. IV, **86**, 25; Iv. IV, **87**, 66.
 Ύράδος (Ρад) Iv. III, **74**, 98; **75**, 241; **77**, 31, 67, 137, 140; **79**, 212; Iv. IV, **86**, 84, 85; Lav. II, **93**, 9; **104**, 158; Χέρ. **18 F I**, 9.
 Ύραντίνος (Ραдин) Iv. III, **75**, 425; **79**, 411; Iv. IV, **86**, 306, 307.
 Ροζань Χιλ. 367.
 Ρόμπις (Ροб) Lav. II, **dodatak VIII**, 22.
 Ρόμπος (Ροб) Iv. III, **70**, 144; **74**, 93; **79**, 229; Iv. IV, **87**, 113.
 ΡѢсин Χιλ. 489.

- Ῥώσινος (Рус(ин)) Iv. IV, **87**, 94; Lav. II, **91 III**, 156; Xér. **18 A**, 82, 85, 105; **D II**, 17, 40.
- Ῥώσης (Рус) Lav. II, **odatak VIII**, 17.
- Ῥώσος (Рус) Iv. III, **77**, 132; Iv. IV, **87**, 101; Lav. II, **91 III**, 215; **104**, 107; **109**, 495, 508, 702, 704; Esph. **8**, 35, 48, 65; **14**, 9, 125; **15**, 9, 86; Xér. **18 D II**, 16, **D III**, 25.
- Σεμίακος (Сѣмјак) Lav. II, **odatak VIII**, 30.
- Σερδάνος (Срдан) Iv. III, **77**, 135.
- Σέρμπανος (Срб(ј)ан) Iv. IV, **87**, 44.
- Σιλιγούδης (Желигод) Lav. II, **109**, 133, 134, 137, 186, 304.
- Σίνεος (Синь) Iv. III, **77**, 201.
- Σίνης (Синь) Iv. III, **77**, 128.
- Σλάτκος (Златко) Iv. III, **77**, 95, 199.
- Σλίνας (Злина) Iv. III, **74**, 12, 133.
- Σλῖνος Iv. IV, **87**, 186.
- Ἐνῆдан Хил, 425.
- Ἐνῆδѣкѡ Хил, 402, 424.
- Ἐνδολань Хил, 336.
- Σμόλης (Смољ) Iv. III, **77**, 167; Esph. **8**, 67; Xér. **18 A**, 9; **B 3**.
- Σουλιμᾶς (Сулим) Lav. II, **104**, 124.
- Σταμενίτζης (Стамениц) Lav. II, **109**, 582.
- Στάνιλας (Станил(о)) Lav. II, **91 III**, 104, 108, 111, 200; **109**, 791, 792, 795–797; Iv. III, **74**, 272; **77**, 73.
- Στανίσθλαβος (Станислав) Iv. III, **74**, 15, 309; **77**, 102.
- Στάνος (Стан) Iv. III, **74**, 15, 131, 226, 291, 296; **77**, 17, 21, 28, 52, 81, 90, 92, 112, 125, 137, 141, 162; Iv. IV, **87**, 118, 130, 150; Lav. II, **91 III**, 87, 88, 90, 120, 158, 172, 17, 228, 229; **109**, 181, 374, 446, 652, 655, 692, 728, 729, 761, 763, 768, 850, 869, 874, 877, 890; **112**, 8; Esph. **8**, 29, 36; **14**, 8, 32, 64, 94; **15**, 9, 42, 50, 58; Xér. **18 B** 43; **D II** 13; **D III** 34; Xén. **25**, 99.
- Στανούλας (Станул) Iv. III **74**, 177, 326.
- Στασίμηρος (Ст(р)ашимир) Iv. III, **77**, 102.
- Σταῦκος (Стајко, Славко) Lav. II, **91 III**, 69.
- Στέανκος (Стѣнко) Lav. II, **109**, 918; Xér. **18 B**, 50.
- Στοιῶάννης (Стојан) Lav. II, **91 III**, 88.
- Στραντίνος (Страдина) Xér. **18 A**, 4; **B**, 176.
- Στρέατζκος (Срећко, Стрѣчко) Lav. II, **109**, 692
- Συρμπάνος (Срб(ј)ан) Iv. III, **77**, 109/110; Iv. IV, **87 B**, 50, 128.
- Τζέλης (Цел) Iv. III, **74**, 20, 22, 58, 222; Iv. IV, **87**, 51.
- Τζέλκος (Целко) Lav. II, **109**, 826.
- Τζερνάτος (Ч(е)рнат) Chil. I, **39**, 115.
- Τζέρνης (Чрн) Iv. III, **74**, 292, 298, 309.
- Τζοῦλκος (Цуљко) Lav. II, **109**, 822.
- Τομπρίλας (Добрил(о)) Iv. III, **77**, 49, 50, 77.
- Τόμπρικας (Добрика) Iv. III, **74**, 153.
- Τόμπρενος (Добрен) Iv. III, **77**, 105; Iv. IV, **87**, 224/225.
- Τομπρηνός (Добрин) Lav. II **112**, 7.
- Τομπρόμοιρος (Добромир) Lav. II, **91 I** 53; **109**, 515, 550, 720.
- Τόμπρος (Добр(о)) Iv. III, **74**, 161, 162.
- Τομπρόσθλαβος (Доброслав) Iv. III, **77**, 6, 25, 110.
- Τорνίκης (Торник) Lav. II, **109**, 44.
- Τούντινος (Тодин, Тудин, од Теодор; Туђин) Lav. II, **91 III**, 114; **odatak VIII**, 21.
- Τουντουρίτζης (Тодорица) Iv. IV, **87**, 187.
- Τούντουρος (Тудор) Iv. III, **74**, 253.
- Τυχάνος (Тихан) Esph. **14**, 7; **15**, 8.
- Φότκος (Фотко, од Фотије) Iv. III, **74**, 166; Iv. IV, **87**, 193.
- Χαντέας (Ходја) Xér. **18 B**, 33.
- Χοῦμνος (?) Lav. II, **104**, 117.
- Χρῦσος, Χρῦσος⁵⁴⁷ (Хрс) Iv. III, **74**, 48, 88, 89, 298; Iv. IV, **87**, 41, 226; Lav. II, **91 III**, 73; **109**, 742, 778; Esph. **8**, 53, 71; **14**, 26, 44, 45; **15**, 12, 26, 30, 35, 36; Xér. **18 A**, 103; Zog. **29**, 61.

Ženska imena

- Βασίλκα (Василка) Iv. III **74**, 173.
- Βέλκα (Белка или Велика) Iv. III, **74**, 176.

⁵⁴⁷ O ovom imenu i njegovom poreklu mnogo se raspravljalo. Ono najverovatnije dolazi od grčkog χρυσός, ali smo ga mi računali u slovensko ime jer se u izvornoj građi pojavljuje jedino u sredini koja je veoma bogata Slovenima, kao i u porodicama čiji članovi nose druga slovenska imena. Vidi *Pađojuć*, O nekim gospodarima, 16; *Мутафчиев*, Владетелите на Просек, 7–8; *Златарски*, Историја на българската држава, 121–122, нап. 4; *Грковић*, Имена код Срба, 205.

- Βέλλα (Бѣла) Iv. III, 77, 36.
 Βελκοῦσα (Влкуша) Xér. 18 A, 30, 95; B, 12.
 Βῆσα (Виша, од Вишеслава) Iv. III, 77, 67, 95.
 Βύσσα (Виша, од Вишеслава) Iv. III, 74, 175; Iv. IV, 87, 33.
 Γιάνκα (Јанка) Iv. III, 74, 252.
 Γριδάννα (Грдана) Lav. II, 91 III, 191.
 Δεσίνα (Десна) Iv. III 77, 199.
 Δόμπρα (Добра) Iv. III 77, 21.
 Δομπράνα (Добрана) Iv. III 74, 96; Iv. IV, 87, 104; Lav. II, **dodatak VIII**, 16.
 Δομπρούσα (Добруша) Iv. III 74, 159.
 Δραγάν(ν)α (Драгана) Iv. III 74, 38, 269; Iv. IV, 87, 205; Lav. II, 91 III, 143; 109, 228; Esph. 8, 47; 14, 58; 15, 21; **Δραγана** Хил, 22.
 Δράγνα (Драгна) Lav. II, 91 III, 120; 109, 916; Iv. III 74, 257; Esph. 8, 48; 14, 58; 15, 21; Xér, 18 A, 98; B, 35.
 Δραγούλα (Драгула) Iv. III 74, 132; Iv. IV, 87, 105, 133, 158; Lav. II, 105, 14; 112, 16.
 Δράζα (Дража, Драгја) Iv. III 77, 102, 142; Lav. II, 109, 679.
 Δυκλιοῦσα (Дикљуша) Xér. 18 A, 32.
 Δῶνα (?) Chil. I, 41, 62.
 Ζάρκα (Зорка, Жарка) Lav. II, **dodatak VI-II**, 31.
 Ζέρβена (Чрвена) Lav. II, 104, 36.
 Ζουγλα (?) Iv. III 74, 236; Lav. II, 91 III, 147; Xér. 18 F II, 24.
 Ζωράнна (Зорана) Iv. III 74, 322; Lav. II, 91 III, 87, 98, 99, 132, 134, 135, 142, 143, 144, 145, 156, 158, 159, 162, 164, 168, 174, 177, 211, 212, 220, 223, 229, 230, 231, 233, 234; 109, 701, 723, 733, 780, 814, 823, 863, 886; Xér. 18 B, 15; D III, 47; E II 12, E III, 10; **Ζοрана** Хил, 318, 358.
 Ζωρίτζа (Зорица) Iv. III 74, 320; Iv. IV, 87 B, 34; Ζάριτζа Iv. IV, 87 A, 34.
 Καλάνна (? од Калојоана) Lav. II, 104, 64, 144; 109, 173.
 Μαρίτζа (Марица) Iv. III 74, 221; 77, 85; Iv. IV, 87, 206; Zog, 15, 34; 17, 33; Xér. 18 A, 81; B, 29; D II 14/15; E II, 9.
 Μερζάνна (Мрзана) Lav. II, 91 III, 155.
 Μερζούλα (Мрзула, Мрзуља) Iv. III 74, 85; Esph, 15, 36.
 Μπεάλκα (Бѣлка) Iv. III 74, 326; 77, 125.
 Μποζάνна (Божана) Esph, 14, 112; 15, 74.
 Μποζίτζа (Божица) Iv. IV, 87 B, 35.
 Μπόсна (Божна) Iv. III 77, 132.
 Μπρατιλία (Братила) Iv. IV, 87B, 41.
 Μύρα (Мира) Iv. III 77, 33, 49.
 Μούραйна (Борјана) Iv. III, 75, 225; 79, 197.
 Μύχνα (Михна) Iv. III 74, 257.
 Νεάζω (Нѣжа) Iv. III 74, 296.
 Νεγαία (Негоја) Iv. III 77, 121; **Негаи** Хил, 338.
 Νέкта (Нехта) Iv. III 74, 260; 77, 57, 110.
 Νεσдάνна (Неждана) Iv. III 74, 9.
 Παγανή (Пагана, Погана) Lav. II, 109, 395.
 Πέτρουβα (Петрова) Xér, 18A, 101.
 Πετρούνα (Петруна) Iv. III, 74, 216; Iv. IV, 87, 193.
 Ράδα (Рада) Iv. III 77, 25, 36, 53.
 Ριμπίτζа (Рибица) Lav. II, **dodatak VIII**, 15.
 Ρῶσσα (Роса, Роза) Lav. II, 91 III, 8; 104, 60; 109, 528; Iv. III, 70, 136; 75, 248; 79, 219; Iv. IV, 86, 90; **Розь** Хил, 406.
 Ρωσάνна (Росана, Росања) Iv. III, 74, 61, 133, 243, 307; Iv. IV, 87, 182/183, 224, 227, 254; Lav. II, 91 III, 143, 178; Esph, 8, 32; 14, 30; 15, 28.
 Ρώσαιнна (Росана, Росања) Lav. II, 109, 507.
 Ρωσίτζа (Росица) Iv. IV, 87, 39.
 Σθαβία (Славија) Lav. II, 109, 902.
 Σθαβίτζа (Славица) Iv. III, 74, 61, 280; Iv. IV, 87, 159.
 Σλάνна (? Златна) Lav. II 91 III, 222; 109, 769, 892.
 Σλάτκα (Златка) Iv. III 77, 61.
 Σλείана (Злијана) Xér. 18 B, 2.
 Σνεаγούλα (Снѣгуља) Iv. III, 74, 236.
 Στάγκα (Станка) Lav. II, **dodatak VIII**, 22.
 Στάνκα (Станка) Iv. III, 74, 22, 324.
 Στανία (Станија) Lav. II, 91 III, 88, 176, 202, 203, 234, 239; 109, 660, 668, 675, 695, 709, 723, 729, 734, 783, 853; Esph, 14, 64, 71; 15, 11, 33, 42; Xér, 18 A, 49; F I, 9.
 Στάν(ν)α (Стана) Iv. III, 70, 24; 77, 75; Lav. II, 93, 15; Esph, 8, 55; **Стана** Хил, 74, 100, 338.

Στανούλα (Станула) Iv. III, **74**, 15, 26, 97, 153, 209, 284, 289; Iv. IV, **87**, 51, 81, 178; **Станула** Хил, 167.

Στεαντώ (Ст(р)ѣда) Χέρ, **18 D II**, 10.

Στρούμα (Струма) Iv. III, **74**, 269; **77**, 4, 7, 17.

Τζερνεάγκα (Черњанка) Iv. III, **74**, 127.

Τζερνεάγκα (Чернанка) Esph, **8**, 40.

Τόμπρα (Добра) Iv. III, **77**, 39, 70, 93, 137, 144, 157.

Τομπράν(ν)α (Добрана) Iv. IV, **87**, 141, 223; **87 B** 115; Lav. II, **91 III**, 104.

Τομπρίτζα (Добрица) Iv. III, **74**, 79, 93, 98; **77**, 40, 72, 88, 90, 113, 116, 126, 127, 139, 141; Iv. IV, **87**, 30, 95, 125, 152; Lav. II, **91 III**, 96; **105**, 8/9, 11, 17; **109**, 776; **112**, 7, 8; Esph, **8**, 64, 71.

Τύχα (Тиха) Iv. III, **77**, 57, 93, 95, 123, 144, 200; Zog, **29**, 61.

ETNICI I KTETICI

Αιγύπτιος (Ciganin) Χέν, **18 F II**, 14.

Άλβανίτης Lav. II, **91 III**, 73; **109**, 741.

Βλάχα Iv. IV, **87**, 82; Lav. II, **104**, 76, 108.

Βλάχος Iv. III, **77**, 201; Iv. IV, **87**, 147, 214; Lav. II, **104**, 49, 53, 91, 117; **109**, 362, 439.

Βουλγαριώτης Iv. IV, **86**, 324.

Δαμασκηνός Lav. II, **104**, 102.

Ζερβός Iv. III, **74**, 108.

Θηριανός Iv. III, **70**, 300; **74**, 96, 307, 324, 326; Iv. IV, **87**, 102, 112.; Zog, **29**, 23.

Ήρακλειώτης Lav. II, **104**, 155.

Κανανίτης Iv. III, **75**, 513; Κανονίτης Iv. III, **79**, 503; Iv. IV, **86**, 393.

Κομάνα Iv. III, **75**, 13; **79**, 11; Lav. II, **91 III**, 55.

Κομάνκα Iv. III, **77**, 92.

Κόμανος Iv. III, **77**, 60; Iv. IV, **87**, 33; Esph, **8**, 22, 26; **14**, 115/116; **15**, 79; Χέρ, **18 A**, 49; **Κογμάνь**, Хил, 30 **ΚΣμάνь** 139.

Κομνηνή Iv. III, **75**, 32; **79**, 29; **109**, 476, 637; **Κομνιань** Хил, 501.

Κομνινός Lav. II, **104**, 59.

Κύναμος Lav. II, **104**, 118.

Ήρωαίος Iv. III, **74**, 91, 297.

Σαρακηνός Iv. III, **79**, 9; Chil. I, **40**, 45.

Σέρβος Lav. II, **104**, 157; Zog, **29**, 73.

Σλάβος Iv. III, **77**, 124; Lav. II, **91 III**, 151, 228.

Σθλάβος Iv. III, **74**, 76, 80, 81, 239; **77**, 41; Iv. IV, **87**, 190; Χέρ, **18 A**, 11; **B**, 4; **D III**, 29.

Στειριώνης Chil. I, **40**, 52/53.

Συναδηνή Lav. II, **104**, 64; Zog, **29**, 22.

Συναδηνός Iv. III, **70**, 301; Lav. II, **109**, 390, 499.

Τουρκόπουλος Iv. III, **77**, 120

Χλερηνή Iv. III, **74**, 318.

Χωνιάτισσα Iv. IV, **86**, 315.

Χωνειάτης Esph, **14**, 25.

OSTALA IMENA

Βαράδης (Varadi, mad.) Iv. III, **74**, 110; Iv. IV, **87**, 100, 125, 134, 135.

Βάρδας (Varda, jerm.) Iv. III, **77**, 64; Iv. IV, **87**, 111; Lav. II, **109**, 22; Χέν, **15**, 8.

Γαβαλάς (Gavala, ital.) Iv. III, **74**, 111.

Γιανούλα (Janula, vl; od Jovan) Iv. III, **74**, 294.

Δομενίκος (Domeniko, ital.) Lav. II, **109**, 173.

Έρμάνης ((H)Erman, lat.) Lav. II, **91 III**, 91.

Ζοῦζα (Zuza, mad.) Iv. III, **77**, 60.

Κάρβωνος (Karbon, lat.) Zog, **29**, 70.

Λαρέντζος (Lorenco, ital.) Lav. II, **109**, 515.

Λουμπέρτος (Lambert(o), lat.) Lav. II, **109**, 395.

Μαζαρίνα (Mazarina, ital.) Iv. III, **75**, 514; **79**, 504.

Μπασαρώ (Basaro, vl.) Iv. IV, **87B**, 61.

Μπέρον (Beron, lat.) Iv. III, **70**, 313.

Πασαρώ (od Basaro, vl.) Iv. IV, **87**, 53.

Σοράια (Soraia, vl.) Iv. III, **77**, 160.

Ύαλέας (vl.) Iv. IV, **87**, 133.

NEIDENTIFIKOVANA IMENA

Βλατερός Lav. II, **109**, 54; Χέν, **16**, 10.

Βρύνιος Iv. III, **74**, 30; Iv. IV, **87**, 55, 63, 170; Lav. II, **104**, 18, 57, 123, 129.

Γαλλιάννα Lav. II, **109**, 395/396.

Γέρωτας Iv. III, **74**, 269

Δράιος Iv. III, **77**, 112.

Καλανίτης Iv. III, **70**, 380.

Κάλεν(ν)ος Iv. III, **74**, 52; Iv. IV, **87**, 217; Χέν, **12**, 12; **13**, 20; **dodatak II**, 9.

Καλομάννα Lav. II, **109**, 130.

- Μάλης Χέν, **25**, 62.
 Μάλχα Lav. II, **91 III**, 153.
 Μοδηνός Iv. III, **74**, 131, 213; Iv. IV, **87**,
 155; Lav. II, **104**, 19, 73, 74, 116, 149,
 161; **105**, 20; **109**, 204, 357, 425; Esph, **8**,
 30, 48, 76; **15**, 10; Χέρ, **18 D III**, 35.
 Νικολέτος Iv. IV, **87**, 23.
 Όμπης Lav. II, **dodatak VIII**, 22.
- Παρέσσα Iv. III, **74**, 311.
 Ραϊωάννης Iv. III, **77**, 57.
 Ρήγενα Lav. II, **104**, 109.
 Σάρδεος Lav. II, **91 III**, 145; **109**, 834, 902.
 Σεβα Iv. III, **77**, 136.
 Σέβω Iv. III, **74**, 109.
 Χυμευτή Zog, **29**, 74.
 Όθηανή Chil. I, **41**, 65.

II. DOPUNSKA IMENA⁵⁴⁸

GRČKA

- Άβράκωτος Iv. III, **79**, 169.
 Άγελάρης Lav. II, **109**, 89.
 Άγριώτης Chil. I, **41**, 69, 70.
 Άειτάνης Iv. IV, **86**, 95; Lav. II, **109**, 335, 338.
 Αινείτης Iv. IV, **86**, 92.
 Αινίτης Χέν, **12**, 13; **13**, 24; **dodatak II**, 11;
 Χέρ, **18 B**, 45; **D II**, 4; **EI**, 8, 9; **E II**, 4.
АКРИДИНЬ Хил, 162; **АКРИТИН** 63/64, 67,
 148, 235, 315.
 Άμαξάρης Lav. II, **109**, 88.
 Άμεριμνής Lav. II, **104**, 161.
 Άμπελίτζης Iv. IV, **87**, 36.
 Άναγνώστος Iv. III, **70**, 303.
 Άναπλᾶς Chil. I, **39**, 106.
 Άνάπλης Lav. II, **109**, 108.
 Άνδρονικέα Chil. I, **39**, 103/104.
 Άνδρονικία Zog, **29**, 70.
 Άντζάτος Lav. II, **109**, 492.
 Άπερσουριανός Lav. II, **109**, 443.
 Άπλοράβδης Esph, **14**, 25.
АПОСТАТЬ Хил, 20, 30, 59.
 Άποσταταρώ Lav. II, **109**, 293.
АРГИНИА (po mužū) Хил, 122.
 Άρκουδοφᾶς (neiz.) Lav. II, **109**, 434.
 Άρούλης Iv. III, **74**, 69, 151; Iv. IV, **87**, 74.
 Άρνάδης Lav. II, **105**, 17.
 Άρίδης Lav. II, **109**, 321, 334.
 Άρχοντία Lav. II, **91 II**, 26.
 Άσπροϊωάννης Iv. IV, **86**, 258.
 Άσωματειανή Lav. II, **109**, 385.
АХЛАДА Хил, 369.
 Άχραδαῶς Lav. II, **109**, 516, 621.
- Άχραδῶ Lav. II, **91 III**, 53/54; Zog, **15**, 32.
 Βαγενῶ (po muževljevoj profesiji) Lav. II,
91 III, 155; **109**, 650.
 Βαλμᾶς Lav. II, **109**, 200, 225.
 Βαμβακᾶς Lav. II, **109**, 261, 445.
 Βαμβακοράβδης Lav. II, **109**, 416.
 Βάμπουλος Lav. II, **109**, 407.
 Βαρβατώ Lav. II, **91 I**, 62.
 Βαρσαμᾶς Lav. II, **104**, 131.
 Βαρύς Lav. II, **109**, 937.
 Βασιλακᾶς Χέρ. **18 D III**, 24.
 Βασταγιάνης Esph, **15**, 37.
 Βασταγῶ Esph, **8**, 72.
 Βασταϊωάννης Esph, **14**, 47.
 Βεβαπτισμένος Lav. II, **109**, 590
 Βεργής Iv. III, **70**, 305; **74**, 49; **75**, 305, 429,
 430; **79**, 416; Iv. IV, **87**, 68.
 Βήχας Lav. II, **104**, 152; **109**, 518; Χέν, **15**, 9.
 Βίχας Χέν, **dodatak II**, 10.
 Βόθρος Iv. III, **70**, 383, 384.
 Βορρός Lav. II, **104**, 106.
 Βουβαλάρης Lav. II, **109**, 318.
 Βουκελλατᾶς Lav. II, **109**, 159, 160.
 Βουλήμαχος Lav. II, **109**, 328.
 Βομπάλης Χέρ. **18 B**, 50.
 Βραχιολίτης Iv. III, **70**, 21; **75**, 37, 38, 46;
79, 33, 34, 46; Iv. IV, **87**, 33.
 Βρίσκος Χέρ. **18 F II**, 7.
 Βρούτζης Lav. II, **109**, 224.
 Βωβός Χέρ. **18 F II**, 23.
 Γαλατώ Χέν, **25**, 13.
 Γαλιαγρᾶς Χέρ. **18 B**, 46; **D III**, 22.
 Γενημάτης Chil. I, **41**, 75.

⁵⁴⁸ Kao dopunska imena najčešće su korišćeni nadimci, druga lična imena ili njihovi hipokoristi-
 ci i, kada su u pitanju žene, obično udovice, imena po mužū uz odgovarajući nastavak.

- Γενιματᾶς Esph, **15**, 21.
 Γλικᾶς Χέρ. **18 B**, 38; Γλυκός Iv. IV, **86**, 14;
 Lav. II, **104**, 131.
 Γλυκάδης Lav. II, **109**, 242.
 Γογγυλᾶς Lav. II, **104**, 126, 159.
 Γομαρᾶς Iv. IV, **86**, 266; Lav. II, **91 I**, 41;
109, 541, 542, 625.
 Γομαροφάγος Iv. III, **74**, 65.
 Γομαρώ Iv. IV, **86**, 249; **87**, 22; Lav. II, **91 III**, 56; **109**, 543.
 Γονικάτζης Iv. III, **70**, 143; **75**, 242; **79**, 213;
 Iv. IV, **86**, 86, 230.
 Γοργοντζής (?) Χέρ. **18 D III**, 15.
 Γοργόπλουτος Esph, **8**, 27.
 Γουλιανής Χέρ. **18 F II**, 21.
 Γουρνάκης Iv. III, **74**, 52.
 Γουρουνάκης Iv. III, **74**, 180.
 Γραμματικός Iv. III, **74**, 50; **104**, 58.
 Γραματιλᾶς (prof ?) Lav. II, **109**, 363.
 Γυρωνᾶς Lav. II, **91 III**, 69.
 Δαμάκης Χέν, **16**, 16.
 Δείπνας Iv. IV, **87**, 45.
 Δημητρόπουλος Lav. II, **104**, 157.
 Δημόσιος Lav. II, **104**, 82.
 Δήμπιανις Iv. III, **74**, 141.
 Διαβατηνός Esph, **14**, 19; **15**, 17.
 Διαβάτης Lav. II, **109**, 404.
 Διαδρομίτης Zog, **17**, 45.
 Διακονίσσα Iv. IV, **86**, 275; Esph, **14**, 146.
 Διάκονος Χέν, **15**, 15; **25**, 6.
 Δίδυμος Iv. III, **74**, 71, 74, 75; Δουδίμος Iv.
 IV, **87**, 81, 83/84.
 Δικράνης Iv. III, **70**, 57, 95.
 Δικρανώ Iv. III, **75**, 94; **79**, 86/87.
 Διψιάνις Iv. IV, **87**, 180.
 Διψιανία Iv. IV, **87**, 201.
 Δουκαίνη (tit.) Χέρ. **18 A**, 78; Δουκένη **B**,
 28.
 Δούκας (tit.) Lav. II, **91 III**, 93, 202; **109**,
 183, 677.
 Δράκας Lav. II, **109**, 491; Χέρ. **18 B**, 53.
 Δράκοντος Iv. III, **70**, 142; Χέρ. **18 A**, 41; **B**,
 15.
 Δρακοντώ (po mužu) Χέν, **12**, 13; **13**, 23; **25**,
 65; **dodatak II**, 11.
 Δρομονίτης Χέρ. **18 F II**, 29.
 Δροσηνός Lav. II, **109**, 317.
 Δρόσος Iv. III, **74**, 314.
 Δρυῖνος Lav. II, **109**, 451.
 Δυσίπατος (tit.) Lav. II, **109**, 110.
 Δύτης Lav. II, **dodatak VIII**, 21.
 Ἐγκοπονία Lav. II, **91 III**, 59.
 Ἐξάπτος Lav. II, **109**, 159.
 Ἐξωκοκκιστής Iv. III, **75**, 14; **79**, 13; Iv. IV,
86, 36; Lav. II, **109**, 385, 413.
 Ἐξωπετρηνός Lav. II, **105**, 16; **112**, 14.
 Ἐπίσκοτος Iv. IV, **87**, 118.
 Ἐπταμηνίτης Lav. II, **109**, 276, 277.
 Ἐργαστής Iv. III, **74**, 7.
 Ἐσφαγμένος Lav. II, **91 III**, 73, 75, 171,
 185, 190; **109**, 652, 741–743, 748, 752,
 868–870, 873, 920.
 Εὐγενής Chil. I, **41**, 66.
 Εὐδαιμονίτζης Lav. II, **109**, 705.
 Εὐλόγιος Iv. III, **75**, 514; **79**, 505; Iv. IV, **86**,
 354.
 Εὐμάχης Lav. II, **104**, 61.
 Εὐμορφάκης Iv. IV, **87**, 218.
 Ζευγίτης Zog, **15**, 38.
 Θεοδωρόπουλος Chil. I, **39**, 96, 114.
 Θεολογήτισσα Lav. II, **109**, 393.
 Θεοπλᾶς Хил, 327.
 Ἰατρικά Lav. II, **91 III**, 194, 205.
 Ἰατρικός Lav. II, **109**, 663.
 Ἰατρόπουλος (prof ?) Chil. I, **41**, 59.
 Ἰερακάρτιος Χέρ. **18 A**, 70.
 Ἰπατ (tit.) Хил, 430/431.
 Καζάνης (prof ?) Lav. II, **109**, 41.
 Καζανία (od muževljeve profesije) Iv. III,
74, 26.
 Καθαρός Chil. I, **41**, 62.
 Καθαροψωμᾶς Lav. II, **109**, 85.
 Καθολικός Lav. II, **109**, 40.
 Καίσαρ Lav. II, **109**, 786.
 Κακογεώργιος Χέν, **16**, 15; **dodatak II**, 12.
 Κακοϊωάννης Iv. III, **70**, 304; Esph, **14**, 118;
15, 80; Χέρ. **18 B**, 47.
 Κακομούσης Lav. II, **91 III**, 23.
 Κακοραχίτης Iv. III, **75**, 252/253; Iv. IV, **86**,
 93.
 Κακός Esph, **14**, 117.
 Καλάβαρδος (gr/arm) Esph, **14**, 19.
 Καλαμαρᾶς (prof ?) Iv. IV, **86**, 246; Lav. II,
109, 140; Zog, **17**, 14.
 Καλαμηνός (?) Lav. II, **109**, 249, 251.
 Καλαντίνα Lav. II, **109**, 485.
 Κάλαντος Lav. II, **109**, 483.
 Καλέκας Lav. II, **109**, 295.

- Καλιγώ (od muževljeve profesije) Lav. II, **91 III**, 62.
- Καλλίνικος Lav. II, **104**, 95.
- Καλόγηρος Iv. III, **70**, 102; Lav. II, **105**, 17, 21; Esph, **14**, 109; **15**, 71.
- Καλογραία Lav. II, **109**, 388, 513.
- Καλοειρήνη Iv. III, **74**, 113, 114; Iv. IV, **87**, 203.
- Καλοϊωάννης Iv. III, **79**, 421; Iv. IV, **86**, 79, 80; **87**, 47.
- Καλοκτένης Iv. III, **74**, 100, 231.
- Καλόλουστος Lav. II, **104**, 140.
- Καλόσπιτης Iv. III, **74**, 236; Καλόσπιτος Iv. IV, **87**, 219.
- Καλούτζικος Iv. III, **70**, 288; **75**, 418; **79**, 406; Iv. IV, **86**, 320.
- Καλοφρύδης Lav. II, **109**, 905.
- Καμαντούχας Zog, **17**, 54.
- Καματηρός Iv. III, **70**, 55, 103; **75**, 84, 115, 199; **79**, 78; Iv. IV, **86**, 232, 256; Lav. II, **109**, 154, 155.
- Κάμνος Χέρ, **18 D I**, 43.
- Καμποδούκης Esph, **14**, 118.
- Κανάκης Iv. III, **74**, 279; Χέν, **25**, 108.
- Κανακώ Lav. II, **109**, 169.
- Κανονᾶς Lav. II, **104**, 142.
- Κάνωπος Chil. I, **39**, 98.
- Καραβᾶς Iv. III, **70**, 11, 26; **75**, 17, 19, 22; **79**, 17, 18, 20; Iv. IV, **86**, 16, 19.
- Καραβίας Esph, **14**, 45.
- Καραβίδης Esph, **8**, 71; **15**, 35.
- Καράμαλος Zog, **15**, 29; **17**, 31.
- Καρανία Iv. IV, **87**, 93.
- Καραπάπιδας Iv. IV, **86**, 317.
- Καράτος Lav. II, **109**, 122, 234.
- Καρτέρης Iv. III, **74**, 127.
- Καρύκης Lav. II, **109**, 177, 178.
- Κασειδάρης Lav. II, **109**, 157.
- Κασειδᾶς, Κασιδᾶς Χέρ, **18 A**, 6; **B**, 21.
- Κασιανή Chil. I, **40**, 54.
- Καταλλάκτης Lav. II, **91 III**, 226; **109**, 864, 865; Καταλλάκτος Lav. II, **91 III**, 169.
- Κατζιανίτης Lav. II, **105**, 11; **112**, 7.
- Κατζικᾶς Iv. III, **70**, 66, 100; **75**, 115; Iv. IV, **86**, 262.
- Κατζυλάκης Lav. II, **109**, 323, 399–403.
- Κατίκης Χέρ, **18 B**, 51.
- Κατωτικός Esph, **8**, 24.
- Καφούρης Lav. II, **109**, 237.
- Καψαλᾶς Lav. II, **109**, 440, 510.
- Κεγχρέας Iv. III, **74**, 6; Iv. IV, **87**, 4, 5, 7, 11, 12, 130.
- Κεγχρηνός Iv. III, **79**, 51; Lav. II, **109**, 246.
- Κερδόπουλος Χέρ, **18 D II**, 1.
- Κεχιονισμένος Iv. III, **70**, 308.
- Κηπώρισσα (po muževljevoj profesiji) Lav. II, **109**, 630.
- Κλαδέσα Chil. **39**, 98.
- Κλαδής Lav. II, **109**, 36, 37, 161, 162, 191, 195, 207, 233, 262, 278, 280.
- Κλεπτάκης Iv. III, **74**, 209; Iv. IV, **87**, 173; Lav. II, **91 III**, 243; Κλεπτήσχη Хил, 253; КЛЕВТАКИ Хил, 353, 372.
- Κλόνος Esph, **8**, 64; **14**, 37, 67; **15**, 33; Χέρ, **18 A**, 63; **18 B**, 22.
- Κλωσᾶς Lav. II, **91 III**, 218; Lav. II, **109**, 707.
- Κλωστογένης Iv. III, **74**, 75, 77; Iv. IV, **87**, 85; Lav. II, **109**, 584, 585.
- Κλωστόμαλλος Lav. II, **91 II**, 22.
- Κοκαίτζης Lav. II, **109**, 721.
- Κοκκίτζης Lav. II, **91 III**, 231; **109**, 605.
- Κοκκολόγος Esph, **14**, 156, 157; **15**, 120, 121.
- Κοκκοσάλης Χέν, **16**, 19.
- Κοκκωτός Iv. III, **74**, 119, 129, 130, 181.
- Κολιός Iv. IV, **86**, 230.
- Κολοκυνθῶ Iv. III, **70**, 68, 89, 92; **75**, 122, 180; **79**, 157, 167; Iv. IV, **86**, 240.
- Κομνηνοϋϋικ Хил, 14/15.
- Κομψόχειλος Χέρ, **18 A**, 103; **B**, 37.
- Κοναρίτης Iv. IV, **87 B**, 64.
- Κοντάκης Lav. II, **112**, 19.
- Κόνταρις Iv. IV, **86**, 87; Lav. II, **104**, 61.
- Κονταρίτζης Iv. IV, **87**, 56.
- Κοντοϊωάννης Χέν, **25**, 107; Lav. II, **109**, 29, 190, 229, 257.
- Κοντοϊωαννώ Esph, **14**, 110; **15**, 71.
- Κοντοκότζης Esph, **8**, 47.
- Κοντολένη Iv. III, **79**, 19.
- Κοντονικήτας Lav. II, **109**, 324.
- Κοντόπουλος Χέρ, **18 D I**, 32.
- Κοντορεπάνης Iv. III, **75**, 427/428; **79**, 414; Iv. IV, **86**, 323.
- Κοντορήνα Iv. III, **70**, 103.
- Κοντός Lav. II, **91 I**, 55; Chil. I, **39**, 116.
- Κοντοστέφανος Χέρ, **18 F I**, 8.
- Κοντούτζικος (gr/alb.) Iv. IV, **87**, 131.

- Κοντωλένης Iv. III, **75**, 21.
 Κορασής Iv. IV, **87**, 199.
 Κορασσειδώ Lav. II, **109**, 301
 Κούκλης Iv. III, **75**, 134; **79**, 119.
 Κουκουναράς Iv. IV, **86**, 88; Lav. II, **109**, 361.
 Κούμαρις Lav. II, **109**, 515, 912.
 Κουμαρίνα Lav. II, **109**, 509.
 Κούρικας Lav. II, **109**, 375; Χέρ, **18 D I**, 42; **E I**, 17.
 Κουρκουνάκης Lav. II, **109**, 382.
 Κουρούπης Lav. II, **91 I**, 51; **91 II**, 10; **109**, 548, 549.
 Κουρσάρης Lav. II, **109**, 355, 357, 492, 782, 883.
 Κουρσαρώ Lav. II, **109**, 322, 358.
 Κούρτινος Χέρ, **18 A**, 92; **B**, 43; **D II**, 23; **E II**, 20.
 Κουτζομίτης Chil. I, **40**, 55.
 Κουτζοβέλης Esph, **8**, 16; **14**, 130; **15**, 92, 96.
ΚΣμξρξββ Хил, 405.
 Κουτιζία Lav. II, **109**, 836.
 Κουτρούλλης Lav. II, **109**, 353, 385, 503.
 Κοψολοκοτίνης Lav. II, **109**, 437, 438, 446.
 Κρασάκης Chil. I, **40**, 120.
 Κρίκος Esph, **8**, 39, 40, 52.
 Κριτόπουλος Χέρ, **18 D III**, 17.
 Κροκάς Lav. II, **91 III**, 12.
 Κροκιδάς Lav. II, **109**, 390.
 Κρομυδάς Lav. II, **109**, 561; Χέρ, **18 A**, 73; **B**, 26; **F II**, 12.
 Κρουνέρης Lav. II, **104**, 131/132.
 Κρυσιδέρης Lav. II, **109**, 600.
 Κρυσίδηρος Lav. II, **91 III**, 25.
 Κτενώ Lav. II, **104**, 164.
 Κτίστης Lav. II, **109**, 721/722.
 Κυριακόπουλος Chil. I, **40**, 116.
 Κυριάννης Iv. III, **77**, 70, 113; Χέρ, **D II**, 16.
 Κυριάντζος Lav. II, **91 III**, 207.
 Κωβιδώ Lav. II, **109**, 416.
 Κωκαλάς Iv. III, **70**, 295; **75**, 422; **79**, 408; Iv. IV, **86**, 312; Lav. II, **109**, 881.
 Κωλάτος Χέν, **16**, 20.
 Κωνστάκης Iv. III, **74**, 162; Iv. IV, **86**, 82.
 Κώνωπος Chil. I, **39**, 107.
 Κωτζοχέρης Iv. III, **77**, 200.
 Κωφάκης Zog, **17**, 31; Κωθάκης Zog, **15**, 30.
 Κωφάλος Esph, **8**, 69.
 Κωφός Iv. IV, **86**, 316; Lav. II, **109**, 555.
 Λαγουόδης Lav. II, **109**, 370.
 Λαγωγένης Lav. II, **109**, 246.
 Λαγωγός Iv. III, **75**, 200; **79**, 137, 173; Lav. II, **91 III**, 97; **109**, 780, 781.
 Λαθηράς Iv. III, **70**, 137, 301; **75**, 428.
 Λαίμακος, Λέμακας Iv. III, **74**, 39, 40; Iv. IV, **87**, 63.
 Λαναράς Χέρ, **18 A**, 86; **B**, 31 **D II**, 19; **D III**, 22; **E II**, 15.
 Λαπαρός Lav. II, **109**, 127, 130, 179, 251; Χέν, **13**, 10, 12; **25**, 7; **dodatak II**, 5.
 Λαυράκιος Lav. II, **109**, 350.
 Λαχανάς Iv. III, **75**, 42; **79**, 38; Iv. IV, **86**, 27; **87**, 188; Χέν, **12**, 6, 7.
 Λαχανίνα (po mužū) Iv. III, **74**, 224.
 Λαχανά (po mužū) Iv. III, **70**, 24; **75**, 41; **79**, 37.
 Λειχοτζερβούλης Χέρ, **18 A**, 76.
 Λειψός Lav. II, **109**, 24, 38.
 Λεχάνος Lav. II, **91 III**, 223; **109**, 716.
 Λεωκάς Iv. IV, **86**, 41.
 Λιάμενος Χέρ, **18 B**, 53; **F II**, 32.
 Λιβαδάριος Chil. I, **40**, 122.
 Λιβέρης Iv. IV, **87 B**, 168; Lav. II, **104**, 27, 60, 70; Chil. I, **40**, 72.
 Λίγγουρης Iv. IV, **87**, 153.
 Λιγδέας Lav. II, **109**, 398.
 Λιμάρας Iv. IV, **87**, 45.
 Λιμοϊώαννης Esph, **14**, 163.
 Λιμοτζερβούλης Lav. II, **91 III**, 45; **109**, 615; Χέρ, **18 B**, 26/27.
 Λιναράς (prof ?) Iv. III, **74**, 257; Iv. IV, **87**, 29, 211; **Λιναρα** Хил, 424, 433.
 Λινάρδος Zog, **29**, 63.
 Λίπαρις Iv. III, **74**, 22; Iv. IV, **87**, 36; Λιπαρός Chil. I, **40**, 125.
 Λογαράς (prof ?) Lav. II, **109**, 260, 504; **112**, 20.
 Λογαρω Lav. II, **109**, 204, 260.
 Λογοθετής (tit.) Lav. II, **109**, 44, 260.
 Λουλούδης Esph, **8**, 26; **14**, 123; **15**, 85.
 Λυκομάτης Iv. III, **70**, 127; **75**, 228; **79**, 200; Iv. IV, **86**, 82.
 Λυδός Lav. II, **109**, 386.
 Μαγνάδης Chil. I, **39**, 117.
 Μάζαρις Lav. II, **104**, 148; Chil. I, **39**, 93.
 Μακρονικόλαος Iv. IV, **86**, 17.
 Μακροποδάρης Iv. IV, **86**, 255.

- Μακρός Iv. III, **70**, 297; **74**, 211; Iv. IV, **86**, 314; Lav. II, **109**, 168, 169, 473.
- Μαλανίας Iv. IV, **87**, 34.
- Μαλενία Iv. III, **74**, 150.
- Μαργαρίτης Iv. IV, **87**, 193.
- Μαργᾶς Lav. II, **109**, 283.
- Μαρινόπουλος Χέρ, **18 A**, 39.
- Μαρμαρόπουλος (prof ?) Lav. II, **109**, 492; Χέρ. **18 B**, 14.
- Μαρουλᾶς Zog, **29**, 55; Chil. I, **41**, 63.
- Μαροῦλος Lav. II, **104**, 47–49; Esph, **8**, 25.
- Μασοῦρος Lav. II, **109**, 395.
- Ματζούκης Zog, **17**, 47, 51.
- Μαυράκης Iv. III, **74**, 104; Iv. IV, **87**, 116.
- Μαυροβάσιλας Iv. III, **75**, 145; **79**, 127.
- Μαυρογιανώ Lav. II, **104**, 165.
- Μαυροειδώ Lav. II, **104**, 165.
- Μαυροϊωάννης Iv. IV, **87**, 132; Lav. II, **109**, 288.
- Μαυρόκωνστας Esph, **14**, 31/32; **15**, 30.
- Μαυρομάτης Lav. II, **109**, 318.
- Μαυροπόδης Iv. III, **70**, 293.
- Μαῦρος Lav. II, **109**, 116, 192, 412, 523.
- Μαχαϊρᾶς Iv. IV, **87**, 175.
- Μάχης Lav. II, **109**, 330, 843.
- Μαχητάρης Lav. II, **109**, 273.
- Μελαγχρηνός Lav. II, **109**, 116, 412, 523; Χέρ, **18 A**, 44; **B**, 28; **D III**, 51; **F I**, 5.
- Μελαχρηνός Iv. III, **70**, 152; **79**, 230.
- Μελιγαλᾶς Lav. II, **109**, 444.
- Μελιδόνης Lav. II, **104**, 147.
- Μελιτᾶς Χέρ, **18 F II**, 5.
- Μελιτινός Esph, **14**, 148, 149.
- Μελιττώ Χέρ, **18 D I**, 36; **E I**, 13.
- Μεσημέρης Iv. III, **74**, 172.
- Μεσίτης Lav. II, **91 III**, 105; **109**, 384.
- Μηλόπουλος Lav. II, **105**, 16.
- Μηνᾶς Iv. III, **74**, 153; Iv. IV, **87**, 81; Lav. II, **109**, 727.
- Μηνατζία Iv. III, **74**, 116.
- Μοναχός Iv. IV, **87**, 231.
- Μονοκόρης Lav. II, **109**, 887.
- Μοσχοϊωάννης Lav. II, **109**, 340, 411; Esph, **14**, 169.
- Μουζάκης Iv. IV, **86**, 42, 244.
- Μουῦστος Lav. II, **91 II**, 8; **109**, 521.
- Μουτζιων Χέρ, **18 F I**, 21.
- Μοχθής Lav. II, **109**, 371.
- Μπουμπάλης (Πούμπιαλης) Χέρ, **18 A**, 78; **D I**, 47; **D II**, 12; **E I**, 22.
- Μύαρις Esph, **14**, 108.
- Μυλοκόπος Lav. II, **112**, 13.
- Μωραΐτης Esph, **8**, 10; **14**, 18.
- Μωροματζούκης Iv. IV, **87**, 124.
- Νεροβρύτης Lav. II, **104**, 101, 102.
- Νεροπόλης Lav. II, **109**, 875.
- Νικούλιακος Iv. IV, **87**, 44.
- Νομικός (od profesije?) Lav. II, **109**, 595.
- Ξαντᾶς Iv. III, **70**, 151; **74**, 44, 46; Iv. IV, **86**, 87; **87**, 75; Zog, **15**, 27; **17**, 28.
- Ξαντός Lav. II, **109**, 915.
- Ξαντώ Iv. III, **75**, 252, 256; **79**, 223, 227; Zog, **17**, 29; Χέρ, **18 D II**, 3; **E I**, 14.
- Ξενικός Lav. II, **109**, 103; Χέρ, **18 F II**, 27.
- Ξενιτίστης Χέρ, **18 A**, 44; **B**, 16.
- Ξένιτζας Lav. II, **91 III**, 221, 225, 226; **109**, 718.
- Ξενώβη Lav. II, **109**, 181, 187.
- Ξηράδης Chil. I, **39**, 113.
- Ξηραδώ Χέρ, **18 D III**, 11.
- Ξηράκης Iv. IV, **87**, 146.
- Ξηρός Iv. III, **74**, 202, 203.
- Ξυλοθηκάρης Iv. III, **70**, 84; **75**, 158; **79**, 137.
- Ξυνούλης Zog, **17**, 40.
- Ύοξειδης Lav. II, **104**, 34, 139.
- Ύορέσταινα Lav. II, **109**, 510.
- Ύορθολάγινος Zog, **29**, 68.
- Ύορνάκης Iv. III, **74**, 313.
- Όυρανοφάγος Iv. III, **74**, 128.
- Όψιμοριφία (Ψιμοριφία) Esph, **14**, 128; **15**, 90.
- Παννομίτης Iv. III, **75**, 430; **79**, 416; Iv. IV, **86**, 310.
- Παντεχνής Chil. I, **41**, 65.
- Παξαμαδαῶς Χέρ, **18 A**, 24; **B**, 9.
- Παπαγιαννᾶς Iv. IV, **86**, 266.
- Παπαδόπουλος Lav. II, **109**, 154.
- Παπαϊωαννᾶς Iv. III, **75**, 163; **79**, 142.
- Παπαϊωαννώ (po mužu) Iv. III, **75**, 168; **79**, 147.
- Παξавδшннwт(нca) Хил, 178, 267.
- Παραγιαλίτης (ktet ?) Esph, **14**, 125; **15**, 39, 86.
- Παξαπαпа Хил, 324.
- Παραπολίτης Chil. I, **39**, 97.
- Πάρδος Lav. II, **91 III**, 198, 212; **109**, 699.

- Παρτζάλης Χέρ, **18 A**, 91, 114; **B**, 33, 42; **E II**, 19; Παρτζάλης Χέρ, **18 D III**, 7.
 Παρτζαλία (po mužu) Χέρ, **18 D II**, 26; Πορτζαλία Χέρ, **18 D III**, 20.
 Πασπαλα Хил, 440.
 Πασπαλαῶς Lav. II, **109**, 636.
 Πασχαλώ (po mužu) Iv. III, **75**, 513.
 Πατζός Lav. II, **109**, 487.
 Πατέλης Lav. II, **109**, 350.
 Πατρηνός Iv. IV, **87**, 168.
 Πατζούρης Iv. IV, **86**, 329; Lav. II, **109**, 39.
 Παχνάτης Iv. IV, **86**, 92; Χέρ, **18 B**, 47, 51; **D II**, 7, 8.
 Παχνωτώ Iv. III, **70**, 125.
 Παχυμαρία Lav. II, **91 I**, 45.
 Παχυνικόλαος Lav. II, **91 III**, 165; **109**, 858, 907, 908.
 Παχύς Lav. II, **109**, 484.
 Πεδιάκος Iv. III, **74**, 144, 197; Iv. IV, **87**, 176, 182.
 Πενθεράκης Iv. III, **74**, 213; Iv. IV, **87**, 150.
 Πεντάκης Lav. II, **91 III**, 240; **109**, 732.
 Πεντεϊμάτης Lav. II, **104**, 52.
 Πεντηκοντάρης Zog, **15**, 22; **17**, 20.
 Πεπαγωμένος Lav. II, **104**, 84; **109**, 35.
 Πέπελις Lav. II, **91 III**, 222.
 Πεπερίτζης Iv. IV, **87**, 101.
 Πεπισσωμένος Esph, **14**, 142, 173; **15**, 107/108; Zog, **29**, 56.
 Πεπολημένος Χέν, **25**, 63.
 Περατικός (ktet ?) Iv. III, **70**, 309, 310; Zog, **17**, 64.
 Πέρατος Lav. II, **104**, 120.
 Περιβόλης Iv. III, **74**, 176, 206.
 Περιβολία (po mužu) Iv. IV, **87**, 77.
 Πικρίδης Iv. III, **79**, 233.
 Πιπέρης (neiz.) Iv. III, **74**, 97.
 Πισσαράς Lav. II, **109**, 496, 497, 498.
 Πισσοκαλός Lav. II, **109**, 381.
 Πισσωμένος Lav. II, **104**, 86, 113.
 Πλασταράς Iv. III, **74**, 112, 159.
 Πλατανῶς Lav. II, **91 III**, 16, 39; **109**, 597, 613.
 Πλατανώ (po mužu) Lav. II, **109**, 606, 607.
 Πλατύκοιλος Lav. II, **109**, 359.
 Πλατωνῶς Lav. II, **109**, 856, 905.
 Πλημέλης Esph, **8**, 75.
 Πλουμῶ Lav. II, **91 III**, 54; **109**, 622.
 Πλυτῶς Lav. II, **91 III**, 3; **109**, 197, 588.
 Ποδαράς Χέν, **13**, 21; **25**, 10; **dodatak II**, 9, 13.
 Ποδαρίτζης Zog, **29**, 27.
 Πολίτης Lav. **109**, 99, 107, 125.
 Πολυγένης Lav. II, **104**, 76, 114, 118.
 Πολυλόγος Χέν, **16**, 8.
 Πολυομμάτης Χέρ, **18 A**, 68; **B**, 24; **F II**, 8.
 Πολύπειρος Lav. II, **91 III**, 5.
 Πολυπρίκης Iv. IV, **86**, 248.
 Πολύσπορος Lav. II, **109**, 232.
 Πομποτούλος Lav. II, **109**, 900.
 Πορτάρης Iv. IV, **87**, 26, 214.
 Πράσινος Lav. II, **91 III**, 231; **109**, 721, 722.
 Πρεστιάκος Iv. IV, **87**, 128.
 Πριμικηρόπουλος Χέν, **25**, 12.
 Πρίνος Lav. II, **109**, 181.
 Προσαλεντίνα Lav. II, **105**, 19.
 Προσαλεντώ Lav. II, **112**, 17.
 Πρωτίνας Iv. III, **74**, 206.
 Πρωτοzeugῆς Chil. I, **41**, 79.
 Πτωχάρης Iv. IV, **87**, 223.
 Πωλεαδαίνη Lav. II, **109**, 461.
 Ψαματῶς Iv. III, **79**, 231.
 Ψάπταινης (prof ?) Esph, **8**, 21; **14**, 115; Χέν, **25**, 107.
 Ψαπτόπουλος (prof ?) Lav. II, **109**, 532, 587; **dodatak VIII**, 14; Χέν, **25**, 63.
 Ψεγκούσης Lav. II, **109**, 145, 146.
 Ψουσέλης Lav. II, **109**, 511.
 Ψωμάνης Lav. II, **109**, 679.
 Σάβερης Zog, **29**, 29, 35.
 Σακελλάριος (tit.) Iv. IV, **87 B**, 192; Esph, **14**, 91.
 Σαπωνώ (od muževljeve proesije ?) Iv. IV, **87**, 49.
 Σάρακας Lav. II, **104**, 156.
 Σαρανταπυχίνα Lav. II, **109**, 171/72.
 Σαρωνῶς Χέν, **25**, 102, 105.
 Σαψάθης Lav. II, **109**, 628.
 Σαψύθης Lav. II, **91 III**, 61.
 Σγούραινα Chil. I, **39**, 105.
 Σγουρόπουλος Iv. III, **79**, 52.
 Σγοῦρος Iv. III, **74**, 200, 202; Iv. IV, **87 B**, 124; Lav. II, **109**, 248, 850; Esph, **8**, 33.
 Σεβαστός (tit.) Χέν, **25**, 103.
 Σιδηράς Χέρ, **18 A**, 103; **B**, 37; **D III**, 18; **E III**, 3.
 Σίδηρος Χέρ, **18 D II**, 38.
 Σκαμάγκης Lav. II, **104**, 92; **112**, 9.

- Σκαψαμπέλης Lav. Π, **104**, 62/63, 98.
 Σκενδύλης Lav. Π, **91 III**, 208.
 Σκλαβάκης Lav. Π, **109**, 281.
 Σκλήραινα Iv. III, **75**, 419.
 Σκολαρικώ (prof ?) Lav. Π, **109**, 96.
Скѡлакѡ Хил, 123.
 Σκούλης Lav. Π, **109**, 27, 82, 95, 556.
 Σκυλίτζης Iv. III, **74**, 216.
 Σουλεανίκος Iv. III, **74**, 42; Σουλεανίκος Iv. IV, **87**, 216.
 Σοτήρηχος Χέρ, **18 B**, 45; Σωτήρηχος Δ I, 33; **D II**, 5; **E I**, 10; **E II**, 2.
 Σουβλέας Iv. III, **74**, 106, 108, 226.
 Σουφρακία Iv. IV, **87**, 50.
 Σπάναινα Iv. III, **75**, 420.
 Σπανός Iv. III, **79**, 419; Iv. IV, **86**, 243; Lav. Π, **109**, 98, 105.
 Σπῖνος Lav. Π, **109**, 342.
 Σταυράκης Chil. I, **41**, 74.
 Στραβοράβδης Lav. Π, **109**, 383.
 Στρατίτζας Lav. Π, **109**, 552.
 Στρογγύλος Χέρ, **18 B**, 48; **D I**, 41, 42; **E I**, 16, 17.
 Συνέσιος Iv. III, **77**, 40; Lav. Π, **104**, 150.
 Σφακταϊᾶς Χέρ, **18 F II**, 10.
 Σφαξαγκούρης Lav. Π, **91 III**, 235.
 Σφεντζάκης (sl/gr?) Esph, **15**, 125.
 Σφικτάριος Iv. III, **74**, 252.
 Σφιξομάτης Iv. III, **74**, 123, 125; Iv. IV, **87 B**, 218.
 Σφουνδύλης Lav. Π, **104**, 86.
 Σφυράκης Iv. IV, **86**, 308, 328.
 Σφυρακία Iv. III, **75**, 413; **79**, 401.
 Σφυρής Lav. Π, **109**, 253; Χέν, **16**, 12, 13.
 Σωτήρηχος Lav. Π, **109**, 170.
 Τανκαλεύρης Lav. Π, **109**, 25.
 Ταραχίας Esph, **8**, 43; **14**, 65, **15**, 25.
 Τελώνης Χέρ, **18 F II**, 3/4.
 Τεμνέας Esph, **8**, 34; **14**, 11.
 Τετράδης Lav. Π, **109**, 405.
 Τιλιγάδης Χέρ, **18 A**, 97; Τιληγάδης **B**, 35; Τιληγάδης **E II**, 26.
 Τζαγκαρομιχαήλ Lav. Π, **104**, 119.
 Τζανκαρόπουλος (prof ?) Lav. Π, **104**, 125; **109**, 463.
 Τζαπίμαχος Iv. IV, **87**, 136.
 Τζαπής Χέρ, **18 A**, 94; **B**, 34.
 Τζεπέρινος Lav. Π, **91 III**, 122.
 Τζέτζικας Lav. Π, **109**, 697.
Цивискиѡтъ Хил, 132.
 Τζιμούρης, Τζιμούρης Iv. III, **74**, 94; **75**, 106/107, 202; **79**, 174; Iv. IV, **86**, 278; Χέρ. **18 A**, 42, **B**, 15.
 Τζυβίνης Zog, **29**, 32.
 Τζυκαλώ Lav. Π, **109**, 617/618.
 Τζυκνογούλης Iv. IV, **87**, 138.
 Τζυλίγας Lav. Π, **109**, 652.
 Τζυμπῖνος Χέν, **25**, 100.
 Τηγάνης Iv. IV, **86**, 32, 38.
 Τορνευμένος Lav. Π, **109**, 319.
 Τρανοσπήτης Iv. IV, **87**, 106.
 Τραυλέας Lav. Π, **91 III**, 117; **109**, 861.
 Τραυλοβά (sl. nastavak) Chil. I, **40**, 66.
 Τραυλός Iv. III, **74**, 314; Lav. Π, **91 III**, 119, 166, 168; **109**, 519, 805, 806, 809, 860, 880.
 Τριαδήτης Χέρ, **18 B**, 21; Τριοδίτης **A**, 61.
 Τριμούρης Iv. III, **74**, 230.
 Τυροκόμος (prof ?) Lav. Π, **109**, 505.
 Υπάτος, Υπάτιος (tit.) Lav. Π, **91 I**, 2; **91 III**, 64; **109**, 524.
 Φαγάς Lav. Π, **109**, 471.
 Φακηνός Zog, **15**, 25/26.
 Φακίτζης Iv. III, **74**, 32 33; Iv. IV, **87**, 67.
 Φαλκώνης Iv. III, **74**, 135.
 Φαργάνης Lav. Π, **109**, 572.
 Φαργανώ Esph, **15**, 88.
 Φαφακής Iv. III, **70**, 385.
 Φαφλατάς Lav. Π, **109**, 633.
 Φεγγητάς Lav. Π, **109**, 383; Esph, **14**, 144; **15**, 109.
 Φεοδούλης Lav. Π, **112**, 19.
 Φιλιειδής Lav. Π, **109**, 76, 889.
 Φιλοξενίτης Esph, **8**, 41; **14**, 16; **15**, 16.
 Φλαστᾶς Iv. IV, **87**, 129; Φλασκᾶς Iv. IV, **87 B**, 143.
 Φόλης Iv. III, **74**, 156; Iv. IV, **87 B**, 257.
 Φούρνας Iv. III, **74**, 45.
 Φουρνία Iv. IV, **87**, 46.
 Φουρνώ Lav. Π, **91 I**, 53.
 Φουτουλία Esph, **14**, 80.
 Φωτούλης Esph, **15**, 49.
 Χαγιασίνα Lav. Π, **104**, 25.
 Χαλκεόπουλος (prof ?) Iv. IV, **87**, 167.
 Χάλκισσα Zog, **17**, 56.
 Χαλκιώπουλος Lav. Π, **109**, 447.
 Χαλκώνης Iv. IV, **87**, 155.
 Χαλκωνία (po mužu) Iv. IV, **87**, 145.

- Χαντρηνός Iv. IV, **87 B**, 89.
 Χαπάτζης Lav. II, **109**, 239.
 Χαρακάς Lav. II, **109**, 51, 52, 54, 85, 86.
 Χαρακώ Lav. II, **109**, 51.
 Χαραντάς Lav. II, **109**, 466.
 Χαρβαλάς Zog, **17**, 59.
 Χαρίτζας Iv. III, **74**, 218.
 Χαροκόπος Lav. II, **109**, 191.
 Χαρσάνης Chil. I, **41**, 58.
 Χειλάτος Iv. IV, **87**, 158.
 Χείμαρρος Iv. IV, **86**, 327.
 Χειμωνικός Esph, **8**, 17; **14**, 131; **15**, 93.
 Χειρομάχος Lav. II, **91 III**, 22; Χοιρομάχος **109**, 599.
 Χιανέσης Lav. II, **odatak VIII**, 19.
 Χιονάς Lav. II, **109**, 558.
 Χιόνης Lav. II, **109**, 226, 371.
 Χόβολις Iv. IV, **87**, 33.
 Χορηγᾶς Iv. IV, **86**, 41.
 Χορταρᾶς Lav. II, **104**, 16, 17.
 Χουδίνας Iv. III, **74**, 190; **77**, 38; Iv. IV, **87**, 153.
 Χοῦσδος Lav. II, **109**, 526.
 Χρυσалиδία Χέρ, **25**, 98, 106.
 Χρυσάνοις Chil. I, **41**, 77.
 Χρυσοβελώνης Lav. II, **109**, 489.
 Χρυσοβέργης Lav. II, **109**, 169, 425; Esph, **14**, 36.
 Χρυσωπαδιότης (ktet ?) Lav. II, **104**, 30.
 Ψαθᾶς Chil. I, **39**, 109.
 Ψιαθᾶς Chil. I, **40**, 126.
 Ψικάλλος Iv. IV, **86**, 285.
 Ψικιώτισσα Esph, **15**, 24.
 Ψίλλος Chil. I, **40**, 61.
 Ψιμοριφία Esph, **14**, 128; Ὀψιμοριφία Esph, **15**, 90.
 Ψυχοπράτης Iv. III, **70**, 81.
- SLOVENSKA*
- Ἄνιτζης (од Аница) Lav. II, **109**, 101.
 Βασίλωβα (Василова, по мужу) Χέρ, **18 A**, 4; **B**, 1.
 Баштатъ Хил, 92.
 Βελκονία (од В(е)лкоња, по мужу) Iv. IV, **87**, 158; Lav. II, **91 III**, 208.
 Βελκονίτζας (Велконица, по мужу) Iv. IV, **87**, 187.
 Βελτζία (Влча, по мужу) Esph, **15**, 43.
 Βελτζιάκος (?) (Влчјак) Iv. III, **70**, 67.
 Βεσανία (од Веша, по мужу) Lav. II, **109**, 759.
 Βεσκούτζης (Бескућ) Lav. II, **109**, 737; Χέρ, **18 E I** 19.
 Бѣзмич Хил, 63.
 Биџ Хил, 415.
 Βιτζᾶς (Вица) Lav. II, **109**, 106.
 Βοδίνας (Бодин) Iv. III, **70**, 123, 125, 130; **75**, 231; **79**, 204, 227; Χέρ, **18 D I**, 45.
 Βοριλία (од Борил, по мужу) Iv. IV, **87**, 41, 69.
 Βουλκανία (од Влкан, по мужу) Χέρ, **18 D II**, 22; **D III**, 37; **E II** 18; **F I** 13.
 Βουλκοστρέλια (Влκострѣља) Zog, **15**, 18.
 Вѣрѣкка Хил, 115.
 Βοῦσος Iv. III, **74**, 22.
 Βουτουλία (Быгуља) Lav. II, **91 III**, 157, 158; **109**, 847.
 Βρανᾶς (Врана) Iv. III, **77**, 57; Lav. II, **109**, 86; Врана Хил, 307.
 Врѣдоунар Хил, 67.
 Γαλαμός (Голѣм) Χέρ, **18 F II**, 13.
 Γάλοβα (по мужу) Iv. IV, **86**, 24.
 Γαρτῖνος (од Грдан) Iv. III, **75**, 191.
 Γελκανία (од Јелкан, по мужу) Χέρ, **18 E II**, 12.
 Γέλκος Esph, **14**, 11; **15**, 73.
 Геџиљ Хил, 310.
 Γκριτζκος (Грицко) Iv. III, **74**, 266.
 Горεανίνος (од Горјанин) Lav. II, **109**, 752.
 Γουλής (?) (Гол) Lav. II, **109**, 204, 235.
 Γρεβενάρης (Гребенар, од професије) Iv. IV, **87**, 91.
 Грѣвенискиџт (ktetik?) Хил, 183.
 Γρίβας (Грива) Iv. III, **74**, 92; IV, **87**, 100.
 Γρίβιτζας (Гривица) Iv. IV, **87**, 175.
 Γρότζης (Гроч) Lav. II, **91 III**, 229; Гро-
 үτζης Lav. II, **109**, 729.
 Δομπρομηρία (од Добромир, по мужу) Chil. I, **40**, 65.
 Δραγανία (од Драган, по мужу) Χέρ, **18 A**, 85; **B**, 30, 31
 Δραγνία (по мужу) Χέρ, **18 A**, 87.
 Δραγωτώ (по мужу) Iv. IV, **87**, 196.
 Ζαμοκρανίτης (Самохрани) Lav. II, **109**, 42.
 Ζυβοκόλος (Живокољ) Iv. III, **77**, 143.

- Καλογριδάς (gr/sl ?) („Калуђеровић“) Lav. II, **109**, 271.
- Καλομώδης (Голомьд) Lav. II, **109**, 386.
- Καραβάρης (Кравар, од професије?) Iv. III, **79**, 50, 53.
- Κάστιτζας (Каштица, од топонима) Lav. II, **104**, 33.
- Κατζαρώ (grč. nastavak) (од Качар) Iv. III, **70**, 13; **75**, 24; **79**, 22; Iv. IV, **86**, 11, 14.
- Κατζίμπουλος (Хотѣбыль) Iv. III, **74**, 93, 245, 248; Iv. IV, **87**, 221.
- Κάτος (od Kot = mačak) Iv. III, **70**, 150; **75**, 251; **79**, 222; Lav. II, **91 III**, 146; **109**, 910.
- Κοβαράς (Ковар, од професије) Iv. IV, **86**, 43.
- Κοβάτζης (Ковач, од професије) Хег, **18 В**, 40.
- Κοдрέσα (Къдреша) Chil. I, **40**, 59.
- Κοκούδα (?) Iv. III, **70**, 386.
- Κολάρης (Колар, од професије) Iv. III, **74**, 192, 194, 195; Iv. IV, **87В**, 28.
- Κόνιστος (Коништ) Хег, **18 В**, 41.
- Κόντραβος (Къдрав) Iv. III, **74**, 94; Iv. IV, **87**, 103.
- Κόντρεος (Къдрав) Iv. III, **74**, 125, 127; Iv. IV, **87**, 148.
- Κοστρεάνος (Кострѣн) Lav. II, **91 III**, 114, 124; **109**, 810.
- ΚΣΚΣΛΕΛ Хил, 106.
- Κουκουμάρης (Кукумора) Хег, **18 А**, 105; **В**, 38.
- Κουκουρίτζης (Кокориц) Iv. III, **74**, 57.
- Κουκουριτζία (Кокорича, по мужу) Iv. IV, **87**, 18.
- Κουλέρας (Колар, од професије) Iv. IV, **86**, 45.
- Κούπενος (Купен) Esph, **14**, 103; **15**, 65.
- Κουρβμμάτης (Крвомут) Lav. II, **109**, 388.
- Κούρηλας (Курило) Хег, **18 В**, 49.
- Κουρικᾶς (од Кур) Lav. II, **109**, 363, 375.
- Κουτζελία (од Коцель, по мужу) Lav. II, **91 III**, 177; **109**, 904.
- Κούτλεις (Кутлеш) Lav. II, **109**, 833, 896, 897.
- Κφαγονδλ (? sl/gr.) Хил, 303.
- Κριβαβέτζη (Крвавыц) Lav. II, **91 III**, 125; **109**, 811.
- Κριβέλης (Кривель) Lav. II, **91 III**, 179, 183, 199, 201, 206, 208; **109**, 642, 644, 648, 668, 690.
- Κρυβοδεκανίκης (Криводеканик, од топонима ?) Lav. II, **105**, 14; **112**, 12.
- Κωλάρης (Колар, од професије) Iv. III, **74**, 15, 17.
- Κωνσταράς (Констар, од Константин) Lav. II, **109**, 57, 58, 738.
- Λαμπατάς (Лапот ?) Хег, **18 ДП**, 28; Λάπατος Хег, **18 Е III**, 8.
- Λαμπουδίνα (од Лабуд) Lav. II, **109**, 354.
- Λιζικός, Λυζικός (Лъжъкъ) Lav. II, **91 III**, 153, 156; **109**, 894.
- Λιμλιанинь Хил, 40, 251; Λιμλιѣнинь, 246, 255, 377.
- Λοσνίκης (Лозник, Лошан) Iv. IV, **87**, 181.
- Λούστκος (Лъштко) Iv. III, **74**, 171.
- Μαλκοβίτζα (Малковица, по мужу) Iv. IV, **87В**, 88.
- Μαναστράς Iv. III, **70**, 70; **75**, 125, 128; 79, 112, 114; Iv. IV, **86**, 251; Esph, **8**, 37.
- Μανδροϊωάννης (Μудри Јован) Iv. IV, **87**, 99.
- Μεγκούσης (Манкуш, Менкуш) Lav. II, **109**, 60, 64.
- Μεζινία (по мужу) Lav. II, **109**, 576.
- Μεζίνος Lav. II, **91 III**, 5, 8; **109**, 591.
- Μοσνάρης (Мошњар, од професије) Iv. III, **74**, 109; Моснеάρης, 198.
- Μουζάτος (Мжжат) Хег, **18 А**, 67; Μουντζάτος **В**, 23.
- Μουντρίτζης (Μудрица) Lav. II, **91 III**, 173; Μουντρούτζης **109**, 874.
- Μπεαλία (по мужу) Iv. III **74**, 265.
- Μπεατίτζας (Батица) Lav. II, **109**, 848.
- Μπερζолоζᾶς (Брзолоз) Iv. IV, **87**, 209.
- Μπεσχλέαμπος (Бесхлѣб) Iv. III, **70**, 140; Μπεσχλέαμπος **75**, 240; **79**, 211.
- Μποζαία (Божаја, по мужу) Iv. III, **70**, 27; **79**, 42.
- Μποσάκος (Божак ?) Iv. IV, **87**, 227; Esph, **14**, 23; **15**, 23.
- Μπουρζομαρία (Бързомѣрја) Iv. IV, **87**, 210; Μπριζομαρία Iv. IV, **87В**, 234.
- Βογβниа Хил, 486.
- Μπούρης (Борн) Iv. III, **70**, 126; Iv. IV, **86**, 74.

- Μπουχαλάς, Βουχαλάς (?Богољ) Lav. II, **91 III**, 49; Iv. III, **70**, 65; **75**, 111; **79**, 101; Iv. IV, **87**, 46.
- Μπρατζίλας (Брачило) Χέρ, **18 D III**, 50; **F I**, 16.
- Μπρεστιάκος (Брѣстјак) Iv. III, **74**, 207.
- Νεστζέστανος (Несчестан) Iv. IV, **87**, 18/19; Νεστζέσανος Iv. IV, **87B**, 23.
- Νικούλιτζας (Νικοлиџа) Iv. IV, **87**, 98.
- Ντρεασίτζης (Дрѣшиџ) Iv. III, **74**, 282.
- Όστρίδης (Όστροβιδ?) Χέρ, **16**, 6.
- Παρβέα (Првја) Lav. II, **dataak VIII**, 9.
- Πεσίακος (Πςџак) Lav. II, **91 III**, 81; **109**, 754, 889.
- Πεσιακός (од Πςџак, по мужу) Lav. II, **109**, 817.
- Πεσιανίκος (од Πςџ) Χέρ, **18A**, 55, 59, 63, 69, 70; **B**, 20, 21, 22, 24, 25; **F I** 29, 30.
- Πετρίλλας Χέρ, **18 F I**, 11.
- Πίσκιλας (?) Iv. IV, **87**, 162.
- Πισσιάνος (Πςџан) Iv. III, **70**, 131; **75**, 232, 234; **79**, 204, 206; Iv. IV, **86**, 76, 78; Lav. II, **91 III**, 110; **109**, 755, 799.
- Πισσινώ (од Πςџан, по мужу) Lav. II, **109**, 801.
- Πλαβίτζης (Планица) Χέρ, **18 F II**, 23.
- Πλάτζικος Iv. III, **77**, 90.
- Πομπίτζης (Побиџа) Iv. III, **74**, 137, 138, 214; Iv. IV, **87**, 154.
- Πότζακας (Почак) Iv. III, **74**, 139; Iv. IV, **87**, 167.
- Πότκος (Πьтк) Χέρ, **18 A**, 50; **B**, 18; **F I**, 10.
- Πούτλης Iv. III, **70**, 73, 101.
- Πράβιτζας (Правиџа) Iv. III, **74**, 13, 15, 16, 217; Iv. IV, **87**, 146, 163.
- Πρακαζία (Прѣказја, по мужу) Lav. II, **109**, 569, 570; Χέρ, **18 F I**, 20.
- Πράσνικας (Πραшник, Празник) Lav. II, **109**, 648, 690.
- Πρεαντουλία (Прѣдџља, по мужу) Iv. III, **70**, 147.
- Πρεκουρινή (Прѣкорьна) Lav. II, **109**, 342.
- Πρεντιπάπος (Пр(е)дипоп) Lav. II, **dataak VIII**, 15.
- Πρεντζήλας Πριντζίλας (Πραдило, Прѣжило) Χέρ, **18 A**, 68; **B**, 24; **F II**, 9.
- Πρίτας (?) Χέρ, **18 A**, 15; **B**, 6.
- Ψαγαζάς (Ρογοζ) Iv. III, **70**, 139; Lav. II, **91 III**, 211.
- Ψαδηλία (Радиља, по мужу) Lav. II, **91 III**, 227, 228, 236; **109**, 728, 731.
- Ψαδηνία, Ψαντινία (Радиња, по мужу) Iv. III, **70**, 298; **75**, 426; **79**, 413.
- Ψικᾶς (?) Lav. II, **109**, 560, 565.
- Ψοβᾶς (од Ροβ) Χέρ, **16**, 9, 11.
- Ψόβαλος, Ψούβαλος Χέρ, **18 A**, 15; **B**, 6; **D III**, 32/33.
- Ψοζονίκος Iv. III, **74**, 66.
- Ψούπετζης (Рупџ) Lav. II, **91 III**, 128, 137, 143, 164; **109**, 814, 899.
- Ψουχᾶς (од Ρυχο) Iv. III, **70**, 53, 144; **75**, 89; **79**, 83.
- Σερτζίλης (Срьдило) Lav. II, **109**, 194.
- Σερμπάνος (Срб(ј)ан) Iv. IV, **87**, 44; Σурμπάνος (etnik ?) Iv. IV, **87 B**, 50; Σурπάνος (etnik ?) Lav. II, **104**, 98.
- Σεστίλας (Жестило) Lav. II, **109**, 867.
- Σιλιγουδία (Желигодја, по мужу) Lav. II, **109**, 168, 186.
- Σιλιγουδώ (Желигодо, по мужу) Lav. II, **109**, 135.
- Σκοπίτζης (Скъпџ) Lav. II, **109**, 719.
- Σκορίβας (Скорива, од Скоривој) Lav. II, **91 III**, 152, 176, 177; **109**, 840; Χέρ, **18 A**, 108; **B**, 39.
- Σκοροинаσία (Скоринџа, по мужу) Χέρ, **D III**, 2.
- Σκοτζίλας (Скочило) Iv. IV, **87**, 20, 22.
- Σλάνης (Слан) Χέρ, **25**, 101, 102.
- Σλίνοβα (Злинова, по мужу) Iv. III, **74**, 134.
- Σμιγαδερός (Змијодер) Χέρ, **25**, 9.
- Σνεαγούλα (Снѣгуља, по мужу) Iv. III, **74**, 236.
- Σοκαρᾶς (?) Iv. III, **79**, 228; Σωκαρᾶς Lav. II, **91 III**, 71.
- Σουλιμᾶς (од Сулимир) Lav. II, **104**, 39, 124.
- Σουρουβίτζας (од Суров) Esph, **14**, 40; **15**, 33.
- Σπαστρικός Iv. III, **74**, 18, 19, 24, 199; Iv. IV, **87**, 61; Lav. II, **109**, 244, 405.
- Στανηλία (од Станил, по мужу) Lav. II, **91 III**, 20.
- Στάρτζος (Стараџ) Iv. III, **74**, 302.
- Στζᾶνος (Штјан) Χέρ, **18 F I**, 22.
- Στοῦρος (Штур) Lav. II, **91 III**, 158.
- Στραντινία (Стрѣдиња, по мужу) Χέρ, **D III**, 8.

- Σφεντζάκης (Сват + гр. суфикс) Esph, **15**, 125.
- Ταρούσης (? Таруш) Lav. II, **104**, 76.
- Τζάραϊνα (Шарена, Чарна) Iv. III, **75**, 250; **79**, 221.
- Τζεμπελιάκος (? Чапљак, Дебелјак) Zog, **29**, 49.
- Τζεπελιᾶς (Чепел) Lav. II, **91 III**, 93, 94.
- Τζεπενίκος (Чепеник) Χέρ, **18 A**, 14.
- Τζεπρениκας Χέρ, **18 F I**, 18
- Τζερμνικας Χέρ **18 F I**, 18.
- Τζερμνέας (Чермен, Чрмња) Iv. III, **74**, 117; Iv. IV, **87**, 197; Τζερνέας 199, 200; **87 B**, 221, 222, 223.
- Τζέρνης (Ч(е)рн) Lav. II, **91 III**, 186; Χέρ, **18 A**, 26; **B**, 11, 36.
- Τζερνωτό (од Ч(е)рн, по мужу) Esph, **14**, 89; **15**, 54.
- Τζετζελκί (од Цецелько, по мужу) Χέρ, **D III**, 1; Τζετζελκία Χέρ, **D III**, 6.
- Τζέτζελκος (Цецелько) Lav. II, **91 III**, 212; Χέρ, **18 A**, 109; **B**, 40.
- Τζυβρίλλης (Чубрил(о)) Iv. III, **74**, 51.
- Тѣлѣчица Хил, 178.
- Τουντινία (Туђиња или Тудиња по мужу) Lav. II, **109**, 801, 824.
- Τουντουρίτζης (Тудорица) Iv. IV, **87**, 187.
- Τουπμπασᾶς (Трбаш) Iv. IV, **87**, 119.
- Τραμπαρᾶς (?) Iv. III, **77**, 127.
- Φράστος (Хвраст) Lav. II, **91 III**, 191; **109**, 659; Χέρ, **18 A**, 106; **B**, 38.
- Χαρπετᾶς (Хлапета) Esph, **14**, 77, 79; Χαλπετᾶς Esph, **15**, 48, 74.
- Χλάπετζης (Хлапѣць) Lav. II, **91 III**, 138, 139, 141; **109**, 827, 828, 830–832, 900; Esph, **14**, 177; **15**, 99, 100.
- Χρακωτᾶς (Хракота) Iv. III, **70**, 22.
- Χραμπέρης (Храбрь) Lav. II, **109**, 684, 767.
- Χρεάσκος Iv. III, **74**, 127.
- Χρίτος (Хрыт) Χέρ, **18 A**, 8; **B**, 3.
- ETNICI*
- Ἄιγύπτιος (Ciganin) Lav. II, **91 II**, 28.
- Ἄλαμάνος Lav. II, **91 III**, 67; Χέρ, **18 A**, 10; **B**, 3.
- Ἄλβανίτης Iv. III, **70**, 275, 295; Lav. II, **91 III**, 105, 234; **109**, 566, 723, 725, 788.
- Ἄρμένης Lav. II, **109**, 622, 635, 641.
- Ἄρμενόπουλος Iv. III, **70**, 18, 25; **75**, 33; **79**, 30; Iv. IV, **86**, 46
- Βαρβαρηνός Lav. II, **105**, 18; **112**, 14.
- Βασμοῦλος Lav. II, **109**, 625.
- Βλάχα Iv. III, **75**, 431; **79**, 417; Χέρ, **18 A**, 114; **B**, 54; Chil. I, **39**, 110.
- Βλαχοϊωάννης Zog, **15**, 37.
- Βλαχοπουλίνη Iv. III, **74**, 227.
- Βλαχόπουλος Iv. IV, **87**, 71; Χέν, **12**, 11; **13**, 18; **dodatak II**, 8.
- Βλάχος Iv. III, **70**, 146, 274, 304; **74**, 163; Lav. II, **91 III**, 37, 178; **104**, 129, 138; Χέν, **12**, 9; **13**, 16; **25**, 106; **dodatak II**, 7; Χέρ, **18 B**, 27, 42; Esph, **14**, 163; Zog, 29, 46.
- Βλαχώ Iv. III, **75**, 245; **79**, 217.
- Βουλγάρα Χέν, **25**, 13.
- Βουλγαρία Lav. II, **91 III**, 67; **109**, 598.
- Βουλγαρίνα Lav. II, **109**, 220.
- Βουλγαρόπουλος Lav. II, **109**, 168.
- Βούλγαρος Iv. III, **70**, 96, 100, 382, 384; Iv. IV, **87**, 204; Lav. II, **109**, 195, 212, 250, 262, 347, 360, 495; Χέν., **25**, 11; **Българинъ** Хил, 491.
- Γερμάνης Lav. II, **104**, 144.
- Ζερβός Iv. III, **74**, 228; Iv. IV, **87**, 31; Lav. II, **105**, 12; Chil. I, **40**, 73.
- Κατζιβελάκης (Ciganin) Iv. IV, **87 B**, 55.
- Κατζιβέλης (Ciganin) Lav. II, **91 III**, 233.
- Κομανίτζης Iv. III, **74**, 29; Iv. IV, **87**, 54, 186.
- Κομάνα Χέν, **25**, 7.
- Κόμανος Lav. II, **109**, 413, 739.
- Περσίκης (?) Lav. II, **109**, 254.
- Ῥωμάτος Iv. III, **74**, 91, 297.
- Ῥῶσος (v. spisak slovenskih imena)
- Σέρβος Iv. III, **70**, 87; **77**, 31; Iv. IV, **87**, 125; Lav. II, **dodatak VIII**, 17; **Сръбинъ** Хил, 387; **Сръво** Хил, 493.
- Σθλάβος Iv. IV, **87**, 94, 96, 112, 172; Lav. II, **91 III**, 112.
- Сръвопѣль** Хил, 372.
- Φράγγος Iv. III, **70**, 313; Iv. IV, **87**, 42; Lav. II, **104**, 40; **109**, 300; **Фрогг** Хил, 43, 291.
- KTETICI*
- Ἄγριώτης (zaselak) Chil. I, **41**, 69.
- Ἄλμυριώτης (Almiros) Esph, **14**, 116; **15**, 78.
- Ἄμαριανί (Amara) Χέρ, **18 A**, 93.

- Ανατολική (Istok) Iv. III, **70**, 311; **75**, 419, 432; **79**, 405, 419; Iv. IV, **86**, 95; Esph. **14**, 174.
 Ανατολικός (Istok) Iv. III, **70**, 17; **75**, 30, 32, 33; **79**, 27, 29; Iv. IV, **86**, 43; **87 A**, 137; Lav. II, **104**, 42, 161; **109**, 147, 152, 184, 339, 839, 894; Xén, **25**, 106.
 Ανεώτης (Ane) Lav. II, **109**, 933.
 Αντιγωνίτης (Antigonija) Xén, **25**, 99.
 Άραβενικιώτης (Aravenikija) Xér, **18 B**, 47; v. Άραβενικότης
 Άυλωνίτης (Avlona) Zog, **17**, 50.
 Βαβδηνός (Vavdos) Lav. II, **109**, 110, 126, 421, 448.
 Βελωνιώτης (Velona) Esph, **14**, 135, 139; **15**, 102, 105.
 Βελωνιώτισσα (Velona) Esph, **14**, 138.
 Βενέτικος (Venikija) Xén, **25**, 105.
 Βερροιώτης (Verija) Lav. II, **109**, 36.
 БИТОЛАЊКА Хил, 422.
 Βλαχιώτης (Vlahija) Lav. II, **109**, 43, 253, 259, 268, 288, 374, 393, 414; Iv. III, **79**, 502; Xén, **25**, 11.
 Βλαχιώτισσα (Vlahija) Lav. II, **109**, 285; Chil. I, **39**, 110.
 Βοδενιώτης (Voden) Lav. II, **109**, 364.
 Βολερινή (Voleron) Iv. IV, **86**, 273.
 Βολερνός (Βουλερινός) (Voleron) Iv. III, **70**, 101; **75**, 188; **79**, 164; Iv. IV, **86**, 253; Lav. II, **91 III**, 238; **109**, 405, 726.
 Γαυριάνος (Gavrijani) Lav. II, **91 III**, 238; Γαύριανις **109**, 726.
 ГЪВЕНИСКИЊТ Хил, 183.
 Δαμασκό Lav. II, **91 III**, 30.
 Διδυμοτειχίτος (Didimotika) Esph, **8**, 26.
 Δοβροβικιώτης (Dobrovikija) Iv. III, **74**, 259, 260.
 Δοκειανός (?) Iv. III, **74**, 99, 238; Iv. **87**, 110.
 Έρμηλειώτης (Ermilija) Iv. III, **70**, 291, 312; Esph, **8**, 77; **14**, 52; Lav. II, **91 III**, 165; **109**, 394.
 Εύριπιώτης (?) Lav. II, **109**, 303.
 Ζαγορηνός (Zagora) Lav. II, **109**, 130, 888; Xén, **13**, 178/179; **25**, 14; **doatak II**, 14.
 Ζιγνιώτης (Zihna) Chil. I, **40**, 108/109.
 Ζυχνιώτης (Zihna) Lav. II, **109**, 243.
 Θασίτισσα (Tasos) Lav. II, **91 III**, 55.
 Θασίτης (Tasos) Iv. IV, **86**, 260; Lav. II, **109**, 931.
 Θεασίτης (Tasos) Iv. IV, **86**, 83.
 Θεσσαλονικαία (Tesaloniki) Lav. II, **109**, 129; Esph, **14**, 175.
 Θεσσαλονικεύς (Tesaloniki) Lav. II, **104**, 81, 83.
 Θηβαῖος (Teba) Lav. II, **109**, 197, 382.
 Θωμαίνα (Ag. Toma) Lav. II, **109**, 575.
 Ίαννηνιώτης (Janjina) Lav. II, **109**, 43; **ЇЃЃЃЃЃЃЃ Хил**, 301.
 Ίερισιώτης (Jeris) Xén, **12**, 5; **13**, ; **25**, 7; **do-datak II**, 4.
 Ίσκαριώτης (?) Iv. III, **74**, 37.
 Ίταλιώτης (? Italija) Zog, **29**, 20.
 Καλαμαρηνός (Kalamarija) Lav. II, **104**, 158/159.
 Καλαμηνός (? Kalamion) Lav. II, **109**, 206, 249.
 Καλλιουπολίτης (od Γαλλιουπολίτης, Galipolje) Iv. III, **74**, 29, 46.
 Καμινιώτης (? Kamena) Iv. III, **75**, 235, 236; **79**, 207, 208.
 Καραντηνός (?) Iv. IV, **86**, 8.
 Καρεώτης (Kareja) Iv. IV, **87**, 171; **87 B** (Σκαριώτης), 188.
 Καρκαρηνός (Karkara) Lav. II, **109**, 20.
 Καρκαριώτης (Karkara) Lav. II, **109**, 434.
 Κασανδρηνή (Kasandrija) Lav. II, **109**, 114.
 Κασανδρηνός (Kasandrija) Lav. II, **105**, 13; **109**, 131, 574.
 Καστανιώτισσα (Kastanija) Lav. II, **109**, 727.
 Κελλιώτης (Kelion) Xén, **12**, 6, 9, 11; **13**, 11, 14/15, 18; **25**, 8, 9; **doatak II**, 5, 7, 8.
 Κερασηνός (Kerasesa) Esph, **14**, 68; **15**, 42.
 Κιώτης (Kios) Lav. II, **109**, 442.
 Κληζομενίτης (?) Lav. II, **109**, 118.
 Κομητζιάνη (Kumica) Zog, **15**, 31/32.
 Κομητζιανός (Kumica) Iv. III, **70**, 381; **75**, 514 (Κομητιανός); **79**, 504; Esph, **8**, 75; **14**, 54; Xén, **15**, 12; **КΣМичанинь Хил**, 333.
 Κοντζιώτης (Koncikion) Iv. III, **77**, 82, 134.
 Κοπνήνα (Kopana) Lav. II, **109**, 179, 180.
 Κορινθία (Korint) Xér, **18 D II**, 32.
 Κορίνθιος (Korint) Xér, **18 A**, 99; **B**, 36.
 Κορυνθαῖος (Korint) Lav. II, **109**, 839.

- Κοσνιτζιώτης (Košnica) Iv. IV, **87B**, 91; Κοσινιτζιώτης Iv. IV, **87A**, 82.
- Κουμαρίνα (? Kumaridia?) Lav. II, **109**, 509.
- Κρητικός (Krit) Lav. II, **109**, 393.
- Κριτζιανίτης (Kricijana) Lav. II, **109**, 304.
- Κρυοπηγαδίτης (Kria Pigadia) Lav. II, **109**, 302, 316.
- Κυπριανός (Kipar) Iv. III, **74**, 131, 223; Iv. IV, **87**, 150.
- Λαμψακηνός (Lampsak) Iv. III, **74**, 168; Iv. IV, **87**, 194.
- Λεονταρηνός (Leonta) Lav. II, **109**, 81.
- Λημναία (Lemnos) Lav. II, **109**, 380.
- Λημναίος (Lemnos) Iv. III, **70**, 150, 380; **75**, 168; **79**, 144; Lav. II, **109**, 208, 210, 392, 397; **112**, 18; Χέν, **13**, 177; **dodatak II**, 13; Chil. I, **40**, 75; Zog. **17**, 62.
- Λιπαρηνός (Lipari) Χέν, **25**, 6.
- Λογγιανός (Longos) Iv. III, **75**, 238; **79**, 210; Lav. II, **91 III**, 66; **109**, 312, 634/635; Χέν, **25**, 14.
- Μακεδόνα (Makedonija) Iv. III, **70**, 284; **75**, 414/415; **79**, 403; Esph, **8**, 25; Μακεδόνα Lav. II, **109**, 238, 241; **ΜΑΚΕΔΟΝΑ** Хил, 261.
- Μακεδών (Makedonija) Iv. III, **70**, 15; **74**, 224; **75**, 28; **79**, 25; Iv. IV, **86**, 19; **87**, 143, 184; Esph, **14**, 14; **15**, 14; Chil. I, **39**, 100; **ΜΑΚΕΔΟΝΗ** Хил, 73.
- Μαλουκιώτης (Maluka) Chil. I, **39**, 91, 92.
- Μελενικιώτης (Melenik) Iv. III, **77**, 139; Lav. II, **91 III**, 134, 146, 147, 150, 153; Lav. II, **109**, 835, 836, 837, 838, 841.
- Μελιτινός (Melitu) Lav. II, **109**, 57.
- Μεταλιανός (Metalin) Χέρ, **18 B**, 8.
- Μιλιωτής (Milos) Chil. I, **41**, 80.
- Μισουριώτης(?) Lav. II, **91 III**, 63.
- Μιτυληναία (Mitilena, Lezbos) Χέν, **12**, 8; **13**, 13; **dodatak II**, 6.
- Μιτυληναίος (Mitilena, Lezbos) Lav. II, **112**, 17; Χέν, **12**, 7, 10; **13**, 12, 16; **25**, 15; **dodatak II**, 6, 7; Χέρ, **18D II**, 11; **E II**, 4.
- Μονεμβασιώτης (Monemvasija) Lav. II, **109**, 345.
- Ναξειώτης (Naksos) Iv. III, **70**, 308.
- Νεακίτης (Neakit) Iv. III, **70**, 97; **75**, 183; **79**, 160; Iv. IV, **86**, 298.
- Νεοχωρίτος (Neohorion) Lav. II, **109**, 465.
- Νησιώτης (Nision) Iv. III, **70**, 306; Lav. II, **109**, 85, 512, 637, 638; Χέν, **12**, 10; **13**, 17; **dodatak II**, 8.
- Όδηγητρειανός (Odigitrija) Lav. II, **109**, 390.
- Ούρλιακηνός (Urliakos) Lav. II, **109**, 449.
- Παρτζαλαῶς (Parcala) Lav. II, **109**, 367.
- Παφλαγών (Paflagonija) Iv. III, **74**, 114; Iv. IV, **87**, 21, 203; Lav. II, **109**, 90.
- Πελαγονίτης (Pelagonija) Lav. II, **91 III**, 62.
- Πορηνός (Porinion) Lav. II, **91 I**, 51.
- Πορτάρης (Portarea) Iv. IV, **87**, 214.
- Ποταμίτης (Potamia) Iv. IV, **87**, 197.
- Πρεβιστινός (Prevista) Iv. III, **74**, 179; Iv. IV, **87 B**, 153, 156; Πρεβεστινός **87 A**, 139, 142.
- Πριναριώτης (Prinarion) Iv. IV, **87**, 220; Lav. II, **109**, 603.
- Προυσηνός (Prusos) Chil. I, **40**, 71, 72.
- Πτεληνός (Ptelea) Iv. III, **70**, 295, 307.
- Πωρηνός (Poros) Lav. II, **109**, 545.
- Ύραγαζηνῶς (Ragazion) Lav. II, **109**, 58/59, 67, 73.
- Ύραδοβοληνός (Radovolis) Iv. III, **79**, 419.
- Ύραδολιβινός (Radolivo) Iv. III, **79**, 421; Iv. IV, **86**, 325.
- Ύρεβενικιώτης (Αραβενικιώτης) (Revenikija) Χέρ, **18 D I**, 38.
- Σαμιώτης (Samos) Lav. II, **109**, 193.
- Σερριώτης (Ser) Lav. II, **109**, 490.
- Σιδηριώτης (San Sidero?) Lav. II, **109**, 284.
- Σιδηροκαυσειώτης (Sidirokavsija) Lav. II, **109**, 313.
- Σκαλιώτης (Skala, Skali) Lav. II, **109**, 285.
- Σκαμανδρηνός (Skamandar) Lav. II, **91 III**, 151, 155; **109**, 449; Χέν, **25**, 62; **dodatak II**, 14; **ΣΚΑΜΑΝΔΡΑ** Хил, 280.
- Σκαπελιώτης (Skopelos) Iv. III, **74**, 183, 185; Iv. IV, **87**, 127; Σκοπελιώτης Iv. IV, **87 B**, 154.
- Σκουταριώτης (Skutari) Chil. I, **41**, 80.
- Σπηλαιώτης (Spilea) Lav. II, **109**, 185; Chil. I, **39**, 95.
- Σταυρηνός (Stavros) Lav. II, **91 III**, 28; **109**, 380, 629, 798.
- Στηλαριώτης (Stilarion) Lav. II, **109**, 493.
- Στομιανός (Stomion) Iv. III, **70**, 292; Lav. II, **109**, 290.
- Στρυμμονίτης (Strimon) Χέρ, **18 A**, 79.

Στρομπιτζηνός (Strumica) Iv. IV, **86**, 325, 328, 394.

Συρμουρῖνος (Sirma) Lav. II, **109**, 901.

Τζάκων (Cakonija, Peloponez?) Iv. III, **70**, 5, 24; **75**, 7, 9; **79**, 7, 9; Iv. IV, **86**, 43, 48.

Τζουνιώτης (Tsonia) Esph, **14**, 165.

Τορνάρης (Tornea) Lav. II, **109**, 672.

Τραναβιώτισσα (?) Lav. II, **109**, 40/41.

Τρικαληνός (Trikala) Iv. III, **74**, 219.

Φουρνιώτης (Furna) Iv. III, **70**, 79; **79**, 129; Lav. II, **109**, 843.

Φουρνιωτό (Furna) Lav. II, **91 III**, 60.

Φουρτινιώτης (Furna, Furnija?) Iv. III, **70**, 272; **75**, 148; Iv. IV, **86**, 250.

Φωκειανός (Fokeja) Xén, **12**, 10/11; **13**, 17; **doatak II**, 8.

Χαλεπίτης (Halepo) Iv. III, **70**, 70.

Χιότισσα (Hios) Xén, **25**, 14.

Χιώτης (Hios) Lav. II, **109**, 932.

Χρυσουπολίτης (Hrisopolj) Lav. II, **104**, 79.

Ψαλειδιώτης (Psalis) Iv. IV, **86**, 96.

PO MANASTIRIMA

Ίβηρας Iv. IV, **86**, 235.

Ίβηρίσσα Iv. III, **70**, 99, 381.

Ίβηρόπουλος Iv. III, **75**, 53, 54; **79**, 48; (Ίβηρόπουλος) Iv. IV, **86**, 35.

Ξηροποταμίτης Iv. III, **74**, 11, 12.

ALBANSKA

Κοκκής (Koke) Lav. II, **109**, 158.

Κουλοόμπαρδος (alb/gr. Kulu+ bardhë) Lav. II, **109**, 266, 267, 268, 289.

Κουρτέσης (Kurteš) Xér, **18 A**, 10, 26; **B**, 4; **D III**, 29.

Κουρτεσό (Kurteš) Lav. II, **109**, 93.

Κυριαμπούρης (grč. alb. Kiria+bure) Lav. II, **105**, 19.

Τζοόμης (Cumë) Lav. II, **109**, 294.

ARAPSKO-TURSKA

Άμελγαζᾶς (Amelgaz) Lav. II, **109**, 879.

Βουρούκλης (?Vurukli) Chil. I, **39**, 108.

Γάζος (Gaz) Xér, **18 D III**, 43.

Καβαζός (Kavaz, Kabaz) Iv. III, **70**, 14; **75**, 26; **79**, 24; Iv. IV, **86**, 12, 25, 29.

Λούλα (Lula) Xér, **18 B**, 53.

Σακκής (Sake) Lav. II, **109**, 215, 218, 286, 292.

Τζαλύπαρις (tur/gr., Caliparis) Iv. IV, **86**, 271.

ITALIJANSKA I LATINSKA

Άλδουβίνος (od Baldovin ?) Chil. I, **40**, 45, 48, 49.

Βιτάλης (Vitali) Iv. III, **70**, 129.

Βιταλία (po mužū) Iv. III, **75**, 230; **79**, 202; Iv. IV, **86**, 76.

Γαβαλᾶς (Gavala) Lav. II, **104**, 26.

Γίων (lat. fran. Gijon?) Chil. I, **40**, 117.

Δομέτης (Dometi(s)) Iv. III, **75**, 243/244, 247; **79**, 215, 219; Iv. IV, **86**, 89.

Ίντάλκος ((H)Idalgo) Lav. II, **109**, 173.

Καλαβρός (?) Esph, **8**, 34.

Καναρώ (ital. gr. Kanaro, po mužū) Lav. II, **109**, 780.

Καρβόνης, Καρβώνης (Karbon) Lav. II, **91 I**, 57; **109**, 551; Xér, **18A**, 7; **B**, 2; **D III**, 26, 54; **F I**, 7.

Καρβωνία (po mužū) Xér, **18A**, 46.

Κορνήλιος (Kornelio) Lav. II, **109**, 117.

Κουράτορος (Kurator) Lav. II, **91 I**, 59; **91 III**, 21.

Κουράτωρ (Kurator) Lav. II, **91 III**, 201.

Κουρτζουβακία (po mužū) Esph, **14**, 73.

Κουρτζουβάκης (?) Xén, **13**, 24; **25**, 64; **doatak II**, 12.

Κοφεράς, Κοφυράς (Kofer) Lav. II, **91 III**, 94; **109**, 772, 899.

Κρίτζης (gr. ital. Kricio) Iv. III, **70**, 137; **75**, 237; **79**; **209**; Lav. II, **109**, 582.

Κριτζία (gr. ital. Kricia) Xér, **18 D III**, 55.

Μερκούριος (Merkur) Iv. IV, **87**, 139; Lav. II, **109**, 745. (hriš. takode)

Μόδεστος (Modesto) Iv. III, **74**, 187; Iv. IV, **87**, 120.

Ροκοτάς (Rokota?) Xér, **18 B**, 48; **D I**, 39.

Σκούζαρης (Skuzaro) Iv. IV, **87**, 205; Σκούραζης Iv. IV, **87 B**, 228.

Τομάζης (Tomazo) Xén, **25**, 103.

Φεβρουάριος (Fevruario) Iv. III, **74**, 250; Φευρουάριος Esph, **14**, 171.

VLAŠKA

Άρζάνικος (Arzanik) Iv. IV, **87**, 76.

Άρτζυπάς (Artipa) Lav. II, **109**, 488.

Γάβανος (Gavan ?) Iv. IV, **86**, 308.

Ίακουμῆς (Jakumi) Lav. II, **104**, 87, 153.

- Κατζαβός (?) Zog, **17**, 15; Xér, **18 D I**, 40.
Копил Хил, 138.
Кѣцѣлотъ Хил, 86.
 Μαμαλίνα (Mamalina?) Lav. II, **109**, 351, 426.
 Μαντζαβίνος (Manṭavin) Iv. III, **70**, 296; **75**, 423, 424; **79**, 409, 410; Iv. IV, **86**, 319, 327.
 Μαρρέτζιστος (? Mareṭist) Esph, **15**, 41.
 Μίγνουαρης (od Mig) Esph, **15**, 47, 95.
Моревѣдникъ Хил, 85.
 Μπασαρώ (Basaro) Iv. IV, **87 B**, 61.
 Μποῦνος (Bun) Lav. II, **109**, 410.
 Μπουχᾶς (?) Xér, **18 A**, 29.
 Μύγιαρης (od Mig) Esph, **8**, 6.
 Νεβρίδης (Nevri) Lav. II, **109**, 366.
 Οὐρλέας (Urlja, Orlja) Lav. II, **91 III**, 189.
 Σαβίλας (od Sava?) Xér, **18 A**, 53; **B**, 7; **D III**, 34, 49; Σιαβιλᾶς (vl. hriš.) Xér, **18 A**, 17.
Сакѣа Хил, 241.
 Σόκια (Sokia) Lav. II, **104**, 57.
 Σόκας (Sokia) Lav. II, **104**, 54.
Срѣсаль Хил, 399.
 Τζαμάντουρος (Ṭamantur) Iv. III, **70**, 85; **75**, 161; **79**, 140, 169; Iv. IV, **86**, 270.
 Τζουλούκωνος (Ṭulukon) Lav. II, **91 III**, 84.
 Τουκτούλης (?) Lav. II, **109**, 743.
 Τύχολας (vl. hriš. Tihola) Esph, **8**, 18.
 Χαρζανᾶς (? Harzan ?) Iv. IV, **87 B**, 99.
- HRIŠĆANSKA*
- Βασιλιτζιάνης (Vasilica) Lav. II, **109**, 486.
 Γεωργίτζαινα (po mužū, od Georgije) Xén, **25**, 11.
 Γυρωτᾶς (Jerota, Jirota) Lav. II, **91 I**, 18.
 Ἰακοβία (po mužū, od Jakov) Xén, **25**, 109.
 Ἰωαννηλᾶς (od Jovan) Lav. II, **109**, 296.
 Λεοντώ (grč. hriš. od Leon, po mužū) Lav. II, **109**, 578.
 Μανουηλίτζης (od Manoilo) Lav. II, **109**, 494.
 Μαρινία (Marinja, po mužū, sl. nastavak) Iv. IV, **87 B**, 139; Xér, **18 A**, 96.
 Μαρτινία (Martinja, po mužū) Xén, **15**, 16.
 Μιχαηλιτζία (Mihaliča, po mužū, sl. nastavak) Iv. III, **77**, 64/65; Lav. II, **109**, 733.
 Μιχαλιτζης (od Mihailo) Iv. III, **74**, 9, 196; Xér. **18 B**, 25.
- Μιχαλώ (od Mihailo, po mužū, sl. nastavak) Iv. III, **75**, 99.
 Νικηφορία (Nićiforja, po mužū, sl. nastavak) Lav. II, **91 III**, 58.
 Νικούλιακος (gr. hriš. od Nikola) Iv. IV, **87**, 44.
 Πετρωνᾶς (Petronja) Lav. II, **109**, 476.
 Σαβανᾶς (od Sava) Lav. II, **104**, 162.
 Σιλίτης (od Vasilije) Iv. III, **70**, 92.
 Σιμίσιος (od Simeon) Esph, **15**, 56.
 Σούσμανις (kal.) Lav. II, **109**, 813.
 Τζυκούρης (hipokoristik od Hrist) Lav. II, **109**, 83.
 Τομάχης (od Toma) Lav. II, **91 III**, 47, 52; **109**, 544, 603, 616, 618, 620.
- JERMENSKA*
- Βαχάνης (Vahan) Iv. III, **74**, 232.
 Τζυμισκῆς (Cimiskije) Lav. II, **109**, 420.
- BALKANSKA*
- Βαρυματζούκης (sl. balk. ili vl. balk Vari+ macuki) Iv. III, **74**, 115.
 Βατράνος (Vatra) Lav. II, **104**, 32.
 Κοντέας (Konda) Xér, **18 A**, 25, 31.
 Μαστραλλῆς (Mastral) Xén, **25**, 13.
- NEIDENTIFIKOVANA*
- Ἄκοτεινιώτης Chil. I, **41**, 64.
 Ἄμπλαδηνός Lav. II, **91 III**, 162
 Ἄ(ν)τουβλιανός Iv. III, **70**, 72; **75**, 131; Ἄν-δρουβλιανός Iv. IV, **86**, 250.
 Ἄτρίνοβας Xén, **25**, 64.
 Ἄχεληνός Lav. II, **109**, 538.
 Βάραχος Chil. I, **39**, 112.
 Βάρδενος Iv. IV, **86**, 270; Lav. II, **109**, 50.
 Βαστραλίτης Iv. IV, **87**, 185.
 Βατατζόνα Lav. II, **109**, 412.
 Βλατρός Xér, **18 F II**, 25.
 Βούμπουνος (sl. ili vl.) Xér, **18 F II**, 25.
 Βουρούκλης Iv. III, **74**, 229.
 Βουχαλία (verovatno ime po mužū, sl. nastavak -ja) Iv. III, **70**, 104.
 Γαβιώτης Chil. I, **41**, 76.
Гамаль Хил, 299.
 Γαλβέας Esph, **14**, 82; **15**, 50.
 Γερίλζας Iv. IV, **87 B**, 172.
Гезиць Хил, 296.
 Γερσίλας Iv. III, **74**, 155.

- Γριπάρης Lav. II, **104**, 21.
 Γρολέας Lav. II, **datak VIII**, 22.
 Γυλάρδος Lav. II, **109**, 512.
 Γυρίλτζας Iv. IV, **87**, 157; Γερίλτζας Iv. IV, **87B**, 172.
 Δαυγῆς Iv. III, **74**, 53–56, 116.
 Δοραπραίνος Lav. II, **datak VIII**, 14.
 Δρουπελία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Lav. II, **109**, 626.
 Ζαβεντικάνος Lav. II, **datak VIII**, 16.
 Ζάτρουλλος Lav. II, **109**, 629.
Βακλιποдь Хил, 479.
 Καλαμάνος Chil. I, **39**, 102; Καλομάνος Lav. II, **109**, 580.
 Κάλενος Iv. IV, **87**, 19.
 Καλιγάρης Iv. III, **75**, 189.
 Κάλουβα Chil. I, **41**, 60.
 Καρουζία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Lav. II, **91 III**, 98.
 Καροῦζος Lav. II, **91 III**, 163; **109**, 790; 857.
 Κατζίγκρις Χέρ, **18 B**, 8; Πατζίγκρις Χέρ, **18 A** 19.
Βατοδικъ Хил, 286.
 Καφαριώτης (ktet?) Iv. IV, **87**, 9/10; Καψηριώτης Iv. IV, **87B**, 10.
 Κερκαμούργης Esph, **14**, 63.
 Κλασταδία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Lav. II, **91 III**, 36.
 Κόκαρις Lav. II, **91 III**, 214.
 Κοκάσης Iv. III, **74**, 297.
 Κομιανή Χέρ, **18 E II**, 1.
 Κομιανός Esph, **8**, 7; **14**, 122; **15**, 84; Χέρ, **18 D I**, 44; **E I**, 18.
 Κοναλούγερως Χέρ, **18 D III**, 14.
 Κόντεβος Zog, **29**, 22.
 Κοντοβία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Zog, **29**, 25.
 Κόντοβος Lav. II, **104**, 23.
 Κόπελος (vl. ili gr.) Lav. II, **91 III**, 239.
Βορналитъ Хил, 264.
 Κουλιλιῆς Χέρ, **18 B**, 48.
 Κουνερίτζης Iv. III, **74**, 67/68.
 Κουρλουκωβηνός Lav. II, **91 III**, 101; **109**, 784.
 Κουρτζουκλός Iv. III, **70**, 60; Iv. IV, **86**, 271.
 Κουφίλιτζας Lav. II, **109**, 728.
 Κωνστομοίρης (alb.?) Lav. II, **109**, 191, 198.
 Λιβουνώ Zog, **17**, 18.
 Μαγγλαβίτης Esph, **14**, 132; **15**, 94.
 Μαγιδιώτης Iv. III, **75**, 52; **79**, 47; Μαγιδιώτης Iv. IV, **86**, 4.
 Μάζης Lav. II, **109**, 428.
 Μάλης Iv. IV, **86**, 10.
 Μαρμιγγῶ Chil. I, **41**, 77/78.
 Μαρούδεσις Lav. II, **91 III**, 205; **109**, 682, 916.
 Μαρτζαλάτος Lav. II, **109**, 25.
 Μελγουζής Lav. II, **91 III**, 176.
 Μελέανος (sl. ili vl. ?) Lav. II, **104**, 145.
 Μεντζιάρης Iv. III, **74**, 169/170.
 Μεργαζῆς Lav. II, **109**, 94.
 Μιμητάρης Chil. I, **41**, 79.
 Μισουρᾶς Iv. IV, **86**, 242, 262.
 Μόδερος Χέρ, **18 F II**, 15.
 Μοδηνία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Χέρ, **18 D III**, 16.
 Μουζάλων Iv. III, **74**, 44; Iv. IV, **87**, 60; Χέν, **25**, 11.
 Μουντινία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Esph, **14**, 69.
 Μουρζούλιακος Iv. IV, **87**, 66.
 Μουσθινάρης Iv. IV, **87**, 156.
 Μπαράχας Lav. II, **104**, 31.
 Μπερίτζης Iv. III, **74**, 147.
 Μπίγγοβας Lav. II, **104**, 115.
 Μπιζέας Χέρ, **18 A**, 13; **B**, 5; **D II**, 31; **D III**, 31; **E II**, 27.
 Μπλοῦτζος Χέρ, **18 A**, 40; **B**, 14/15; **D III**, 48; **F I**, 4; **F II**, 19.
 Μπούσχας Lav. II, **109**, 482.
 Μπριτζᾶς Χέρ, **18 D III**, 5.
 Μωθωνάτος Lav. II, **109**, 306, 312.
 Μωμώτης Lav. II, **109**, 432.
 Νηφαίτης Χέν, **15**, 13.
Παριца Хил, 447, 454, 464.
 Παστυλᾶς Lav. II, **104**, 135.
 Πατζίγκρις Χέρ, **18 A**, 19; (Κατζίγκρις) Χέρ, **18 B**, 8.
 Παχινός Χέρ, **18 E I**, 21.
 Παχουτινία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Χέρ, **18 B**, 48.
 Πεντζουλία (verovatno ime po mužu, sl. nastavak -ja) Lav. II, **109**, 901.
 Πετζιαμᾶς Esph, **8**, 49.
 Πέτζικας Lav. II, **91 III**, 193, 195, 204; **109**, 659.
 Πίζοβα Χέρ, **18 A**, 98.
 Πισσύρης Χέν, **15**, 12.

- Πίτακας Lav. II, **91 III**, 130, 135, 171; Πίτυ-
 κας Lav. II, **109**, 818, 823, 825, 866, 909.
 Πόπνης Chil. I, **40**, 56.
 Ποστιαρία (verovatno ime po mužju, sl. na-
 stavak -ja) Esph, **14**, 12.
 Ποστιαρίος Esph, **8**, 36.
 Ροδόσφυρος (sl/gr.?) Iv. IV, **87**, 182.
 Σαταϊωάννης Lav. II, **105**, 12.
 Σαταῶς (sl. ili vl.) Lav. II, **105**, 8; **112**, 8, 15.
 Σατοκαλή Lav. II, **112**, 16.
 Σατολέων Lav. II, **105**, 8, 10.
 Σουλεανίκος Iv. IV, **87**, 216; Σουλιανίκος
 Iv. IV, **87 B**, 239.
 Σουγλέας Iv. IV, **87**, 123.
 Σουρίλας Iv. III, **74**, 240.
 Σουρούλας Iv. III, **74**, 238.
 Σούσουρος Iv. IV, **87**, 143.
 Στίλιντος Lav. II, **104**, 117.
 Στρίλας Lav. II, **109**, 681.
 Σχωτᾶς Χέρ, **18 D I**, 38; Χωτᾶς Χέρ, **18 D I**, 48.
 Ταρωνᾶς Lav. II, **109**, 77, 79.
 Τζαβαῖος Iv. IV, **86**, 321.
 Τζαβαλαρία (verovatno ime po mužju, sl. na-
 stavak -ja) Lav. II, **109**, 480.
 Τζακνής Iv. IV, **87**, 70.
 Τζαλτουμώ Iv. IV, **87**, 213; Τζαλντουμώ Iv.
 IV, **87B**, 236.
 Τζαφάρες Lav. II, **109**, 730/731.
 Τζάφαρις Lav. II, **91 III**, 236.
 Τζερεμεντῆς Χέν, **13**, 22; **doatak II**, 10.
 Τζερεμεντία (verovatno ime po mužju, sl. na-
 stavak -ja) Χέρ, **18 D II**, 34; **E III**, 16.
 Τζερτίκας Iv. IV, **87**, 229.
 Τζετζέκαλις Iv. III, **74**, 289.
 Τζιλίγγα Χέρ, **18 A**, 79; Τζηλίγκας **B**, 29.
 Τζιμνίζης Χέρ, **18 A**, 28.
 Τζίριχος (sl. ili vl.) Iv. III, **70**, 83.
 Τζουρούγιανης Chil. I, **41**, 64.
 Τζυβίνης Zog, **29**, 32.
 Τζυβός Lav. II, **109**, 409.
 Τζυλιμονίδης Lav. II, **109**, 500.
 Τζυριχία (verovatno ime po mužju, sl. nasta-
 vak -ja) Iv. III, **75**, 156, **79**, 136.
 Τζυτζυμᾶς Zog, **29**, 37, 39.
 Τζυτζιάμβος Χέρ, **18 D III**, 24.
 Τησιτιτζίας Χέρ, **18 A**, 37/38; **B**, 14.
 Τοξαράς Lav. II, **91 III**, 64; Chil. I, **40**, 119.
 Τόξας Χέρ, **18 F I**, 6.
 Τσοίνος Χέρ, **18 D III**, 4.
 Τυρέας Χέν, **25**, 107.
Фѣцинь Хил, 209.
 Χαλμπούκης Lav. II, **109**, 640.
 Χοσιάριος Lav. II, **91 II**, 24; **109**, 575.
 Χύβδαινα Iv. III, **75**, 429; **79**, 415.

III. OPŠTA TABELA

KATEPA-NIKIJ	SELO	MANASTIR	GODINA	GRČKA	SAMO GRČKA	SLOVENSKA	SAMO SLOVENSKA	OSTALA	MEŠOVITA	NEUTRALNA	NEIDENTIFIKOVANA	UKUPNO DOMA-CINSTAVA
	AGATI	LAVRA	1321.	1 (100)	1 (100)							1
	DRIMOSITA	LAVRA	1321.	44 (78,57)	34 (60,71)	13 (23,21)	4 (7,14)	4 (7,14)	10 (17,86)	5 (8,93)	1 (1,78)	56
	EPANO ANTIGONA	ZOGRAF	1320.	5 (71,43)	5 (71,43)					2 (28,57)		7
	EPANO VOL VON	ZOGRAF KSIROP. KSIROP.	1320. posle 1300. 1325-30.	3 (60) 5 (71,43) 3 (100)	3 (60) 4 (57,14) 2 (66,67)			2 (28,57) 1 (33,33)	1 (14,29) 1 (33,33)	2 (40) 1 (14,29)		5 7 3
	GURNE	LAVRA	1321.	19 (65,53)	17 (58,62)	3 (10,34)	3 (10,34)	2 (6,89)	2 (6,89)	7 (24,14)		29
	JENA	LAVRA	1321.	14 (73,68)	14 (73,68)	1 (5,26)	1 (5,26)			4 (21,05)		19
	KARVEI	LAVRA	1321.	17 (65,38)	16 (61,54)	2 (7,69)	1 (3,85)	1 (3,85)	1 (3,85)	7 (26,92)		26
	KATO VOLVO	IVIRON	1301. 1318. 1320. 1341.	24 (70,59) 20 (90,90) 19 (90,48) 20 (83,32)	19 (55,88) 15 (68,18) 14 (66,67) 16 (66,67)	4 (11,76) 3 (13,63) 2 (9,52) 4 (16,67)	1 (2,95) 1 (4,54)	4 (11,76) 3 (13,63) 3 (14,29) 1 (4,17)	5 (14,70) 5 (22,72) 5 (23,80) 5 (20,83)	8 (23,53) 1 (4,54) 2 (9,52) 2 (8,33)		34 22 21 24
K A L L A M A R I J A	KRIA PIGADIA	LAVRA	1321.	24 (68,57)	18 (51,43)	5 (14,29)	2 (5,71)	4 (11,43)	6 (17,14)	7 (20)	1 (2,86)	35
	KSILORIGION	IVIRON	1301. 1318. 1320. 1341.	6 (54,54) 3 (75) 3 (75) 2 (66,67)	5 (45,45) 3 (75) 3 (75) 2 (66,67)	3 (27,27)	2 (18,18)	1 (25)	1 (9,09)	2 (18,18) 1 (25) 1 (33,33)	1 (9,09)	11 4 4 3
	LOROTON	LAVRA	1321.	49 (81,67)	39 (65)	8 (13,33)	1 (1,67)	4 (6,67)	10 (16,67)	9 (15)		60
	MANASTIR SV. BOGORODICE	LAVRA	1321.	3 (60)	2 (40)	2 (40)	1 (20)		1 (20)	1 (20)		5
	NEOHORION	LAVRA	1321.	22 (78,57)	17 (60,71)	1 (3,57)	1 (3,57)	7 (25)	5 (17,86)	3 (10,71)		28
	PANAGIA	LAVRA	1321.	23 (79,31)	19 (65,52)	5 (17,24)	1 (3,45)	2 (6,90)	4 (13,79)	2 (6,90)	1 (3,45)	29
	PASHALI	LAVRA	1321.	6 (60)	6 (60)	1 (10)	1 (10)			2 (20)		10
	PINSON	LAVRA	1321.	29 (67,44)	25 (58,14)	3 (6,98)	2 (4,65)	2 (4,65)	3 (6,98)	12 (27,90)	1 (2,32)	43
	PORTAREA	ESFIGM.	1318. 1321.	19 (65,52) 14 (77,78)	18 (62,07) 13 (72,22)	1 (3,45) 1 (5,56)	1 (3,45) 1 (5,56)	2 (6,90) 1 (5,56)	1 (3,45) 1 (5,56)	8 (27,59) 3 (16,67)		29 18
	SARANTAREA	LAVRA	1321.	29 (70,73)	24 (58,54)	3 (7,32)	3 (7,32)		5 (12,19)	6 (14,63)	1 (2,44)	41
	SV. JEFIMIJA	LAVRA	1321.	51 (75)	34 (50)	17 (25)	1 (1,47)	4 (9,76)	17 (25)	12 (17,65)	1 (1,47)	68
	STOMION	KSENOF.	1318-20. 1338.	9 (52,94) 11 (57,89)	9 (52,94) 10 (52,63)	2 (10,53)	2 (10,53)	2 (11,76) 1 (5,26)	1 (5,26)	5 (29,41) 4 (21,05)	1 (5,88) 2 (10,33)	17 19
KASAN-DRIJA	PTELEA	LAVRA	1321.	18 (100)	18 (100)							18
	SKELOHORION	LAVRA	1321.	16 (94,12)	16 (94,12)			1 (5,88)				17

ERMILLA	KASTRON	LAVRA	1321.	9 (69,23)	8 (61,54)	1 (7,69)		1 (7,69)	4 (30,77)		13		
	KOSKINA	KSIROP.	1325-30.	1 (100)	1 (100)						1		
	LONGOS	LAVRA	1321.	32 (84,21)	26 (68,42)	5 (13,16)		3 (7,89)	3 (7,89)	1 (2,63)	38		
	A P R O S	NEAKIT	KSENOF.	1318. 1320. 1320-38.	5 (71,43) 6 (60)	5 (71,43) 6 (60)				1 (100) 1 (14,29) 3 (30)	1 (100) 1 (14,29) 1 (10)	1 7 10	
		PSALIDA	LAVRA KSENOF. KSIROP.	1321. 1321. 1325-30.	1 (100) 11 (91,67) 1 (50)	1 (100) 8 (61,54) 1 (50)	3 (23,08)		1 (8,33)	4 (30,37)		1 13 2	
		FURNA	KSENOF.	1321.	6 (75)	4 (50)			1 (12,50)	2 (25)		8	
		PSALIDO FURNA	KSENOF.	1338.	24 (77,42)	17 (54,83)	4 (12,90)		5 (16,13)	7 (22,58)	6 (19,35)	31	
		SARTI	KSIROP.	1325-30.	5 (71,43)	4 (57,14)	2 (28,57)		1 (14,29)	1 (14,29)	1 (14,29)	7	
		?	LAVRA	1321.	7 (46,67)	7 (46,67)					8 (53,53)	15	
		ARSENIKIJA	LAVRA	1321.	5 (71,43)	4 (57,14)	2 (28,57)		1 (14,29)	1 (14,29)	1 (14,29)	7	
		GOMAT	IVIRON	1301.	36 (72)	30 (60)	10 (20)		1 (2)	6 (12)	8 (16)	1 (2)	50
			IVIRON	1318.	34 (73,91)	29 (63,04)	6 (13,04)		4 (8,69)	5 (14,13)	6 (13,04)	1 (2,17)	46
			IVIRON	1320.	34 (77,27)	29 (65,90)	4 (9,09)		2 (4,54)	5 (10,87)	5 (11,36)	2 (4,54)	44
	IVIRON		1341.	22 (68,75)	20 (62,50)	1 (3,13)		3 (9,37)	2 (6,25)	8 (25)	1 (3,13)	95	
	LAVRA		o. 1300.	57 (60)	49 (51,58)	8 (8,42)		1 (1,05)	6 (6,31)	32 (33,68)	8 (8,42)	104	
LAVRA	1321.		81 (77,88)	67 (64,42)	12 (11,54)		4 (3,85)	15 (14,42)	15 (14,42)	2 (1,92)			
J E R I S	GRADIŠTA	LAVRA	o. 1300. 1321.	20 (90,90) 19 (59,37)	8 (36,36) 13 (40,62)	14 (63,63) 13 (60,42)		2 (9,09) 5 (15,63)	3 (13,64) 2 (6,25)	12 (54,54) 8 (25)	22 32		
	ZOGRAF	ZOGRAF	1300.	11 (91,66)	10 (83,33)	1 (8,33)		1 (8,33)	1 (8,33)	1 (9,09)	12		
	KSIROP.	KSIROP.	1320. posle 1300.	9 (81,81) 10 (62,50)	7 (63,63) 10 (62,62)	2 (18,18) 2 (12,50)		2 (18,18) 2 (12,50)	1 (9,09) 1 (6,25)	1 (9,09) 1 (6,25)	11 16		
	KSIROP.	KSIROP.	o. 1315-20.	20 (80)	20 (80)	2 (8)		2 (8)	2 (8)	1 (4)	25		
	KSIROP.	KSIROP.	o. 1320-25.	14 (73,68)	14 (73,68)	1 (5,26)		1 (5,26)	4 (21,05)		19		
	LAVRA	LAVRA	1300.	2 (100)	2 (100)						2		
	IVIRON	IVIRON	1301.	26 (72,22)	19 (52,78)	15 (41,67)		3 (8,33)	8 (22,22)	1 (2,75)	36		
	IVIRON	IVIRON	1318.	19 (70,37)	8 (29,62)	4 (14,81)		5 (18,52)	11 (40,74)	3 (11,11)	27		
	IVIRON	IVIRON	1320.	20 (64,51)	11 (35,48)	15 (48,39)		4 (12,90)	10 (32,25)	2 (6,45)	31		
	IVIRON	IVIRON	1341.	23 (82,14)	15 (53,57)	9 (32,14)		2 (7,14)	8 (28,57)	3 (10,71)	28		
	KSENOF.	KSENOF.	1318.	4 (100)	4 (100)			1 (25)	1 (25)	1 (16,67)	4		
	KSENOF.	KSENOF.	1320.	3 (75)	3 (75)			1 (16,67)	1 (16,67)	1 (16,67)	4		
	KSENOF.	KSENOF.	1320-38.	4 (66,67)	4 (66,67)			1 (16,67)	1 (16,67)	2 (33,33)	6		
	KSENOF.	KSENOF.	1338.	3 (50)	3 (50)						6		
	KAMENA (KAMENICA)	KSIROP. KSIROP. HILAN.	o. 1300 posle 1300 1300.	3 (100) 3 (75) 12 (66,67)	3 (100) 3 (75) 7 (38,89)	2 (11,11)		1 (25)	5 (27,78)	2 (11,11)	2 (11,11)	3 4 18	
KOMITISA (KUMITICA)	IVIRON	1301.	2 (25)	2 (66,67)	2 (25)		4 (50)	4 (50)	4 (50)	2 (25)	8		
	IVIRON	1341.	2 (66,67)	2 (66,67)	2 (66,67)		2 (66,67)	2 (66,67)	1 (33,33)	1 (33,33)	3		
	HILAN.	1300.	7 (46,67)	3 (20)	8 (53,33)		4 (26,67)	4 (26,67)	4 (26,67)	4 (26,67)	15		

J E R I S	KONDOGRIK	HILAN. KSIROP. KSIROP. KSIROP. KSIROP.	1300. o. 1300. posle 1300 o.1315-20. o. 1320-25.	5 (100) 27 (62,79) 16 (36,36) 15 (62,50) 16 (66,67)	4 (80) 11 (25,58) 7 (15,90) 4 (16,67) 6 (25)	1 (20) 22 (51,16) 22 (50) 12 (50) 13 (54,16)	8 (18,60) 11 (25) 4 (16,67) 4 (16,67)	6 (13,95) 6 (13,64) 5 (20,83) 1 (4,17)	1 (20) 18 (41,86) 12 (29,54) 12 (50) 9 (37,50)	3 (6,98) 5 (11,36) 3 (12,50) 2 (8,33)	5 43 44 24 24		
	KOZLA	KSIROP.	o. 1300. posle 1300. 1325-30.	7 (63,63) 7 (53,85) 8 (57,14)	5 (45,45) 6 (46,15) 8 (57,14)	6 (54,54) 7 (53,85) 4 (28,57)	4 (36,36) 6 (46,15) 1 (7,14)	1 (7,14)	2 (18,18) 1 (7,69) 4 (28,57)	1 (7,14)	11 13 14		
	METALIN	LAVRA	o. 1300.	20 (60,60) 16 (57,14)	15 (45,45) 6 (21,42)	14 (42,42) 15 (53,57)	9 (27,27) 5 (17,86)	1 (3,03)	5 (15,15) 10 (35,71)	2 (6,06) 6 (21,42)	33 28		
	SELADA	LAVRA	o. 1300.	62 (67,39) 68 (42,50)	21 (22,83) 55 (34,38)	56 (60,87) 75 (46,88)	17 (18,48) 43 (26,88)	4 (4,35) 8 (5)	41 (44,57) 38 (23,75)	10 (10,87) 21 (13,12)	3 (3,26) 3 (1,88)	92 160	
	SIDEROKAVSIJA	ESFIG	1318. 1321.	1 (33,33)	1 (33,33)	1 (33,33) 2 (100)	1 (11,11) 2 (100)			1 (33,33)		3 2	
	SIMEON	ZOGRAF KSIROP. KSIROP. KSIROP. KSIROP.	1300. o. 1300. p. 1300. o. 1315-20. o. 1320-25.	3 (100) 17 (52,44) 14 (31,81) 26 (68,42) 11 (61,11)	1 (33,33) 10 (27,03) 13 (29,54) 19 (50) 9 (50)	16 (43,24) 20 (45,45) 13 (34,21) 6 (33,33)	9 (24,32) 19 (43,18) 6 (15,79) 3 (16,67)	1 (33,33) 1 (2,70) 1 (2,27)	2 (66,67) 7 (18,92) 1 (2,27) 7 (18,42) 3 (16,67)	10 (27,05) 9 (20,45) 4 (10,53) 3 (16,67)	3 37 44 38 18		
	LOZIKIN	HILAN.	1300.	5 (55,55)	1 (11,11)	5 (55,55)	1 (11,11)			4 (44,44)	2 (22,22)	9	
	S T E F A N I A A	VRAŠTA	ESFIGMEN	o. 1300. 1318. 1321.	32 (69,57) 25 (53,19) 23 (60,53)	18 (39,13) 20 (42,55) 16 (42,10)	20 (43,47) 17 (36,17) 12 (31,58)	7 (15,22) 12 (25,53) 7 (18,42)	1 (2,17) 1 (2,13) 1 (2,63)	14 (30,43) 6 (12,76) 9 (23,68)	6 (13,04) 6 (12,77) 8 (21,05)	46 47 38	
		KRUŠOVO	ESFIG.	1318. 1321.	17 (65,38) 10 (45,45)	11 (42,30) 7 (31,82)	12 (46,16) 11 (50)	7 (26,92) 6 (27,27)		6 (23,08) 5 (22,73)	1 (3,85) 4 (18,18)	26 22	
		STEFANIJANA (METOH SV. GEORGIA)	ESFIGMEN	o. 1300. 1318. 1321.	7 (58,33) 5 (71,43) 7 (77,78)	7 (58,33) 4 (57,14) 7 (77,78)	1 (8,33) 1 (14,29) 1 (11,11)	1 (8,33) 1 (14,29) 1 (11,11)	2 (16,66)	1 (14,29)	2 (16,66) 1 (14,29)	12 7 9	
		AHINO (METOH LEMIN)	ESFIGMEN	o. 1300. 1318. 1321.	7 (87,50) 5 (62,50) 4 (57,14)	5 (62,50) 5 (62,50) 4 (57,14)			2 (25) 1 (12,50) 1 (14,28)	2 (25)	1 (12,50) 2 (25) 2 (28,57)	8 8 7	
		EYVUHION	HILAN.	1318.	15 (71,43)	13 (18,30)	2 (9,52)	1 (4,76)			2 (9,52)	5 (23,80)	21
		HUDINA	KSIROP.	1325-30.	3 (75)	3 (75)						1 (25)	4
KASTRIN		HILAN.	1300.	47 (66,19)	26 (36,62)	24 (33,80)	9 (12,68)	8 (11,27)	21 (29,58)	14 (19,72)		71	
LIPSOHORION		HILAN.	1318.	7 (63,64)	7 (63,64)	1 (9,09)	1 (9,09)	1 (9,09)			1 (9,09)	11	
MELICIANI		IVIRON	1301. 1318. 1320. 1341.	16 (55,17) 24 (70,59) 29 (74,36) 18 (51,43)	13 (44,27) 20 (58,82) 23 (58,97) 12 (34,27)	4 (13,79) 2 (5,88) 4 (10,25) 8 (22,86)	3 (10,34) 6 (17,65) 1 (2,56) 5 (14,29)	4 (13,79) 6 (17,65) 8 (20,51) 4 (11,43)	3 (10,34) 4 (11,76) 6 (15,78) 6 (17,14)	8 (27,59) 6 (17,66) 5 (12,82) 10 (28,57)	29 34 39 35		
MUNZENI		HILAN.	1300.	5 (55,55)	3 (33,33)	3 (33,33)	1 (11,11)			2 (22,22)	3 (33,33)	9	

KARTA 1

KARTA 2

KARTA 3

KARTA 4

INDEKS

- Agapitini, 108
 Agapitos, 108
 sin Jevstatija Sakisa 175
 Ahlada, Georgije 148
 Ahino, selo 152, 154
 Akakios, 108
 Akarnanija, 175
 Akritin, Mihailo 154
 Akrus, katepanikij 141
 Alaman, 131, 170
 Albanac, vlastito ime, 109, 131
 1) Georgije 175
 2) sin Georgija Esfagmena 176
 3) Vasilije 147
 Albanci, 133, 147, 172, 175, 176, 178
 Albanija 134
 Alduvin, Teofan 175
 Ana, 106;
 1) Bodinova
 2) „Bugarka“ 139
 3) Gunaro 125
 4) kći Limocervulova, 119
 5) kći Mihaila Groča 147
 6) kći Pankala Kalospita 161
 7) Kiporisa, 125
 8) Manastrova 138
 9) Panajotisova, 119
 10) Platano, 132
 11) snaja Kavazova 117
 12) udovica Georgija Kolara 163
 13) udovica Danila Pobice 163
 14) udovica Koceljeva 145
 15) udovica Krekova 123
 16) žena Georgija Venetika 140
 17) žena Manojla Želigoda 138
 18) žena V(o)lkana „Kudravog“ 133
 Anagnost, Nikola 137
 Anatolik, Konstantin 173
 Andronik II, car 126, nap. 442
 Andronik III, car 126, nap. 442
 Apostat, Vasilije 156
 Apros, katepanikij 136
 Areti, 108
 1) kći Vasilija Paksimada 144
 2) snaja Bežana Zgura 164
 3) snaja Georgija Kulubarda 175
 4) snaja Leona Burisa 143
 Argiri, 108
 žena Rada Pelagonita 137
 Argiros, 108
 Arkudof, Vasilije 115
 Armenopulos, Georgije 118, 177
 Asan, sin Jovana Klostogena 164
 Asimopulos, sin Georgija „Albanca“ 175
 Atanasija, udovica Teofilaktova 117
 Atanasije
 1) kovač 119
 2) sin Dimitrija „Primorca“ 156
 3) „Secikrastavac“ 127, 147, 176
 ἀνδράδελος, tj. dever 115
 ἀντίσηκος, tj. naslednik, 114, 115
ΑΝΕΠΙΣΕΙ, ΑΝΕΠΙΣΕΙΑ, nećak-inja nap. 84
 Bajan (Bojan), Konstantin, 112, 155
 Balkansko poluostrvo, 133, 134, 177
 Bambakas, Nikola „Bugarin“ 139
 Bastat
 1) Kosta 114
 2) Nikola 157
 Beograd, 134
 B(j)el, Bjali, 108
 1) B(j)elota 158
 2) N. u selu Munzeni 154
 3) sin Georgija Ahlade, 148

- 4) sin Dimitrija Travlosa 146
 5) sin Leona kovača 166
 6) zet Pankala Kalospita 161
 B(j)elka, Bjalka 108, 166
 B(j)elota, Bjalota
 1) Dimitrije 158
 2) Teodor 158
 3) Vasilije 158
 Ber(o), Teodor 155
 Beron, 109;
 Franak 170
 Beshleb, Mihailo 143
 Behleb, Manojlo 143
 Bežan, Zgur 163
 Bitolj, 149
 Bitoljanka, Fotini 149
 Blažn, 108
 Bogdan, 107;
 zet Georgija Botra 137
 Bodin
 1) Dimitrije, 142
 2) Georgije, 142
 3) Konstantin 142
 Botros, Georgije 137
 Boža, 107, N. u Melicijani 153
 Božana, 107, 113
 Božica, 107
 N. udovica 158
 Bračilo, Dimitrije, 112, 144
 Bražil, Vasilije, zet Slavov 162
 Brza Marija 128
 Bubalo
 1) Jovan 120
 2) Nikola 120
 Bugari, 139, 141, 165, nap. 443
 Bugarin, vlastito ime 131, 165
 1) Georgije 139, 174
 2) Jovan 142
 3) Manojlo 137
 4) Mihailo 139
 5) Nikola Bambakas 139
 6) Ros 110
 7) Vasilije u Ksilorigionu 137
 8) Vasilije u Lorotonu 139
 Bugarka, N. Gomatu 142
 Ana 139
 Bugarska, 110, 111, 130, 134 nap. 223
 Bugarsko carstvo, 134
 Buha, Konstantin 115
 Bunos, Nikola 172
 Buris, Leon 143
 Cakon, Cakoni, 129
 Konstantin 175
 Cakonija (jugoistočni Peloponez?) 129
 Cankaropulos, Konstantin, 125
 Carigrad, 177
 Cigani, 133, 169, 177, 178
 Ciganin, vlastito ime, 119, 131
 1) muž Ane Limocervulove 177
 2) Georgije 148
 Cikalas, Georgije 125
 Cikalo, Zoi 125
 Cimiskije, Konstantin 176
 Čav(a), Georgije 115
 Čepatas = Čepelj 110
 1) Jovan, 110, 111
 2) Konstantin, 110
 Čeprenik, Teodor, 144
 Črnat, 108
 parik u Maluci 154
 Črni, 108;
 Diman 144
 Črnka, 108
 Č(e)rnoto, Kali 158
 Dafni, 108
 unuka Zagorinova, 139
 David, 106
 zet Nikole Galovinog 114

- Debeljak, Nikola 154
- Desan, antisik Konstantina Mire 166
- Dikran, Konstantin 142
- Dikrano, Kali 118
- Diman, 107
- 1) brat Georgija Štura 111
 - 2) Črni 144
 - 3) sin Georgija Pravice 163
- Dimitrije, 107;
- 1) antisik Georgija Čava 115
 - 2) antisik Dimitrija Vulgaropula 139
 - 3) B(j)elota 158
 - 4) Bodin 142
 - 5) Bračilo 112, 144
 - 6) Geril 156
 - 7) N. grnčar 124
 - 8) Dragan 155
 - 9) Frankov 170
 - 10) „Jermeninov“ 177
 - 11) Kacivelakis 118
 - 12) Kladis, 139
 - 13) N. kovač 120
 - 14) Leon, 112
 - 15) Melenikiot 116
 - 16) Mirota 132
 - 17) muž Ane Panajotisove 119
 - 18) nećak udovice Atanasije 117
 - 19) Nisiotis 110
 - 20) Pagan 145
 - 21) Pendeimatis 173
 - 22) pop, sin Nikole „Srbina“ 149
 - 23) „Primorac“ 156
 - 24) Rupec 145
 - 25) sin Ane Kavazove 122
 - 26) sin Ipatijev 114
 - 27) sin Jovana Pobice 163
 - 28) sin Kiriakov 132
 - 29) sin Kovačev 126
 - 30) sin Leona iz Zdravikiona 120
 - 31) sin Marije, sestre Kalijine 146
 - 32) sin Maričin 148
 - 33) sin Stamatov 115
 - 34) sin Vasilija Stanile 112
 - 35) sin udovice Evdokije „Strumičaninove“ 137
 - 36) Slav 162
 - 37) Stilind 173
 - 38) sveštenik 115
 - 39) Stamatov 172
 - 40) Sulim 155
 - 41) Tiligadis 123
 - 42) Travlos 146
 - 43) Volerinos 123, 124
 - 44) zet Vulkostreljin 114
 - 45) Želigod 138
- Dobra, 108
- Dobrana, 108
- 1) kći Slovena Dobra 164
 - 2) snaja Jovana „Kudravog“ 164
 - 3) žena Vasilija Ptoharisa 161
- Dobren, 108
- Dobrica, 108
- 1) žena Konstantina „Srbina“ 165
 - 2) žena Jovana Klona 159
 - 3) žena Leona Satasa 169
- Dobri, Dobro, 108
- 1) N. 164
 - 2) sin Groza „Strumičanina“ 137
- Dobrika, Jovan 122
- Dobriilo, 108
- Dobrin, unuk Teodora Kacijanitisa 169
- Dobromir, 108
- 1) Georgije 112, 141
 - 2) Kiriak 141
 - 3) sin Jovana Hristodulovog 157
- Dobromirja 154
- Dobronja
- 1) Jovan 158
 - 2) Teodor, 158
- Dobroslav 108

- Dobrota, sin Fruga Hristodula, 157, 170
- Dobrovikija, selo 161, 165, 168, 180
- Dokijanosa, Georgije 122
- Doksobus, selo 125, 153, 155, 173
- Domeniko, 109
N. 170
- Dragan, 108;
1) Dimitrije 155
2) nećak Nikole Anagnosta 137
3) N. pop 140
4) sin Zoi Lahano 153
5) unuk Georgija Botra 137
6) zet Georgija Rupca 145
- Dragana, 108
1) kći Nikole Rupca, 145
2) majka Vasilija Apostata 156
3) sestra Mihaila, zeta Jerotinog, 166
4) snaja Stefana Travlosa 145
5) žena Teodora Genimatisa 159
- Draginja, 108
1) Dimitrije 146
2) Kiriak 146
3) Stan, 112, 146
- Dragna, 108
žena Teodora B(j)elote 158
- Drago, 108
1) N. 172
2) zet „Zlog“ Jovana 137
- Dragoslav, 108
1) Nikola 112
2) sin Božanin 153
- Dragonja, Georgije 142
- Dragoto, Teodora 109
- Dragula, 108
kći Krivodekanikova 169
- Drama, grad 104
- Draž, 108
- Dražilo, unuk Teodora Kacijanitisa 169
- Draž, zet Irini Želigodo 138
- Draž, parik u Maluci 154
- Dražan, 108
- Dražilo, 108
- Drosila, kći Georgija Golema 147
- Duklja, srpska zemlja, 134
- Dunav, 133, 134
- Egejsko more, 104, 129, 134
- Egipcánin, vlastito ime 177
muž Ane Limocervulove 119
- Ederokastron, metoh 120
- elefteri, 148
- Epano Volvo, selo 140, 171
- Epir, 129
- Erman, 109
sin Jovana grnčara 170
- Ermilija, katepanikij 136
- Esfagmen, Georgije 176
- Esfigmen, manastir 104
- Etolija, 129
- Eumorfija, kći Rada Pelagonita 137
- Eufrosini
1) kći Dimitrija Bračila 144
2) žena Dimitrija Kladisa 139
3) žena Mihaila Manastre 141
- Evgeno, žena Stana, zeta Antagonitovog 118, 140
- Evdokija, 107, 157;
1) Saponi 118
2) udovica, sestra Aleksandrina 117
3) udovica „Strumičaninova“ 115, 137
4) žena Dimitrija „Bugarina“ 142
5) žena Konstantina Cakona 175
- Evnostija, žena Bogdana, zeta Georgija Botra 137
- Evnuhion, selo 152, 154, 174
- Evropa, 134, 174
- εξόδελφος, brat od strica, ujaka ili tetke 114
- Foka, car, 133
- Fostir, brat Mihaila Taruša 173

- Fotini, 108
- 1) Bitoljanka 149
 - 2) Kali 112
 - 3) kći Nikole „Slanog“ 140
 - 4) kći Vasilija Grive 164
 - 5) N. udovica 148
 - 6) snaja Jovana, sina Franka Hristodula 170
 - 7) žena Konstantina Pentikontara 115
 - 8) žena Vasilija Slava 162
- Fotinos, 108
- 1) Kačarev 126, 153
 - 2) parik u Nisionu 155
 - 3) sin Ane Manastrove 141
 - 4) sin Jovana Hovolisa 164
 - 5) sin Dobrov 164
 - 6) Teodor 112
- Franak, 131, 157
- Frug
- 1) Hristodul 157
 - 2) Nikola 170
- Gasmuli, potomci Grka i Latina 171
- Gavala, Aleksije 170
- nećak Vasilija Varadija 178
- Genimatos, Teodor 159
- Georgicena, Marija 118
- Georgija, udovica Vasilija Bodina 142
- Georgije, 107
- 1) Akropolit, 174
 - 2) Alamanov, 170
 - 3) Ahlada, 148
 - 4) Armenopul, 118, 177
 - 5) Bodin, 142, 143
 - 6) Botros, 137
 - 7) „Bugarin“ 139, 165
 - 8) brat udovice Atanasije Teofilaktove, 117
 - 9) „Ciganin“ (Kacivel), 148, 177
 - 10) Cikala, 125
 - 11) Čav, 115
 - 12) Dobromir, 112, 141
 - 13) Dragonja, 142
 - 14) Dokianos, 122
 - 15) Golem, 146, 147
 - 16) Griva, 137
 - 17) Esfagmen, 176
 - 18) Irinin, 114
 - 19) Jatropulos, 125
 - 20) Jelkan, 117
 - 21) Jermenin, 177
 - 22) Kiriakos, 132
 - 23) Klon, 159
 - 24) Kolar, 126, 163
 - 25) krojač, sin „Srbinov“ 165
 - 26) Kukurov, 114
 - 27) Kulubard, 175
 - 28) Mankafa, 122
 - 29) Mira, 118
 - 30) Pravica, 163
 - 31) Raptopulos, 125
 - 32) Rupac, 124, 145
 - 33) Sakula, 172
 - 34) sin Ane Kavazove, 122
 - 35) sin Ane Krekove, 123
 - 36) sin Dimitrija kovača, 120
 - 37) sin Jovana „Kudravog“, 164
 - 38) sin Kali Radinje, 132, 136
 - 39) sin Leona iz Zdravikiona, 120
 - 40) sin popa Kostantina, 124, 125
 - 41) sin Smoljanov, 154
 - 42) sin Theodore i Beljena, 161
 - 43) sin Tudorov, 167
 - 44) sin Vasilija Arkudofa, 115
 - 45) sin Vasilija Mužata, 146
 - 46) sin Vasilija Radiljinog, 147
 - 47) Skamandrin, 146
 - 48) Stanko, 112, 142
 - 49) Tiligadis, 123
 - 50) Štur, Zgur 111
 - 51) Varda, 176

- 52) Venetik, 140
 53) Vojteh, vođa ustanka, 134
 54) Volerinos, 124
 55) Vrana, 156
 56) unuk Ksena Pecike, 144
 57) zet Jovana Klosa, 119
 58) zet Mihaila Žegljana, 143
 59) zet udovice Evgeno, 118
 60) „Zli“ Georgije 128
 61) „Žir“, 155
- Germanin, Leon 170
- Glikis, Jovan 116, 126, 153
- Golem, Georgije 146, 147
- Gomat, selo 110, 118, 119, 124, 125, 131, 141, 142, 150, 177
- Gradišta, selo 119, 147, 150, 177
- Grci, 105, 107, 110–112, 133, 135–137, 140–147, 149, 155–158, 163–167, 170–172, 175, 178, 179
- Grčka 104, 105, 129, 134
- Gr(i)dana, žena Jovana „Hrasta“ 144
- Griva
- 1) Georgije 137
 - 2) Vasilije 164
- Groč, Mihailo 147
- Groz, „Strumičanin“ 137
- Gurne, selo 176
- Gunaro, Kali 125
- γαμπρός, zet 114
- γυναϊκάδελφος, šurak 115
- Halkidika, 104, 130, 135, 136, 138–141, 149, 150–152, 160, 174
- Handak, selo 112, 153, 154
- Harakas, Nikola 113, 114
- helenizacija, 105, 108–110, 128, 131, 133–143, 146–150, 152, 154–163, 165, 168–173, 175–177, 179, 180
- Hilandar, manastir 104, 148, 156
- Hios, 128
- Hioni, Hiono 108
- Hlapec, Manojlo 118
- Hlerina, udovica Georgija Mire 118
- Honijat, 110
- Hovolis, Jovan 164
- „Hrabar“, Paganos 145
- Hrakota, Konstantin 153
- „Hrast“, Jovan 144
- Hrisi, 108
- 1) kći Mihaila Žegljana 143
 - 2) kći Stana Hristodula 158
 - 3) kći Teodora Genimatisa 159
 - 4) kći Vasilija „Albanca“ 176
 - 5) kći Vasilija Apostata 156
 - 6) snaja Danila Pobice 163
 - 7) snaja Jovana „Kudravog“ 164
 - 8) unuka Kali Manastrove 158
 - 9) unuka Vasilija „Albanca“ 147
 - 10) unuka Vasilija Radilijinog 147
 - 11) žena Georgija Sakula 172
 - 12) žena Dimitrija Slava 162
 - 13) žena Nikole Melenikiota 116
- Hrist, 107
- Hristodul, 107
- 1) Franak(Frug) 157, 170
 - 2) sin Dimitrija B(j)elote 158
 - 3) sin Stana Hristodula, 158
 - 4) Stan 158
- Hrisudija, 120
- Hrs, sin Fotinov u Nisionu 155
- Hrvati 134
- Hudina, selo 154
- Humn, sin Dimitrija Stilinda 173
- Idalgo, Nićofor 170
- Ilija, 106
- Iraklije, car 134
- Irina, Irini 107
- 1) Kačar 126, 153
 - 2) Kaligo 125
 - 3) kći Dimitrija Tiligadisa 123

- 4) kći „Jermeninova“ 177
 5) kći Jovana Manastre 141
 6) kći Konstantina Hrakote 153
 7) kći Tirijana B(j)elkinog 166
 8) „Lepa“ Irini 128
 9) Rosa 155
 10) udovica Georgija Esfagmena 176
 11) udovica popa Manojla 174
 12) unuka Atanasija kovača 119
 13) Volerini 124
 14) Želigodo 138
 15) žena Berona Franka 170
 16) žena Jovana Tiligadisa 123
 17) žena Leona Burisa 143
 18) žena popa Dimitrija 149
 Ivron, manastir 104, 105, 119, 123, 137, 141, 142, 153, 161
 Jakuma, Jovan 173
 Jatropulos, 125
 Jelisaveta, 106
 Jelkan, Georgije 117
 Jelkanja, 111, 118
 Jeril
 1) parik u Lipsohorionu 154
 2) Vasilije 112
 Jeris, katepanikij 141
 Jeris, selo 111, 115, 123, 125, 141–143, 150
 Jermeni, 169, 176, 177
 Jermenija, 176, 177
 Jermenin, vlastito ime 131, 177
 Georgije od unuke zet Plumo 177
 Jevreji, 178
 Jevstatije Solunski, 174
 Joanakis, 107
 Joanikios, 107
 Jovan, 106, 107, 131;
 1) brat Georgija Kulubarda, 175
 2) brat Nikole Bubala, 120
 3) brat Teotoka Pahimarijinog 113
 4) „Bugarin“, 142
 5) „Crni“, 128
 6) Čepel, 110
 7) Dobrika, 122
 8) Dobronja, 158
 9) Glikis, 116, 126, 153
 10) N. grnčar iz Selade 137, 170
 11) Hovolis, 164
 12) Iz Judeje, „Pokršteni“, 178
 13) Jakuma, 173
 14) Jeril, 112
 15) Jovan II Asen, bugarski car 134
 16) Karamalos, 111
 17) Kasidaris, 121
 18) Klon, 159
 18) Klos 119
 19) Klostogenis, 164
 20) Kofer (Kofir), 111
 21) Kucurubov, 150
 22) „Kudravi“, 164
 23) Manastra, 141
 24) Marul, 173
 25) Morovundin, 114
 26) nećak Manojla Esfagmena, 144
 27) nećak Pravičin, 163
 28) pastorak Vasilija Kata, 117
 29) Petar, 112
 30) Pobica, 163
 31) Rad, 155
 32) „Romejev“, 166
 33) sin Aleksija Gavale, 170
 34) sin Dimitrija Tiligadisa, 123
 35) sin Georgija Čava, 115
 36) sin Georgija Venetika, 140
 37) sin Fruga (tj. Franka) Hristodula, 157, 170
 38) sin vrtlara Kalogira, 120
 39) sin Konstantina Dikrana, 142
 40) sin M(e)rganov, 167
 41) sin Stanislavljev, 166

- 42) sin udovice Prosalendine, 168 nap. 458
- 43) „Srečko“, 112, 144
- 44) Stanil(a), 112
- 45) „Strumičanin“, 138
- 46) Tiligadis, 123
- 47) Tirijan, 113
- 48) unuk Teodora Melenikiota, 116
- 49) Vatac, car 109 nap. 11, 170 nap. 475
- 50) V(e)lkonja, 157
- 51) V(o)lkan, 144
- 52) Vlah 171
- 53) Vlahiotis, 172
- 54) zet Kulerin, 154
- 55) „Zli“, 127/128
- 56) „Zli“, zet Vlahov, 172
- 57) Žegljan, 143
- 58) Želigod, 138
- Judeja, 178
- Justinijan I, car 134, 173
- Kacijanitis, Teodor 168 nap. 458, 169
- Kacivel, Georgije 177
- Kacivelakis, Dimitrije 118
- Kačar, N. 116, 126, 154
- 1) Irini, 126, 153
- 2) Fotin 126
- Kalamarija, katepanikij 136, 139
- Kali, 108, 139, 167, 169
- 1) Černoto 158
- 2) Fotini 112
- 3) Gunaro 125
- 4) Kalospitis 161
- 5) kći Dimitrija, antisika Georgija Čava 116
- 6) kći Dimitrija Frankovog 170
- 7) kći Georgija Klona 159
- 8) kći Georgija Varde 176
- 9) kći Irine Želigodo 138
- 10) kći Jerotina 166
- 11) kći Jovana, sina Stanislavljevog 166
- 12) kći Krivodekanikova 169
- 13) kći Manojla Behleba 143
- 14) kći Manojla Hlapca 118
- 15) kći Mihaila Groča 147
- 16) kći Mihaila Mancavina 172
- 17) kći Mihaila Žegljana 143
- 18) kći Nikole Kotakija, tj. Kofakija 111
- 19) kći udovice Ane Bodinove 143
- 20) kći Vasilija „Albanca“ 176
- 21) kći Vasilija Brajila 162
- 22) kći Vasilija Ptoharisa 161
- 23) Komana 174
- 24) Kurtešo 175
- 25) Manastrova 141, 158
- 26) nećaka Georgija Sakula 172
- 27) nećaka kovača Mihaila Limnea 117
- 28) nećaka Rosina Slava 162
- 29) Pankal 161
- 30) Radinja 132, 136
- 31) Radova 156
- 32) snaja Bežana Zgura 164
- 33) snaja Fotinina 148
- 34) snaja Georgija Kolaru 163
- 35) snaja Irini Kačaro 153
- 36) snaja Leona kovača 166
- 37) udovica Dikrano 118
- 38) udovica Nikole Varadija, 178
- 39) udovica Srbljanova 165
- 40) unuka „Zlog“ Jovana 172
- 41) unuka Nikole Radiljinog 145
- 42) Želigodija 138
- 43) žena Dimitrija Gerila 157
- 44) žena Dimitrija Melenikiota 116
- 45) žena Fotinova 153
- 46) žena Georgija Bodina 142
- 47) žena Georgija „Žira“ 155
- 48) žena Groza „Strumičanina“ 137
- 49) žena Jovana, sina Frankovog 170
- 50) žena Konstantina Bojana 155
- 51) žena Leona Karavarija 153

- 52) žena Mihaila Akritina 154
 53) žena Mihaila „Bugarina“ 139
 54) žena Mihaila, sina Gurnakijevog 164
 55) žena Nikole „Slanog“ 140
 56) žena Stana Hristodula 158
 57) žena Teodora Čeprenika 144
 58) žena Vasilija „Bugarina“ 137
 59) žena Vasilija Paksamadisa 144
- Kaligo, Irini 125
 Kalogir, vrtlar 120
 Kalojan, bugarski car 134
 Kalotet, zet Želigodov 138
 Kalos, 108
 1) brat Georgija Kulubarda 175
 2) Sakis 126, 175
 3) sin Konstantina, sina Ksenovog 173
 4) sin Mihaila Mancavina 172
 5) Sulim 155
 6) Teodor 112
 7) unuk Ksenov, parik u Doksobusu 155
- Kamena, Kamenica, selo 114, 149
 Kaminar, Mihailo 114
 Karamalos, zet Nikole Kotakija 111
 Karavari
 1) Leon 153
 2) Mihailo 153
- Karkariot, Teodor 115
 Karvei, selo 170
 Kasandrija, katepanikij 136, 179
 Kasidaris, Jovan 121
 Kastrin, selo 114, 136 nap. 86, 156, 172
 Kat, Vasilije 117
 Katalanska kompanija, 109, 130, 170
 Kato Volvo, selo 115, 117, 121, 132, 136, 137, 139, 172
 Kedrilion, planinska oblast 151, 156
 Kiporisa, Ana 125
 Kiriak, 107;
 1) brat Mihaila kapadžije 125
 2) Dimitrije 132
- 3) Dobromir 141
 4) Draginja 146
 5) Georgije 132
 6) Stanil 112
 7) unuk Leona Burisa 143
 8) unuk Vasilija Bodina 142
- Kiriaki(a), Kiriako, 107
 žena Teodora, zeta Ksenosa Pecike 144
- Kladis, Dimitrije 139
 Klevtakije, Mihailo 148
 Klon
 1) Georgije 159
 2) Jovan 159
- Klos, Jovan 119
 Klostogenis, Jovan 164
 Kofaki, tj. Kotaki, Karamalos 111
 Kofer, Kofir, Jovan 111
 Kokica, Nikola 125
 Kolar(i), 126
 1) Nikola 126, 163
 2) Konstantin 163
- Komana („Kumanka“)
 1) Kali 174
 2) kći popa Manojla 174
- Komnin, 110
 Komnini, carska porodica 174
 Kondogrik, selo 132, 143, 151
 Konstans II, car 134
 Konstantin, 107
 1) Anatolik, rečeni Vlah, 173
 2) Bodin, 142
 3) Bojan, 112, 155
 4) brat Mihaila kapadžije, 125
 5) Buha, 115
 6) Cakon, 175
 7) Cankaropulos, 125
 8) Cimiskije, 176
 9) Čepel, 110
 10) Dikran, 142
 11) Hrakota, 153

- 12) Ksenovijin, 114
 13) Makros, 172
 14) Mira, 166
 15) Pentikontar, 115
 16) N. pop, 124
 17) Simeon, 112
 18) sin Georgija Kolara, 163
 19) sin Jovana Hovolisa, 164
 20) sin Ksenov, 155, 173
 21) sin Vasilija Arkudofa, 115
 22) „Srbin“, 165
 23) Varadi, 178
 24) zet Dimitrija „Bugarina“, 142
 25) zet Kali Dikrano, 118
 26) zet Vasilija Franka, 170
- Konstanto, unuka Kali Manastrove 158
- Kopil, Teodor 172
- Korint, grad 129
- Kosta
- 1) Bastat Kuculotov 114
 - 2) Kukulel 157
 - 3) sin Nikole Bastata 157
 - 4) Vzmič 157
- Kozla, selo 119, 146, 147, 150
- Kria Pigadia, selo 115, 176
- Krivodekanik, N. 169, nap. 458
- Krit, 128
- Krušovo, selo 156, 157, 160
- Ksanti, Ksanto, 108
- Kseni, 108
- 1) kći Dimitrija Mirote 132
 - 2) kći Fotinova 117
 - 3) kći Mihaila Groča 147
 - 4) kći Teodora Čeprenika 144
 - 5) udovica Vasilija Kuratora 113
 - 6) unuka Georgija Botra 137
 - 7) žena Dimitrija Bračila 144
 - 8) žena Mihaila Žegljana 143
- Ksenija, 108
- 1) kći Mihaila, zeta Nikole Radiljinog 147
 - 2) kći Vasilija Brajila 162
- Ksenofon, manastir 104, 141
- Ksenos, 108
- 1) Mesitis 146
 - 2) Pecika 144
 - 3) sin Ane Manastrove 141
 - 4) sin Atanasije, udovice Teofilaktove 117
 - 5) sin Mihaila „Bugarina“ 139
 - 6) sin Mihaila Taruša 173
 - 7) zet Jovana Želigoda 143
- Ksilorigion, zaselak 114, 136, 137, 139, 172
- Ksiropotam, manastir 104, 105, 141, 148
- Kucurub, Jovan 150
- „Kudravi“
- 1) V(o)lkan 133
 - 2) Jovan 164
- Kukulel, Kosta 157
- Kulubard
- 1) Georgije 175
 - 2) Jovan 175
 - 3) Pepani 175
 - 4) Vasiliki 175
- Kuman, vlastito ime, 109
- 1) Jovan 174
 - 2) Mihailo 174
 - 3) muž Stanije, kćerke Žegljanove 143
 - 4) N. u Ahinu 174
 - 5) sin Jovana Hovolisa 164
 - 6) sin Teodora Kopila 172
- Kupen
- 1) Georgije 158
 - 2) Mihailo 158
- Kurator, Vasilije 113
- Kurteš, Kali 175
- Lagudis, Triakondafilos, 113

- Lahano, Zoi 153
- Latini, 109, 133, 157, 170, 171, 174, 178
- Lavra, manastir 104, 110, 112, 120, 141, 142, 161, 177, 178
- Leon
- 1) Dimitrije 112
 - 2) sin Jovana Jakume 173
- Lemin, metoh 174
- Lemnos, ostrvo 128
- Lezbos, ostrvo 128
- Likoshisma, selo 168, nap. 458
- Limneos, Mihailo 117
- Lipsohorion, selo 152, 154
- Longos, katepanikij 139
- Loroton, selo 139, 172, 175
- Lozikin, selo 148, 149
- Luka, 107
- Mađari, 169, 178
- Makedonci, ktetik 130
- Makedonija 104–107, 114–126, 133–135, 137, 155, 160, 165, 168, 169, 171–178, 179
- Makros, zet Mihaila Mancavina 172
- Mala Azija, 129, 173, 176
- Maluka, selo 152, 154
- Manastra, 141
- 1) Ana 141
 - 2) Jovan 141
 - 3) Nikola 141
 - 4) Mihailo 141
- Mancavin, Mihailo 172
- Mankafa, Georgije 122
- Manojlo, Hlapec 118
- Margarito, 108
- Marica, N. udovica 148
- Marija, 106, 131
- 1) „Brza“, 128
 - 2) „Bugarinova žena“, 142
 - 3) „Debela“, 128
 - 4) kći Georgija, antisika Dimitrija Čava, 115
 - 5) kći Evdokije, udovice Strumičaninove“, 120
 - 6) kći Jovana Klosa, 119
 - 7) kći Jovana Manastre, 141
 - 8) kći Jovana, sina Stanislavljevog, 165
 - 9) kći Kavazova, 117
 - 10) kći Mihaila „Nesrećnog“, 164
 - 11) kći Sardova, 143
 - 12) kći Vasilija „Albanca“, 147, 176
 - 13) Platanova, 132
 - 14) Siligno, 118
 - 15) sestra Berona Franka, 170
 - 16) snaja Georgija Cikale, 125
 - 17) svekrva Hlerinina, 118
 - 18) udovica Leona kovača, 166
 - 19) udovica Nikole Kolara, 126
 - 20) udovica Pahnjoto 116
 - 21) udovica Pr(e)dipopova, 167
 - 22) udovica Tirijanova, 113
 - 23) ujna (θεία) Georgija Armenopula, 118
 - 24) unuka popa Nikole „Srbina“, 149
 - 25) žena Dimitrija „Primorca“, 156
 - 26) žena Dimitrija Stamatovog, 115
 - 27) žena Dobrova, 164
 - 28) žena Fotinova, 155
 - 29) žena Georgija Ahlade, 148
 - 30) žena Georgija Vlahiotisa, 172
 - 31) žena Jovana V(e)lkonje, 157
 - 32) žena Jovana Pobice, 163
 - 33) žena Ksena Pecike, 144
 - 34) žena Mihaila Groča, 147
 - 35) žena Nikole Haraka, 113
 - 36) žena Teodora Karkariota 115
 - 37) žena Tihanova, 159
- Marin, sin Vasilija Varadija 178
- Marinja, žena Marinova 118, 178
- Marko, 107

- Marta, 107
- Marul, Jovan 173
- Mavrikije, car 133
- Mavros, 108
- Melanija, 108
- Melahrini, 108
- Melenikiot
- 1) Dimitrije 116
 - 2) Nikola 116
 - 3) Teodor 116
- Melicijani, selo 126, 151–153, 174, 175, 177
- Melisin, unuk Mihaila Mancavina 172
- Mesitis, Ksenos 146
- Metalin, selo 144, 150, 180
- Mihailiča, žena Mihailova 118
- Mihailo, 106
- 1) Akritin, 154, 116/117 nap. 87
 - 2) Beshlebov, 143
 - 3) Božanin, 113
 - 4) „Bugarin“, 139
 - 5) Groč, 147
 - 6) Kaminar, 114, 116/117 nap. 87
 - 7) Kapadžija, 120
 - 8) Karavari, 153
 - 9) Kavaz, 122
 - 10) Klevtaki, 148
 - 11) Kolar, 126, 163
 - 12) Komanos, 174
 - 13) Kupen, 158
 - 14) Limneas, 117
 - 15) Manastra, 141
 - 16) Mancavin, 172
 - 17) Neropolis, 122
 - 18) „Nesrećni“, 164
 - 19) Paleolog VIII, car 129, 174, 177
 - 20) pastorak Georgija Vlahiotisa, 115
 - 21) Radila, 154
 - 22) Rangabe I, car 131 nap. 206
 - 23) „Romej“, 162
 - 24) Rupec, 117, 145
 - 25) sin Georgija Ciganina, 148
 - 26) sin Georgija Kacivela, 177
 - 27) sin Gurnakijev, 164
 - 28) sin Jovana „Kudravog“, 164
 - 29) „Slani“, 140
 - 30) Taruš, 173
 - 31) Vasmulos, 171
 - 32) Vlahopul, 173
 - 33) unuk Dimitrija Mirote, 132
 - 34) zet Ane Gunaro, 125
 - 35) zet Jerotin, 166
 - 36) zet Nikole Radiljinog, 147
 - 37) Žegljan, 143
- Milos, ostrvo 128
- Milutin, srpski kralj 134, 165 nap. 442
- Mir, 108
- Georgije 118
- Mira, 108
- Konstantin, 166
- Miran, 114
- zet Danila Pobice 163
- Mirjan, 108
- Miristikos, 108
- sin Georgija „Albanca“ 175
- Mirota
- 1) Dimitrije 132
 - 2) Nikola 132
- Mitilena, 128
- Modesto, 109
- Monemvasija, 129
- Morovundin, Jovan Kuculotov 114
- Moshos
- 1) brat Vasilija „Starca“ 166
 - 2) sin Mihaila Karavarija 153
 - 3) sin Teodora, antisika Teodora Karkariota 115
- Mužat, Vasilije 146
- Munzeni, selo 152, 154

- Naksos, ostrvo 128
- Neakit, selo 140
- Negaja, žena B(j)elova 154
- N(j)ego, unuk Gurnakijev 164
- Nehtjan
- 1) sin Stefana Nehtjana 156
 - 2) Stefan 156
- Nemci, 170
- Neohorion, selo 126, 175
- Neropolis, Mihailo 122
- Nestor, 108
- Nićifor
- 1) brat Mihaila kapadžije 125
 - 2) „Bugarkin“ 142
 - 3) Idalgo, 170
 - 4) Varadi, 178
 - 5) zet Konstantina Ksenovijinog, 114
- Nikeja, vlastito ime 110
- Nikola, 107
- 1) Anagnost, 137
 - 2) Bastat, 157
 - 3) Brat Vasilija Varadija, 178
 - 4) Bubalo, 120
 - 5) „Bugarin“ Bambakas, 139
 - 6) Bunos, 172
 - 7) Debeljak, 154
 - 8) Dragoslav, 112
 - 9) Franak, 170
 - 10) Haraka, 113/114
 - 11) Jelko, 158
 - 12) Kofaki (Kotaki), 111
 - 13) Kokica, 125
 - 14) Kolar, 126, 163
 - 15) Krojač, sin Stanulin 122
 - 16) Krstila, 113
 - 17) Manastra, 141
 - 18) Melenikiot, 116
 - 19) Mirota, 132
 - 20) Pagan, 145
- 21) Parik iz Zdravikiona, (muž Pepanin ?), 119
 - 22) Pashalis, 158
 - 23) Pašenog sveštenika Dimitrija, 115
 - 24) Radiljin, 147
 - 25) Rupac, 145
 - 26) Sava, 112
 - 27) Sin Dimana „Crnog“, 144
 - 28) Sin Galovijin, 114
 - 29) Sin Petra Tulukonovog, 116
 - 30) Sin Triakondofila Lagudija, 113
 - 31) Sin Vasilija Mužata, 146
 - 32) Skiadas, 113
 - 33) „Slani“, 140
 - 34) pop Srbin, 149
 - 35) Srbopul, 148
 - 36) Stanil(a), 112
 - 37) Stolar Surulas, 122
 - 38) Taksaras, 114
 - 39) Vlahiotis, 172
 - 40) Želigodijin, 138
- Nision, selo 110, 153, 155
- Nisiotis, 110
- НАМѢСТНИКЪ** (naslednik), odgovara grčkom ἀντίστροφος 114
- Ovil, selo, 161, 166–168
- Ostridis, Pankal 114
- Pagan (Pogan)
- 1) Dimitrije 145
 - 2) „Hrabar“ 145
 - 3) Stan 145
 - 4) unuk Nikole Pashalisa 159
- Pahnioto, Marija 116
- Paksamadas, Vasilije 143
- Paleoloji, 122 nap. 131, 134
- Mihailo VIII, 129, 177, 178
- Panagija, selo 174
- Panajotis, 110
- 1) Radinja 132, 136

- 2) sin Dimitrija Kladisa 139
 3) sin Leona iz Zdravikiona 120
 Panaretos, 108
 Pangejska gora 130, 151, 160
 Pankal
 1) Kalospitis 161
 2) Ostridis 114
 3) unuk Pankala Kalospita 161
 Paraskevi, Paraskevo, 107
 Paravuniotisa, Zoi Tulučica 157
 parici, zavisni seljaci 111, 112, 114, 115,
 119–121, 126, 128, 130–132, 141, 142,
 148, 153, 155, 156, 162, 164, 166, 170,
 173, 178, 179
 Pasar, Basaro, 109
 Pashali, 107
 Pashalis, 107
 Nikola, zet Stanov 159
 Pavle, 107
 Pecika, Ksenos 144
 Pelagonija, 137
 Pelagonitis, Rad 137
 Peloponez, 129, 133, 134
 Pendeimatis, Dimitrije 173
 Pentikontar, Kosta 115
 Pepani, N. 119
 žena Koste Vzmiča 157
 Petar, 107;
 1) Deljan, vođa ustanka 134
 2) Stanil, 112
 3) Jovan, 112
 Pinson, selo 175
 Pir, 108
 Pobice, 163
 Jovan 163
 Polieftkos, 108
 Popolija, katepanikij 151, 161
 Porinos
 1) Vasilije 124
 2) Teoharis 124
 Potamis, 168 nap. 458
 Potiti, 108
 Potito 108
 1) kći Dimitrija Kladisa 139
 2) kći Leona Burisa 143
 3) snaja Vasilija Bodina 142
 Potitos, 108
 praktik, popis parika 104, 106, 111,
 113–116, 118–120, 123, 124, 129, 131,
 143, 146, 151, 156, 157, 159, 161, 165
 Pravice, 163
 1) Georgije, 163
 2) Jovan 163
 3) Vasilije 163
 Pr(e)dipop, N. na metohu Sv.
 Pantelejmona, 167
 Prib, sin udovice Ane, Danila Pobice 163
 „Primorac“, Dimitrije 156
 Psalidofurna, selo 140, 172
 Ptoharis Vasilije 161
 πρόγονος, pastorak, 110, 111, 116 nap. 87
 ПОСИНЕНИКЪ, usvojeni sin, odgovara grčkom
 υιοθετός 116 nap. 86
 Rad
 1) Jovan 155
 2) Pelagonitis 137
 Radil(a), Mihailo 154
 Radinja
 1) Kali 132, 136
 2) Semni 132, 136
 Radolivo, selo 113, 118, 122, 124, 126,
 161–163, 173
 Raptopulos, Georgije 125
 Rendina, katepanikij 141
 Revenikija, katepanikij 141
 Ribica, kći Pr(e)dipopova 167
 Rob, sin Bežana Zgura 164
 „Romej“, 114, N. 165
 Mihailo 162

- Ros
- 1) „Bugarin“ 110
 - 2) N. 173
 - 3) sin Dimitrija Primorca 156
 - 4) sin Nikole Pashalisa 159
- Rosa
- 1) kći Krstilova 142
 - 2) Irini 155
- Rosana
- 1) kći Nikole Rupca 145
 - 2) kći Vasilija B(j)elote 158
 - 3) nećaka Vasilija Ptoharisa 161
- Roza, kći Jovana Kucurubovog 150
- Rupci, 124
- 1) Dimitrije 145
 - 2) Georgije grnčar 145
 - 3) Georgije krojač 124
 - 4) Mihailo 117, 145
 - 5) Vasilije 145
- Sakis
- 1) Jevstatije 175
 - 2) Kalos 126, 175
- Sakul, Georgije 172
- Samos, ostrvo 128
- Sampson, 106
- Samuil, 106
- Samuilova država, 134
- Sapono, Evdokija 118
- Sara, 106
- Saracen (Sarakin), valstito ime 109, 174
- 1) sin Cakona Konstantina 174, 175
 - 2) sin Teodora Alduvina 174, 175
- Sarandini, 108
- „Zlog“ Jovana 137, 172
- Sarandinos, 108
- Sarantarea, selo 113
- Sava, Nikola 112
- „Secikrastavac“, Atanasije, 127, 147, 176
- Selada, selo 110–112, 116, 124, 133, 145, 146, 150, 170, 171, 174, 176, 180
- Semjak, Teodor 167
- Semni, Radinja 132, 136
- Semnos, sin Teodora Čeprenika 144
- Sidirina, 108
- Sidiros, 108
- Kalogirov 169
- Silignija
- 1) kći Smedkova 149
 - 2) kći Fotini Bitoljanke 149
- Siligno
- 1) udovica Marija 118
 - 2) žena Georgija Alamanovog 170
- Simeon, Konstantin 112
- Simeon, selo 113, 123, 126, 132, 148, 150
- Sinadin, 110
- Skamandrinis, Georgije 146
- Skamandros, ostrvo 128, 146
- Skelohorion, selo 140
- Skiadas, Nikola 113
- Skoplje, 134
- „Slani“
- 1) Mihailo 140
 - 2) Nikola 140
- Slav, 124
- 1) Dimitrije 162
 - 2) brat Georgija Dokijana 122
 - 3) parik u Kondogriku 144
 - 4) sin Georgija Skamandrina 146
 - 5) Vasilije 124, 162
 - 6) šurak Georgija, sina Vasilija Radiljinog 147
- Slavija, kći udovice Marije, u Seladi 146
- Sloven, kao vlastito ime 109, 131
- Sloveni, 105, 107–109, 111, 112, 126–128, 133–142, 145, 162–169, 171, 172, 174, 176, 178–180
- Smedan, sin Smedka Gerovog 150
- Sn(j)egulja, 108
- žena Pankala Kalospita 161

- Solun, 140, 176
- Sorea, 109
- „Srećko“, Jovan 112, 144
- Srbija, 111, 134 nap. 224, 165 nap. 442
- Srbi, 134 nap. 224, 141, 155, 165, 436, 443
- Srbin, vlastito ime, 131, 149, 165 nap. 443
- 1) Georgije krojač 165
 - 2) Konstantin, 165
 - 3) N. 155
 - 4) N. pop 141
 - 5) pop Nikola 149
 - 6) sin Georgija „Žira“ 155
- Srbopul, Nikola zet Klevtakijev 148
- Stamata, kći Mihaila „Slanog“ 140
- Stamatik
- 1) sin Georgija Kacivela 177
 - 2) sin Jovana Kukubarda 175
 - 3) unuk Mihaila Mancavina 172
- Stamatiki, 108;
- 1) kći Irine Rose 155
 - 2) kći Jovana Manastre 141
 - 3) nećaka Georgija Sakula 172
 - 4) snaja Evdokije „Strumičaninove“ 137
- Stamatis, 108;
- 1) Dimitrije 172
 - 2) sin Kalogirov, 120
 - 3) sin Teodora Semjaka 167
 - 4) sin Ane Bodinove 143
 - 5) sin Dimitrija Želigoda 138
 - 6) Teotojin 121
- Stana, 108;
- 1) kći B(j)elova 154
 - 2) snaja Nikole Bastata 157
 - 3) snaja Dimitrija B(j)elote 158
- Stanija, 108
- 1) Krasopolova 133
 - 2) kći Žegljanova 143
 - 3) unuka Ksenosa Pecike 144
 - 4) snaja Skorive 145
- 5) kći Vasilija „Albanca“ 147, 176
 - 6) kći Jovana Klona 159, 160
- Stanil(a)
- 1) Jovan 112
 - 2) Kiriak 112
 - 3) Nikola 112
 - 4) Petar 112
 - 5) Teodor 112
 - 6) Vasilije, 112
- Stanislav, zet Mihaila Kolara 126
- Stanka, 108
- kći Jerkova 166
- Stanko, Georgije 112, 142
- Stanislav, Kolar 163
- Stanos, 108
- 1) Draginja 112, 146
 - 2) Hristodul 158
 - 3) Pagan, Pogan 145
 - 4) Pravica 163
 - 5) sin Georgija Štura 111
 - 6) sin Jovana Esfagmena 144
 - 7) sin Jovana „Srećka“ 144
 - 8) sin Mihaila Groča 147
 - 9) sin Nikole Pashalisa 159
 - 10) sin Zoi Lahano 153
 - 11) unuk Stefana Travla 145
 - 12) unuk Vasilija Radiljinog 147
 - 13) zet Antigonitov 140
 - 14) zet Teodora Kacijanitisa 169
- Stanul, zet Tirijana B(j)elkinog 166
- Stanula
- 1) udovica Jovana Dobrike 122
 - 2) žena Koste Kukulela 157
 - 3) žena Stanislava, zeta Mihaila Kolara 163
- „Starac“, Vasilije 166
- Stefan 107
- 1) Dušan, srpski kralj i car 134, nap. 224

- 2) Nemanja, srpski veliki župan 134
nap. 224
- 3) Nemanjin sin 134 nap. 224
- 4) Vojislav, vođa ustanka 134
- Stefanijana, katepanikij 151
- Stefanijana, selo 156
- Stilarion, selo 130
- Stilind, Dimitrije 173
- Stirijan, sin Georgija Čava 115
- Stomion, selo 118, 130, 139, 172–174
- Stratigo, druga žena Jovana Klona 159
- Strez (Strezimir), zet Teodora Semjaka 167
- Strimon, katepanikij 151
- Strimon, reka 151, 153, 160, 166
dolina Strimona, 152, 154, 165
- Struma, kći Jerotina 166
- Strumica 137, 138, 149
- „Strumičanin“
- 1) Groza 137
 - 2) Jovan 138
- Strumska oblast, 130, 151, 156, 173
- Sulim
- 1) Dimitrije 155
 - 2) Kalos, 155
- Surulas, Nikola 122
- Sveta Bogorodica, manastir 137, 172
- Sveta Jefimija, selo, 121, 138, 140
- Sveti Georgije, metoh 156
- Sveti Pantelejmon, metoh 161
- σύγγαμβρος, pašenog, 115
- СВЕДЕНИК, СВЕДЕНИЦА**, pastorak-a, odgovara
grčkom πρόγονος, 117 nap. 87
- Šošana, 111
- Španci, 170
- Štur, Georgije 111
- Šušman, Teodor 114
- Taksaras, Nikola 114
- Talasin, 110
- Ermanova sestra 170
- Tamara, 106
- Taruš, Mihailo 173
- Tasos, 110, 128
- Teba, 129
- Teodor, 107, 167;
- 1) antisik Teodora Karkariota, 115
 - 2) Bero, 155
 - 3) brat Georgija Sakula, 172
 - 4) Čeprenik, 144
 - 5) dever udovice Marije Varadi, 178
 - 6) Dobronja, 158
 - 7) Fotin, 112
 - 8) Genimatos, 159
 - 9) Kacijanitis, 169
 - 10) Kalos, 112
 - 11) Kopil, 172
 - 12) Melenikiot, 116
 - 13) N. grnčar, 125
 - 14) N. sveštenik, 174
 - 15) N. udovac, 137
 - 16) Persikis, 175
 - 17) sin B(j)elote, 158
 - 18) sin Leona iz Zdravikiona, 120
 - 19) sin Nikole Stanila, 112
 - 20) sin Pankala Kalospita, 161
 - 21) sin Vasilija Arkudofa, 115
 - 22) Stanil, 112
 - 23) Šušman, 114
 - 24) Teodor Karkariot, 115
 - 25) unuk udovice Marije Pahnio, 116
 - 26) usvojeni sin Mihaila Rupca, 117,
145
 - 27) Zervos, 165
 - 28) zet Ksenosa Pecike, 144
 - 29) zet Žegjanov, 143
- Teodora, 107;
- 1) Dragoto, 109
 - 2) kćerka Jovana Manastra, 141
 - 3) Pankalova nećaka, 161
 - 4) Tudinja, 133

- 5) udovica Kolareva, 163
 6) udovica Mihaila Kavaza, 122
 7) žena Bel(j)enova, 161
 8) žena Jovana „Bugarina“, 142
 9) žena Jovana iz Judeje 178
 10) žena Konstantina Ksenovog, 155, 173
 11) žena Teodora Kopila, 172
 12) žena Vojilova, 163
- Teodosije, 107
 eksadelfos Pankala Ostridisa 114
- Teodoti 107
 žena Jovana „Pokrštenog“ 178
- Teofan, 107
 Alduvin 175
- Teofanija, 107
- Teofano, 107
 kćerka Nikole Želigodijinog 138
- Teofilakt, 107, N. 117
- Teoharis, 107
 Porinos 124
- Teologija, kći Smoljanova 154
- Teotok, 107;
 1) brat Rosina Slava, 162
 2) Pahimarijin 113
 3) sin Jovana, zeta Smedkovog, 149
- Teotokija, kći Jovana V(e)lkonje 157
- Tesalija, 115, 129
- Tihan, 108
 zet Nikole Pshalisa 159
- Tiha, 108
 kći Fotinova, u Nisionu 154
- Tiligadis
 1) Dimitrije 123
 2) Jovan 123
- Tirijan, 110;
 1) B(j)elkin, 166
 2) Jovan, 113
 3) sin Vasilija Slava 162
- Trakija, 134
- Travlos
 1) Dimitrije 146
 2) Stefan 145
- Travlova, udovica, 109
- Triakondafilina, 108
 1) kći Georgija, zeta Atanasije Teofilaktove 117
 2) kći Dimitrija Jermenina 177
- Triakondafilis, 108
 Lagudis, 113
- Triakondafilos, zet Georgija Irininog 114
- Trifilios, 108
- Trifilis, 108
- Tudin, sin V(e)lkana „Kudravog“ 133
- Tudinja, Teodora udovica 133
- Tulučica, Zoi Paravuniotisa 157
- Tudor, 107, 167
- Turci, 133, 161, 169, 173–175, 178
- Varadi, 109
 1) Konstantin 178
 2) Nićifor 178
 3) Nikola, 178
 4) Vasilije 178
- Varda, 109, 176
 Georgije 176
- Vardar, reka 104
- Vardarioti, 173
- Varvarin, Georgije 168 nap. 458
- Vasilije, 107, 157
 1) „Albanac“, 147, 176
 2) Apostat, 156
 3) Arkudof, 115
 4) Belijin, 167
 5) B(j)elota, 158
 6) Bodin, 142
 7) Brajila, 162
 8) „Bugarin“, 137, 139
 9) Franak, 170
 10) „Gricko“, 167

- 11) Griva, 164
 12) Jeril, 112
 13) Kat, 117
 14) Kurator, 113
 15) Mužat, 146
 16) N. stolar, 122
 17) Paksamadas, 143
 18) Porinos, 124
 19) Pravica, 163
 20) Ptoharis, 161
 21) Radiljin, 147
 22) Rupac, 145
 23) sin Leona kovača, 166
 24) sin popa Konstantina, 124
 25) sin popa „Srbina“, 141
 26) sin Stefana Travla, 145
 27) Slav, 124, 162
 28) Stanil, 112
 29) „Starac“, 166
 30) unuk Teodora Melenikiota, 116
 31) Varadi, 178
- Vasilije I, car 134
 Vasilije II, car 134, 176
 Vasiliki, udovica Pepana Kulubarda 175
 Vasmuli, 171
 Mihailo, antisik Gomarev 171
 Vaspurakanska oblast, 176
 V(o)lkan, 108
 V(e)lkonja
 1) zet Krivodekanikov 169
 2) zet Kačarev 154
 3) zet Lahanov 153
- Venetik, Georgije 136
 Viša, žena Jovana Hovolisa 164
 Vizantijsko carstvo, 114, 122, 131, 133, 134, 165, 170, 173–178
 Vizantinci 134
 Vlad, sin Krivodekanikov 169
 Vlah, vlastito ime, 109, 131, 171, 172
 1) Georgije 171
 2) Jovan 171
 3) Konstantin Anatolik 173
 4) sin Dimitrija Pendeimatisa 173
 5) sin Dimitrija Stilinda 173
 6) sin Jovana Marula 173
 7) unuk Leona, sina Jovana Jakume 173
- Vlaha
 1) kći Konstantina Ksenovog 155
 2) Zoi 171
 3) žena Mihaila Taruša 173
- Vlahija, 171–173
 Vlahiotis 172
 1) Georgije 115, 172
 2) Teotokijin 121
- Vlahopul, Mihailo 173
 Vlasi 133, 155, 169–173, 178
 Vlaška, 129
 Volvon, planinska oblast 151, 156
 Volerini, Irina, 124
 Volerinos
 1) Dimitrije 124
 2) Georgije 124
- Voleron, 123
 V(o)lkan
 1) Jovan 144
 2) „Kudravi“ 133
- Vorisk, selo 122, 161
 Vrašta, selo 133, 156, 158–160
 Vulgariotis, sin Jovana grnčara 110, 137
 Vulgaropul, Dimitrije 139
 Vzmič, Kosta 157
- Zabaltija, katepanikij 151
 Zagorinos, N. 139
 Zaharije, 106
 Zgur
 1) Bežan 163
 2) Georgije 111
- Zdravikion, selo 112, 119, 122, 125, 153, 154

- Zervos, Teodor obučar 165
- Zlatka, 108
- Zlatko, 108
- Zlatna, 108
žena Nikole Pagana 145
- Zograf, manastir 104, 111, 141, 148
- Zoi
- 1) Cikalo 125
 - 2) kći Pankala Kalospita 161
 - 3) Lahano 153
 - 4) Marinja, 178
 - 5) Paravuniotisa Tulučica 157
 - 6) snaja Marije, udovice Leona Kovača 166
 - 7) udovica Nikole Anagnosta 137
 - 8) udovica „Vlahinja“ 171
 - 9) žena Jovana „Kudravog“ 164
 - 10) žena Jovana, nećaka Manojla Esfagmena 144
 - 11) žena Mihaila Karavarija 153
- Zorana, 108
- 1) Fotinina unuka 148
 - 2) Jelkanja 111
 - 3) kći Ane Koceljeve 145
 - 4) kći Dimitrija Travla 146
 - 5) kći Georgija Štura 111
 - 6) kći Mihaila Akritina 154
 - 7) kći Mihaila Groča 147
 - 8) kći Nikole Rupca 145
 - 9) kći udovice Stanije, snaje Skorivove 145
 - 10) nećaka Georgija, sina Vasilija Radiljinog 147
 - 11) snaja Georgija „Ciganina“ 148
 - 12) snaja Georgija Kacivela 177
 - 13) snaja Mihaila Rupca 145
 - 14) snaja Vasilija Rupca 145
 - 15) udovica Vasilija „Albanca“ 147, 176
 - 16) unuka Leona kovača 166
 - 17) unuka Nikole Rupca 145
 - 18) žena Mihaila Klevtakija 148
- Zorica, žena Desanova 166
- Zorka (Žarka), kći Teodora Semjaka 167
- Zugla, kći Pankala Kalospita 161
- Žarka, v. Zorka
- Želigod
- 1) Dimitrije 138
 - 2) Jovan 138
 - 3) Manojlo 138
- Želigodija, udovica Kali, snaja Makrova 138
- Želigodo, udovica Irini 138
- Žegljan, 140;
- 1) Jovan 143
 - 2) Mihailo 143
- „Žir“, Georgije 155

Zorica Djoković

LA POPULATION DE LA MACÉDOINE DE L'EST DANS LA PREMIÈRE MOITIÉ DU XIVE SIÈCLE

Le but du présent ouvrage est de présenter la structure ethnique de la Macédoine de l'Est dans la période entre 1300 et 1341, et cela en se basant sur les données anthroponymiques. Cette limitation dans le temps et l'espace a été imposée par les sources elles-mêmes, qui sont les *praktika* (une sorte de registre des cadastres) des monastères d'Athos, car ils sont les seuls à avoir été conservés. Les monastères en question avaient eu des propriétés dans cette région-là et c'est uniquement pour cette période qu'ils permettent de suivre continuellement la population dans certains villages.

Il faudrait prendre en considération le fait que dans les *praktika* étaient recensés uniquement les parèques (paysans dépendants) des monastères d'Athos dans 65 villages, et non pas la population entière de cette région. Parfois, un monastère dans un certain village n'avait qu'un ou deux ménages de parèques. Cela signifie que les résultats que nous avons obtenus étaient relatifs. Deuxièmement, toutes les agglomérations ne sont pas couvertes par les sources pour toute la période mentionnée. Rares sont les cas où pour un village il existe 3–4 *praktika* ce qui nous permet de suivre sa population dans 2–3 générations. Le cas le plus fréquent est lorsqu'il n'existe qu'un seul *praktika* ce qui nous permet uniquement de constater dans quelle circonstance avait apparu le *praktika*, mais pas de suivre les changements éventuels dans la structure de la population. Également, il faudrait tenir compte du fait que c'est uniquement la population paysanne qui a été recensée.

Dans la majorité des *praktika*, les ménages de parèques sont décrit en détail, quant aux parèques eux-mêmes, ils sont identifiés de manière différente, le plus souvent d'après leur nom individuel ou d'après une autre caractéristique comme par exemple un surnom, une profession complémentaire, une origine ethnique, lieu d'où la personne était venue, relation familiale par rapport à une autre personne. Ces moyens d'identification nous présentent des données précieuses sur la société rurale et sur les professions complémentaires exercées par les paysans (il s'agit le plus souvent de métiers et plus exactement le métier de cordonnier, de forgeron et de potelier), sur les rapports entre les gens, les conditions matérielles, les migrations, la langue utilisée par la population...

Afin d'étudier la structure ethnique d'après l'anthroponymie, il fallait avant tout classer les prénoms. En effectuant cela, nous nous sommes confrontés à plusieurs problèmes. Il arrive parfois que dans la littérature scientifique que nous avons consultée, on donne des interprétations complètement différentes des prénoms que nous avons rencontrés, c'est pourquoi, nous avons dû juger de nous-même assez souvent. Tout en nous basant avant tout sur l'étymologie, mais également sur l'observation de la situation sur le terrain. Par exemple: si pour un prénom ou un mot on suppose qu'il est d'origine slave, nous nous sommes efforcés de définir si ce nom apparaissait plus souvent dans un milieu où il y a des Slaves. Les listes des noms et surnoms sont aussi données afin que nos conclusions puissent être contrôlées. Certains des problèmes sont originaires des recenseurs eux-mêmes. Ils étaient Grecs et certains d'entre-eux ne savaient pas transcrire correctement les prénoms et les surnoms non-grecs. Cela est particulièrement valable pour les sons qui n'existent pas dans la langue grecque. Parfois ils hellénisent les prénoms non-grecs et leur donnent un sens qu'ils n'avaient pas. Par exemple: le surnom slave Štur (Στουρως) est transcrit d'une manière incorrecte en tant que surnom grec Zgur (Ζγουρως). Derrière ces formes aussi modifiées il est impossible de reconnaître la forme véritable sauf s'il existe des séries- *praktika* qui permettent que les données soient comparées.

Pourtant, la classification même des prénoms ne suffit pas pour aboutir à des conclusions fiables sur l'appartenance ethnique de leur porteurs. Néanmoins, le plus grand nombre représentent les prénoms du calendrier qui n'indiquent rien sur l'appartenance ethnique, à moins que des variations populaires de ces prénoms ne soient utilisées (par ex. Joanakis ou Joanikije au lieu de Jovan chez les Grecs ou Ivan, Ivanko, Janko chez les Slaves) et ceci est extrêmement rare. Les plus précieux sont les prénoms populaires. Mais, là aussi il faut être très vigilant. En général, si quelqu'un porte un prénom slave, il est Slave. Cependant, il arrivait souvent que ce prénom devienne un nom patronymique et soit ainsi transmis à travers les générations, quant à la famille, elle s'hellénisait entre-temps. Nous sommes arrivés à la conclusion que là où les noms individuels apparaissent au moins dans deux générations, il s'agissait sûrement des Slaves non-hellénisés (qui parlent le slave). Au cas où les descendants des Slaves portent des noms individuels grecs, nous avons de bonnes raisons à douter qu'il s'agisse d'une hellénisation (qui est du moins entamée, ce qui ne veut pas dire qu'elle ait abouti à une fin).

Les surnoms sont nombreux et variés. Ils peuvent nous être d'une grande utilité dans la détermination de l'appartenance ethnique de quelqu'un. Vu que la majorité de parèques porte des prénoms ecclésiastiques c'est-à-dire neutres, comme nous les avons nommés pour les besoins de notre ouvrage, les surnoms sont particulièrement précieux lorsque nous rencontrons ce genre de situations. Néanmoins, l'existence de surnoms slaves nous montre que dans le milieu où ils apparaissent, la langue slave est comprise et parlée, alors que le grec nous indique que le grec est compris et parlé. En principe, celui qui porte un surnom slave est le plus souvent Slave. Cependant, l'existence de ce genre de surnom n'exclut pas l'hellénisation. Il existe une autre difficulté, qui est que les membres d'un groupe ethnique peuvent avoir un surnom dans la langue de l'autre peuple avec lequel le plus souvent ils cohabitent. Il existe

plusieurs cas où les Slaves pour lesquels nous sommes certains qu'ils sont Slaves, car les membres de leur famille portent des noms individuels slaves, ont un surnom grec. L'analyse a montré que ce genre de cas se rencontrent dans les régions bilingues où ce surnom avait été compréhensible aux membres des deux ethnies. C'est pourquoi, les surnoms, en tant qu'indices de l'appartenance ethnique ne peuvent en aucun cas être utilisés individuellement, mais uniquement en combinaison avec d'autres données.

Les résultats auxquels nous sommes parvenus sont les suivants. La Macédoine de l'est était au XIVe siècle une région encore ethniquement hétérogène ce qui ne fait que confirmer les résultats des autres chercheurs. Pourtant, la question de la structure ethnique est réduite à la question des relations entre Grecs et Slaves. Les autres peuples qui se rencontrent, et qui sont les Latins, les Valaches, divers peuples turcs, les Albanais, les Arméniens, les Rom et même un Juif et une famille hongroise, ils forment tous une minorité, généralement déjà assimilée. Dans la moyenne, les prénoms et surnoms slaves se manifestent dans un peu plus d'un quart de familles recensées. Cela ne veut pas dire que les Slaves non-hellénisés représentaient réellement une partie si importante de la population de l'est de la Macédoine, car leur prénoms et surnoms se transformaient parfois en nom de famille et étaient ainsi conservés même après que la famille se soit hellénisée. D'autre part, il faut prendre en considération qu'un certain nombre de Slaves se dissimulait derrière des prénoms ecclésiastiques et c'est pourquoi il est resté pour nous imperceptible. Donc, les données statistiques présentent uniquement une image relative de la réalité, mais elles sont données dans l'ouvrage car il a été nécessaire de donner un certain rapport numérique de la présence des Grecs et des Slaves.

La présence de la population slave dans la Macédoine de l'Est n'est pas proportionnée. On observe plusieurs régions qui se distinguent par la présence des Slaves à leur sein, c'est pourquoi, nous les avons analysés individuellement.

La Chalcidique est une région où le nombre de Slaves, dans la période depuis le début du XIVe siècle jusqu'en 1341 était considérable. En moyenne, leurs prénoms et surnoms se manifestent dans environ 25% de ménages ce qui, statistiquement parlant, nous indique que les Slaves représentait un quart de la Chalcidique, qu'il s'agisse des Slaves qui avait encore gardé leurs caractéristiques ethniques, ou qu'il s'agisse de ceux qui se sont hellénisés mais qui ont gardé leur noms individuels ou leurs surnoms slaves en tant que noms de famille. Lorsque l'on effectue une coupe dans le temps de la présence des prénoms et surnoms slaves, il est évident que le nombre de Slaves en Chalcidiques diminue sans cesse. De 35,98%, combien il y en avait au début du XIVe siècle, leur nombre jusqu'aux années vingt avait diminué et représentait 20,81% et le décroissement continuait jusqu'à 1341, lorsqu'ils apparaissent dans uniquement 13,69% de ménages. Dans cette même période, on distingue une hausse du nombre de ménages portant des prénoms grecs, ainsi qu'une baisse de ménages portant des prénoms mixtes, c'est-à-dire avec des prénoms populaires d'au moins deux peuples, dans ce cas-là, le plus souvent grec et slave. Nous pensons que dans ce phénomène se cache l'explication de la diminution du nombre de familles portant des prénoms slaves. Néanmoins, comme les mariages mixtes était une chose fréquente, avec le

temps, dans ces couples dominait l'influence grecque ce qui est tout à fait compréhensible, étant donné que les Grecs, comme on peut le remarquer sur le tableau 3, déjà au début du siècle étaient dominants. En plus du fait que l'on remarque que le nombre de Slaves est en baisse continue, on remarque que leur présence n'était pas partout la même. En relation avec cela, il existe de nombreuses différences entre la Chalcidique de l'Ouest et de l'Est.

En général, pour la Chalcidique de l'Ouest on pourrait dire que le nombre de Slaves, plus exactement, les familles portant des prénoms et surnoms slaves est petit. Statistiquement observant, ce nombre s'élève à environ 13% et reste stable pour toute la période de 1301 jusqu'à 1341. Cependant, dans certains endroits comme par exemple: Epanô-Bolbos, Skylochôrion, Néakitou ainsi que d'autres endroits, ils n'apparaissent pas du tout. Même dans les endroits où il y en avait dans un nombre considérablement plus grand que la moyenne, comme c'est le cas avec Sainte-Euphémie, nous sommes les témoins de leur disparition à la suite de l'hellénisation complétée. Deux autres faits témoignent de la fin du processus d'hellénisation des Slaves dans la Chalcidique de l'Ouest. Le premier fait est que dans la majorité des cas où nous rencontrons des prénoms ou surnoms slaves, ils apparaissent en fonction de noms figés et sont portés par des personnes aux prénoms ecclésiastiques voire même grecs, alors qu'il y a très peu de noms individuels slaves. Deuxièmement, là où les prénoms slaves apparaissent comme noms individuels, ils sont le plus souvent portés par des immigrants, dont certains d'entre eux sont devenus les gendres dans certaines familles grecques autochtones.

En Chalcidique de l'Est il y avait considérablement plus de Slaves que dans la partie ouest de la péninsule. En moyenne, les prénoms slaves apparaissent dans un tiers de ménages. Pourtant, si nous observons chronologiquement les sources, nous nous apercevons que le nombre de Slaves est en baisse continue. De 38,29% combien ils étaient au début du siècle, leur nombre baisse à environ 30% dans les années vingt du XIVe siècle pour ensuite baisser à seulement 14,49% en 1338–1341. Ce dernier résultat est à prendre avec réserve. Néanmoins, pour les étapes précédentes nous disposons de dix fois plus de données que pour la dernière étape. C'est pourquoi nous estimons que le résultat obtenu est, au moins partiellement, la conséquence de la nature fragmentaire des sources, et qu'il y aurait pu être beaucoup plus de Slaves. Ici, les Slaves étaient encore restés en tant que groupe ethnique solide. L'hellénisation était ici aussi entamée, mais elle n'a pas été complétée. Ce qui caractérise en général cette région, c'est l'importante mixité ethnique de la population, la coexistence et le bilinguisme. Cependant, la situation varie d'un village à un autre. Il y en a de ceux où les prénoms et les surnoms slaves se manifestent uniquement en fonction de patronymes, alors qu'aucun membre de la communauté ne porte un prénom slave en tant que nom individuel ce qui témoigne du fait que les Slaves, autrefois, dans un passé pas si lointain, étaient présents, là, mais qu'une hellénisation a été effectuée, comme c'est le cas avec Hiérissos et Gomatou. Il y en a aussi où le nombre de Slaves est important mais qui diminue avec le temps ce qui indique que l'hellénisation est en cours comme à Kozla. Certains villages indiquent un haut pourcentage de population slave comme

Gradista, Siméon et Sélada, mais on y rencontre pourtant des traces d'hellénisation. Dans d'autre, néanmoins, le nombre de Slaves augmente: à Kontogrikon et à Métallin. Ce qui peut aussi être observé c'est qu'une si grande présence de Slaves pourrait être expliquée non seulement par leur résistance vis-à-vis de l'hellénisation, mais aussi par leur migrations récentes dans ces régions-là, ce qui signifie qu'ici nous ne rencontrons pas uniquement les descendants des Anciens Slaves, c'est-à-dire ceux qui étaient venus dans ces régions déjà au septième siècle, mais aussi que la communauté ethnique slave était renforcée avec l'arrivée des nouveaux Slaves.

Dans la région de Strymon, on distingue plusieurs régions caractéristiques.

La première région est la vallée de Strimona pour laquelle on pourrait dire la même chose que pour la Chalcidique de l'Ouest, c'est pour cela que nous ne répéterons pas les résultats à cet endroit-là.

La deuxième est la région montagneuse de Kerdylion et Bolbè. Malheureusement, pour cette région nous disposons uniquement de données pour les dix premières années du XIVe siècle. En général, on pourrait dire pour elle que le nombre de Slaves est élevé. Leur présence correspond à celle de la Chalcidique de l'Est, elle est même quelque peu plus importante. Malgré l'hellénisation qui s'écoule en toute évidence, leur nombre est relativement stable. Le fait qu'en 1318–1321, les prénoms populaires slaves se rencontrent seuls dans plus de 20% de ménages nous indique qu'au moins un cinquième de la population devait être slave et non-hellénisée. Le nombre de mariages mixtes est important. On parle les deux langues, le slave et le grec. Cependant, ceci est valable uniquement pour une période de vingt ans, de 1301 jusqu'à 1321. Malheureusement, les sources ne nous permettent pas de suivre ce qui se passait plus tard avec la population de ces villages-là.

La troisième province est la région du mont de Pangée qui est caractérisée par une forte présence de Slaves. Ils représentaient presque la moitié de la population de cette région. Dans certains villages il y en avait même beaucoup plus par exemple à Boriskos en 1316, dans certains villages ils étaient plus nombreux que les prénoms purement grecs comme dans le métoque de Saint-Pentéléïmôn et Obèlos. Les prénoms slaves se rencontrent comme noms individuels, c'est-à-dire prénoms vivants, et non pas comme des mots slaves figés en fonction des noms patronymiques. Sur l'existence de l'élément slave nous parlent non seulement les nombreux cas que les descendants des Slaves portent des prénoms slaves, mais il y a aussi de nombreux cas où les enfants issus de mariages mixtes gréco-slave portent également des prénoms slaves. Ceci démontre que dans ces mariages-là il n'y avait pas la domination de l'élément grec, ou du moins, pas tout de suite. Nous sommes les témoins que les enfants de parents aux prénoms grecs portent parfois des prénoms slaves. Ceci pourrait signifier que même là où l'on donnait des prénoms grecs aux Slaves, ces derniers n'ont pas été automatiquement hellénisés, mais vu qu'entourés d'une importante population slave, ils réussissaient à conserver encore leurs caractéristiques ethniques, ainsi que le fait qu'ils étaient hellénisés très difficilement et lentement. Ils s'étaient maintenus ici en tant qu'élément ethnique extrêmement fort

et ils n'ont pas été hellénisés jusqu'à l'arrivée des Turques. Les exemples de villages de Dobrobikeia et Obèlos le montrent très bien, ces villages étaient déplacés à la suite d'attaques turques dans la période entre 1316 jusqu'à 1341. En général, on pourrait y ajouter encore que la population slave s'est beaucoup mieux maintenue dans les régions montagneuses que dans les régions maritimes et dans les plaines.

On pourrait dire que la Macédoine de l'Est était une région intermédiaire entre les provinces slaves du nord et les provinces grecques du sud.

Il est impératif d'ajouter que la mixité de la population est grande et que tout partage en population purement grecque ou purement slave pourrait être artificiel. On peut facilement remarquer dans les sources que les habitants de certaines régions et agglomérations comprenaient les deux langues et que le nombre de mariages mixtes était considérable. Il y avait des familles qui contenaient voire même trois éléments ethniques. Le bilinguisme et la coexistence étaient chose commune c'est pourquoi nous pensons qu'ils représentent même le principal facteur d'hellénisation étant donné qu'avec le temps, il y a eu une domination de l'élément ethnique grec même dans les milieux caractérisés par une forte présence des Slaves.